

สูตรนตปิฎเก ที่มณิกายส

ปจโม ภาค

สীগุณนุชวโค ปจโม

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

พฺรหฺมชาลสูตรํ ปจมํ

[๑] เอวมเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา อนฺตรา จ ราชคหํ
อนฺตรา จ นาพฺพุทํ อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนฺโน โหติ มหตา ภิกฺขุสํเฆน
สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ ฯ สุปฺปิโยปิ โข ปรีพฺพาชโก อนฺตรา
จ ราชคหํ อนฺตรา จ นาพฺพุทํ อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนฺโน โหติ สทฺธิํ
อนฺตเววาสินา พฺรหฺมทตฺเตน มาณเวน ฯ ตตฺร สฺสํ สุปฺปิโย
ปรีพฺพาชโก อนेกปริยาเยน พฺุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสตี ชมฺมสฺส
อวณฺณํ ภาสตี สัมมสฺส อวณฺณํ ภาสตี ฯ สุปฺปิยสฺส ปน
ปรีพฺพาชกสฺส อนฺตเววาสี พฺรหฺมทตฺโต มาณโว อนेกปริยาเยน
พฺุทฺธสฺส วณฺณํ ภาสตี ชมฺมสฺส วณฺณํ ภาสตี สัมมสฺส วณฺณํ
ภาสตี ฯ อิติห เต อุโภ อจฺริยนฺตเววาसी อณฺณมณฺณสฺส อุชฺฐิปฺจฺจนิกวาทา ๑
ภควนฺตํ ปิฎฺฐิจิโต ปิฎฺฐิจิโต อนฺุพฺนฺธา ๒ โหนฺติ ภิกฺขุสํเฆนจ ฯ
อถโข ภควา อมฺุพลญฺจิกายํ ราชาคารเก เอกเรตฺติวาสิ อฺุปกณฺณิ
#๑ สี่. อุชฺฐิปฺจฺจนิกวาทา ฯ ๒ อนฺุพฺพทฺธาติปิ ปาโง ฯ

สทธี ภิกขุสัมเมน ๑ สุปปีโยปิ โข ปริพพาชโก อมพลภูจิกาย
ราชาคารเก เอกรัตติวาส์ อุปคณฺธิ ๑ สทธี อนฺเตวาลีนา พุรหฺมตฺเตน
มาณเวน ๑ ตตฺต
พุทฺทสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ ชฺมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ สัมสฺส อวณฺณํ
ภาสฺติ ๑ สุปปียสฺส ปน ปริพพาชกสฺส อนฺเตวาลี พุรหฺมตฺโต
มาณโว อนฺกปริยาเยน พุทฺทสฺส วณฺณํ ภาสฺติ ชฺมฺมสฺส วณฺณํ
ภาสฺติ สัมสฺส วณฺณํ ภาสฺติ ๑ อิติห เต อุโภ อจฺริยนฺเตวาลี
อณฺณมณฺณสฺส อุชฺฐวิปฺจฺจนิกวาทา ภควนฺตํ ปิฏฺฐจฺโตะ ปิฏฺฐจฺโตะ อนฺุพฺนฺธา
โหนฺติ ภิกขุสัมมฺญจ ๑ อถฺโข สมฺพหฺลฺลนํ ภิกขุณํ รตฺติยา ปจฺจฺจฺสสมฺย
ปจฺจ
อุทฺปาที อจฺจ
ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหฺตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
สุปฺปฏิวิทฺตา ๔ อโย หิ สุปฺปีโย ปริพฺพาชโก อนฺกปริยาเยน
พุทฺทสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ ชฺมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสฺติ สัมสฺส อวณฺณํ
ภาสฺติ สุปปียสฺส ปน ปริพฺพาชกสฺส อนฺเตวาลี พุรหฺมตฺโต
มาณโว อนฺกปริยาเยน พุทฺทสฺส วณฺณํ ภาสฺติ ชฺมฺมสฺส วณฺณํ
ภาสฺติ สัมสฺส วณฺณํ ภาสฺติ อิติห อิมฺ อุโภ ๕ อจฺริยนฺเตวาลี
อณฺณมณฺณสฺส อุชฺฐวิปฺจฺจนิกวาทา ภควนฺตํ ปิฏฺฐจฺโตะ ปิฏฺฐจฺโตะ
#๑ อุปคจฺฉิตฺติปี ปาโโจ ๑ ๒ สัมมิยาชฺมฺโมติปี ปาโโจ ๑ ๓ ยฺ. อพฺภูตํ ๑
#๔ สุปฺปฏิวิทฺตาติปี ปาโโจ ๑ ๕ อิติห เต อิมฺ อุโภติปี ปาโโจ ๑

อนุพนุชา โหนติ ภิกขุสังฆจาติ ฯ อถโข ภควา เตสั ภิกขุณั อิมั
สังขิยธมมัม วิทิตฺวา เยน มณฑลมาโพ เตนุปลสงฺกมิ อุปลสงฺกมิตฺวา
ปลยตฺเต อาสเน นิสีทิ ฯ นิสชฺช โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ
กาย นุตฺถ ภิกขเว เอตฺรหิ กถาย สนนฺนินฺนา สนนฺนิตฺตา กา
จ ปน โว อนุตฺตรา กถา วิปฺปกตฺตาติ ฯ เอวํ วุตฺเต เต ภิกขุ
ภควนฺตัม เอตทโวจจ อีธ ภนฺเต อมฺหากัม รตฺติยา ปจฺจusstมยั
ปจฺจจฺจิตฺตานัม มณฑลมาเพ สนนฺนินฺนानัม สนนฺนิตฺตานัม อयั สังขิยธมฺโม
อุทปาทิ อจฺจริยั อวฺโส อพฺภูตัม อวฺโส ยาวณฺจิทฺถ เตน
ภควตา ชานตา ปลฺลสฺตา อรหฺตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน สตฺตานัม
นानาธมฺมตฺติกถา สฺสปฏิวิทิตฺตา อยั หิ สฺสปิโย ปริพฺพาชโก อนेกปริยาเยน
พุทฺธสฺส อวณฺณัม ภาสติ ธมฺมสฺส อวณฺณัม ภาสติ
สังฆสฺส อวณฺณัม ภาสติ สฺสปิยสฺส ปน ปริพฺพาชกสฺส อนฺเตवासี
พุทฺหมทตฺโต มาณโว อนेกปริยาเยน พุทฺธสฺส วณฺณัม ภาสติ
ธมฺมสฺส วณฺณัม ภาสติ สังฆสฺส วณฺณัม ภาสติ อิติห อิเม
อุโก อจฺจริยนฺเตवासี อณฺณมณฺณสฺส อุชฺชวิปฺจจนิกวาทา ภควนฺตัม
ปิฏฺจิตฺโต ปิฏฺจิตฺโต อนุพนุชา โหนติ ภิกขุสังฆจาติ อयั โข โน
ภนฺเต อนุตฺตรา กถา วิปฺปกตฺตา อถ ภควา อนฺนุปลตฺโตติ ฯ
มมัม วา ภิกขเว ปเร อวณฺณัม ภาสยฺยु ธมฺมสฺส วา อวณฺณัม
ภาสยฺยु สังฆสฺส วา อวณฺณัม ภาสยฺยु ตฺตร ตฺเมหหิ น
อามาโต น อปฺจโย น เจตโส อนภฺริทฺธิ กรณฺนียา ฯ มมัม วา

ภิกขเว ปเร อวณฺณํ ภาเสยฺยํ ฌมฺมสฺส วา อวณฺณํ ภาเสยฺยํ
สํฆสฺส วา อวณฺณํ ภาเสยฺยํ ตตฺร เจ ตุมฺเห อสฺสถ กุปีตา
วา อนตฺตมฺนา วา ตุมฺหณฺณเววสฺส เตน อนฺตฺราโย ฯ มมํ วา ภิกขเว
ปเร อวณฺณํ ภาเสยฺยํ ฌมฺมสฺส วา อวณฺณํ ภาเสยฺยํ สํฆสฺส วา
อวณฺณํ ภาเสยฺยํ ตตฺร เจ ตุมฺเห อสฺสถ กุปีตา วา อนตฺตมฺนา
วา อปีนุ ตุมฺเห ปเรสํ สุภาสิตํ วา ทุพฺภาสิตํ วา อาชานเญยาถาติ ฯ
โนเหติ ภนฺเต ฯ มมํ วา ภิกขเว ปเร อวณฺณํ ภาเสยฺยํ
ฌมฺมสฺส วา อวณฺณํ ภาเสยฺยํ สํฆสฺส วา อวณฺณํ ภาเสยฺยํ
ตตฺร ตุมฺเหหิ อภุตํ อภุตโต นิพฺเพเจตพฺพํ อิติเปตํ อภุตํ
อิติเปตํ อตจฺฉํ นตฺถิเปตํ อเมหฺสุ น จ ปเนตํ อเมหฺสุ สํวิชฺชตีติ ฯ
มมํ วา ภิกขเว ปเร วณฺณํ ภาเสยฺยํ ฌมฺมสฺส วา วณฺณํ
ภาเสยฺยํ สํฆสฺส วา วณฺณํ ภาเสยฺยํ ตตฺร ตุมฺเหหิ น อานนฺโท น
โสมนสฺสํ น เจตโส อุพฺพิลาวิตตฺตํ กรณียํ ฯ มมํ วา ภิกขเว ปเร
วณฺณํ ภาเสยฺยํ ฌมฺมสฺส วา วณฺณํ ภาเสยฺยํ สํฆสฺส วา วณฺณํ
ภาเสยฺยํ ตตฺร เจ ตุมฺเห ภิกขเว อสฺสถ อานนฺทิโน สุมฺนา
อุพฺพิลาวิตตฺตา ตุมฺหณฺณเววสฺส เตน อนฺตฺราโย ฯ มมํ วา ภิกขเว
ปเร วณฺณํ ภาเสยฺยํ ฌมฺมสฺส วา วณฺณํ ภาเสยฺยํ สํฆสฺส วา
วณฺณํ ภาเสยฺยํ ตตฺร ตุมฺเหหิ ภูตํ ภูตโต ปฏฺิขานิตพฺพํ อิติเปตํ
ภูตํ อิติเปตํ ตจฺฉํ อตฺถิเปตํ อเมหฺสุ สํวิชฺชติ จ ปเนตํ อเมหฺสูติ ฯ

[๒] อปฺปมตฺตกํ โข ปเนตํ ภิกขเว โอรมตฺตกํ สีสมตฺตกํ เยน

ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ กตมณฺเฑตํ
ภิกฺขเว อปฺปมตฺตํ โอรมตฺตํ สีมตฺตํ เยน ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๓] ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺวีโรโต สมโณ
โคตโม นินฺทิตฺตํ นินฺทิตฺตํ ลชฺชํ ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตहितานุกมฺปิ
วิหฺรตีติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา
ปฏฺวีโรโต สมโณ โคตโม ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกฺกํ อเถเนน สุจิกฺุเตน
อตุตฺตนา วิหฺรตีติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ
วทมาโน วเทยฺย ฯ อพฺรหฺมจฺริยํ ปหาย พฺรหฺมจฺริ สมโณ
โคตโม อาราจฺริ วิโรโต เมธุนา คามชฺมมาติ ฯ อิติ วา หิ
ภิกฺขเว ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๔] มุสวาทาํ ปหาย มุสวาทา ปฏฺวีโรโต สมโณ โคตโม
สจฺจวาที สจฺจสนฺุโร เจโต ๑ ปจฺจยโก อวิสฺวาทโก โลกสฺสาติ ฯ
อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปฺฤชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน
วเทยฺย ฯ ปิสฺุณํ วาจํ ปหาย ปิสฺุณาย วาจาญ ปฏฺวีโรโต สมโณ
โคตโม อิตฺ สุตฺวา น อมฺุตร อกฺุชาตา อิมลฺลํ เกทาย อมฺุตร
วา สุตฺวา น อิมลฺลํ อกฺุชาตา อมฺุลฺลํ เกทาย ฯ อิติ ภินฺนानํ
วา สนฺุชาตา สหิตานํ วา อนฺุปฺปาทา สมคฺุคาราโม สมคฺุครโต
#๑ สี่. เถโต ฯ

สมคคณนุหิ สมคคกรณิ วาจํ ภาสิตาติ ๑ อิติ วา หิ ภิกขเว
ปฺลุชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ๑ ผรุสํ วาจํ
ปฬาย ผรุสาย วาจา ย ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ยา สว วาจา
เนลา กณฺณสุขา เปมณียา ททยงฺกมา โปริ พหุชนกนฺดา พหุชนมฺนาปา
ตถารูปี วาจํ ภาสิตาติ ๑ อิติ วา หิ ภิกขเว ปฺลุชชโน
ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ๑ สมฺพปฺปลาปี ปฬาย
สมฺพปฺปลาปา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม กาลวาที ภูตวาที อตฺถวาที
ชฺมมฺวาที วินยวาที นิชานวตี วาจํ ภาสิตา กาเลน สวปเทสํ
ปรียนฺตวตี อตฺถสยฺหิตนฺติ ๑ อิติ วา หิ ภิกขเว ปฺลุชชโน
ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ๑

[๕] พิชคามภูตคามสมารมฺภา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโมติ ๑
อิติ วา หิ ภิกขเว ๑เป๑

[๖] เอกภตฺติโก สมโณ โคตโม รตฺตฺตฺปรโต วิโร วิกาลโกชนา ๑
นจฺจิตฺวาทิตฺตฺวิสุทฺทสฺสนา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑
มาลาคนฺธวิเลปนชารณมณฺฑานวิภูสนญฺจานา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑
อุจฺจาสนมมหาสนา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑ ชาตฺรฺปรชตปฏิกฺคหณา
ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑

[๗] อามกฺชณฺณปฏิกฺคหณา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑
อามกมฺสปฏิกฺคหณา ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑ อิตฺถิกุมาริกปฏิกฺคหณา
ปฏิวิริโต สมโณ โคตโม ๑ ทาสีทาสปฏิกฺคหณา ปฏิวิริโต สมโณ

โคตโม ๗ อเชพกปฏิคคหณา ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗ กุกกุฏสูกรปฏิคคหณา
ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗ หตถิกวสุสวพวาปฏิคคหณา
ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗ เขตตวตถุปฏิคคหณา
ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗

[๘] ทูเตยูปหิณคมนานุโยคา ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗
กยวิกุกยา ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗ ตถากุฏกัสมุณมานุกุฎา
ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโม ๗ อุกโกฏนวลจจนิกคิตสาวิโยคา ปฏิวิโรโต
สมโณ โคตโม ๗ ฉทนวธพนุชนวิปราโมสอาโลปสทสาการา ปฏิวิโรโต
สมโณ โคตโมติ ๗ อิติ วา หิ ภิกขเว ปุณฺณชโน ตถาคคสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ๗

จูปสัถิ นัฎจิติ ๗

[๙] ยถา วา ปเนเก โภณโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ 8
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอวรูปํ พิชคามญฺตคามสมารมฺภํ อนุยฺตุตา
วิหรนฺติ ๗ เสยฺยถิํ ๗ มฺลพิชํ ขนฺธพิชํ ผลพิชํ อคฺคพิชํ พิชพิชเมว
ปญฺจมํ อิติ วา ๗ อิติ เอวรูปา พิชคามญฺตคามสมารมฺภา ปฏิวิโรโต
สมโณ โคตโมติ ๗ อิติ วา หิ ภิกขเว ปุณฺณชโน ตถาคคสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ๗

[๑๐] ยถา วา ปเนเก โภณโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอวรูปํ สนนฺธิการกปริโกถํ ๑ อนุยฺตุตา
#๑ สนนฺธิการกปริโกถคฺคตปิ ปาโธ ๗

วิหรนุติ ฯ เสยยถิทํ ฯ อนุนสนุนิธิ ๑ ปานสนุนิธิ วตถสนุนิธิ
ยานสนุนิธิ สยสนุนิธิ วิเลปนสนุนิธิ คนุทธสนุนิธิ อามิสสนุนิธิ อิติ
วา ฯ อิติ เอวรูปา สนุนิธิการกปริโกคา ปฏิวิโรโต สมโณ
โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกขเว ปุณฺณชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ
วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๑] ยถา วา ปเนเก โภญฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โกชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต เอวรูปํ วิสฺสุกทสฺสํ อนฺนุยุตฺตา วิหรนุติ ฯ
เสยฺยถิทํ ฯ นจํ คีตํ วาทิตํ เปกขํ อกฺขานํ ปาณิสฺสริ เวตัพ
กุมภถฺนํ โสภนกรกํ ๒ จณฺฑาลํ วิสํ โชรณํ หตฺถิยฺทฺธํ อสฺสยฺทฺธํ
มหิสฺสยฺทฺธํ อสภยฺทฺธํ อชยฺทฺธํ เมถฺทยฺทฺธํ กุกฺกุฏยฺทฺธํ วฏฺฏกยฺทฺธํ
ทถฺทยฺทฺธํ มุฏฺฏจฺยฺทฺธํ นิพฺพุทฺธํ อฺยโยธิกํ พลคฺคํ เสนาพฺยฺหํ
อนิถทสฺสํ อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปา วิสฺสุกทสฺสณา ปฏิวิโรโต
สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกขเว ปุณฺณชโน ตถาคตสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๒] ยถา วา ปเนเก โภญฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โกชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต เอวรูปํ ชฺฐตฺปฺปมาทฏฺฐานานฺนุโยคมนฺนุยุตฺตา
วิหรนุติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ อฏฺฐปทํ ทสฺปทํ อากาสํ ปรีหารปถํ
สนฺติกํ ขลิกํ ๓ ฃฏฺฏิกํ สลากหตฺถํ อกฺขํ ปงฺคจิริ วงฺกํ โมกฺขจิกํ
#๑ อนุนสนุนิธินฺติปิ อนุนสนุนิธิติปิ ทิสฺสติ ฯ ๒ โสภนนงฺกรกนฺติปิ
#โสภนกรกนฺติปิ โสภนกรณฺติปิ โสภนกนฺติปิ ปาจนฺตรํ ฯ ๓ พลิกํ ฯ

จึงคุณิ ๑ ปตฺตาพฺหํ รกํ ฌนํ อภฺยลิกํ มเนสิ ๒ ยถาวชฺชํ อติ
วา ฯ อติ เอรุปา ชฺตปฺปมาทญฺจานานุโยคา ปฏฺวิโรโต สมโณ
โคตโมติ ฯ อติ วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺชชโน ตถาคตฺสส วณฺณํ
วทมาโน วทเยย ฯ

[๑๓] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมณพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอรุปํ อจฺจาสยนมหาสยน์ อนฺยุตฺตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ อาสนฺที ปลฺลงกํ โคนกํ จิตฺตํ ปฏฺกิ
ปฏฺลิกํ ตฺลิกํ วิคฺตํ อุตฺทโลมี ๓ เอกนฺตโลมี กญฺจิสฺสํ ๔ โกเสยฺย
กุตฺตํ ๕ หตฺตตฺถโร อสฺสตฺถโร รตฺถโร อชินปฺปเวณฺณี กาทลิมิกปฺวรปฺจจตฺถรณฺ
สอฺตฺตรจฺจทํ อุกฺโตโลहितฺตฺถุปรานํ อติ วา ฯ อติ
เอรุปา อจฺจาสยนมหาสยนา ปฏฺวิโรโต สมโณ โคตโมติ ฯ อติ
วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺชชโน ตถาคตฺสส วณฺณํ วทมาโน วทเยย ฯ

[๑๔] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมณพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอรุปํ มณฺทนวิญฺชนญฺจานานุโยคํ อนฺยุตฺตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ อจฺจาทนํ ปริมทฺทนํ นหาปนํ สมฺพาหนํ อาทาสํ
อณฺชนํ มาลาวิเลปนํ มุขจฺจณฺณกํ มุขালেปํ ๖ หตฺถพนฺธํ สีขาพนฺธํ
ทณฺฑํ นาลิกํ อสี ขคฺคํ ฌตฺตํ จิตฺรฺปาหนํ อณฺหีสํ มณฺณี วาลวิชนี
โอทาทานิ วตฺถานิ ทิมทฺสถานิ อติ วา ฯ อติ เอรุปา

#๑ จึงคุณิ ๑ ๒ มานะสิ ๑ ๓ อุททโลมี ๑ ๔ กญฺจิสฺสํ ๑

#๕ กญฺจณฺณกํ ๑ ๖ มุขালেปนํ ๑

มณฑนวิภูสนภูจันานุโยคา ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ
ภิกขเว ปุณฺชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๕] ยถา วา ปเนเก โภจนฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวรูปํ ตีรจฺจนกถํ อนุยฺยตฺตา วิหรนฺติ ฯ
เสยฺยถิํ ๑ ราชกถํ โจรกถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ
ยฺุทฺธกถํ อนุนฺกถํ ปานกถํ วตฺตกถํ สยนกถํ มาลากถํ คนฺธกถํ
ฉาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิตฺถิํกถํ
ปฺริสฺสกถํ ๑ สฺวรกถํ วิสิขากถํ กุมภจฺจนกถํ ปุพฺพเปตฺกถํ นานตฺตกถํ
โลกกฺขายิกํ สมฺมทฺทกฺขายิกํ อิติ ภวาทกถํ อิติ วา ฯ อิติ
เอวรูปาย ตีรจฺจนกถาย ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ
วา หิ ภิกขเว ปุณฺชชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๖] ยถา วา ปเนเก โภจนฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวรูปํ วิคฺคาหิกกถํ อนุยฺยตฺตา วิหรนฺติ ฯ
เสยฺยถิํ ๑ น ตฺวํ อิมํ ฌมฺมวินยํ อาชานาสิ อหํ อิมํ ฌมฺมวินยํ
อาชานามิ ฯ กิํ ตฺวํ อิมํ ฌมฺมวินยํ อาชานิสฺสสฺสึ มิจฺฉาปฺปฏิปฺนฺโน
ตฺวมสึ อหฺมสฺมิ สมฺมาปฺปฏิปฺนฺโน ฯ สหิตํ เม อสฺหิตนฺเต ฯ ปฺเร
วณฺณิยํ ปจฺฉา อวจ ฯ ปจฺฉา วณฺณิยํ ปฺเร อวจ ฯ อธิจฺฉณฺนฺเต
วิปฺปราวตฺตํ ฯ อาโรปีโต เต วาโท ฯ นิคฺคหิโต ตฺวมสึ ฯ จร
วาทปฺปโมกฺขาย นิพฺเพเจหิ วา สเจ ปโหสีติ ฯ อิติ เอวรูปาย
#๑ สึ. ปฺริสฺสกถนฺติ อิทํ นตฺถิ ฯ

วิคคาหิกกถาย ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกขเว
ปฺนุชฺชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๗] ยถา วา ปเนเก โภจนฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺญชิตฺวา เต เอวรूपํ ทูเตยฺยปฺหิณคมนานุโยคํ อนุยฺยตฺตา
วิหฺรนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ รมณฺญํ ราชมหามตฺตํ ขตฺตियานํ พฺรหฺมณานํ
คหปตฺติกานํ กุมารานํ อิชฺ คจฺฉ อมฺตฺร คจฺฉ อิทํ หร อมฺตฺร อิทํ
อาหฺรตฺติ ฯ อิติ เอวรูปา ทูเตยฺยปฺหิณคมนานุโยคา ปฏิวิโรโต
สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกขเว ปฺนุชฺชโน ตถาคตสฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๑๘] ยถา วา ปเนเก โภจนฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺญชิตฺวา เต กุหฺกา จ โหนฺติ ลปกา จ เนมิตฺติกา
จ นิปฺเปตฺติกา จ ลาเภณ จ ลากํ นิชฺคีสิตาโร ฯ อิติ เอวรูปา
กุหนลปนา ปฏิวิโรโต สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกขเว
ปฺนุชฺชโน ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

มชฺฉิมสฺสํ นิฏฺฐิตํ ฯ

[๑๙] ยถา วา ปเนเก โภจนฺโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺญชิตฺวา เต เอวรูปาย ตฺริจฺฉานวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ องฺคํ นิमितฺตํ อุปฺปาทํ สฺสปินํ
ลกฺขณํ มุสฺสิกจฺฉินฺนํ อคฺคิโหมํ ทพฺพิโหมํ กุสโหมํ กณโหมํ
ตณฺฑุลโหมํ สปฺปิโหมํ เตลโหมํ มุขโหมํ โลหิตโหมํ องฺควิชฺชา

วตถุวิชา เขตตวิชา สิววิชา ภูตวิชา ภูริวิชา อหิวิชา
วิตวิชา วิจถิวิชา มุสทิกวิชา สกถวิชา วายสวิชา ปกถชฌาน
สรปริตตทาน มิคจกั อติ วา ฯ อติ เอวรูปาย ตีรจถานวิชชาย
มิจถาชีวา ปฏิวีโรต สมโณ โคตโมติ ฯ อติ วา หิ ภิกขเว
ปฏุชชโน ตถาคตสส วณณ วทมาโน วเทยย ฯ

[๒๐] ยถา วา ปเนเก โภณโต สมณพราหุมนสา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ภูณชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจถานวิชชาย มิจถาชีเวน
ชีวิกั กปเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ มณิลกษณํ ทณฺฑลกษณํ วตถลกษณํ
สตุถลกษณํ ๑ อสิลกษณํ อุตฺถลกษณํ ฐนฺลกษณํ อวฺฐลกษณํ ๒
อิตฺถิลกษณํ ปรุสฺลกษณํ กุมารลกษณํ กุมาริลกษณํ ทาสลกษณํ
ทาสิลกษณํ หตฺถิลกษณํ อสฺสลกษณํ มหิสฺลกษณํ อุตฺถลกษณํ
โกลกษณํ อชลกษณํ เมณฺฑลกษณํ กุกฺกุฏลกษณํ วฏฺฏกถลกษณํ
โคธาลกษณํ กณฺณิกาลกษณํ กจฺจปถลกษณํ มิคลกษณํ อติ วา ฯ
อติ เอวรูปาย ตีรจถานวิชชาย มิจถาชีวา ปฏิวีโรต สมโณ
โคตโมติ ฯ อติ วา หิ ภิกขเว ปฏุชชโน ตถาคตสส วณณ
วทมาโน วเทยย ฯ

[๒๑] ยถา วา ปเนเก โภณโต สมณพราหุมนสา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ภูณชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจถานวิชชาย มิจถาชีเวน
ชีวิกั กปเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ รณณํ นิยฺยานํ ภวิสฺสติ ฯ
#๑ สี. ย. สตุถลกษณนฺติ อิทํ น ทิสฺสติ ฯ ๒ สี. อายฺฐลกษณํ ฯ

รณณํ อนนินยานํ ภวิสฺสติ ฯ อพฺภนฺตรานํ รณณํ อุปฺยานํ ภวิสฺสติ ฯ
พาหิรานํ รณณํ อุปฺยานํ ภวิสฺสติ ฯ พาหิรานํ รณณํ อุปฺยานํ
ภวิสฺสติ ฯ อพฺภนฺตรานํ รณณํ อุปฺยานํ ภวิสฺสติ ฯ อพฺภนฺตรานํ
รณณํ ชโย ภวิสฺสติ ฯ พาหิรานํ รณณํ ปฺราชโย ภวิสฺสติ ฯ
พาหิรานํ รณณํ ชโย ภวิสฺสติ ฯ อพฺภนฺตรานํ รณณํ ปฺราชโย
ภวิสฺสติ ฯ อิติ อิมสฺส ชโย ภวิสฺสติ อิมสฺส ปฺราชโย
ภวิสฺสติ อิติ วา ฯ อิติ เอวรฺูปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺจนาศีวา
ปฏฺิวิริโต สมโณ โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปฺลฺุชฺชโน
ตถาคตสฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๒๒] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมณพฺุราหุมนฺนา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภฺุชิตฺวา เต เอวรฺูปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺจนาศีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ จนฺทคฺคาโห ภวิสฺสติ ฯ สฺุริยคฺคาโห
ภวิสฺสติ ฯ นกฺขตฺตคฺคาโห ภวิสฺสติ ฯ จนฺทิมสฺุริยานํ ปถคมนํ
ภวิสฺสติ ฯ จนฺทิมสฺุริยานํ อุปฺปถคมนํ ภวิสฺสติ ฯ นกฺขตฺตานํ
ปถคมนํ ภวิสฺสติ ฯ นกฺขตฺตานํ อุปฺปถคมนํ ภวิสฺสติ ฯ อุกฺกาปาโต
ภวิสฺสติ ฯ ทิสาทาโห ภวิสฺสติ ฯ ฐมิจาลอ ภวิสฺสติ ฯ เทวทฺุณฺทฺุภิ
ภวิสฺสติ ฯ จนฺทิมสฺุริยนกฺขตฺตานํ อุกฺคมนํ โอคฺคมนํ สักกิลลํ
โวทานํ ภวิสฺสติ ฯ เอวฺิวิปาโก จนฺทคฺคาโห ภวิสฺสติ ฯ เอวฺิวิปาโก
สฺุริยคฺคาโห ภวิสฺสติ ฯ เอวฺิวิปาโก นกฺขตฺตคฺคาโห ภวิสฺสติ ฯ
เอวฺิวิปากํ จนฺทิมสฺุริยานํ ปถคมนํ ภวิสฺสติ ฯ เอวฺิวิปากํ จนฺทิมสฺุริยานํ

อุปลกมน์ ภวิสฺสติ ฯ เอวิปากํ นกฺขตฺตานํ ปกมน์
ภวิสฺสติ ฯ เอวิปากํ นกฺขตฺตานํ อุปลกมน์ ภวิสฺสติ ฯ เอวิปาโก
อุกฺกาปาโต ภวิสฺสติ ฯ เอวิปาโก ทิสาทาโห ภวิสฺสติ ฯ
เอวิปาโก ภูมิจาโล ภวิสฺสติ ฯ เอวิปาโก ๑ เทวทฺนุทฺธิ ภวิสฺสติ ฯ
เอวิปากํ จนฺทิมสุริยนกฺขตฺตานํ อุคฺคมน์ โอคฺคมน์ สํกิลลํ โวทานํ
ภวิสฺสติ อิติ วา ฯ อิติ เอวรฺูปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺฉาชีวา
ปฏฺิวิริโต สมฺโน โคตโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺณชฺชโน
ตถาคตฺสฺส วณฺณํ วทมาโน วทฺเยย ฯ

[๒๓] ขถา วา ปเนเก โภนฺโต สมณฺพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวรฺูปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน ชีวิกํ
กปฺเปเนติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ สุวฺภูจิกฺกา ภวิสฺสติ ฯ ทฺพฺพฺภูจิกฺกา ภวิสฺสติ ฯ
สุภิกฺขํ ภวิสฺสติ ฯ ทฺพฺภิกฺขํ ภวิสฺสติ ฯ เขมํ ภวิสฺสติ ฯ
ภยํ ภวิสฺสติ ฯ โรโค ภวิสฺสติ ฯ อาโรคฺยํ ภวิสฺสติ ฯ มุทฺทา
คณฺนา สํขานํ กาวะยฺยํ โลกายตฺติ อิติ วา ฯ อิติ เอวรฺูปาย
ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺฉาชีวา ปฏฺิวิริโต สมฺโน โคตโมติ ฯ อิติ
วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺณชฺชโน ตถาคตฺสฺส วณฺณํ วทมาโน วทฺเยย ฯ

[๒๔] ขถา วา ปเนเก โภนฺโต สมณฺพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวรฺูปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปเนติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ อาวาทนํ วิวาทนํ สํวทนํ วิวทนํ
#๑ เอวิปากาติ ปาเจน ภวิตฺพุพฺ ฯ

สงฺกรณํ วิกรณํ สุกกกรณํ ทุพฺภกกรณํ วิรุทฺชคพฺภกกรณํ ชิวฺหานิพนฺธนํ
หนุสํหนนํ หตฺถาภิชปฺปนํ กณฺณชปฺปนํ อาทาสปฺปนํ
กุมาริปฺปนํ เทวปฺปนํ อาทิจฺจุปฺปนํ มหตฺตปฺปนํ อพฺภุชชตฺนํ
สิริวฺหายนํ อิติ วา ฯ อิติ เอวฺรฺปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺจนาชีวา
ปฏฺวิโรตฺ สมนฺโณ โคตฺโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺณชฺชโน
ตถาคคตฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

[๒๕] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมนฺพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวฺรฺปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺจนาชีเว
นชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ สนฺติกมฺมํ ปณฺธิกมฺมํ ภูตฺติกมฺมํ ๑
ภูริกมฺมํ วสฺสกมฺมํ โวสฺสกมฺมํ วตฺตูกมฺมํ วตฺตูปริกรณํ อางมฺนํ
นหาปฺนํ ชุหนํ วมฺนํ วิเรจฺนํ อุตฺทวิเรจฺนํ อโชวิเรจฺนํ สีสฺวิเรจฺนํ
กณฺณเตลํ เนตฺตปฺปานํ นตฺตูกมฺมํ อณฺชนํ ปจฺจณฺชนํ สาตาคิยํ
สฺลลทฺตติยํ ทารกตฺติจฺจนา มฺมฺลเกสฺชชานํ อนฺนปฺปทานํ โอสธินํ
ปฏฺวิโรทฺ อิติ วา ฯ อิติ เอวฺรฺปาย ติริจฺจนานวิชฺชาย มิจฺจนาชีวา
ปฏฺวิโรตฺ สมนฺโณ โคตฺโมติ ฯ อิติ วา หิ ภิกฺขเว ปุณฺณชฺชโน
ตถาคคตฺส วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ อิทํ โข ตํ ภิกฺขเว
อปฺปมตฺตกํ โอรฺมตฺตกํ สีลฺมตฺตกํ เยน ปุณฺณชฺชโน ตถาคคตฺส
วณฺณํ วทมาโน วเทยฺย ฯ

มหาสิลํ นิฏฺฐิตํ ฯ

#๑ สี่. ย. ภูตฺติกมฺมมนฺติ อิทํ นตฺติ ฯ

[๒๖] อตฺถิ ภิกฺขเว อญฺเฐ วชฺสมา คมฺภีรา ทุทฺทสา ทุรฺนุโพธา
สนฺตา ปณฺธิตา อตฺถกาจฺจรา นิปฺปณา ปญฺฑิตเวทนียา เย ตถาคโธ
สยฺม อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทติ เยหิ ตถาคตฺสฺส ยถาภุจฺจ
วณฺณํ สมนฺมา วทมนฺนา วเทยฺยํ ฯ กตเม จ เต ภิกฺขเว ชฺมมา
คมฺภีรา ทุทฺทสา ทุรฺนุโพธา สนฺตา ปณฺธิตา อตฺถกาจฺจรา นิปฺปณา
ปญฺฑิตเวทนียา เย ตถาคโธ สยฺม อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทติ
เยหิ ตถาคตฺสฺส ยถาภุจฺจ วณฺณํ สมนฺมา วทมนฺนา วเทยฺยํ ฯ

[๒๗] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมนฺพฺราหฺมณา ปุพฺพนตฺกปฺปีกา
ปุพฺพนตฺตานุทฺธิจฺฉิโน ปุพฺพนตฺ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ อภุจฺจาสฺสหิ วตฺถุหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมนฺพฺราหฺมณา
กิมาคมฺม กิมารพฺภ ปุพฺพนตฺกปฺปีกา ปุพฺพนตฺตานุทฺธิจฺฉิโน ปุพฺพนตฺ
อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺตติ อภุจฺจาสฺสหิ วตฺถุหิ ฯ
สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมนฺพฺราหฺมณา สสฺสตฺวาทา สสฺสตฺม อตฺตานญฺจ
โลกญฺจ ปญฺญเปนฺติ ๑ จตฺตฺหิ วตฺถุหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมนฺพฺราหฺมณา
กิมาคมฺม กิมารพฺภ สสฺสตฺวาทา สสฺสตฺม อตฺตานญฺจ โลกญฺจ
ปญฺญเปนฺติ จตฺตฺหิ วตฺถุหิ ฯ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺจ โสมโณ
วา พฺราหฺมโณ วา อาตปฺปมนฺวาย ปชานมนฺวาย อนุโยคมนฺวาย
อปฺปมาทมนฺวาย สมนฺมามนฺสิการมนฺวาย ตถารูปํ เจโตสมาริ
มุสฺสติ ยถา สมาริเต จิตฺเต (๒) ปริสุทฺเต ปรีโยทาเต อนนฺจณเ
#๑ ปญฺญาเปนฺติ ฯ ๒ สฺ. ปริสุทฺเตตฺยาทีนํ นตฺถิ ฯ

วิคตูปกภิเสส) อนเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ
เอกมฺปิ ชาตี เทวปี ชาติโย ติสฺโสปี ชาติโย จตฺโสปี ชาติโย
ปณฺจปี ชาติโย ทสปี ชาติโย วิสมฺปิ ๑ ชาติโย ตีสมฺปิ ๒ ชาติโย
จตฺตาสมฺปิ ๓ ชาติโย ปณฺณาสมฺปิ ชาติโย ชาตีสตมฺปิ ชาตีสทสมฺปิ
ชาตีสตสทสมฺปิ อนเนกานิปิ ชาตีสตานิปิ อนเนกานิปิ ชาตีสทสฺตานิปิ
อนเนกานิปิ ชาตีสตสทสฺตานิปิ ฯ อมฺตฺราสี เอวฺนาโม
เอวฺโคตฺโต เอวฺวณฺโณ เอวฺมาหาโร เอวฺสุขทฺกฺขปฺภฺกิตฺตเวทึ เอวฺมาชฺชปฺริยนฺโต
โส ตโต จูโต อมฺตฺร อูทฺปาที ๔ ตตฺราปาสี เอวฺนาโม
เอวฺโคตฺโต เอวฺวณฺโณ เอวฺมาหาโร เอวฺสุขทฺกฺขปฺภฺกิตฺตเวทึ
เอวฺมาชฺชปฺริยนฺโต โส ตโต จูโต อิธฺชฺปนฺโนติ ฯ อิติ สากาโร
สอฺทฺเทสํ อนเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ฯ โส เอวฺมาห
สสฺสโต อตฺตา จ โลโก จ วณฺโณ ญฺญูโจ เอตฺถกฺกฺจายี จิตฺ ๕
เต จ สตฺตา สนฺชานฺติ สฺสรนฺติ จวนฺติ อฺปฺชชฺนฺติ อตฺถิเตว
สสฺสตีสมํ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อหํ หิ อาตฺตฺปมฺนฺวาย ปฺชานมฺนฺวาย
อนฺชฺคมฺนฺวาย อฺปฺปมาทฺมฺนฺวาย สมฺมามนฺสิการมฺนฺวาย ตถารูปี
เจตฺตสมานี มุสฺสามิ ยถา สฺมาหิตฺเต จิตฺเต อนเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ
อนุสฺสรามิ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ เอกมฺปิ ชาตี เทวปี ชาติโย
ติสฺโสปี ชาติโย จตฺโสปี ชาติโย ปณฺจปี ชาติโย ทสปี ชาติโย
#๑ วิสตีมฺปิ ฯ ๒ ยฺ. ตีสมฺปิ ฯ ๓ จตฺตารีสมฺปิ ฯ ๔ อูทฺปาที ฯ
#๕ เอกกฺกฺจายีจฺจิตฺโต ฯ

วิสมปิ ชาตโย คีสมปิ ชาตโย จตุตทาพีสมปิ ชาตโย ปณณาสมปิ
 ชาตโย ชาตีสตมปิ ชาตีสทสมปิ ชาตีสตสทสมปิ อนกานิปิ
 ชาตีสตานิ อนกานิปิ ชาตีสทสทานิ อนกานิปิ ชาตีสตสทสทานิ ฯ
 อมุตราสี เอว์นาโม เอว์โคตุโต เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร
 เอว์สุขทุกขปฏิสัเวที เอว์มายุปริยฺนุโต โส ตโต จูโต อมุตฺร อุทปาที
 ตตุราปาสี เอว์นาโม เอว์โคตุโต เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร
 เอว์สุขทุกขปฏิสัเวที เอว์มายุปริยฺนุโต โส ตโต จูโต อิฐูปนฺโนติ ฯ
 อิติ สาการิ สอุทเทสั อนกวิหิติ ปุพฺเพนิวาสั อฺนุสฺสรามิ ฯ
 อิมินามหํ เอตํ ชานามิ ยถา สสฺสโต อตฺตา จ โลโก จ วณฺโณ
 กุณฺณโจ เอสิกฺกุจายี จิโต เต จ สตฺตา สนฺชานฺนติ สัสรนฺติ
 จวณฺติ อุปฺชชฺนติ อตฺถิเตวฺว สสฺสตีสมนฺติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺม
 จานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมณฺพฺราหฺมณา สสฺสตฺวาทา
 สสฺสตี อตฺตานญจ โลกญจ ปณฺณเปนฺติ ฯ

[๒๘] ทฺติเย จ โภณฺโต สมณฺพฺราหฺมณา กิมากมฺม กิมารพฺภ
 สสฺสตฺวาทา สสฺสตี อตฺตานญจ โลกญจ ปณฺณเปนฺติ ฯ อิธ
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา อาตปฺปมนฺวาย
 ปชานมนฺวาย อฺนุโยคมนฺวาย อปฺปมาทมนฺวาย สมฺมามนฺสิการมนฺวาย
 ตถารูปํ เจโตสมาริ สฺสตี ยถา สสมาหิตะ จิตฺเต อนกวิหิติ
 ปุพฺเพนิวาสั อฺนุสฺสรตี ฯ เสยฺยถิทํ ฯ เอกมฺปิ สัวณฺณวิวณฺณํ เทวปี
 สัวณฺณวิวณฺณานิ ตีณฺปิ สัวณฺณวิวณฺณานิ จตฺตารปี สัวณฺณวิวณฺณานิ

ปรณจปี สัฏฐวิวิญญานี ทสปี สัฏฐวิวิญญานี ฯ อมุตฺราสี เอว์นาโม
 เอว์โคตฺโต เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร เอว์สุขทุกฺขปฏิสัเวที เอว์มาชฺฐปริยฺนโต
 โส ตโต จูโต อมุตฺร อุทปาที ตตฺราปาสี เอว์นาโม
 เอว์โคตฺโต เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร เอว์สุขทุกฺขปฏิสัเวที เอว์มาชฺฐปริยฺนโต
 โส ตโต จูโต อิธฺฐปฺนฺโนติ ฯ อิติ สาการิ สอฺทุเทสั
 อเนกวิหิตั ปุพฺเพนิวาสั อฺนุสฺสรติ ฯ โส เอว์มาห สสฺสโต
 อตฺตา จ โลโก จ วณฺโณ ญฺญูโห เอสิกฺกุจายี จิโต เต
 จ สตฺตา สนฺชานฺติ สัสรฺนติ จวฺนติ อฺปฺปชฺชนฺติ อตฺถิเตว
 สสฺสติสฺมึ ฯ ตั กิสฺส เหตุ ฯ อหฺลฺลฺลํ อตฺปฺปมฺนฺวาย ปชานมฺนฺวาย
 อฺนุโยคมฺนฺวาย อฺปฺปมาทมฺนฺวาย สมฺมามนสิการมฺนฺวาย ตถารูปี
 เจโตสมาริ พุสฺสามิ ยถา สมาริเต จิตฺเต อเนกวิหิตั ปุพฺเพนิวาสั
 อฺนุสฺสรามิ ฯ เสยฺยถิทั ฯ เอกมฺปี สัฏฐวิวิญฺญู เทวปี สัฏฐวิวิญญานี
 ติณฺปิ สัฏฐวิวิญญานี จตฺตาริปี สัฏฐวิวิญญานี ปรณจปี สัฏฐวิวิญญานี
 ทสปี สัฏฐวิวิญญานี อมุตฺราสี เอว์นาโม เอว์โคตฺโต
 เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร เอว์สุขทุกฺขปฏิสัเวที เอว์มาชฺฐปริยฺนโต โส
 ตโต จูโต อมุตฺร อุทปาที ตตฺราปาสี เอว์นาโม เอว์โคตฺโต
 เอว์วณฺโณ เอว์มาหาโร เอว์สุขทุกฺขปฏิสัเวที เอว์มาชฺฐปริยฺนโต โส
 ตโต จูโต อิธฺฐปฺนฺโนติ ฯ อิติ สาการิ สอฺทุเทสั อเนกวิหิตั
 ปุพฺเพนิวาสั อฺนุสฺสรามิ ฯ อิมินามหิ เอตํ ชานามิ ยถา สสฺสโต
 อตฺตา จ โลโก จ วณฺโณ ญฺญูโห เอสิกฺกุจายี จิโต เต

จ สดตา สนวานติ สัสนติ จวนติ อุปปชชนติ อตติเตว
สสสตีสมนติ ฯ อิทํ ภิกขเว ทูตียํ จานํ ยํ อากมมํ ยํ อารพภ
เอเก สมณพราหฺมณา สสสตาทา สสสตี อุตตานญจ โลกญจ
ปญฺณเปนฺติ ฯ

[๒๕] ตติเย จ โภจนโต สมณพราหฺมณา กิมากมฺม กิมารพภ
สสสตาทา สสสตี อุตตานญจ โลกญจ ปญฺณเปนฺติ ฯ อิท
ภิกขเว เอกจฺโจ สมโณ วา พราหฺมโณ วา อาตปฺปนฺนวย
ปธานมนฺนวย อนุโยคมนฺนวย อุปฺปมาทมนฺนวย สมฺมามนฺสิการมนฺนวย
ตถารูปี เจโตสมาริํ สฺสตี ยถา สมานิตเต จิตฺเต อนนฺกวิหิตํ
ปฺพเพณิวาสํ อนุสฺสเรติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ ทสปี สัฏฺฐวิญฺญานี วิสมปี
สัฏฺฐวิญฺญานี คีสมปี สัฏฺฐวิญฺญานี จตฺตافیสมปี สัฏฺฐวิญฺญานี ฯ
อมฺตราสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํฉฺฉโณ เอวมาหาโร
เอวํสุขทฺทุกฺขปฺปฏิสัเวทึ เอวมาชฺชปฺริยนฺโต โส ตโต จโต อมฺตร
อุทปาที ตตฺตราปาสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํฉฺฉโณ เอวมาหาโร
เอวํสุขทฺทุกฺขปฺปฏิสัเวทึ เอวมาชฺชปฺริยนฺโต โส ตโต จโต อิทฺฐปฺปนฺโนติ ฯ
อิตฺติ สาการิํ สอฺทุกฺเทศํ อนนฺกวิหิตํ ปฺพเพณิวาสํ อนุสฺสเรติ ฯ โส
เอวมาห สสสโต อุตฺตา จ โลโก จ วญฺโณ กุญฺญโจ เอสิกฺกุจายี
จิตฺเต เต จ สดตา สนวานติ สัสนติ จวนติ อุปปชชนติ
อตติเตว สสสตีสมํ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อหฺลหิ อาตปฺปนฺนวย
ปธานมนฺนวย อนุโยคมนฺนวย อุปฺปมาทมนฺนวย สมฺมามนฺสิการ-

มนุวาย ตถารูป เจโตสมาธิ ฆุสสามิ ยถา สมาหิตะ จิตเต อเนกวิหิตัง
 ปุพฺเพนิวาสัน อานุสฺสรามิ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ ทสปี สํวณฺณวิวิญฺญานี
 วิสฺมปี สํวณฺณวิวิญฺญานี ตีสมปี สํวณฺณวิวิญฺญานี จตฺตาศีสมปี สํวณฺณวิวิญฺญานี ฯ
 อมฺตราสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมหาโร
 เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต โส ตโต จูโต อมฺตร
 อุทปาที ตตฺรปาตี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมหาโร
 เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต โส ตโต จูโต อิธูปนฺโนติ ฯ
 อิติ สากาโร สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตัง ปุพฺเพนิวาสัน อานุสฺสรามิ ฯ
 อิมินามหํ เอตํ ชานามิ ยถา สสฺสโต อตฺตํ จ โลโก จ
 วณฺโณ ญญฺญโส เอตักฺกุจายี จิตฺเต เต จ สตฺตํ สนฺชวานฺติ
 สัสนฺติ จวณฺติ อุปฺปชฺชนฺติ อตฺถิตฺเตว สสฺสตีสมนฺติ ฯ อิทํ
 ภิกฺขเว ตตฺถิ ยํ จานัน ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมณพฺรหฺมณา
 สสฺสตฺวาทา สสฺสตี อตฺตํวณฺจ โลกณฺจ ปณฺณเปณฺติ ฯ

[๓๐] จตฺตํเถ จ โภณฺโต สมณพฺรหฺมณา กิมาคมฺม กิมารพฺภ
 สสฺสตฺวาทา สสฺสตี อตฺตํวณฺจ โลกณฺจ ปณฺณเปณฺติ ฯ อิธ
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมโณ วา พฺรหฺมโณ วา ตกฺกํ โหติ วิมฺลสิ ๑
 โส ตกฺกปริยาหตํ วิมฺลฺลํจริตํ สยํ ปาฏิกฺขณํ เอวมหา สสฺสโต
 อตฺตํ จ โลโก จ วณฺโณ ญญฺญโส เอตักฺกุจายี จิตฺเต เต
 จ สตฺตํ สนฺชวานฺติ สัสนฺติ จวณฺติ อุปฺปชฺชนฺติ อตฺถิตฺเตว
 #๑ ส. วิมฺลสิ ฯ

สสุตติสมนฺติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว จตฺตถํ ฌานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ
เอเก สมณพฺรหฺมณา สสุตฺตวาทา สสุตฺตํ อตฺตทานญจ โลกญจ
ปฺลฺยเปนฺติ ฯ อิมเหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณา สสุตฺตวาทา
สสุตฺตํ อตฺตทานญจ โลกญจ ปฺลฺยเปนฺติ จตฺตฺถิ วตฺตฺถิ ฯ เย หิ
เกจิ ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณา สสุตฺตวาทา สสุตฺตํ อตฺตทานญจ
โลกญจ ปฺลฺยเปนฺติ สพฺเพ เต อิมเหว จตฺตฺถิ วตฺตฺถิ เอเตสํ
วา อลฺยตเรณ นตฺถิ อิตฺถิ พหิทฺธา ฯ ตยิทํ ภิกฺขเว ตถาคโถ
ปฺชานาติ อิมํ ทิฏฺฐิจฺ्ञานา เอวํคหิตา เอวंपฺรามญฺจา เอวํคตฺติกา
ภวณฺติ เอวํอภิสมฺปฺปฺรายาติ ฯ ตลฺยจ ตถาคโถ ปฺชานาติ ตโถ
จ อุตฺตริตฺถํ ปฺชานาติ ตลฺยจ ปฺชานนํ ๑ น ปฺรามสฺติ ฯ อปฺรามสโถ
จสฺส ปจฺจตฺตลฺยเเวว นินฺพุตฺติ วิทิตา เวทนานํ สมฺมทลฺยจ อตฺตงฺกมฺลฺย
อสุสาทลฺยจ อาทินวลฺยจ นิสฺสรณลฺยจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา ฯ อนฺนปาทา
วิมฺุตฺโต ภิกฺขเว ตถาคโถ ฯ อิมํ โข เต ภิกฺขเว ฆมฺมาป
คมฺภีรา ทฺพทฺสา ทฺรณฺุโพธา สนฺตฺตา ปณฺีตา อตฺตกฺวาวฺจรา นินฺปุณา
ปฺลฺยทิตเวทนียา ये ตถาคโถ สยํ อภินฺยวฺวา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทติ
येหิ ตถาคตฺสฺส ยถาภูจฺจํ วนฺณํ สมฺมา วทฺมานา วเทยฺยํ ฯ

ปจฺมภาณวารี ฯ

[๓๑] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา เอกจฺจสฺสุตฺติกา
เอกจฺจอสฺสุตฺติกา เอกจฺจํ สสุตฺตํ เอกจฺจํ อสฺสุตฺตํ อตฺตทานญจ
#๑ ฌานนํ ฯ

โลกณจ ปณณเปนติ จตุหิ วตฺตฺหิ ฯ เต จ โภนุโต สมณพฺรหฺมณา
 กิมาคมฺม กิมารพฺภ เอกจฺจสฺสสฺตติกา เอกจฺจอสฺสสฺตติกา
 เอกจฺจํ สฺสสฺตํ เอกจฺจํ อสฺสสฺตํ อตฺตทานณฺจ โลกณฺจ ปณณเปนติ
 จตุหิ วตฺตฺหิ ฯ โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย ยํ กทาจิ กรหฺจ
 ทิฆมฺสฺส อทฺฐโน อจฺจนฺ อยํ โลกโก สํวณฺณติ ฯ สํวณฺณมานเ
 โลเก เขภฺยเยน สตฺตา อากฺขรฺสํวตฺตฺนิกา โหนฺติ ฯ เต ตตฺถ
 โหนฺติ มโนมยา ปิตฺติภฺษา สยมฺปภา อนฺตลิกฺขจฺรา สุกฺกจายิโน
 จิริ ทิฆมฺมทฺธานํ ติกฺกจฺนฺติ ฯ โหติ โข โส ภิกฺขเว สมโย ยํ
 กทาจิ กรหฺจ ทิฆมฺสฺส อทฺฐโน อจฺจนฺ อยํ โลกโก วิวณฺณติ ฯ
 วิวณฺณมานเ โลเก สฺลยํ พฺรหฺมวิมานํ ปาตุภวติ ฯ อถ อณฺตโร
 สตฺโต อายุภฺษา วา ปฺลฺลภฺษา วา อากฺขรฺสกาเย จวิตฺวา
 สฺลยํ พฺรหฺมวิมานํ อุปฺปชฺชติ ฯ โสปี ตตฺถ โหติ มโนมโย
 ปิตฺติภฺโฆ สยมฺปภโ อนฺตลิกฺขจโร สุกฺกจายิ จิริ ทิฆมฺมทฺธานํ
 ติกฺกจฺติ ฯ ตตฺถ ตสฺส เอกสฺส ทิฆมฺมตฺตํ นินฺนิตฺตตฺตา อนภิริติ ปฺริตฺสฺสนา
 อุปฺปชฺชติ อโห วต อณฺเณปี สตฺตา อิตฺถตฺตํ อากฺขณฺเยยฺยฺนฺติ ฯ
 อถอณฺเณปี สตฺตา อายุภฺษา วา ปฺลฺลภฺษา วา อากฺขรฺสกาเย
 จวิตฺวา พฺรหฺมวิมานํ อุปฺปชฺชนฺติ ตสฺส สตฺตสฺส สหพฺยตฺตํ ฯ
 เตปี ตตฺถ โหนฺติ มโนมยา ปิตฺติภฺษา สยมฺปภา อนฺตลิกฺขจฺรา
 สุกฺกจายิโน จิริ ทิฆมฺมทฺธานํ ติกฺกจฺนฺติ ฯ ตตฺถ ภิกฺขเว โย โส
 สตฺโต ปจฺมํ อุปฺปนฺโน ตสฺส เอวํ โหติ อหฺมสฺมิ พฺรหฺมา

มหาพหุมา อภิภู อนภิภูโต อณตตฤทโส วสวตติ อีสโร
กตดา นิมิตา ๑ เสฏโฐ สชชิตา ๒ วสี ปิตา ภูตภพยานัน มยา
อิม สตดา นิมิตา ๗ ตํ กิสฺส เหตุ ๗ มมฺ หิ ปุพฺเพ
เอตทโหสิ อโห วัต อณเฎปี สตดา อิตฺถตฺตํ อากฺขณฺณยฺยุนฺติ ๗
อิตฺติ มมฺ จ มโนปณฺธิ อิม จ สตดา อิตฺถตฺตํ อากตฺติ ๗
เยปี เต สตดา ปจฺจนา อุปฺปนฺนา เตสมฺปี เอวํ โหติ อัย โข
ภวํ พหุมา มหาพหุมา อภิภู อนภิภูโต อณตตฤทโส วสวตติ
อีสโร กตดา นิมิตา เสฏโฐ สชชิตา วสี ปิตา ภูตภพยานัน
อิมินา มยฺ โภตา พหุมนฺนา นิมิตา ๗ ตํ กิสฺส เหตุ ๗
อิมฺลฺหิ มยฺ อทฺทสาม อธิ ปจฺจมฺ อุปฺปนฺนํ มยฺ ปนฺมหา ปจฺจนา
อุปฺปนฺนาติ ๗ ตตร ภิภเว โย โส สตฺโต ปจฺจมฺ อุปฺปนฺโน
โส ทิฆายุกตโร จ โหติ วรรณวนตฺตโร จ มเสกฺขตโร จ ๗
เย ปนฺ เต สตดา ปจฺจนา อุปฺปนฺนา เต อปฺปายุกตฺรา จ
โหนฺติ ทฺพฺพณฺตฺรา จ อปฺเปสฺกฺขตฺรา จ ๗ จานํ โข ปเนตฺติ
ภิภเว วิชฺชติ ยํ อณตฺตโร สตฺโต ตมฺหา กายา จวิตฺวา
อิตฺถตฺตํ อากฺขณฺติ อิตฺถตฺตํ อากฺโต สฺมาโน อการฺสฺมา อนการฺยิ
ปพฺพชฺติ อการฺสฺมา อนการฺยิ ปพฺพชฺโติ สฺมาโน อาตฺปฺมฺนฺวาย
ปธานมฺนฺวาย อณฺุโยคมฺนฺวาย อปฺปมาทมฺนฺวาย สฺมฺมามนฺสิการมฺนฺวาย
ตถารูปํ เจตฺตสฺมาธิ สฺสฺติ ยถา สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ตํ ปุพฺเพนิวาสํ
#๑ สฺ. ย. นิมฺมาตา ๗ ๒ สฺ. ย. สชชิตา ๗

อนุสูตรติ ตโต ปรนนานุสูตรติ ฯ โส เอวมาห โย โข โส
ภวํ พุรหุมา มหาพุรหุมา อภิภู อนภิภูโต อณตตฤทโส วสวตติ
อิสสโร กตตา นิมมิตา เสฏฺโฐ สชชิตา วสี ปิตา ภูตภพฺยํ
เยน มยํ โภตา พุรหุมา นิมมิตา โส นิจฺโจ ชฺโว สสฺสโต
อวิปริณามชฺโม สสฺสตีสมํ ตเถว จสฺสตี ฯ เย ปน มยํ
อหุมา เตน โภตา พุรหุมา นิมมิตา เต มยํ อนิจฺจา อทฺฐวา
อปฺปายุกา จวนชฺมา อิตฺถตฺตํ อากตฺติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ
จํญํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมณพฺราหฺมณา เอกจฺจสฺสตีกา
เอกจฺจอสฺสตีกา เอกจฺจํ สสฺสตี เอกจฺจํ อสฺสตี อตฺตานณฺจ
โลกณฺจ ปณฺณเปนฺติ ฯ

[๑๒] ทฺติเย จ โภโต สมณพฺราหฺมณา กิมาคมฺม กิมารพฺภ
เอกจฺจสฺสตีกา เอกจฺจอสฺสตีกา เอกจฺจํ สสฺสตี เอกจฺจํ อสฺสตี
อตฺตานณฺจ โลกณฺจ ปณฺณเปนฺติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว จิตฺตทปฺปโหสิกา
นาม เทวา ฯ เต อตีเวถํ หสฺสชิตฺตทปฺปสมฺมาปฺนฺนา วิหรนฺติ ฯ
เตสํ อตีเวถํ หสฺสชิตฺตทปฺปสมฺมาปฺนนํ วิหรตํ สตี ปมฺสฺสตี ๑ ฯ
สตียา สมฺโมสา เต เทวา ตมฺหา กายา จวนฺติ ฯ จํญํ โข
ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชตี ยํ อณตโร สฺสโต ตมฺหา กายา จวิตฺวา
อิตฺถตฺตํ อากจฺจตี อิตฺถตฺตํ อากโต สมานो อการสฺมา อนการิยํ
ปพฺพชตี อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต สมานो อาตปฺปมนฺวาย
#๑ สมมฺสฺสตี ฯ

ปชานมนวาย อนุโยคมนวาย อปุปมาทมนวาย สมมามนสิการมนวาย
ตถารูป เจโตสมาธิ ฌสดี ยถา สมาหิตะ จิตฺเต ตํ
ปุพฺพเพณิวาสํ อนุสฺสเรติ ตโต ปริ นานุสฺสเรติ ฯ โส เอวมาห
เย โข เต โภจนฺโต เทวา น ชิทฺททาปโทสิกา เต น อตีเวถํ
หฺสฺสชิทฺทาทริชฺชมฺสมาปฺนฺนา วิหรนฺติ ฯ เตสํ น อตีเวถํ
หฺสฺสชิทฺทาทริชฺชมฺสมาปฺนฺนํ วิหฺรตํ สติ น ปฺมุสฺสติ ฯ สติยา
อสมฺโมสสา เต เทวา ตมฺหา กายา น จวนฺติ นิจฺจา ชฺวา
สฺสฺสตา อวิปริณามชฺมฺมา สฺสฺสตีสมํ ตเถว จสฺสนฺติ ฯ เย ปน
มยํ อหฺมฺหา ๑ ชิทฺททาปโทสิกา เต มยํ อตีเวถํ หฺสฺสชิทฺทาทริชฺชมฺสมาปฺนฺนา
วิหฺริมา ๒ ฯ เตสนฺโน อตีเวถํ หฺสฺสชิทฺทาทริชฺชมฺสมาปฺนฺนํ
วิหฺรตํ สติ ปฺมุสฺสติ ฯ สติยา สมฺโมสสา เอวํ มยํ
ตมฺหา กายา จฺตา อนิจฺจา อทฺชฺวา อปฺปายุกา จวนชฺมฺมา
อิตฺถตฺตํ อากตฺตาติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว ทฺติยํ จานํ ยํ อากมฺม
ยํ อารพฺภ เอเก สมณพฺราราหฺมณา เอกจฺจสฺสฺสติกา เอกจฺจอสฺสฺสติกา
เอกจฺจํ สฺสฺสตี เอกจฺจํ อสฺสฺสตี อตฺตานญฺจ โลกญฺจ
ปฺลฺยเปนฺติ ฯ

[๑๑] ตติเย จ โภจนฺโต สมณพฺราราหฺมณา กิมาคมฺม กิमारพฺภ
เอกจฺจสฺสฺสติกา เอกจฺจอสฺสฺสติกา เอกจฺจํ สฺสฺสตี เอกจฺจํ อสฺสฺสตี
อตฺตานญฺจ โลกญฺจ ปฺลฺยเปนฺติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว มโนปโทสิกา
#๑ สี. อหฺมฺหา ๑ ๒ สี. วิหฺริมา ฯ

นาม เทวา ฯ เต อติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายนุติ ฯ
เต อติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายนุตา อณุมณณมฺหิ จิตฺตานิ
ปโทเสนุติ ฯ เต อณุมณณณ์ ปทญฺจจิตฺตา กิลนุตกายน
กิลนุตจิตฺตา ฯ เต เทวา ตมฺหา กายา จวนุติ ฯ จานํ โข
ปเนตํ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ อณฺวตโร สตฺโต ตมฺหา กายา จวิตฺวา
อิตฺถตฺตํ อากจฺจติ อิตฺถตฺตํ อากโต สมานอ อการสฺมา อนการิยํ
ปพฺพชฺติ อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺโติ สมานอ อาตปฺปนฺนวย
ปธานมนฺนวย อนฺุโยคมฺนฺนวย อปฺปมาทมนฺนวย สมฺมามนฺสิการมนฺนวย
ตถารูปํ เจโตสมาริํ สฺสติ ยถา สมาริเต จิตฺเต ตํ ปฺพเพณิवासํ
อนฺุสฺสรติ ตโต ปริ นานฺุสฺสรติ ฯ โส เอวมฺาห เย โขเต โกณฺุโต
เทวา น มโนปโทสิกา เต นาติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายนุติ ฯ
เต นาติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายนุตา อณุมณณมฺหิ จิตฺตานิ
นปฺปทฺุเสนุติ ๑ ฯ เต อณุมณณณ์ อปฺปทฺุจจิตฺตา อกิลนุตกายน
อกิลนุตจิตฺตา ฯ เต เทวา ตมฺหา กายา น จวนุติ นิจฺจา ชฺวา
สฺสสฺตา อวิปริณามธฺมา สฺสสฺตีสมํ ตเถว จสฺสนุติ ฯ เย ปน มยํ
อหฺมฺหา ๒ มโนปโทสิกาเต มยํ อติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายิมฺหา ๓ ฯ
เต มยํ อติเวลล์ อณุมณณณ์ อุปนิชฌายนุตา อณุมณณมฺหิ จิตฺตานิ
ปโทสิมฺหา ๔ ฯ เต มยํ อณุมณณณ์ ปทญฺจจิตฺตา กิลนุตกายน
#๑ สี. นปฺปทฺุเสนุติ ฯ ๒ สี. อหฺมฺหา ฯ ๓ สี. อุปนิชฌายิมฺหา ฯ
#๔ สี. ปโทสิมฺหา ฯ

กิลนตจิตตา ฯ เอว มยั ตมหา กายา จุตตา อนิจจา อทฐวา
อปฺปายุกา จวนธมฺมา อิตฺถตฺตํ อากตฺตาติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว ตตฺถิ
จํานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมนพฺรหฺมณา เอกจฺจสฺสตฺติกา
เอกจฺจอสฺสตฺติกา เอกจฺจํ สฺสสฺสํ เอกจฺจํ อสฺสสฺสํ อตฺตํานญจ
โลกญจ ปญฺญเปนนฺติ ฯ

[๑๔] จตฺตเถ จ โภณฺโต สมนพฺรหฺมณา กิมาคฺคฺม กิमारพฺภ
เอกจฺจสฺสตฺติกา เอกจฺจอสฺสตฺติกา เอกจฺจํ สฺสสฺสํ เอกจฺจํ อสฺสสฺสํ
อตฺตํานญจ โลกญจ ปญฺญเปนนฺติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว เอกจฺจํ สมนโณ
วา พฺรหฺมโณ วา ตกฺกํ โหติ วิมฺบิสิ ฯ โส ตกฺกปริยาหตํ
วิมฺบานุจฺริตํ สยฺปปฏิภานํ ๑ เอวมฺหา ยํ โข อิทํ วุจฺจติ จกฺขุณฺติปิ
โสตนฺติปิ ฆานนฺติปิ ชิวฺหาติปิ กาโยติปิ อยํ อตฺตา อนิจฺจํ
อทฺฐโว อสฺสสฺสโต วิปริณามธมฺโม ฯ ยญฺจ โข อิทํ วุจฺจติ
จิตฺตฺตํ วา มโนติ วา วิญฺญาณนฺติ วา อยํ อตฺตา นิจฺจํ
ฐโว สฺสสฺสโต อวิปริณามธมฺโม สฺสสฺสตีสมํ ตเถว จสฺสตีติ ฯ
อิทํ ภิกฺขเว จตฺตํ จํานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมนพฺรหฺมณา
เอกจฺจสฺสตฺติกา เอกจฺจอสฺสตฺติกา เอกจฺจํ สฺสสฺสํ
เอกจฺจํ อสฺสสฺสํ อตฺตํานญจ โลกญจ ปญฺญเปนนฺติ ฯ อิมฺหิ โข
เต ภิกฺขเว สมนพฺรหฺมณา เอกจฺจสฺสตฺติกา เอกจฺจอสฺสตฺติกา
เอกจฺจํ สฺสสฺสํ เอกจฺจํ อสฺสสฺสํ อตฺตํานญจ โลกญจ ปญฺญเปนนฺติ
#๑ ส. ย. สยฺปปฏิภานํ ฯ

จตุหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจิ ภิกฺขเว สมณา वा पुराहमणा
वा ऐक्यससฺतिका ऐक्योससฺतिका ऐक्यं ससฺतं ऐक्यं
อสसฺतं อุตฺตानญฺ โลกญฺ ปญฺญเปฺนฺติ สพฺเพ เต อิมेหฺว
จตุหิ วตฺถุหิ ऐเตสं वा अणुत्तरेण नत्ति ओโต पหิทฺธา ฯ
ตยिं ภิกฺขवे ตถาคโตะ ปชานาति อิมे ทิฏ्ठิจ्ञाना ऐวคฺहिตา
ऐवंप्रामग्ग्जा ऐवคฺติกา ग्वन्ति ऐवोภिसम्प्रायाति ฯ तद्य
तถาคโตะ ปชานाति त्ओ ज् अत्तरित्तरं पचानाति तद्य पचानं
न प्रामसति ฯ अप्रामसोत् जसฺस पจ्जत्तद्येव निพฺพุति
विทिता वेथनानं สมุथद्य अत्तङ्गมद्य असฺथाद्य अतिनवद्य
นिसฺสรณद्य यถाग्ग्त् विทิต्वा ฯ अनुपाथा विमुत्तो भิกฺขवे
ตถาคโตะ ฯ อิมे โข भิกฺขवे चम्मा कमग्गिรา ทุทฺทสา ทुरนฺุโพธา
สนฺตา ปณฺिता อत्तकฺวาวจरा निप्पणा पญฺทิตเวथนียา ये तถาคโตะ
สยं อภินฺद्या सจ्जิกत्त्वा ปवेथेति येหิ तถาคत्तसฺस यถाग्ग्जं
वณฺ्ณं सम्मा वथमाना वथेयुं ฯ

[๑๕] สนฺติ ภิกฺขเว ऐเก สมณपुरาหมणा अनुตฺตानนฺุติกา अनुตฺตानนฺุ
โลกสฺส ปญฺญเปฺนฺติ จตุหิ วตฺถุหิ ฯ ते ज् โภนฺุโต สมณपुरาหมणा
กิมาคมฺม กิมารพฺภ अनुตฺตानนฺุติกา अनुตฺตानนฺุติ โลกสฺส
ปญฺญเปฺนฺติ จตุหิ วตฺถุหิ ฯ อิธ भิกฺขवे ऐก्यจ्जे सम्โม
वा पुरาहमणे वा आत्तปฺปมนฺุवाय ปชานมนฺุवाय अनुโยคมนฺุवाय
อปฺปมาทมนฺุवाय सम्มามนฺุสิการมนฺุवाय ตถารูปं जेतฺตสมาริํ สฺสตี

ยถา สมหิตเต จิตฺเต อนนฺตสญฺญี โลกสฺมี วิหฺรติ ฯ โส เอวมหา
อนฺตวา อัย โลกํ ปรีวญฺโม่ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อหํ หิ อาตปฺปนฺนวย
ปฺชานมนฺนวย อนฺุโยคมนฺนวย อปฺปมาทมนฺนวย สมฺมามนฺสิการมนฺนวย
ตถารูปํ เจโตสมาริํ สฺขสามิ ยถา สมหิตเต จิตฺเต
อนนฺตสญฺญี โลกสฺมี วิหฺรามิ ฯ อิมินามหํ เอตํ ชานามิ ยถา
อนฺตวา อัย โลกํ ปรีวญฺโม่ติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺมํ จานํ ยํ
อาคมฺมํ ยํ อารพฺก เอเก สมณพฺรหฺมณา อนฺตानนฺติกา อนฺตानนฺตํ
โลกสฺส ปญฺญเปนนฺติ ฯ

[๓๖] พุติเย จ โจนฺโตะ สมณพฺรหฺมณา กิมาคมฺมํ กิมารพฺก
อนฺตानนฺติกา อนฺตानนฺตํ โลกสฺส ปญฺญเปนนฺติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ สมโณ วา พฺรหฺมโณ วา อาตปฺปนฺนวย ปฺชานมนฺนวย
อนฺุโยคมนฺนวย อปฺปมาทมนฺนวย สมฺมามนฺสิการมนฺนวย ตถารูปํ
เจโตสมาริํ สฺขสฺติ ยถา สมหิตเต จิตฺเต อนนฺตสญฺญี โลกสฺมี
วิหฺรติ ฯ โส เอวมหา อนนฺโตะ อัย โลกํ อปฺริยนฺโตะ เย
เต สมณพฺรหฺมณา เอวมหาสุ อนฺตวา อัย โลกํ ปรีวญฺโม่ติ ฯ
เตสํ มฺุสา ฯ อนนฺโตะ อัย โลกํ อปฺริยนฺโตะ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ
อหํ หิ อาตปฺปนฺนวย ปฺชานมนฺนวย อนฺุโยคมนฺนวย อปฺปมาทมนฺนวย
สมฺมามนฺสิการมนฺนวย ตถารูปํ เจโตสมาริํ สฺขสามิ ยถา
สมहितเต จิตฺเต อนนฺตสญฺญี โลกสฺมี วิหฺรามิ ฯ อิมินามหํ เอตํ
ชานามิ ยถา อนนฺโตะ อัย โลกํ อปฺริยนฺโตะติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว

ทศิยิ จานันิ ยิ อากมม ยิ อารพุก เอเก สมณพราหฺมณา
อนุตานนฺติกา อนุตานนฺตํ โลกสฺส ปญฺญเปณฺติ ฯ

[๑๗] ตตฺติเย จ โภณฺโต สมณพราหฺมณา กิมากมม กิมารพุก
อนุตานนฺติกา อนุตานนฺตํ โลกสฺส ปญฺญเปณฺติ ฯ อธิ กิกฺขเว
เอกจฺโจ สมโณ วา พราหฺมโณ วา อาตปฺปมนฺวาย ปธานมนฺวาย
อนฺุโยคมนฺวาย อปฺปมาทมนฺวาย สมฺมามนฺสิการมนฺวาย ตถารูปํ
เจโตสมาริํ สฺสตี ยถา สมาริเต จิตฺเต อุกฺกมฺโธ อนุตสฺสณฺิ
โลกสฺมี วิหริตี ติริยิ อนนฺตสฺสณฺิ ฯ โส เอวมอาห อนฺตวา จ
อโย โลโก อนนฺโต จ เย เต สมณพราหฺมณา เอวมอาหฺสฺ อนฺตวา
อโย โลกํ ปริวฺกฺกโมตี ฯ เตสํ มฺสา ฯ เยปิ เต สมณพราหฺมณา
เอวมอาหฺสฺ อนนฺโต อโย โลโก อปฺริยนฺโตตี ฯ เตสํปิ มฺสา ฯ
อนฺตวา จ อโย โลโก อนนฺโต จ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อหิํ
อาตปฺปมนฺวาย ปธานมนฺวาย อนฺุโยคมนฺวาย อปฺปมาทมนฺวาย
สมฺมามนฺสิการมนฺวาย ตถารูปํ เจโตสมาริํ สฺสทามิ ยถา สมาริเต
จิตฺเต อุกฺกมฺโธ อนุตสฺสณฺิ โลกสฺมี วิหารามิ ติริยิ อนนฺตสฺสณฺิ ฯ
อิมินามหิํ เอตํ ชานามิ ยถา อนฺตวา จ อโย โลโก อนนฺโต จาตี ฯ
อิทํ กิกฺขเว ตตฺติยิ จานันิ ยิ อากมม ยิ อารพุก เอเก สมณพราหฺมณา
อนุตานนฺติกา อนุตานนฺตํ โลกสฺส ปญฺญเปณฺติ ฯ

[๑๘] จจฺจฺเถ จ โภณฺโต สมณพราหฺมณา กิมากมม กิมารพุก
อนุตานนฺติกา อนุตานนฺตํ โลกสฺส ปญฺญเปณฺติ ฯ อธิ กิกฺขเว

เอกจโจ สมโณ วา พุราหุมนโณ วา ตกกี โหติ วิมสิ ฯ
โส ตกุกปรียาหติ วิมसानุจริติ สยปาฎีกาณเ อวมาห เนวยิ
โลโก อนุตวา น ปนานนุโต เย เต สมณพุราหุมนเ อวมาหิสุ
อนุตวา อยิ โลโก ปริวณฺโหมติ ฯ เตสมปิ มุสา ฯ เยปิ เต
สมณพุราหุมนเ อวมาหิสุ อนนุโต อยิ โลโก อปรียนุโตติ ฯ
เตสมปิ มุสา ฯ เยปิ เต สมณพุราหุมนเ อวมาหิสุ อนุตวา
จ อยิ โลโก อนนุโต จาติ ฯ เตสมปิ มุสา ฯ เนวยิ โลโก
อนุตวา น ปนานนุโตติ ฯ อิทธิ กิกฺขเว จตุตถิ จานํ ยิ อากมม
ยิ อารพฺภ เอเก สมณพุราหุมนเ อนฺตานนฺตिका อนฺตานนฺตํ โลกสฺส
ปฺล
อนฺตานนฺตํ โลกสฺส ปฺล
กิกฺขเว สมณเ วา พุราหุมนเ วา อนฺตานนฺตिका อนฺตานนฺตํ
โลกสฺส ปฺล
วา อลฺล
ปฺชานาติ อิมเ ทิกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
ภวณฺติ เหวอภิสฺมฺปฺรายาติ ฯ ตลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อฺล
ปฺจจตฺตลฺลฺลเ นินฺนุพุติ วิทิตา เวทนานํ สมุทฺยลฺลจ
อฺล
วิมฺล
อฺล
อฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
อฺลฺลฺลฺลฺล
อฺลฺล
อฺล

ทุทสา ทูรนูโพธา สนฺตา ปณฺธิตา อตฺตกาจฺจรา นิปฺปณา ปณฺธิตเวทนียา
เย ตถาคโธ สยํ อภิญญา สจฺฉิกคฺวา ปเวเทติ เยหิ
ตถาคตฺสฺส ยถาภุจฺจํ วนฺณํ สมฺมา วทฺมานา วทฺยฺยู ฯ

[๑๕] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา อมฺราวิกฺเขปิกา ตตฺถ
ตตฺถ ปณฺหํ ปุญฺญา สมานา วาจาวิกฺเขปํ อापชฺชนฺติ อมฺราวิกฺเขปํ
จตฺตฺหิ วตฺตฺตฺหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมณพฺรหฺมณา กิมาคมฺม
กิมารพฺภ อมฺราวิกฺเขปิกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุญฺญา สมานา
วาจาวิกฺเขปํ อापชฺชนฺติ อมฺราวิกฺเขปํ จตฺตฺหิ วตฺตฺตฺหิ ฯ อิธ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ สมโณ วา พฺรหฺมโณ วา อิํ กุสลนฺติ ยถาภูตํ
นปฺปชานาติ อิํ อกุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯ ตสฺส เอวํ
โหติ อํ โข อิํ กุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ อิํ อกุสลนฺติ
ยถาภูตํ นปฺปชานามิ อหฺนฺเจ โข ๑ ปน อิํ กุสลนฺติ ยถาภูตํ
นปฺปชานนฺโต อิํ อกุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺโต อิํ กุสลนฺติ
วา พฺยากรฺยฺยํ อิํ อกุสลนฺติ วา พฺยากรฺยฺยํ ตํ มมสฺส มฺสา ยํ
มมสฺส มฺสา โส มมสฺส วิฆาโต โย มมสฺส วิฆาโต โส มมสฺส
อนฺตราโยติ ฯ อิติ โส มฺสาวาทภยา มฺสาวาทปฺริเชคฺคจฺจนา เนวิทํ
กุสลนฺติ พฺยากรฺโรติ น ปนิตํ อกุสลนฺติ พฺยากรฺโรติ ตตฺถ ตตฺถ
ปณฺหํ ปุญฺโจ สฺมานโน วาจาวิกฺเขปํ อापชฺชติ อมฺราวิกฺเขปํ
เอวณฺติปิ เม โน ฯ ตถาติปิ เม โน ฯ อณฺณถาติปิ เม โน ฯ โนติปิ
#๑ ส. ย. อหฺนฺเจว โข ฯ

เม โน ๆ โน โนติปี เม โนติ ๆ อิทธิ ภิกขเว ปจัม จานัน ยัม
อาคมม ยัม อารพุก เอเก สมณพราหฺมณา อมราวิกฺเขปีกา ตตฺถ
ตตฺถ ปณฺหิ ปุณฺสา สมานา วาจาวิกฺเขปี อาปชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปี ๆ

[๔๐] ทฺติเย จ โภจนฺโต สมณพราหฺมณา กิมากมฺม กิมารพุก
อมราวิกฺเขปีกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหิ ปุณฺสา สมานา วาจาวิกฺเขปี
อาปชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปี ๆ อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ สมโณ วา
พราหฺมโณ วา อิทธิ กุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อิทธิ อกุสลนฺติ
ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ๆ ตสฺส เอวํ โหติ อหํ โข อิทธิ กุสลนฺติ
ยถาภูตํ นปฺปชานามิ อิทธิ อกุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ
อหฺนฺเจ โข ๑ ปน อิทธิ กุสลนฺติ ยถาภูตํ อปฺปชานนฺโต อิทธิ
อกุสลนฺติ ยถาภูตํ อปฺปชานนฺโต อิทธิ กุสลนฺติ วา พุยากระยฺย
อิทธิ อกุสลนฺติ วา พุยากระยฺย ตตฺถ เม อสฺส นนฺโท
วา ราโค วา โทโส วา ปฏฺิโฆ วา ยตฺถ เม อสฺส
นนฺโท วา ราโค วา โทโส วา ปฏฺิโฆ วา ตํ มมสฺส
อุปาทานํ ยัม มมสฺส อุปาทานํ โส มมสฺส วิฆาโต โย มมสฺส
วิฆาโต โส มมสฺส อนฺตราโยติ ๆ อิติ โส อุปาทานภยา
อุปาทานปริเชคฺคฺจ
พุยากระโรติ ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหิ ปุณฺโส สมานา วาจาวิกฺเขปี
อาปชฺชติ อมราวิกฺเขปี เอวนฺติปี เม โน ๆ ตถาคิปี เม โน ๆ
#๑ ส. ย. อหฺนฺเจว โข ๆ

อณฺธถาติปี เม โน ๑ โนติปี เม โน ๑ โน โนติปี เม
โนติ ๑ อิํ ภิภเว ทุติยํ จานํ ยํ อากมมํ ยํ อารพภ
เอเก สมณพฺราหฺมณา อมราวิกฺเขปีกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺฺชา
สมานา วาจาวิกฺเขปี อापชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปี ๑

[๔๑] ตติเย จ โภจนฺโต สมณพฺราหฺมณา กิมากมมํ กิมารพภ
อมราวิกฺเขปีกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺฺชา สมานา วาจาวิกฺเขปี
อापชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปี ๑ อิธ ภิภเว เอกจฺโจ สมโณ วา
พฺราหฺมโณ วา อิํ กุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อิํ อกุสลนฺติ
ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ๑ ตสฺส เอวํ โหติ อํ โข อิํ
กุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ อิํ อกุสลนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานามิ
อหฺลเจ โข ๑ ปน อิํ กุสลนฺติ ยถาภูตํ อปฺปชานนฺโต อิํ
อกุสลนฺติ ยถาภูตํ อปฺปชานนฺโต อิํ กุสลนฺติ วา พฺยากรเยยฺยํ
อิํ อกุสลนฺติ วา พฺยากรเยยฺยํ สนฺติ หิ โข สมณพฺราหฺมณา
ปณฺฺชิตา นิปฺณา กตปรปฺปวาทา วาลเวธิรฺูปา เต ภินฺทนฺตา
มณฺเฑ จรณฺติ ปณฺเฑากเตน ทิฏฺฐจิกตานิ เต มํ ตตฺถ สมนฺุยฺยเชยฺยํ
สมนฺุคฺคาเหยฺยํ สมนฺุภาเสยฺยํ เย มํ ตตฺถ สมนฺุยฺยเชยฺยํ
สมนฺุคฺคาเหยฺยํ สมนฺุภาเสยฺยํ เตสาหํ น สมฺปาเยยฺยํ ๒ ยถาหํ ๓
น สมฺปาเยยฺยํ โส มมสฺส วิฆาโต โย มมสฺส วิฆาโต โส
#๑ สී. ยฺ. อหฺลเจว โข ๑ ๒ สมฺปาเหยฺยํ สมฺปาเปยฺยํ สมฺปาเยยฺยํ
สมฺปาเทยฺยํ ๑ ๓ สී. ยฺ. เยสาหํ ๑

มมสฺส อนฺตราโยติ ฯ อิติ โส อนฺโยคภยา อนฺโยคปริเชคฺจฺฉา
เนวิทฺ ฺกุสฺลนฺติ พฺยากรโธติ น ปนิตฺ อกุสฺลนฺติ พฺยากรโธติ ตตฺถ
ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺโณ สฺมานโน วาจาวิกฺเขปํ อापชฺชติ อมราวิกฺเขปํ
เอวณฺติปิ เม โน ฯ ตถาติปิ เม โน ฯ อณฺณถาติปิ
เม โน ฯ โนติปิ เม โน ฯ โน โนติปิ เม โนติ ฯ อิทํ
ภิกฺขเว ตตฺถิ จานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมนฺพฺราหฺมณา
อมราวิกฺเขปิกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺณา สฺมานา วาจาวิกฺเขปํ
อापชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปํ ฯ

[๔๒] จตฺตเถ จ โกนฺโต สมนฺพฺราหฺมณา กิมากมฺม กิมารพฺภ
อมราวิกฺเขปิกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺณา สฺมานา วาจาวิกฺเขปํ
อापชฺชนฺติ อมราวิกฺเขปํ ฯ อิท ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมนฺโน วา
พฺราหฺมโณ วา มนฺโท โหติ โมฆุโห ฯ โส มนฺทตฺตา โมฆุทตฺตา
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺโณ สฺมานโน วาจาวิกฺเขปํ อापชฺชติ
อมราวิกฺเขปํ อตฺถิ ปโร โลโกติ อิติ เจ มํ ปุจฺฉสิ อตฺถิ
ปโร โลโกติ อิติ เจ เม อสฺส อตฺถิ ปโร โลโกติ อิติ
เตน ๑ พฺยากรเรยฺยํ เอวณฺติปิ เม โน ฯ ตถาติปิ เม โน ฯ
อณฺณถาติปิ เม โน ฯ โนติปิ เม โน ฯ โน โนติปิ เม
โน ฯ นตฺถิ ปโร โลโก ฯเปฯ อตฺถิ จ นตฺถิ จ ปโร
โลโก ฯ เนวตฺถิ น นตฺถิ ปโร โลโก ฯ อตฺถิ สตฺตา
#๑ เตน เต นํ ฯ

โอปปาติกา ฯ นตฺถิ สตุตา โอปปาติกา ฯ อตฺถิ จ นตฺถิ
จ สตุตา โอปปาติกา ฯ เนวตฺถิ น นตฺถิ สตุตา โอปปาติกา ฯ
อตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก ฯ นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลํ วิปาโก ฯ อตฺถิ จ นตฺถิ จ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ
ผลํ วิปาโก ฯ เนวตฺถิ น นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ
วิปาโก ฯ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ฯ น โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณา ฯ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ฯ
เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ อิติ เจ มํ
ปฺจุฉฺฉติ ฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ
อิติ เจ เม อสฺส เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ
อิติ เต น ๑ พฺยากเรยฺยํ เอวนตฺติปิ เม โน ฯ ตถาติปิ เม
โน ฯ อณฺเฏตฺติปิ เม โน ฯ โนติปิ เม โน ฯ โน โนติปิ
เม โนติ ฯ อิทํ ภิกฺขเว จตฺตํ จานํ ยํ อากมฺมํ ยํ อารพฺภ
เอเก สมณพฺรหฺมณา อมฺราวิกฺเขปิกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺณสา
สมานา วาจาวิกฺเขปํ อาปชฺชนฺติ อมฺราวิกฺเขปํ ฯ อิเมหิ โข
เต ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณา อมฺราวิกฺเขปิกา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ
ปุณฺณสา สมานา วาจาวิกฺเขปํ อาปชฺชนฺติ อมฺราวิกฺเขปํ จคฺคูหิ วตฺถุหิ ฯ
เย หิ เกจฺจ ภิกฺขเว สมณฺวา พฺรหฺมณา วา อมฺราวิกฺเขปิกา
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหํ ปุณฺณสา สมานา วาจาวิกฺเขปํ อาปชฺชนฺติ
#๑ เต นตฺติปิ เตนาติปิ ปาโง ฯ

อมราวิกเขปี่ สพุเพ เต อิมเหว จตุหิ วตุหิ เอเตสั วา
อณตเรน นตติ อิตो พหิทธา ๆเปฯ เยหิ ตถาคตสส
ยถาภูจัจฉั วัฒนั สมนมา วทมานา วเทยฺยึ ๆ

[๔๓] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมนพฺรหฺมณา อธิจฺจสมุปฺปนฺนิกา
อธิจฺจสมุปฺปนฺนํ อตฺตทานญจ โลกญจ ปณฺณเปนฺติ ทฺวีหิ วตุหิ ๆ
เต จ โภณฺโต สมนพฺรหฺมณา กิมาคมฺม กิมารพฺก อธิจฺจสมุปฺปนฺนิกา
อธิจฺจสมุปฺปนฺนํ อตฺตทานญจ โลกญจ ปณฺณเปนฺติ
ทฺวีหิ วตุหิ ๆ สนฺติ ภิกฺขเว อสฺสณฺสฺตตฺตา ๑ นาม เทวา
สณฺณปฺปาทา จ ปนฺ เต เทวา ตมฺหา กายา จวนฺติ ๆ จานฺ
โฆ ปเนตฺติ ภิกฺขเว วิชฺชติ ยํ อณฺตโร สตฺโต ตมฺหา กายา
จวิตฺวา อิตฺถตฺตํ อากจฺจติ อิตฺถตฺตํ อากโต สมานอ อการสฺมา
อนการิยํ ปพฺพชติ อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺวา สมานอ
อาตปฺปนฺนวย ปธานมนฺนวย อนุโยคมฺนวย อปฺปมาทมนฺนวย
สมฺมามนสิการมนฺนวย ตถารูปํ เจโตสมาริ สฺสติ ยถา สมหิตเต
จิตฺเต สณฺณปฺปาทํ อนุสฺสรติ ตโต ปรี นานุสฺสรติ ๆ โส
เอวมาห อธิจฺจสมุปฺปนฺโน อตฺตา จ โลโก จ ๆ ตํ กิสฺส
เหตุ ๆ อหํ หิ ปุพฺเพ นาโหสิ โสมฺหิ เอตฺรหิ อหฺตฺวา
สนฺตตาย ปรีณฺโตติ ๆ อิทํ ภิกฺขเว ปจฺฉํ จานฺ ยํ อากมฺม ยํ
อารพฺก เอเก สมนพฺรหฺมณา อธิจฺจสมุปฺปนฺนิกา อธิจฺจสมุปฺปนฺนํ
#๑ ส. ย. อสฺสณฺสฺตตฺตา ๆ

อตฺตานญจ โลกญจ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ

[๔๔] ทฺติเย จ โภโกโต สมณพฺราหฺมณา กิมาคฺมม กิมารพฺภ
 อธิจฺจสมฺบุปฺปนิกา อธิจฺจสมฺบุปฺปนํ อตฺตานญจ โลกญจ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา
 ตกฺกํ โหติ วิมฺสี ฯ โส ตกฺกปริยาหตํ วิมฺसानุจริตํ สยฺปาฎิณานํ
 เวมมาห อธิจฺจสมฺบุปฺปนโน อตฺตา จ โโลโก จาติ ฯ อิทํ
 ภิกฺขเว ทฺติเย จานํ ยํ อากมฺม ยํ อารพฺภ เอเก สมณพฺราหฺมณา
 อธิจฺจสมฺบุปฺปนิกา อธิจฺจสมฺบุปฺปนํ อตฺตานญจ โลกญจ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ
 อิเมหิ โข ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา อธิจฺจสมฺบุปฺปนิกา
 อธิจฺจสมฺบุปฺปนํ อตฺตานญจ โลกญจ ปญฺญเปฺนฺติ ทฺวิหิ วตฺถุหิ ฯ
 เย หิ เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พฺราหฺมณา วา อธิจฺจสมฺบุปฺปนิกา
 อธิจฺจสมฺบุปฺปนํ อตฺตานญจ โลกญจ ปญฺญเปฺนฺติ สพฺเพ เต
 อิเมหฺว ทฺวิหิ วตฺถุหิ เอเตสํ วา อญฺจตเรณ นตฺถิ อิตฺโต
 พหิทฺธา ฯเปฯ เยหิ ตถาคตสฺส ยถาภฺจจํ วณฺณํ สมฺมา
 วทฺมานา วเทยฺยํ ฯ อิเมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา
 ปุพฺพนฺตกปฺปีกา ปุพฺพนฺตานุทิจฺฉิโน ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ อนเกวิหิตานิ
 อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺนฺติ อญฺจารสฺหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจิ ภิกฺขเว
 สมณา วา พฺราหฺมณา วา ปุพฺพนฺตกปฺปีกา ปุพฺพนฺตานุทิจฺฉิโน
 ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ อนเกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺนฺติ สพฺเพ
 เต อิเมหฺว อญฺจารสฺหิ วตฺถุหิ เอเตสํ วา อญฺจตเรณ นตฺถิ

อิโต พหิทธา ฯ ตยิทํ ภิกฺขเว ตถาคโต ปชานาติ อิมํ ทิฏฺฐิภูจฺจนา
เอวํคหิตา เอวंपรามภูจฺจา เอวํคตฺติกา ภวนฺติ เอวํอภิสมปรายาติ ฯ
ตถจฺจ ตถาคโต ปชานาติ ตโต จ อุตฺตริตฺรํ ปชานาติ ตถจฺจ
ปชานนํ น ปรามสฺติ ฯ อปฺรามสโต จสฺส ปจฺจตฺตถญฺเอย
นิพฺพุติ วิทิตา เวทนानํ สมฺมทญฺจ อตฺถจฺจกมญฺจ อสฺสาทญฺจ
อาทึนญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถากุตํ วิทิตฺวา ฯ อนุปาทา วิมุตฺโต
ภิกฺขเว ตถาคโต ฯ อิมํ โข เต ภิกฺขเว ชมฺมา คมฺภีรา
ทฺพทฺสา ทฺรฺนุโพธา สนฺดา ปณฺธิตา อตฺถกาวจฺรา นิปฺปณา ปณฺธิตเวทนียา
เย ตถาคโต สยํ อภิญฺญา สจฺฉนฺตฺวา ปเวเทติ เยหิ
ตถาคตสฺส ยถากุจฺจํ วณฺณํ สมฺมา วทฺมานา วทฺเยยฺยํ ฯ

[๔๕] สฺนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา อปรนฺตกปฺปีกา
อปรนฺตานุทิจฺฉโน อปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺนฺติ จตฺตจฺจตฺตาสาย วตฺถุหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมณพฺรหฺมณา
กิมาคมฺม กิมารพฺภ อปรนฺตกปฺปีกา อปรนฺตานุทิจฺฉโน อปรนฺตํ
อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺนฺติ จตฺตจฺจตฺตาสาย
วตฺถุหิ ฯ

[๔๖] สฺนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาชตฺนิกา
สยฺญีวาทา อุทฺธมาชตฺนา สยฺญิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ โสพฺสหิ
วตฺถุหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมณพฺรหฺมณา กิมาคมฺม กิมารพฺภ
อุทฺธมาชตฺนิกา สยฺญีวาทา อุทฺธมาชตฺนา สยฺญิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ

โสฬสหิ วตฺถุหิ ฯ รุปี อตฺตา โหติ อโรโค ปริ มรณา
 สลฺยตีติ นํ ปลฺยเปนฺติ ฯ อรูปี อตฺตา โหติ อโรโค ปริ
 มรณา สลฺยตีติ นํ ปลฺยเปนฺติ ฯ รุปี จ อรูปี จ อตฺตา
 โหติ ฯเปฯ เนวรูปีนารูปี อตฺตา โหติ ฯ อนุตฺวา อตฺตา
 โหติ ฯ อนนุตฺวา อตฺตา โหติ ฯ อนุตฺวา จ อนนุตฺวา จ
 อตฺตา โหติ ฯ เนวนุตฺวานานนุตฺวา อตฺตา โหติ ฯ เอกตฺตสลฺยตี
 อตฺตา โหติ ฯ นานตฺตสลฺยตี อตฺตา โหติ ฯ ปริตฺตสลฺยตี
 อตฺตา โหติ ฯ อปฺปมาณสลฺยตี อตฺตา โหติ ฯ เอกนฺตสุขี
 อตฺตา โหติ ฯ เอกนฺตทุกฺขี อตฺตา โหติ ฯ สุขทุกฺขี อตฺตา
 โหติ ฯ อทุกฺขมสุขี อตฺตา โหติ อโรโค ปริ มรณา สลฺยตีติ
 นํ ปลฺยเปนฺติ ฯ อิมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา
 อุตฺตมาฆตฺตนิกา สลฺยตีวาทา อุตฺตมาฆตฺตนา สลฺยตีมตฺตานิ ปลฺยเปนฺติ
 โสฬสหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พฺราหฺมณา วา
 อุตฺตมาฆตฺตนิกา สลฺยตีวาทา อุตฺตมาฆตฺตนา สลฺยตีมตฺตานิ ปลฺยเปนฺติ
 สพฺเพ เต อิมเหว โสฬสหิ วตฺถุหิ เอเตสํ วา อลฺยตฺเรน
 นคฺติ อโธ พหิทฺธา ฯเปฯ เยหิ ตถาคคฺคสฺส ยถาภุจฺจํ วณฺณํ
 สมฺมา วทฺมานา วเทยฺยํ ฯ

[๔๗] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา อุตฺตมาฆตฺตนิกา
 อสลฺยตีวาทา อุตฺตมาฆตฺตนา อสลฺยตีมตฺตานิ ปลฺยเปนฺติ อภฺภูจฺหิ
 วตฺถุหิ ฯ เต จ โภณฺโต สมณพฺราหฺมณา กิมากมฺม กิมารพฺก อุตฺต-

มาฆตนิกา อสยณีวาทา อุทฺธมาฆตนา อสยณิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ
อฏฺฐหิ วตฺถุหิ ฯ รุปี อตฺตา โหติ อโรโค ปรี มรณา อสยณฺตี
นํ ปญฺญเปนฺติ ฯ อรูปี อตฺตา โหติ อโรโค ปรี มรณา
อสยณฺตี นํ ปญฺญเปนฺติ ฯ รุปี จ อรูปี จ อตฺตา โหติ ฯเปฯ
เนวรูปีนารูปี อตฺตา โหติ ฯ อนุตฺวา อตฺตา โหติ ฯ อนนุตฺวา
อตฺตา โหติ ฯ อนุตฺวา จ อนนุตฺวา จ อตฺตา โหติ ฯ เนวนุตฺวา
นानนุตฺวา อตฺตา โหติ อโรโค ปรี มรณา อสยณฺตี นํ ปญฺญเปนฺติ ฯ
อิเมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตนิกา ๑ อสยณีวาทา
อุทฺธมาฆตนา ๒ อสยณิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ อฏฺฐหิ วตฺถุหิ ฯ เย
หิ เกจิ ภิกฺขเว สมณา วา พฺรหฺมณา วา อุทฺธมาฆตนิกา
อสยณีวาทา อุทฺธมาฆตนา อสยณิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ สพฺเพ เต
อิเมหเว อฏฺฐหิ วตฺถุหิ เอเตสํ วา อญฺจตเรน นตฺถิ อิตฺถ พหิทฺธา
ฯเปฯ เยหิ ตถาคตฺสส ยถากุจฺจํ วณฺณํ สมฺมา วทมานา วเทยฺยํ ฯ

[๔๘] สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตนิกา
เนวสยณีนาสยณีวาทา อุทฺธมาฆตนา เนวสยณีนาสยณิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ
อฏฺฐหิ วตฺถุหิ ฯ เต จ โภนุโต สมณพฺรหฺมณา กิมากมฺม
กิมารพฺภ อุทฺธมาฆตนิกา เนวสยณีนาสยณีวาทา อุทฺธมาฆตนา
เนวสยณีนาสยณิมตฺตานํ ปญฺญเปนฺติ อฏฺฐหิ วตฺถุหิ ฯ รุปี อตฺตา
โหติ อโรโค ปรี มรณา เนวสยณีนาสยณฺตี นํ ปญฺญเปนฺติ ฯ
#๑ ยฺ. อุทฺธมาฆตนิกา ฯ ๒ ยฺ. อุทฺธมาฆตนา ฯ

อรุปี อตุตา โหติ ฯเปฯ รูปี จ อรุปี จ อตุตา โหติ ฯ
เนวรूपีนารूपी อตุตา โหติ ฯ อนตุวา อตุตา โหติ ฯ อนนตุวา
อตุตา โหติ ฯ อนตุวา จ อนนตุวา จ อตุตา โหติ ฯ เนนวนตุวานานนตุวา
อตุตา โหติ อโรโค ปรมมรณา เนวสณณีนาสณณีติ น
ปลยลเปนนติ ฯ อิมหิ โข เต ภิกขเว สมณพราหมณา อุทฺธมาฆตนิกา
เนวสณณีนาสณณีวาทา อุทฺธมาฆตนา เนวสณณีนาสณณิมตฺตาน
ปลยลเปนนติ อฏฺฐหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจि ภิกขเว สมณา वा
พราหมणा वा อุทฺธมาฆตนิกา เนวสณณีนาสณณीवाथा อุट्टमाघतना
नेवसण्णिनासण्णिमत्तानं पल्लपेन्नति สพฺเพ เต อิมहेว อฏฺฐหิ
วตฺถุหิ เอเตสं वा อलฺลตเรณ นตฺถิ อโธ พหิทฺธา ฯเปฯ เยหิ
ตถาคคสฺส ยถากจฺจं วณฺณं สมฺมา วทमानา วเทยฺยुं ฯ

[๔๕] สนนฺติ ภิกขเว เอเก สมณพราหมณา อุจฺเจทวาทา สโต
สत्ตสฺส อุจฺเจทं วินาสं วิภवं ปลยลเปนนติ สत्ตหิ วตฺถุหิ ฯ
เต จ โภจนโต สมณพราหมณา กิมากมฺม กิมารพฺภ อุจฺเจทวาทา
สโต สत्ตสฺส อุจฺเจทं วินาสं วิภवं ปลยลเปนนติ สत्ตหิ วตฺถุหิ ฯ อิท
ภิกขเว เอกจฺโจ สมโณ वा पुराहम्णे वा เอवฺวาที โหติ เอवฺทิฏ्ठจि
ยโต โข โภ อयं อตุตา รูปी จาคุมฺมหาภูติโก มาตาเปตฺตีกสมฺภโว
กายสฺส เกทา อุจฺฉิซฺชติ วินสฺสติ न โหติ ปรมมรณา เอตฺตาวตา
โข โภ อयं อตุตา สมฺมา สมฺจุจिन्नโน โหตีติ ฯ อิตฺเตเก สโต
สत्ตสฺส อุจฺเจทं วินาสं วิภवं ปลยลเปนนติ ฯ ตมณฺโณ เอวมาห

อตุถิ โข โภ เอโส อตุตา ยั ตุวั วเทสิ เนโส นตุถิตติ
 วทามิ โน จ โข โภ อัย อตุตา เอตุตาวตา สมมา สมุจฺฉินฺโน
 โหติ อตุถิ โข โภ อญฺโฆ อตุตา ทิพฺโพ รูปี กามาวจโร
 กวพิงฺการาหารภโก ตั ตุวั น ชานาสี น ปสฺสตี ตมห์
 ชานามิ ปสฺสามิ โส โข โภ อตุตา ยโต กายสฺส เกทา
 อฺจฺฉิตฺติ วินสฺสตี น โหติ ปริ มรณา เอตุตาวตา โข โภ
 อัย อตุตา สมมา สมุจฺฉินฺโน โหตีติ ฯ อิตฺเตเก สโต สตุตฺสตุ
 อฺจฺฉนฺทํ วินาสํ วิภวํ ปญฺญเปนฺติ ฯ ตมญฺโฆ เอวมาห อตุถิ โข
 โภ เอโส อตุตา ยั ตุวั วเทสิ เนโส นตุถิตติ วทามิ โน
 จ โข โภ อัย อตุตา เอตุตาวตา สมมา สมุจฺฉินฺโน โหติ
 อตุถิ โข โภ อญฺโฆ อตุตา ทิพฺโพ รูปี มโนมโย สพฺพกฺปจฺจํ
 อหีนฺนุทฺริโย ตั ตุวั น ชานาสี น ปสฺสตี ตมห์ ชานามิ
 ปสฺสามิ โส โข โภ อตุตา ยโต กายสฺส เกทา อฺจฺฉิตฺติ
 วินสฺสตี น โหติ ปริมฺมรณา เอตุตาวตา โข โภ อัย อตุตา
 สมมา สมุจฺฉินฺโน โหตีติ ฯ อิตฺเตเก สโต สตุตฺสตุ อฺจฺฉนฺทํ วินาสํ
 วิภวํ ปญฺญเปนฺติ ฯ ตมญฺโฆ เอวมาห อตุถิ โข โภ เอโส
 อตุตา ยั ตุวั วเทสิ เนโส นตุถิตติ วทามิ โน จ โข โภ อัย
 อตุตา เอตุตาวตา สมมา สมุจฺฉินฺโน โหติ อตุถิ โข โภ อญฺโฆ
 อตุตา สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิขสญฺญานํ อตุถํคมา
 #สี. ย. ตั ตุวั (จตุสฺ จานสฺ) ฯ

นानตตสณณานัน อมนสิการา อนนโต อากาโสติ อากาसानญายตฺนุโปโค
ยิ ตฺวํ น ชานาสิ น ปสฺสสิ ตมฺหิ ชานามิ ปสฺสามิ
โส โข โภ อตฺตา ยโต กายสฺส เกทา อฺจฺฉิขฺชติ วินสฺสติ น
โหติ ปรมฺมรณา เอตฺตาวตา โข โภ อยิ อตฺตา สมฺมา
สมฺมจฺฉินฺโน โหตีติ ฯ อิตฺถเก สโต สตฺตสฺส อฺจฺฉิขฺชติ วินาสํ วิกฺวํ
ปฺลฺลเปนฺติ ฯ ตมฺลฺโล เอวมาห อตฺถิ โข โภ เอโส อตฺตา
ยิ ตฺวํ วเทสิ เนโส นตฺถิตี วทามิ โน จ โข โภ อยิ
อตฺตา เอตฺตาวตา สมฺมา สมฺมจฺฉินฺโน โหติ อตฺถิ โข โภ
อฺลฺโล อตฺตา สพฺพโส อากาसानญายตฺนุ สมนฺติกฺกมฺม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตฺนุโปโค ยิ ตฺวํ น ชานาสิ น ปสฺสสิ
ตมฺหิ ชานามิ ปสฺสามิ โส โข โภ อตฺตา ยโต กายสฺส เกทา
อฺจฺฉิขฺชติ วินสฺสติ น โหติ ปรมฺมรณา เอตฺตาวตา โข โภ
อยิ อตฺตา สมฺมา สมฺมจฺฉินฺโน โหตีติ ฯ อิตฺถเก สโต สตฺตสฺส
อฺจฺฉิขฺชติ วินาสํ วิกฺวํ ปฺลฺลเปนฺติ ฯ ตมฺลฺโล เอวมาห อตฺถิ
โข โภ เอโส อตฺตา ยิ ตฺวํ วเทสิ เนโส นตฺถิตี วทามิ โน
จ โข โภ อยิ อตฺตา เอตฺตาวตา สมฺมา สมฺมจฺฉินฺโน โหติ อตฺถิ
โข โภ อฺลฺโล อตฺตา สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺนุ สมนฺติกฺกมฺม
นตฺถิ กิณฺจิติ อากิณฺจญายตฺนุโปโค ยิ ตฺวํ น ชานาสิ น
ปสฺสสิ ตมฺหิ ชานามิ ปสฺสามิ โส โข โภ อตฺตา ยโต
กายสฺส เกทา อฺจฺฉิขฺชติ วินสฺสติ น โหติ ปรมฺมรณา เอตฺตาวตา

โฆ โภ อัย อตุตา สุมมา สมฺจุณฺโณ โหตีติ ฯ อิตฺถเก สโต
 สตุตฺสฺส อฺจุเจทฺ วนาสํ วิภวํ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ ตมฺณฺโณ เอวมาห
 อตุติ โฆ โภ เอโส อตุตา ยํ ตฺวํ วเทสิ เนโส นตฺถิติ วทามิ
 โน จ โฆ โภ อัย อตุตา เอตฺตาวตา สุมมา สมฺจุณฺโณ โหติ
 อตุติ โฆ โภ อญฺโณ อตุตา สพฺพโส อากิณฺจณฺณายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺ ๑
 เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนุโปโก ยํ ตฺวํ น ชานาสิ น ปสฺสสิ
 ตมฺหํ ชานามิ ปสฺสามิ โส โฆ โภ อัย ๒ อตุตา ยโต กายสฺส
 เกทา อฺจุณฺชิชฺชติ วินสฺสติ น โหติ ปรมฺมรณฺนา เอตฺตาวตา โฆ
 โภ อัย อตุตา สุมมา สมฺจุณฺโณ โหตีติ ฯ อิตฺถเก สโต
 สตุตฺสฺส อฺจุเจทฺ วนาสํ วิภวํ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ อิมฺหิ โฆ เต ภิกฺขเว
 สมณฺพฺราหฺมณฺนา อฺจุเจทฺวาทา สโต สตุตฺสฺส อฺจุเจทฺ วนาสํ วิภวํ
 ปญฺญเปฺนฺติ สตุตฺหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจฺติ ภิกฺขเว สมณฺนา วา
 พฺราหฺมณฺนา วา อฺจุเจทฺวาทา สโต สตุตฺสฺส อฺจุเจทฺ วนาสํ วิภวํ
 ปญฺญเปฺนฺติ สพฺเพ เต อิมฺเหว สตุตฺหิ วตฺถุหิ ฯ ๑๗๑ เยหิ ตถาคตฺสฺส
 ยถาภฺจจํ วณฺณํ สุมมา วทมานา วเทยฺยํ ฯ

[๕๐] สนฺุติ ภิกฺขเว เอเก สมณฺพฺราหฺมณฺนา ทิฏฺฐชฺรมฺมนิพฺพานวาทา
 สโต สตุตฺสฺส ปรมฺทิฏฺฐชฺรมฺมนิพฺพานํ ปญฺญเปฺนฺติ ปญฺจหิ
 วตฺถุหิ ฯ เต จ โภนฺโต สมณฺพฺราหฺมณฺนา กิมาคมฺม กิมารพฺภ
 #๑ ยฺ. สนฺุตเมตฺตํ ปณฺีตเมตฺตนฺุติ เนว-โค ฯ ๒ สฺ. ยฺ. อยฺนฺุติ ปาโธ
 #น ทิสฺสติ ฯ

ทิฏฐมมุนิพพานวาทา สโต สดตสส ปรมทิฏฐมมุนิพพานํ ปญญเปนฺติ
ปญฺหิ วตฺถุหิ ฯ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สมโณ วา
พฺราหฺมโณ วา เอวํวาทิ โหติ เอวํทิฏฺฐิ ยโต โข โภ อัยฺย อตฺตา
ปญฺหิ กามคฺเชหิ สมปฺปิโต สมจฺกฺกฺโต ปรีจาเรติ เอตฺตาวตฺตา
โข โภ อัยฺย อตฺตา ปรมทิฏฐมมุนิพพานปฺตฺโต ๑ โหตีติ ฯ
อิตฺถเก สโต สดตสส ปรมทิฏฐมมุนิพพานํ ปญญเปนฺติ ฯ ตมฺลโธ
เอวมาห อตฺถิ โข โภ เอโส อตฺตา ยํ ตฺวํ วเทสิ เนโส
นตฺถิตี วทามิ โน จ โข โภ อัยฺย อตฺตา เอตฺตาวตฺตา
ปรมทิฏฐมมุนิพพานปฺตฺโต โหติ ตํ กิสฺส เหตุ กามา หิ โภ อนิจฺจา
ทฺกฺขา วิปริณามชฺมา เตสํ วิปริณามลฺลธภาววา อฺปฺปชฺชนฺติ
โสภปริเทวทฺกฺขโทมนสฺสุปายาสา ยโต โข โภ อัยฺย อตฺตา วิวิจฺเจว
กามหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ชฺมเมหิ สวิตกฺกํ สวิจฺจริ วิเวกฺขํ
ปีติสฺสํ ปจฺมํ ฉานํ อฺปฺสมฺปชฺช วิหริติ เอตฺตาวตฺตา โข โภ
อัยฺย อตฺตา ปรมทิฏฐมมุนิพพานปฺตฺโต โหตีติ ฯ อิตฺถเก สโต
สดตสส ปรมทิฏฐมมุนิพพานํ ปญญเปนฺติ ฯ ตมฺลโธ เอวมาห
อตฺถิ โข โภ เอโส อตฺตา ยํ ตฺวํ วเทสิ เนโส นตฺถิตี
วทามิ โน จ โข โภ อัยฺย อตฺตาเอตฺตาวตฺตา ปรมทิฏฐมมุนิพพานปฺตฺโต
โหติ ตํ กิสฺส เหตุ ยเทว ตตฺถ วิตกฺกิตํ
วิจฺจริตํ เอเตน เอตํ โอพาริกํ อฺกฺขายติ ยโต โข โภ อัยฺย อตฺตา
#๑ ปรมทิฏฐมมุนิพพานํ ปตฺโตติปิ ปาโง ฯ

วิตกกวจารานํ ฐปสฺมา อชฺฌตฺตํ สมนฺปสฺสทณํ เจตโส เอโกทิกาวํ
อวิตกกํ อวจารํ สมาริขํ ปิติสฺขํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
เอตฺตาวตฺตา โข โภ อัยํ อตฺตฺตา ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานปฺปตฺโต
โหตีติ ฯ อิตฺถฺเถเก สโต สตฺตฺตฺสฺส ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานํ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ
ตมฺณฺโวลฺล เวมมาห อตฺถิ โข โภ เอโส อตฺตฺตา ยํ ตฺวํ วเทสิ
เนโส นตฺถิตี วทามิ โน จ โข โภ อัยํ อตฺตฺตา เอตฺตาวตฺตา
ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานปฺปตฺโต โหตี ตํ กิสฺสฺส เหตุ ยเทว ตตฺถ
ปิตฺติคตํ เจตโส อฺพพิลาวิตตฺตํ เอเตเนตํ โอฟาริกํ อกฺขายติ
ยโต โข โภ อัยํ อตฺตฺตา ปิตฺติยา จ วิรคฺคา อฺเปกฺขโก
จ วิหฺรติ สโต จ สมนฺปชฺชาโน สุขญฺจ กายเณน ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
ยฺนตํ อริยา อัจฺฉิขณฺติ อฺเปกฺขโก สติมา สุขวิหฺรติ ตฺติยํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เอตฺตาวตฺตา โข โภ อัยํ อตฺตฺตา
ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานปฺปตฺโต โหตีติ ฯ อิตฺถฺเถเก สโต สตฺตฺตฺสฺส
ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานํ ปญฺญเปฺนฺติ ฯ ตมฺณฺโวลฺล เวมมาห อตฺถิ
โข โภ เอโส อตฺตฺตา ยํ ตฺวํ วเทสิ เนโส นตฺถิตี วทามิ โน
จ โข โภ อัยํ อตฺตฺตา เอตฺตาวตฺตา ปรมทิกฺุชฺชมฺมนิพฺพานปฺปตฺโต โหตี
ตํ กิสฺสฺส เหตุ ยเทว ตตฺถ สุขฺมิตฺติ เจตโส อโภโค เอเตเนตํ
โอฟาริกํ อกฺขายติ ยโต โข โภ อัยํ อตฺตฺตา สุขฺสฺส จ ปหานา
ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปฺพเพ ว โสมนฺสฺสโทมนฺสฺसानํ อตฺถงฺคมา
อทุกฺขมฺสฺขํ อฺเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตฺถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ

เอตตาวตา โข โภ อัย อตตยา ปรมทิกุชรมุมนิพพานปุตโต
โหตีติ ฯ อิตฺเตเก สโต สุตตสฺส ปรมทิกุชรมุมนิพพานํ ปณฺณเปนฺติ ฯ
อิมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา ทิกุชรมุมนิพพานวาทา สโต
สุตตสฺส ปรมทิกุชรมุมนิพพานํ ปณฺณเปนฺติ ปณฺจหิ วตฺถุหิ ฯ เย หิ
เกจฺจ ภิกฺขเว สมณา วา พฺราหฺมณา วา ทิกุชรมุมนิพพานวาทา
สโต สุตตสฺส ปรมทิกุชรมุมนิพพานํ ปณฺณเปนฺติ สพฺเพ เต อิมเหว
ปณฺจหิ วตฺถุหิ ฯเปฯ เยหิ ตถาคตสฺส ยถาภุจฺจ ฆณฺณํ สมฺมา
วทมาณา วทเยยฺยํ ฯ อิมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา อปรนฺตกปฺปีกา
อปรนฺตานุทิกฺกุจฺฉิโน อปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ จจฺจตฺตยาฬีสาย วตฺถุหิ ฯ เย หิ เกจฺจ ภิกฺขเว
สมณา วา พฺราหฺมณา วา อปรนฺตกปฺปีกา อปรนฺตานุทิกฺกุจฺฉิโน
อปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺตติ สพฺเพ เต
อิมเหว จจฺจตฺตยาฬีสาย วตฺถุหิ ฯเปฯ เย หิ ตถาคตสฺส ยถาภุจฺจ
ฆณฺณํ สมฺมา วทมาณา วทเยยฺยํ ฯ อิมหิ โข เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา
ปฺพุพฺพนตฺกปฺปีกา จ อปรนฺตกปฺปีกา จ ปฺพุพฺพนตฺตาปรนฺตกปฺปีกา
จ ปฺพุพฺพนตฺตาปรนฺตานุทิกฺกุจฺฉิโน ปฺพุพฺพนตฺตาปรนฺตํ อารพฺภ
อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺตติ ทฺวาสภุจฺฉิยา วตฺถุหิ ฯ
เย หิ เกจฺจ ภิกฺขเว สมณา วา พฺราหฺมณา วา ปฺพุพฺพนตฺกปฺปีกา
วา อปรนฺตกปฺปีกา วา ปฺพุพฺพนตฺตาปรนฺตกปฺปีกา วา ปฺพุพฺพนตฺตา-
ปรนฺตานุทิกฺกุจฺฉิโน ปฺพุพฺพนตฺตาปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติ-

ปทานิ อภิวัตนุติ สพเพ เต อิมะเหว ทวาสนุจียา วตฺถุหิ เอเตสํ
วา อณฺตเรน นตฺถิ อีโต พหิทฺธา ฯ ตยิทํ ภิกฺขเว ตถาคโธ
ปชานาติ อิมะ ทิฏฺฐิญาณา เอวํคหิตา เอวंपรามญา เอวํคตฺถิกา
ภานุติ เอวํ อภิสมฺปรายาติ ฯ ตถจ ตถาคโธ ปชานาติ ตโต จ
อตุตฺตริตฺรํ ปชานาติ ตถจ ปชานนํ น ปรามสฺติ อปรามสโต จสฺส
ปจฺจตฺตณฺเวย นิพฺพุติ วิทิตา เวทนานํ สมุทฺถยญฺจ อตฺถงฺกมญฺจ
อสุสาทญฺจ อาทินวญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตํ วิทิตฺวา ฯ อนฺนุปาทา
วิมฺุตโต ภิกฺขเว ตถาคโธ ฯ อิมะ โข เต ภิกฺขเว ชมฺมา คมฺภีรา
ทฺททสา ทฺรฺนุโพธา สนฺตา ปณฺธิตา อตฺถกาวจฺรา นิปฺปณา ปณฺธิตเวทนียา
เย ตถาคโธ สยํ อภิญฺญา สจฺฉนฺตฺวา ปเวเทติ เยหิ
ตถาคตฺสฺส ยถาภูจํ วณฺณํ สมฺมา วทฺมานา วเทยฺยํ ฯ

[๕๑] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา สฺสฺสตฺวาทา
สฺสฺสํ อตฺตทานญฺจ โลกญฺจ ปณฺยเปนฺติ จตฺถุหิ วตฺถุหิ ตทปี เตสํ
ภวตํ สมณพฺรหฺมณานํ อชานตํ อปฺสฺสํ เวทยิตํ ตณฺหาคตฺตานํ
ปริตฺสฺสิตํ วิปฺพนฺทิตเมว ๑ ฯ

[๕๒] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา เอกจฺจสฺสฺสติกิ
เอกจฺจอสฺสฺสติกิ เอกจฺจํ สฺสฺสํ เอกจฺจํ อสฺสฺสํ อตฺตทานญฺจ
โลกญฺจ ปณฺยเปนฺติ จตฺถุหิ วตฺถุหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพฺรหฺมณานํ
อชานตํ อปฺสฺสํ เวทยิตํ ตณฺหาคตฺตานํ ปริตฺสฺสิตํ วิปฺพนฺทิตเมว ฯ

#๑ สี. ปริตฺสฺสิตวิปฺพนฺทิตเมว ฯ

[๕๓] ตตร ภิกขเว เย เต สมณพราหมณา อนฺตานุติกา
อนฺตานุติ โลกสฺส ปญฺญเปฺนฺติ จตฺตฺหิ วตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ
สมณพราหมณาณํ อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาคทานํ ปฺริตสฺสิตํ
วิปฺสนฺทิตเมว ฯ

[๕๔] ตตร ภิกขเว เย เต สมณพราหมณา อมฺราวิกฺเขปิกา
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺหิ ปุญฺจา สมานา วาจาวิกฺเขปึ อปชฺชนฺติ
อมฺราวิกฺเขปึ จตฺตฺหิ วตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพราหมณาณํ
อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาคทานํ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺทิตเมว ฯ

[๕๕] ตตร ภิกขเว เย เต สมณพราหมณา อธิจฺจสมฺบุปฺปนิกา
อธิจฺจสมฺบุปฺปนํ อตฺตานญฺจ โลกญฺจ ปญฺญเปฺนฺติ ทฺวีหิ วตฺตฺหิ
ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพราหมณาณํ อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ
ตณฺหาคทานํ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺทิตเมว ฯ

[๕๖] ตตร ภิกขเว เย เต สมณพราหมณา ปุพฺพนฺตกปฺปิกา
ปุพฺพนฺตานุทิจฺฉิโน ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมฺตฺติปทานิ
อภิวทฺตฺติ อญฺจารสฺหิ วตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพราหมณาณํ
อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาคทานํ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺทิตเมว ฯ

[๕๗] ตตร ภิกขเว เย เต สมณพราหมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
สญฺญีวาทา อุทฺธมาฆตฺนา สญฺญิมตฺตานํ ปญฺญเปฺนฺติ โสพฺสฺหิ
วตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพราหมณาณํ อชานตํ อปสฺสตํ
เวทยิตํ ตณฺหาคทานํ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺทิตเมว ฯ

[๕๘] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
อสนฺณวาทา อุทฺธมาฆตฺนา อสนฺณมิตฺตานิ ปฺลฺลเปนฺติ อฏฺฐหิ
วตฺตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานิ อชานตํ อปสฺสตํ
เวทยิตํ ตณฺหาตฺตานิ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺนทิตฺตเมว ฯ

[๕๙] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
เนวสณฺณินาสณฺณวาทา อุทฺธมาฆตฺนา เนวสณฺณินาสณฺณมิตฺตานิ
ปฺลฺลเปนฺติ อฏฺฐหิ วตฺตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานิ
อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาตฺตานิ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺนทิตฺตเมว ฯ

[๖๐] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อฺจุจฺเจทฺทวาทา สโต
สตฺตสฺส อฺจุจฺเจทํ วินาสํ วิภวํ ปฺลฺลเปนฺติ สตฺตฺตฺหิ วตฺตฺตฺหิ ตทปี
เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานิ อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาตฺตานิ
ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺนทิตฺตเมว ฯ

[๖๑] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา ทิฏฺฐชฺมฺมนิพฺพานวาทา
สโต สตฺตสฺส ปฺรมทิฏฺฐชฺมฺมนิพฺพานํ ปฺลฺลเปนฺติ ปฺลฺลจฺหิ
วตฺตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานิ อชานตํ อปสฺสตํ
เวทยิตํ ตณฺหาตฺตานิ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺนทิตฺตเมว ฯ

[๖๒] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อปฺรฺนตฺกปฺปีกา
อปฺรฺนตฺตานุทิจฺฉิโน อปฺรฺนตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตฺติ จตฺตจฺจตฺตาทิสาย วตฺตฺตฺหิ ตทปี เตสํ ภวตํ สมณพฺราหฺมณานิ
อชานตํ อปสฺสตํ เวทยิตํ ตณฺหาตฺตานิ ปฺริตสฺสิตํ วิปฺสนฺนทิตฺตเมว ฯ

[๖๓] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา ปุพฺพนตฺกปฺปีกา
จ อปรนตฺกปฺปีกา จ ปุพฺพนตฺตาปรนตฺกปฺปีกา จ ปุพฺพนตฺตาปรนตฺตานุกฺกุณฺโณ
ปุพฺพนตฺตาปรนตฺติ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ ทฺวาสฏฺฐิยา วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี เตสํ ภวตฺติ สมณพฺราหฺมณานํ
อชานตฺติ อปสฺสตฺติ เวทียิตฺติ ตณฺหาคตฺตานํ ปฺริตสฺสิตฺติ วิปฺนฺนทิตเมว ฯ

[๖๔] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา สสฺสตฺวาทา สสฺสตฺติ
อตฺตฺตานนฺจ โลกนฺจ ปฺลยฺนเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๖๕] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา เอกจฺจสสฺสติกิ
เอกจฺจอสสฺสติกิ เอกจฺจํ สสฺสตฺติ เอกจฺจํ อสสฺสตฺติ อตฺตฺตานนฺจ
โลกนฺจ ปฺลยฺนเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๖๖] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อนฺตฺตานนฺตฺติกา
อนฺตฺตานนฺตฺติ โลกสฺส ปฺลยฺนเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๖๗] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อมฺราวิกฺเขปฺปีกา
ตตฺถ ตตฺถ ปฺนฺหํ ปุฏฺฐา สมานา วาจาวิกฺเขปฺปี อปชฺชนฺติ
อมฺราวิกฺเขปฺปี จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๖๘] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา อธิจฺจสมฺมุปฺปนฺนิกา
อธิจฺจสมฺมุปฺปนฺนํ อตฺตฺตานนฺจ โลกนฺจ ปฺลยฺนเปนฺติ ทฺวีหิ วตฺตฺตฺติ ตทปฺปี
ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๖๙] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺราหฺมณา ปุพฺพนตฺกปฺปีกา
ปุพฺพนตฺตานุกฺกุณฺโณ ปุพฺพนตฺติ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ

อภิวทนต์ อฏฐารสสิ วตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๐] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
สยฺยวาทา อุทฺธมาฆตนา สยฺยิมตฺตานํ ปรุณฺณเปณฺติ โสฬสสิ
วตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๑] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
อสยฺยวาทา อุทฺธมาฆตนา อสยฺยิมตฺตานํ ปรุณฺณเปณฺติ อฏฺฐสิ
วตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๒] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺนิกา
เนวสยฺยีนาสยฺยวาทา อุทฺธมาฆตนา เนวสยฺยีนาสยฺยิมตฺตานํ
ปรุณฺณเปณฺติ อฏฺฐสิ วตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๓] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อฺจุจฺเจทวาทา สโต
สตุตฺตส อฺจุจฺเจทํ วินาสํ วิกฺกํ ปรุณฺณเปณฺติ สตุตฺตสิ วตฺถุหิ ตทปิ
ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๔] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานวาทา
สโต สตุตฺตส ปรมฺทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ ปรุณฺณเปณฺติ ปรุจฺหิ
วตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๕] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อปรนฺตคปรุปีกา
อปรนฺตานุทิจฺจโน อปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปรุทานิ
อภิวทนต์ จตฺตจตฺตาศิสา ยวตฺถุหิ ตทปิ ผสฺสปรุจยยา ฯ

[๗๖] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา ปรุพฺพนตคปรุปีกา จ

อปฺรนตฺกปฺปีกา จ ปุพฺพนตฺตาปฺรนตฺกปฺปีกา จ ปุพฺพนตฺตาปฺรนตฺตานุทฺธิจฺโญ
ปุพฺพนตฺตาปฺรนตฺติ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ ทฺวาสนฺธิยา วตฺตฺตฺติ ททปฺปี ผสฺสปจฺจยา ฯ

[๗๗] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา สสฺสตฺวาทา สสฺสตฺ
อตฺตฺตานญฺจ โลกญฺจ ปฺลยฺเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ เต วต อญฺญตฺร
ผสฺสา ปฺภฺนิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๗๘] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา เอกจฺจสสฺสตฺติกา
เอกจฺจอสสฺสตฺติกา เอกจฺจํ สสฺสตฺติ เอกจฺจํ อสสฺสตฺติ อตฺตฺตานญฺจ
โลกญฺจ ปฺลยฺเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ เต วต อญฺญตฺร ผสฺสา
ปฺภฺนิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๗๙] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อนตฺตานนฺตฺติกา
อนตฺตานนฺตฺติ โลกสฺส ปฺลยฺเปนฺติ จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ เต วต อญฺญตฺร
ผสฺสา ปฺภฺนิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๐] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อมฺราวิกฺเขปฺปีกา
ตตฺถ ตตฺถ ปฺนฺหํ ปฺนฺจฺจา สมานา วาจาวิกฺเขปฺปี อาปฺชฺชนฺติ
อมฺราวิกฺเขปฺปี จตฺตฺติ วตฺตฺตฺติ เต วต อญฺญตฺร ผสฺสา ปฺภฺนิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ
เนตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๑] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อธิจฺจสมฺปฺปฺนฺนิกา
อธิจฺจสมฺปฺปฺนฺนํ อตฺตฺตานญฺจ โลกญฺจ ปฺลยฺเปนฺติ ทฺวีหิ วตฺตฺตฺติ
เต วต อญฺญตฺร ผสฺสา ปฺภฺนิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๒] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา ปุพฺพนตฺกปฺปิกา
ปุพฺพนตฺตานุทฺธิโน ปุพฺพนตฺ อารพฺภ อนนฺทวิทฺตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตฺติ อฏฺฐารสฺสี วตฺตฺตฺติ เต วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา
ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๓] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺตนิกา
สณฺณิเวททา อุทฺธมาฆตฺตนา สณฺณิมตฺตานํ ปณฺณเปนฺติ โสพฺสฺสี วตฺตฺตฺติ
เต วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๔] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺตนิกา
อสณฺณิเวททา อุทฺธมาฆตฺตนา อสณฺณิมตฺตานํ ปณฺณเปนฺติ อฏฺฐหิ
วตฺตฺตฺติ เต วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๕] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุทฺธมาฆตฺตนิกา
เนวสณฺณินาสณฺณิเวททา อุทฺธมาฆตฺตนา เนวสณฺณินาสณฺณิมตฺตานํ
ปณฺณเปนฺติ อฏฺฐหิ วตฺตฺตฺติ เต วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ
นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๖] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อุจฺเจททาทา สโต
สคฺคตฺตส อุจฺเจทํ วินาสํ วิภวํ ปณฺณเปนฺติ สคฺคตฺติ วตฺตฺตฺติ เต
วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๗] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา ทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานวาทา
สโต สคฺคตฺตส ปรมทิฏฺฐธมฺมนิพฺพานํ ปณฺณเปนฺติ ปณฺณหิ วตฺตฺตฺติ
เต วตฺ อณฺณตฺร ผสฺสา ปฏฺฐิตฺเวทิสฺสนฺตฺติ นนฺตฺ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๘] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา อปรนฺตกปฺปีกา
อปรนฺตานุกฺกุจิโน อปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ จตฺจตฺตافیสาย วตฺถุหิ เต วต อณฺณตฺร ผสฺสา
ปฏิสํเวทิสฺสนฺตีติ เน ฌานํ วิชฺชติ ฯ

[๘๙] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา ปุพฺพนฺตกปฺปีกา จ
อปรนฺตกปฺปีกา จ ปุพฺพนฺตปรนฺตกปฺปีกา จ ปุพฺพนฺตปรนฺตานุกฺกุจิโน
ปุพฺพนฺตปรนฺตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
อภิวทฺตติ ทฺวาสภฺจฺจียา วตฺถุหิ เต วต อณฺณตฺร ผสฺสา
ปฏิสํเวทิสฺสนฺตีติ เน ฌานํ วิชฺชติ ฯ

[๙๐] ตตฺร ภิกฺขเว เย เต สมณพฺรหฺมณา สสฺสตฺวาทา สสฺสตํ
อดฺตฺตานณฺจ โลกณฺจ ปณฺณเปนฺตติ จตฺถุหิ วตฺถุหิ เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา
เอกจฺจสสฺสตติกา เอกจฺจอสสฺสตติกา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา
อนฺตฺตานนฺตติกา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อมฺราวิกฺเขปิกา
เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อธิจฺจสมุปฺปนฺนิกา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา
ปุพฺพนฺตกปฺปีกา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อฺทฺธมาฆตฺตนิกา
สสฺสณฺนิวาทา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อฺทฺธมาฆตฺตนิกา
อสสฺสณฺนิวาทา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อฺทฺธมาฆตฺตนิกา เนวสสฺสณฺนิวาทา
เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา อฺจฺเจทฺวาทา เยปิ เต
สมณพฺรหฺมณา ทิฏฺฐจฺจมฺมฺนิพฺพานวาทา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา
อปรนฺตกปฺปีกา เยปิ เต สมณพฺรหฺมณา ปุพฺพนฺตกปฺปีกา จ

อปรนตกปปีกา จ ปุพฺพนตาปรนตกปปีกา จ ปุพฺพนตาปรนตานุทิจฺฉโน
 ปุพฺพนตาปรนตํ อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ
 อภิวทนต์ิ ทฺวาสนุจฺฉิยา วตฺถุหิ สพฺเพ เต จหิ ผสฺสายตเนหิ
 ผสฺสสาผสฺสสา ๑ ปฏฺฐิสฺสเวทนต์ิ ฯ เตสฺส เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจยา
 อุปาทานํ อุปาทานปจฺจยา ภโว ภวปจฺจยา ชาติ ชาติปจฺจยา
 ชรามรณํ โสภปริเทวทฺกฺขโทมนสฺสสุปายาสา สมฺภวนต์ิ ฯ
 ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ จนนํ ผสฺสายตนาณํ สมุทฺยณฺจ อตฺถงฺกมณฺจ
 อสฺสทาณฺจ อาทีนวณฺจ นิสฺสรณณฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ อยํ
 อิมหิ สพฺเพเหว อุตฺตรติตรํ ปชานาติ ฯ เย หิ เกจฺจ ภิกฺขเว
 สมณฺา ว พฺราหฺมณฺา ว ปุพฺพนตกปปีกา ว อปรนตกปปีกา
 ว ปุพฺพนตาปรนตกปปีกา ว ปุพฺพนตาปรนตานุทิจฺฉโน ปุพฺพนตาปรนตํ
 อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทนต์ิ สพฺเพ เต
 อิมเหว ทฺวาสนุจฺฉิยา วตฺถุหิ อนฺโตชาลิกตาเอตฺถ สิตา ว อุมฺมุชฺชมาณา
 อุมฺมุชฺชนต์ิ เอตฺถ ปรียาปนฺนา อนฺโตชาลิกตา ว อุมฺมุชฺชมาณา
 อุมฺมุชฺชนต์ิ เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ทกฺโข เกวณฺุณฺุ ว
 เกวณฺุณฺุเตวาสิ วา สฺขุมจฺฉินฺทเกน ๒ ชาเลน ปรีตฺตํ อุทฺกรทํ
 โไอตฺถเรยฺย ตสฺส เอวมสฺส เย โข เกจฺจ อิมสฺมี อุทฺกรทเท
 โไอพาริกา ปาณา สพฺเพเปเต อนฺโตชาลิกตา เอตฺถ สิตา ว
 #๑ สฺ. ผสฺส ผสฺส ฯ อญฺจกถายํ ผสฺสสา ผสฺสสา ฯ ๒ สฺ. สฺขุมจฺฉินฺเนน ฯ
 #อ. สฺขุมจฺฉินฺเนน ฯ

อุมมุชชมานา อุมมุชชนุติ เอตถ ปรียาปนฺนา อนฺโตชาลิกตา ว
 อุมมุชชมานา อุมมุชชนุติติ เอวเมว โข ภิกฺขเว เย หิ เกจิ
 สมณา วา พุราหุมนฺนา วา ปุพฺพนตคปปีกา วา อปรนตคปปีกา
 วา ปุพฺพนตาปรนตคปปีกา วา ปุพฺพนตาปรนตคปปีกาโน ปุพฺพนตาปรนต
 อารพฺภ อเนกวิหิตานิ อธิมุตฺติปทานิ อภิวทฺตติ สพฺเพ เต
 อิมเหว ทฺวาสนุชฺชยา วตฺถุหิ อนฺโตชาลิกตาเอตถ สิตา ว อุมมุชชมานา
 อุมมุชชนุติ เอตถ ปรียาปนฺนา อนฺโตชาลิกตา ว อุมมุชชมานา
 อุมมุชชนุติ ฯ อัจฉินฺนภวเนตฺติโก ภิกฺขเว ตถาคตฺตสฺส กาโย
 ติฏฺฐติ ยาวสฺส กาโย จตฺตสฺส ตาว นํ ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสา
 กายสฺส เกทา อุทฺธํ ชีวิตปรียาทานา น นํ ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสา
 เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อมฺพปิตฺติยา วณฺณัจฉินฺนายนฺ ยานิ กานิจิ
 อมฺพานิ วณฺณปฏฺิพฺพณานิ ๑ สพฺพานิ ตานิ ตทนฺวยานิ ภวณฺติ
 เอวเมว โข ภิกฺขเว อัจฉินฺนภวเนตฺติโก ตถาคตฺตสฺส กาโย ติฏฺฐติ
 ยาวสฺส กาโย จตฺตสฺส ตาว นํ ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสา กายสฺส
 เกทา อุทฺธํ ชีวิตปรียาทานา น นํ ทกฺขณฺติ เทวมนุสฺสาติ ฯ เอว
 วุตฺเต อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ อัจฉริยํ ภนฺเต
 อพฺภุตํ ๒ ภนฺเต โกนาโม อัย ภนฺเต ชมฺมปรียาโยติ ฯ ตสฺมาติห
 ตฺวํ อานนฺท อิมํ ชมฺมปรียาโย อตฺถชาลนฺติปี นํ ชาเรหิ ชมฺมชาลนฺติปี
 นํ ชาเรหิ พุรหุมนฺชาลนฺติปี นํ ชาเรหิ ทิฏฺฐิชาลนฺติปี นํ ชาเรหิ
 #๑ สී. วณฺณปนิพฺพณานิ ฯ ๒ สී. ย. อพฺภุตํ ฯ

สูตรที่. สลักขณชวคโค - หน้าที่ 60

อนุตโตโร สงคามวิชโยติปี นั ชาเรหิติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ
อตุตมณา เต ภิกขุ ภควโต ภาสิตอ อภินนุหุนติ ฯ อิมสุมี จ ปน
เวยยากรณสุมี ภณณมานเ ทสสหัสสี ๑ โลกชาตุ อกมปีตถาติ ฯ
พุมุชาลสุตตุต ปจัม นิฏจิติ ฯ

#ตี. สหสฺตี ฯ

สามถณผลสูตรุติ พุติย

[๕๖] เอวมเม สูตรุติ ๑ เอกิ สมยิ ภควา ราชคเห วิหริติ ชีวกสสุ
โกมารภจจสสุ อมพวเน มหตา ภิกขุสัเมเน สทฐิ อฑฒเตพเสหิ
ภิกขุสเดหิ ๑ เตน โข ปน สมเยน ราชา มากโร อชาตสตุ
เวเทหิปุตโต ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส โกมุทียา จาคุมมาสินียา
ปฺณณาย ปฺณณมาย รตฺติยา ราชามจฺจปริวฺโต อุปริปาสาทวรคโต
นินฺนโน โหติ ๑ อถโข ราชา มากโร อชาตสตุ เวเทหิปุตโต
อุทานิ อุทานสิ รมณียา วต โภ โทสินา รตฺติ อภิรฺฐปา วต
โภ โทสินา รตฺติ ทสฺสนียา วต โภ โทสินา รตฺติ ปาสาทิกา
วต โภ โทสินา รตฺติ ลกฺขณฺณว วต โภ โทสินา รตฺติ กัณฺ
ขวชฺช สมณิ วา พฺราหฺมณิ วา ปยิริปาสเยยาม ๑ ยนฺโน ปยิริปาสโต
จิตฺติ ปตีเทยฺยาติ ๑ เอวํ วุตฺเต อณฺณตโร ราชามจฺจโร ราชานิ
มากธิ อชาตสตุ เวเทหิปุตฺติ เอตทโวจ อยิ เทว ปฺรโณ กสฺสโป
ลัสมิ เจว คณิ จ คณาจริโย จ ฉาโต ยสฺสสิ ติตฺถกโร สารุสมฺมโต
พหุชนสฺส รตฺตณฺณ จิริปพฺพชิตฺโต อทฺชคโต วโยนุปฺปุตฺโต ตํ เทโว
ปฺรณิ กสฺสปี ปยิริปาสตุ อปฺเปวนาม เทวสฺส ปฺรณิ กสฺสปี
ปยิริปาสโต จิตฺติ ปตีเทยฺยาติ ๑ เอวํ วุตฺเต ราชา มากโร
อชาตสตุ เวเทหิปุตฺโต ตฺถนฺหิ อโหสิ ๑ อณฺณตโรปี โข ราชา-
#๑ ย. ปยิริปาสเยยาม ๑

มจโจ ราชานัน มาคธ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ เอตทวโจ อัย เทว
มกฺขลึ โคสาลอ สํฆึ เจว คณึ จ คณาจริโย จ ฉาโต
ยสสฺสึ ติตฺถกโร สารุสมฺมโต พหุชนสฺส รตฺตณฺญ จิรปพฺพิโต
อทุคฺคโต วโยนุปฺตฺโต ตํ เทโว มกฺขลึ โคสาลํ ปยิริปาสตุ
อปฺเปวนาม เทวสฺส มกฺขลึ โคสาลํ ปยิริปาสโต จิตฺตํ ปสึเทยฺยาติ ฯ
เอวํ วุตฺเต ราชานัน มาคธ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ ตฺถนฺหึ อโหสิ ฯ
อณฺณตโรปิ โข ราชานมจโจ ราชานัน มาคธ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ
เอตทวโจ อัย เทว อชิตฺ เกสกมฺพลอ สํฆึ เจว คณึ จ
คณาจริโย จ ฉาโต ยสสฺสึ ติตฺถกโร สารุสมฺมโต พหุชนสฺส
รตฺตณฺญ จิรปพฺพิโต อทุคฺคโต วโยนุปฺตฺโต ตํ เทโว อชิตํ
เกสกมฺพลํ ปยิริปาสตุ อปฺเปวนาม เทวสฺส อชิตํ เกสกมฺพลํ
ปยิริปาสโต จิตฺตํ ปสึเทยฺยาติ ฯ เอวํ วุตฺเต ราชานัน มาคธ
อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ ตฺถนฺหึ อโหสิ ฯ อณฺณตโรปิ โข ราชานมจโจ
ราชานัน มาคธ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ เอตทวโจ อัย เทว
ปกฺกโร กจฺจายโน สํฆึ เจว คณึ จ คณาจริโย จ ฉาโต
ยสสฺสึ ติตฺถกโร สารุสมฺมโต พหุชนสฺส รตฺตณฺญ จิรปพฺพิโต
อทุคฺคโต วโยนุปฺตฺโต ตํ เทโว ปกฺกโร กจฺจายนํ ปยิริปาสตุ
อปฺเปวนาม เทวสฺส ปกฺกโร กจฺจายนํ ปยิริปาสโต จิตฺตํ ปสึเทยฺยาติ ฯ
เอวํ วุตฺเต ราชานัน มาคธ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ
ตฺถนฺหึ อโหสิ ฯ อณฺณตโรปิ โข ราชานมจโจ ราชานัน มาคธ

อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ เอตทโวจ อัย เทว สลฺชโย เวลฺลฺจปฺตุตฺ ๑
 สํมึ เจว คณึ จ คณาจริโย จ ฉาโต ยสฺสึ ติตฺถกโร
 สาทฺสมฺมโต พหุชนสฺส รตฺตณฺณ จิรปฺพชิตฺ อทฺทคโต วโยนฺนฺปฺตุตฺ
 ตํ เทโว สลฺชยํ เวลฺลฺจปฺตุตฺ ปิรฺุปาสฺตุ อปฺเปวนาม
 เทวสฺส สลฺชยํ เวลฺลฺจปฺตุตฺ ปิรฺุปาสฺโต จิตฺตํ ปสิฺเทยฺยาติ ฯ
 เอวํ วุตฺเต ราชา มากฺโข อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ ตฺมฺหึ อโหสิ ฯ
 อณฺตโรปิ โข ราชามจฺโจ ราชานํ มากฺธํ อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ
 เอตทโวจ อัย เทว นิคณฺโจ นาฏฺปฺตุตฺ สํมึ เจว คณึ จ
 คณาจริโย จ ฉาโต ยสฺสึ ติตฺถกโร สาทฺสมฺมโต พหุชนสฺส
 รตฺตณฺณ จิรปฺพชิตฺ อทฺทคโต วโยนฺนฺปฺตุตฺ ตํ เทโว นิคณฺจํ
 นาฏฺปฺตุตฺ ปิรฺุปาสฺตุ อปฺเปวนาม เทวสฺส นิคณฺจํ นาฏฺปฺตุตฺ
 ปิรฺุปาสฺโต จิตฺตํ ปสิฺเทยฺยาติ ฯ เอวํ วุตฺเต ราชา มากฺโข
 อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ ตฺมฺหึ อโหสิ ฯ

[๕๒] เตน โข ปน สมฺเณ ชีวโก โกมารภจฺโจ รณฺโณ มากฺชสฺส
 อชาติสตุตฺสฺส เวเทหิปฺตุตฺสฺส อวิทฺเฐ ตฺมฺหึภูโต นิสินฺโน โหติ ฯ
 อถ โข ราชา มากฺโข อชาติสตุตฺ เวเทหิปฺตุตฺ ชีวกํ โกมารภจฺจํ
 เอตทโวจ ตฺวํ ปน สมฺม ชีวกํ กิํ ตฺมฺหึติ ฯ อัย เทว ภควา
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อมฺหากํ อมฺพวเน วิหฺรติ มหฺตา ภิกฺขุสํเณ
 สทฺธิ อทฺตเตพฺเสหิ ภิกฺขุสฺเตหิ ตํ โข ปน ภควนฺตํ เอวํ กลฺยาโณ
 #๑ สึ. เวลฺลฺจปฺตุตฺ ฯ

กิตติสทโท อพุกคโต อิติปี โส ภควา อรหิ สมมาสมพุทโธ
วิชชาจรณสมปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมมสารถิ
สตุลา เทวมนุสฺसानิ พุทฺโธ ภควาติ ตํ เทโว ภควนฺตํ ปิยรูปาสตุ
อปเปวนาม เทวสฺส ภควนฺตํ ปิยรูปาสโต จิตฺตํ ปสึเทยฺยาติ ฯ
เตนหิ สมฺม ชีวก หตฺถิยานานิ กปฺปาเปหิติ ฯ เอวํ เทวาติ โข
ชีวกโก โภมารภจฺโจ รณฺโณ มาคฺชสฺส อชาตสตุตฺสฺส เวเทหิปุตฺตสฺส
ปฏิสฺสนิตฺวา ๑ ปณฺจมตฺตานิ หตฺถินิยาสตานิ ๒ กปฺปาเปตฺวา รณฺโณ จ
อาโรหณียํ ๓ นาคํ รณฺโณ มาคฺชสฺส อชาตสตุตฺสฺส เวเทหิปุตฺตสฺส
ปฏิวเทสิ กปฺปิตานิ โข เต เทว หตฺถิยานานิ ยสฺสทานิ กาลํ
มณฺเณสิตี ฯ อถ โข ราชมาคฺช อชาตสตุตฺส เวเทหิปุตฺโต ปณฺจสุ
หตฺถินิยาสเตสุ ปจฺเจกา อิตฺถิโย อาโรเปตฺวา อาโรหณียํ นาคํ
อภिरูหิตฺวา อุกกาสุ ธาริยมานาสุ ราชกมฺหา นิชฺยาสิ มหจฺจราชานุกาเวน
เยน ชีวกสฺส โภมารภจฺจสฺส อมฺพวนํ เตน ปายาสิ ฯ
อถ โข รณฺโณ มาคฺชสฺส อชาตสตุตฺสฺส เวเทหิปุตฺตสฺส อวิทูเร
อมฺพวนสฺส อหุเทว ภยํ อหุ ฌมฺภิตตฺตํ อหุ โลมหํโส ฯ อถ โข
ราชา มาคฺช อชาตสตุตฺส เวเทหิปุตฺโต ภิตฺโต ลํวิคฺโค โลมหญฺจชาโต
ชีวกํ โภมารภจฺจํ เอตทโวจ กจฺจิมํ สมฺม ชีวก น วณฺเณสิ
กจฺจิมํ สมฺม ชีวก น ปลมฺเณสิ กจฺจิมํ สมฺม ชีวก น ปจฺจตุฏฺฐิกานํ
#๑ สී. ย. ปฏิสฺสนิตฺวา ฯ ๒ สී. ย. หตฺถินิยาสตานิ ฯ ๓ สී. อาโรหณียํ
#อาโรหณียํ ฯ

เทสิ กถิ หิ นาม ตาวมหโต ภิกขุสังฆสฺส อฑฒเตพฺสํ ภิกขุสฺตํ
เนว จิปิตสฺสทฺโท ภวิสฺสติ น อุกกาสิตสฺสทฺโท น นิกฺโขสฺสติ ฯ
มา ภายิ มหาราช มา ภายิ มหาราช น ตํ เทว วณฺเจมิ น
ตํ เทว ปลมฺภามิ น ตํ เทว ปจฺจตุถิกานํ เทมิ อภิกฺกม มหาราช
อภิกฺกม มหาราช เอเต มณฺฑลมาเพ ปทีปา ฉายนฺตีติ ฯ อถโข
ราชา มากโร อชาติสฺสตุ เวเทหิปฺตุโต ยาวติกา นาคสฺส ภูมิ
นาเคน คนฺตุวา นาคา ปจฺจโรหิตฺวา ปทีโก ว ๑ เยน มณฺฑลมาพฺส
ทวาริ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ชีวกํ โกมารภจฺจ
เอตทโวจ กหํ ปน สมฺม ชีวก ภควาติ ฯ เอโส มหาราช
ภควา มชฺฉิมิ ฌมฺภิ นิสฺสาย ปฺรตฺถาภิมฺโข นิสฺสินฺโน ปฺรภฺชโต
ภิกขุสังฆสฺสตีติ ฯ อถโข ราชา มากโร อชาติสฺสตุ เวเทหิปฺตุโต
เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา เอกมนฺตี อฏฺฐาสิ ฯ
เอกมนฺตี จิตฺ โข ราชา มากโร อชาติสฺสตุ เวเทหิปฺตุโต ตฺถุหิฏฺฐํ
ตฺถุหิฏฺฐํ ภิกขุสังฆํ อนฺวิโลเกตฺวา รหฺทมิว วิปฺปสนฺนํ อฺทานํ
อฺทานสิ อิมินา เม อุปฺสเมน อฺทยภทฺโท ๒ กุมาริ สมฺนฺนาคโต
โหตุ เยนตรหิ อุปฺสเมน ภิกขุสังฆํ สมฺนฺนาคโตติ ฯ อากมา โข
ตฺวํ มหาราช ขธาเปมนฺติ ฯ ปิโย เม ภนฺเต อฺทยภทฺโท กุมาริ
อิมินา เม ภนฺเต อุปฺสเมน อฺทยภทฺโท กุมาริ สมฺนฺนาคโต โหตุ
เยนตรหิ อุปฺสเมน ภิกขุสังฆํ สมฺนฺนาคโตติ ฯ
#๑ สฺ. ปตฺติโก ว ๑ ๒ สฺ. อฺทายภทฺโท ฯ

[๕๓] อธิโว ราชมา โห อชาติตตต เวเทหิปุโต ภาวนุตติ
 อภิเวเทตวา ภิกุขุสัมสส อลชลิ อุปนามตวา ๑ เอกมนุตติ นิสิติ ฯ
 เอกมนุตติ นิสินโน โข ราชมา โห อชาติตตต เวเทหิปุโต ภาวนุตติ
 เอตทโวจ ปุจเฉยยามหิ ภาเนต ภาวนุตติ กิจจเทเว เทสิ เลสมตตติ ๒
 สเจ เม ภาควา โอกาสิ โกวโรติ ปณหสส เวยยากรณายาติ ฯ
 ปุจจ มหาราช ยทาภิขสิติ ฯ ยถา นุ โข อิมานิ ภาเนต
 ปุตุสิปายตทานิ เสยยธิท หตธาโรหา อสุสาโรหา รติกา ฅนุคคาหา ๓
 เจลกา จลกา ปิณททาทิกา ๔ อุกคา ราชปุตุตา ปกขนุทีโน มหاناภา
 สุรา จมมโยชิโน ทาสกปุตุตา อาพาริกา กปป์กา นหาปิกา ๕ สุทา
 มาลาการา รัชกา เปสการา นลการา กุมภการา คณกา มุฑทิกา
 ยานิ วา ปนณณานิปี เอวิกทานิ ปุตุสิปายตทานิ เต ทิฏเจ ว
 ฅมเม สนุทิฏจิกิ สิปป์ผลิ อุปชีวนติ เต เตน อตตทานิ สุเขนติ
 ปิณณติ ๖ มาดาปีโตร สุเขนติ ปิณณติ ปุตุตทาร์ สุเขนติ ปิณณติ
 มิตุตามจเจ สุเขนติ ปิณณติ สมณพราหมณเส อุทุชคิกิ ทกขิณิ
 ปติฏจนเปนติ โสวคิกิ สุขวิปากิ สคคสัวตตนิกิ สกกา นุ โข ภาเนต
 เอวเมว ทิฏเจ ว ฅมเม สนุทิฏจิกิ สามณณผลิ ปณณเปตุนติ ฯ
 อภิขานาสิ โน ตวั มหาราช อิมิ ปณหิ อลเยปี สมณพราหมณ
 #๑ ส. ปนามตวา ฯ ย. ปนามตวา ฯ ๒ ส. กิจจเทเว เทสิ ฯ
 #เลสมตตตติ ปาโจ น ทิสสติ ฯ ๓ ส. ฅนุคคาหา ฯ ๔ ส. ปิณททาทิกา ฯ
 #๕ ส. นหาปิกา ฯ ๖ ส. ปิณณติ ฯ อ. ปิณณติ ฯ

ปฺจฺจิตฺตํ ฯ อภิขานามหิ ฆนฺเต อิมํ ปณฺหิ อญฺเณ สมณพฺรหฺมณฺเณ
ปฺจฺจิตฺตํ ฯ ยถา กถํ ปนฺ เต มหาราช พุยากรีสฺสุ สเจ เต อกรุ
ภาสฺสฺสูติ ฯ น โข เม ฆนฺเต กรุ ยตฺถสฺส ภควา นิสินฺโน
ภควนฺตรูโป วาติ ฯ เตนฺหิ มหาราช ภาสฺสฺสูติ ฯ

[๕๔] เอกมิตาหิ ฆนฺเต สมยฺ เยน ปฺรูโณ กสฺสโป เตนฺอุปสงฺกมฺมี
อุปสงฺกมิตฺวา ปฺรูเณน กสฺสเปเน สทฺธิ สมฺโมที สมฺโมทนียํ กถํ
สาราณียํ วิตฺติสारेตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺตี เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข อหิ
ฆนฺเต ปฺรูณํ กสฺสปํ เอตทวอจํ ยถา นฺ โข อิมานิ โภ กสฺสป
ปฺจฺจิสฺสฺปายตฺนานิ เสยฺยถิตฺถํ หตฺถาโรหา อสฺสาโรหา รติกา ชนฺคฺคหา
เจลกา จลกา ปิณฺฑททาธิกา อุกฺคา ราชปฺจฺจิตฺตา ปกฺขนฺทิโน มหानาคา
สุรา จมฺมโยชฺิโน ทาสกปฺจฺจิตฺตา อาพาริกา กปฺปกา นฺหาปกา
สุทา มาลาการา รชกา เปสการา นลการา กุมฺภการา คณกา
มฺหุทฺธิกา ยานิ วา ปนฺณณานิปิ เอวํคตานิ ปฺจฺจิสฺสฺปายตฺนานิ เต
ทิกฺกุเจ ว ชฺมเม สนฺทิกฺกุจิกํ สิปฺปผลํ อุปชีวนฺติ เต ๑ เตน
อตุตฺตานิ สุเขนฺติ ปิณฺเณนฺติ มาตาปิตโร สุเขนฺติ ปิณฺเณนฺติ ปฺจฺจิตฺตาทริ
สุเขนฺติ ปิณฺเณนฺติ มิตฺตามจฺเจ สุเขนฺติ ปิณฺเณนฺติ สมณพฺรหฺมณฺเณสุ ๒
อุทฺทชฺคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปนฺติ ๓ โสวคฺคิกํ สุขวิปากํ สกฺคสํวตฺตนิกํ
สกฺกา นฺ โข โภ กสฺสป เอวเมว ทิกฺกุเจ ว ชฺมเม สนฺทิกฺกุจิกํ
#๑ สึหลโปตฺถเก เตติ ปาโจ น โหติ ฯ ๒ สมณพฺรหฺมณฺเณสุ
#วาติ ปาโจ ทิสฺสฺสูติ ฯ ๓ สึ. ปติฏฺฐาเปนฺติ ฯ

สามณณผลั ปณณเปตุนติ เอวั วุตเต ฆนเต ปุโรโณ กสฺสโป
มัม เอตทโวจ กโรโต โข มหาราช การยโต ฉินฺทโต ฉทาปยโต
ปจโต ปจาปยโต โสจยโต โสจาปยโต กิลมยโต กิลมาปยโต
ผนฺทโต ผนฺทาปยโต ปาณมติปาปยโต ๑ อทินฺนํ อาทียโต สนฺธิ
ฉินฺทโต นิลุโลปี หโรโต เอกาการิกํ กโรโต ปริปนฺเถ ติจฺจโต
ปรทาร์ คจฺจโต มุสา ฆนโต กรโต น กรียติ ๒ ปาปํ ชุรปริยฺนฺเตน
เจปี จกฺเคน โย อิมิสฺสา ปจวียา ปาณเ เอกํ มํสขลํ
เอกํ มํสปลุขํ กรยฺย นตฺถิ ตโตนิทานํ ปาปํ นตฺถิ ปาปสฺส
อาคโม ทกฺขินณเจปี คจฺกาย ตีริ ๓ คจฺเจยฺย ๔ หนนฺโต ฆาเตนฺโต
ฉินฺทฺนฺโต ฉทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปจาเปนฺโต ๕ นตฺถิ ตโตนิทานํ
ปาปํ นตฺถิ ปาปสฺส อาคโม อุตฺตรณเจปี คจฺกาย ตีริ ๖ คจฺเจยฺย
ททฺนฺโต ททาเปนฺโต ๗ ยชฺนฺโต ยชาเปนฺโต ๘ นตฺถิ ตโตนิทานํ ปุณฺณ
นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโม ทาเนน ทเมน สยฺเมน สจฺจวาเจน ๙
นตฺถิ ตโตนิทานํ ปุณฺณ นตฺถิ ปุณฺณสฺส อาคโมติ อิตฺถํ โข
เม ฆนเต ปุโรโณ กสฺสโป สนฺทิจฺจิกํ สามณณผลั ปุณฺโณ สมานो
อกรียํ พุยาภาสิ เสยฺยถาปี ฆนเต อมพํ วา ปุณฺโณ ลพฺขํ
#๑ สีสลโปตฺถเก ปจโต ปาจยโต โสจยโต กิลมยโต ผนฺทาปยโต
#ปาณมติมาปยโตติ ปาโจ ทิสฺสติ ๑ ๒ สี. กรียติ ๑ ๓ สี. คจฺจาทีริ ๑
#๔ สี. อาคจฺเจยฺย ๑ ๕ สี. ปาจฺนฺโต ๑ ๖ สี. คจฺจาทีริ ๑
#๗ สี. ทาเปนฺโต ๑ ๘ สี. ยชฺนฺโต ๑ ๙ สี. สจฺจวชฺเชน ๑

พฺยาคเรยฺย ลพฺฐํ วา ปุญฺโຈ อมฺพํ พฺยาคเรยฺย เอวเมว โข
เม ฆนฺเต ปุโรโณ กสฺสโป สนฺทิกฺโขจํ สามณฺณผลํ ปุญฺโຈ สมานโน
อกิริยํ พฺยาคาสิ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เอตทโหสิ กถํ หิ นาม
มาทิสํ สมณํ วา พุราหุณํ วา วิชิตฺว สนฺตํ อปฺสาทตพฺพํ
มณฺเณยฺยชาติ โส โข อหํ ฆนฺเต ปุรณฺสสฺส กสฺสปสฺส ภาสิตํ
เนว อภินฺนํทํ นปฺปฏิโกสิ อนภินฺนํทิตฺวา อปฺปฏิโกสิตฺวา อนตฺตมโน
อนตฺตมนวํจํ อนิจฺจาทเรตฺวา ตเมว วํจํ อนุกฺคณฺหนฺโต
อนิกฺกฺขชฺเชนฺโต ๑ อญฺจายาสนา ปกฺกามี ฯ

[๕๕] เอกมิตาหํ ฆนฺเต สมยํ เยน มกฺขลฺล โคสาโล เตนฺอุปสงฺกมํ
อุปสงฺกมิตฺวา มกฺขลฺลนา โคสาเลน สทฺธิ สมฺโมทํ สมฺโมทณฺีย
กถํ สาราณฺีย วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทํ เอกมฺนตํ นิสฺสินโน
โข อหํ ฆนฺเต มกฺขลฺล โคสาลํ เอตทโวจํ ยถา นฺ โข อิมานิ
โก โคสาล ปุณฺณสิปฺปายตฺนานิ ฯเปฯ สกฺกา นฺ โข โภ โคสาล
เอวเมว ทิกฺกฺเข ว ฐมฺเม สนฺทิกฺโขจํ สามณฺณผลํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ
เอวํ วุคฺเต ฆนฺเต มกฺขลฺล โคสาโล มํ เอตทโวจ นตฺถิ มหาราช
เหตุ นตฺถิ ปจฺจโย สตฺตทานํ สํกิลฺลสาย อเหตุ อุปฺปจฺจยา สตฺตทา
สํกิลฺลสฺสนฺติ นตฺถิ เหตุ นตฺถิ ปจฺจโย สตฺตทานํ วิสฺสุทฺธิยา อเหตุ
อุปฺปจฺจยา สตฺตทา วิสฺสุทฺตมฺนฺติ นตฺถิ อตฺตกาเร นตฺถิ ปฺรกาเร
นตฺถิ ปฺริสกาเร นตฺถิ พลํ นตฺถิ วิริยํ นตฺถิ ปฺริสธาโม นตฺถิ
#๑ สํ. อนิกฺกฺขชฺเชนฺโต ฯ

ปริสปรกโกโม สพุเพ สตุตา สพุเพ ปาณา สพุเพ ภูตา สพุเพ
ชีวา อวสา อพลา อวีรียา นยติสงคตภาวปริณตา ฉเสววาภิชาติสู
สุขณจ ทุกขณจ ปฎิสัเวทนติ จุททส โข ปนิมานิ มหาราช ๑
โยนิปมุขสทสทสุธานี สฎฐิ จ ๒ สตานิ ฉ สตานิ ปณจ จ กมฺมุโน
สตานิ ปณจ จ กมฺมานิ ตีณิ จ กมฺมานิ กมฺเม จ อุปทุตกมฺเม ๓
จ ทวฎฐิปฏิปทา ทวฎฐนฺตรกปฺปา ๔ ฉพาภิชาติโย อฎฐปริสฎฐมิโย
เอณฺนปณฺณาส อาชีวกสเต เอณฺนปณฺณาส ปริพฺพาชกสเต เอณฺนปณฺณาส
นาควาสสเต ๕ วิเส อินฺทริยสเต ตีเส นิริยสเต ฉตฺตีสรโฆชาตฺโย
สตุตสณฺณิกพฺภา สตุตอสณฺณิกพฺภา สตุตนิคณฺจิกพฺภา
สตุตเทวา สตุตมนุสฺสา ๖ สตุตปีสาจา ๗ สตุตสรา สตุตปวฺฐา
สตุตปปาตา สตุตปปาตสตานิ สตุตสุปีนา สตุตสุปีนสตานิ
จุลฺลาตีติมหากปฺปิโน ๘ สตุตสทฺสุธานี ยานิ พาเล จ ปณฺจเท จ
สนฺชาวิทฺวา สฺสริตฺวา ทุกฺขสฺสนฺติ กริสฺสนฺติ ตตุถ นตุถิ อิมินาหิ
ลีเลน วา วตุเตน วา ตเปน วา พุรหฺมจฺริเยน วา อปริปฺกุกิ
วา กมฺมํ ปรีปาเจสฺสามิ ปรีปฺกุกิ วา กมฺมํ สฺสุสา สฺสุสา
พฺยนฺตฺกริสฺสามิตี ๙ เหวํ นตุถิ โทณฺมิเต สุขทุกฺเข ปรียนฺตฺกเต
#๑ ลี. มหาราชชาติ ปาโจ น ทิสฺสติ ๑ ๒ ลี. สฎฐิณจ ๑ ๓ ลี. อุฏฐกมฺเม
#จ ๑ ๔ ลี. วฎฐิปฏิปทา วฎฐนฺตรกปฺปา ๑ ๕ ลี. นาควาสสเต ๑
#ย. นาควาสสเต ๑ ๖ ลี. มานุสา ๑ ๗ ลี. เปสาจา ๑
#๘ ลี. มหากปฺปิโน ๑ ๙ ลี. สฺสุส สฺสุส พฺยนฺตฺกริสฺสามิตี ๑

สัสาเร นตฺถิ หานวทฺธเน ๑ นตฺถิ อุกกัสาวกุกัเส เสยฺยถาปี นาม
สฺตฺตฺตฺกฺเต จิตฺเต นิพฺเพชฺยมานเมว ปเลติ ๒ เอวเมว พาเถ จ
ปณฺฑิตเ จ สนฺชาวิทฺวา สัสริตฺวา ทฺกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสนฺตํ อิตถํ
โฆ เม ฆนฺเต มกฺขลฺล โคสาโล สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปุณฺโณ
สฺมาโน สัสารสฺสทฺธี พุยาภาสิ เสยฺยถาปี ฆนฺเต อมฺพํ วา ปุณฺโณ
ลพฺฐํ พุยากรเยยฺย ลพฺฐํ วา ปุณฺโณ อมฺพํ พุยากรเยยฺย เอวเมว
โฆ เม ฆนฺเต มกฺขลฺล โคสาโล สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปุณฺโณ
สฺมาโน สัสารสฺสทฺธี พุยาภาสิ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เอตทโหสิ
กถํ หิ นาม มาทิสฺส สมนํ วา พฺราหฺมณํ วา วิชิตเว สนฺตํ
อปฺสาเทตพฺพํ มณฺเวยฺยชาติ โส โฆ อหํ ฆนฺเต มกฺขลฺลิสฺส โคสาลสฺส
ภาสิตํ เนว อภินนฺทึ นปฺปฏิโกสิ อภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิโกสิตฺวา
อนตตฺมโน อนตตฺมนวาจํ อนิจฺฉาเรตฺวา ตเมว วาจํ อนุกฺกณฺหนฺโต
อนิกฺกขฺเชนฺโต อุกฺกจาสาสนา ปกฺกามี ฯ

[๕๖] เอกมิตฺทาหํ ฆนฺเต สมยฺเ ยเน อชิตโต เกสกมฺพโล ๓
เตนฺอุปสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา อชิตเนน เกสกมฺพเลน สทฺธี สมฺโมทึ สมฺโมทนิยฺ
กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺทึ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โฆ อหํ ฆนฺเต อชิตํ เกสกมฺพลํ เอตทโวจํ ยถา นฺ โฆ อิมานิ
โก อชิต ปุณฺณสิปฺปายตฺตานานิ ฯเปฯ สกฺกา นฺ โฆ โภ อชิต
เอวเมว ทิกฺกฺเจ ว ฐมฺเม สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ
#๑ สึ. หายนวทฺธเน ฯ ๒ สึ. ผลติ ฯ ๓ สึ. อชิตโต เกสกมฺพลฺล ฯ

เอวํ วุตเต ฆนเต อชิโต เกสกมพโล มํ เอตทโวจ นตฺถิ มหาราช
 ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตฺตํ นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏานํ กมฺมานํ
 ผลํ วิปาโก นตฺถิ อัย โลโก นตฺถิ ปรโลโก ๑ นตฺถิ มาตา
 นตฺถิ ปิตา นตฺถิ สตุตา โอปปาติกา นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา
 สมกฺคคตา ๒ สมฺมาปฏิปนฺนา เย อิมญจ โลกํ ปรญจ โลกํ
 สยํ อภิลฺษา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺติ จาตุम्मหาภูติโก อัย ปุริโส
 ยทา กาลํ กโรติ ปจฺวี ปจฺวิกายํ อนุเปติ อนุปกจฺจติ ๓ อาโป
 อาโปกายํ อนุเปติ อนุปกจฺจติ เตโซ เตโซกายํ อนุเปติ อนุปกจฺจติ
 วาโย วาโยกายํ อนุเปติ อนุปกจฺจติ อากาสํ อินฺทฺริยานิ สักมฺนฺติ
 อาสนฺธิปลฺลจฺมา ปุริสา ตํ ๔ อาทาย จจฺจนฺติ ยาว อาพาหนา
 ปทานิ ปลฺลยาณฺติ ๕ กาโปตกานิ อญฺจฺนิ ฆวนฺติ ฆสฺสนฺตา หุตฺติโย
 ทตฺตฺพลฺลตฺตมิทํ ๖ ทานํ เตสํ ตฺจฺจํ มุสา วิลาโป ๗ เย เกจิ
 อตฺถิกวาทํ วทฺนฺติ พาเล จ ปณฺฑิตฺเต จ กายสฺส เกทา อฺจฺฉิษฺชนฺติ
 วินสฺสนฺติ น โหนฺติ ปรี มรณาติ อิตฺถํ โข เม ฆนเต อชิโต
 เกสกมพโล สนฺทิกฺกํ สามญฺณผลํ ปุญฺโจ สฺมาโน อฺจฺฉทํ ๘
 พฺยาภาสิ เสยฺยถาปี ฆนเต อมฺพิ วา ปุญฺโจ ลพฺพิ พฺยากรเยย
 #๑ สี. ปโร โลโก ๑ ๒ สมกฺคคตา สมฺมกฺคคตาตีปี เทว ปาจา
 #ทิสฺสนฺติ ๑ ๓ สี. อนุปกจฺจติ ๑ ๔ สี. มตํ ๑ ๕ สี. อาลาหนา
 #ปทานิ ปลฺลยาณฺตีติ ปาโจ ทิสฺสติ ๑ ๖ สี. ทตฺตฺพลฺลตฺตํ
 #ยทิตํ ๑ ๗ สี. มุสาวิลาโป ๑ ๘ สี. อฺจฺฉทวาทํ ๑

ลพฐั วา ปุฏโธ อมพั พุยากรเยย เอวเมว โข เม ฆนเต
อชิตโต เกสภมพโต สนนทิกุจิกั สามณณผลั ปุฏโธ สมนโน
อุจเจทั พุยาภาสิ ตสส มยหั ฆนเต เอตทโหสิ กถั หิ นาม
มาทิสอ สมนั วา พุราหมณั วา วิชิตะ วสนตั อปสาเทตพพั
มณเญยชาติ โส โข อหั ฆนเต อชิตสส เกสภมพลสส ภาสิตั เนว
อภินนุที นปปฏิโกสิ อนภินนุทิตวา อปปฏิโกสิตวา อนตตมโน
อนตตมนวาจัน อนิจจาเรตวา ตเมว วาจัน อนุคคณนุโต อนิกุกุชเชนุโต
อุฏจายาสนา ปกคามิ ฯ

[๕๗] เอกมิทาหั ฆนเต สมนั เยน ปกุโธ กจจาโยน เตนุปสงกมิ
อุปสงกมิตวา ปกุเชน กจจาเยเนน สทฐิ สมนโมที สมนโมทนิยั กถั
สาราณียั วิตติสเรตวา เอกมนตั นิสิตี เอกมนตั นิสินุโน โข อหั
ฆนเต ปกุชั กจจาเยนั เอตทโวจัน ยถา นุ โข อิมานิ โภ
กจจาเยน ปุฏฐิปปายตทานิ ฯเปฯ สกกา นุ โข โภ กจจาเยน เอวเมว
ทิกุเจ ว ชมเม สนนทิกุจิกั สามณณผลั ปณณเปตุนติ เอว วุตเต
ฆนเต ปกุโธ กจจาโยน มั เอตทโวจ สตติเม มหาราช กายา อกภา
อกภูวิธา อนิมมิตา อนิมมาตา วณณา กุฏฐุจา เอสิกกุจายิกุจिता ๑
เต น อิลุชนุติ น วิปริณมนุติ น อณณมณณั พุยาพาเชนุติ นาลั
อณณมณณสส สุขาย วา ทุกุขาย วา สุขทุกุขาย วา กตเม
สตุต ปจวิกาโย อาโปกาโย เตโชกาโย วาโยกาโย สุขะ ทุกุเช ชีเว
#๑ เอสิกกุจายิกุจิกาทิปิ ปาโจ ฯ

สตุตเม อิมะ สตุตกายา ๑ อกญา อกญวิธา อนิมมิตา อนิมมาตา
วณณา กุญญา เอตีกุญญาญจिता เต น อัญชุนติ น วิปริณมุนติ
น อณณมณณิ พุยาพาเชนติ นาลิ อณณมณณสสุ สุขาย วา
ทุกุขาย วา สุขทุกุขาย วา ตตุถ นตุถิ หนุตา วา ฆาเตตา วา
โสตา วา สาเวตา วา ๒ วิญญาตา วา วิญญาเปตา วา โส หิ ๓
ติณฺเหเน สตุเถเน สีสิ ฉินฺทติ น โกจิ กณฺจิ ชีวิตา ๔ โวโรเปติ
สตุตุนฺนเฆว กายานิ อนุตเรน สตุตมฺนุปรตฺตตีติ ๕ อิตฺถิ โข เม ฆนฺเต
ปฺกุโร กจฺจายโน สนนฺทิกฺกิกิ สามณฺณผลิ ปฺกุโร สมานิ อณฺเณน
อณฺณิ พุยาภาสิ เสยฺยถาปิ ฆนฺเต อมฺพิ วา ปฺกุโร ลพฺุช
พุยากระยฺย ลพฺุช วา ปฺกุโร อมฺพิ พุยากระยฺย เอวเมว โข เม
ฆนฺเต ปฺกุโร กจฺจายโน สนนฺทิกฺกิกิ สามณฺณผลิ ปฺกุโร สมานิ
อณฺเณน อณฺณิ พุยาภาสิ ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต เอตทโหสิ กถิ หิ นาม
มาทิสฺส สมนฺนิ วา พุราหฺมณฺนิ วา วิชิตฺเต วสนฺตํ อปฺสาเทตพุพิ
มณฺเณยฺยชาติ โส โข อหิ ฆนฺเต ปฺกุรฺสส กจฺจายนสฺส ภาสิตํ เนว
อภินฺนุเท นปฺปฏิโกโกสิ อนภินฺนุติตฺวา อปฺปฏิโกโกสิตฺวา อนตฺตมโน
อนตฺตมนวาจํ อนิจฺฉาเรตฺวา ตเมว วาจํ อนุกฺกณฺหนุโต อนิกฺกฺชเชนฺโต
อุญฺญาสาสนา ปกฺกามี ฯ

[๕๘] เอกมิตาหิ ฆนฺเต สมนฺนิ เยน นิกฺกฺโจ นาญฺปฺตุโต
#๑ สฺตี. สนนฺติเม สตุตกายา ฯ ๒ สฺตี. โสเวตา วา ฯ ๓ สฺตี. โสปี ฯ
#๔ สฺตี. กาจิ ชีวิตา ฯ ๕ สฺตี. สตุตวิวรมฺนุปรตฺตติ ฯ

เตนุปลงกมี อุปสงกมิตวา นิกณฺเจน นาฏปฺตฺเตน สทฺธิ สมฺโมที
 สมฺโมทนียํ กถิ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีที เอกมฺนฺตํ
 นิสินฺโน โข อหิ ฆนฺเต นิกณฺจํ นาฏปฺตฺตํ เอตทวอจํ ยถา นุ โข
 อิมานิ โภ อคฺคิเวสฺสน ปฺถุสฺสิปฺปายตฺตานานิ ฯเปฯ สกฺกา นุ โข
 โภ อคฺคิเวสฺสน เอวเมว ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลิ
 ปณฺณเปตฺตุนฺติ เอวํ วุตฺเต ฆนฺเต นิกณฺโจ นาฏปฺตฺโต มํ เอตทวอจ
 อธิ มหาราช นิกณฺโจ จาคฺชามสํวรสํวฺโต โหติ กถญจ โข ๑ มหาราช
 นิกณฺโจ จาคฺชามสํวรสํวฺโต โหติ อธิ มหาราช นิกณฺโจ สพฺพวาริวริโต
 จ โหติ สพฺพวารียุตฺโต จ สพฺพวาริชฺฐโต จ สพฺพวาริสฺสุญฺญ ๒
 จ เอวํ โข ๓ มหาราช นิกณฺโจ จาคฺชามสํวรสํวฺโต โหติ ยโต โข
 มหาราช นิกณฺโจ เอวํ จาคฺชามสํวรสํวฺโต โหติ อธิ วุจฺจติ มหาราช
 นิกณฺโจ นาฏปฺตฺโต ๔ กตฺตฺโต จ ยตฺตฺโต จ จิตฺตฺโต จาติ อิตถิ
 โข เม ฆนฺเต นิกณฺโจ นาฏปฺตฺโต สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลิ ปฺถุโจ
 สมานิ จาคฺชามสํวริ พุยาภาสิ เสยฺยถาปี ฆนฺเต อมฺพํ วา ปฺถุโจ(
 ลพฺขํ พุยากระยฺย ลพฺขํ วา ปฺถุโจ อมฺพํ พุยากระยฺย เอวเมว
 โข ฆนฺเต นิกณฺโจ นาฏปฺตฺโต สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลิ ปฺถุโจ
 สมานิ จาคฺชามสํวริ พุยาภาสิ ตสฺส มยฺหิ ฆนฺเต เอตทโหสิ กถิ
 หิ นาม มาทิสฺส สมณิ วา พุราหฺมณิ วา วิชิตฺเต วสนฺตํ อปฺสาทตฺตพฺพิ
 #๑ สฺ. โขสทฺโท นตฺถิ ฯ ๒ สฺ. สพฺพวาริปฺถุโจ ฯ ๓ สฺ. โขสทฺโท □
 #นตฺถิ ฯ ๔ ย. -สุญฺญโจ ฯ สฺ. นาฏปฺตฺโตติ ปาโจ นตฺถิ ฯ

มณฺเษยชาติ โส โข อหํ ภนฺเต นิกณฺจสฺส นาฏปฺตฺตสฺส ภาสิตํ เนว
อภินฺนํที นปฺปฏิโกสิ อนภินฺนํทิตฺวา อปฺปฏิโกสิตฺวา อนตฺตมโน
อนตฺตมนวํจํ อนิจฺจาทเรตฺวา ตเมว วํจํ อนุคฺคณฺหนฺโต อนิกฺกฺชเชนฺโต
อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ ฯ

[๕๕] เอกมิตาหํ ภนฺเต สมยํ เยน สลฺชโย เวลฺลฺจปฺตฺโต ๑
เตนฺอุปสงฺกมิมิ อุปสงฺกมิตฺวา สลฺชเยน เวลฺลฺจปฺตฺเตน สทฺธิ สมฺโมทิมิ
สมฺโมทนิยํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาทเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิติมิ เอกมฺนตํ
นิตินฺโน โข อหํ ภนฺเต สลฺชยํ เวลฺลฺจปฺตฺตํ เอตทวอจํ ยถา นฺ โข
อิมานิ โภ สลฺชย ปฺตฺติปฺปายตฺนานิ ฯเปฯ สกฺกา นฺ โข โภ สลฺชย
เอวเมว ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปณฺณเปตฺตุนฺติ เอว
วุตฺเต ภนฺเต สลฺชโย เวลฺลฺจปฺตฺโต มํ เอตทวอจ อตฺถิ ปโร โลโกติ
อิตฺติ เจ มํ ปุจฺฉสิ อตฺถิ ปโร โลโกติ อิตฺติ เจ เม อสฺส อตฺถิ
ปโร โลโกติ อิตฺติ เตน ๒ พุยากรเยยฺยํ เอวณฺตฺติปี เม โน ตถาติปี
เม โน อณฺณตฺติปี เม โน โนติปี เม โน โน โนติปี เม โน นตฺถิ
ปโร โลโก อตฺถิ จ นตฺถิ จ ปโร โลโก เนว อตฺถิ น นตฺถิ
ปโร โลโก อตฺถิ สตฺตฺตา โอปปาทิกานตฺถิ สตฺตฺตา โอปปาทิกาน
อตฺถิ จ นตฺถิ จ สตฺตฺตา โอปปาทิกาน เนว อตฺถิ น นตฺถิ สตฺตฺตา
โอปปาทิกาน อตฺถิ สุกฺกฺทกฺกฺกานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก อิตฺติ เจ
มํ ปุจฺฉสิ อตฺถิ สุกฺกฺทกฺกฺกานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก อิตฺติ เจ
#๑ ส. เวลฺลฺจปฺตฺโต ฯ ๒ เต นํ ฯ

เม อสฺส อตฺถิ สุกฺกทุกฺกณฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก อิติ เตน
พฺยากรเยยฺยํ นตฺถิ สุกฺกทุกฺกณฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก อตฺถิ จ
นตฺถิ จ สุกฺกทุกฺกณฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก เนว อตฺถิ น นตฺถิ
สุกฺกทุกฺกณฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา
น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณฺนา เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ อิติ เจ
มํ ปุจฺฉติ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ อิติ เจ เม
อสฺส เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ อิติ เตน พฺยากรเยยฺยํ
เอวณตฺถิปี เม โน ตถาคติปี เม โน อณฺเวยถาคติปี เม โน โนติปี
เม โน โน โนติปี เม โนติ อิตฺถํ โข เม ฆนฺเต สลฺลชโย เวลฺลภฺจปฺตฺโต
สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปุณฺโณ สฺมาโน วิกฺเขปํ พฺยาภาสิ เสยฺยถาปี
ฆนฺเต อมฺพํ วา ปุณฺโณ ลพฺฐํ พฺยากรเยยฺยํ ลพฺฐํ วา ปุณฺโณ อมฺพํ
พฺยากรเยยฺยํ เอวเมว โข ฆนฺเต สลฺลชโย เวลฺลภฺจปฺตฺโต สนฺทิกฺกํ
สามณฺณผลํ ปุณฺโณ สฺมาโน วิกฺเขปํ พฺยาภาสิ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต
เอตทโหสิ อยฺยจ อิมสฺสํ สมนฺพฺราหฺมณฺณํ สพฺพพาโล สพฺพมุโปห
กถํ หิ นาม สนฺทิกฺกํ สามณฺณผลํ ปุณฺโณ สฺมาโน วิกฺเขปํ
พฺยากริสฺสตีติ ตสฺส มยฺหํ ฆนฺเต เอตทโหสิ กถฺนํ หิ นาม มาทิส
สมณฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา วิชิตฺเต วสนฺตํ อปฺสาทตพฺพํ มณฺเวยฺยชาติ
โส โข อหํ ฆนฺเต สลฺลชยสฺส เวลฺลภฺจปฺตฺตสฺส ภาสิตํ เนว อภินฺนํ
นปฺปฏิโกโกสิ อนภินฺนํ ทิตฺวา อปฺปฏิโกโกสิ ตฺวา อนตฺตมโน อนตฺต-

มนวำจ อนุจิณเรตวา ตเมว วำจ อนุคณหนโต อนุกฤษเชนโต
อุฏจายาสนา ปกุกามี ฯ

[๑๐๐] โสหิ ฆนเต ฆควนตมปี ปุจณามิยถา นุ โข อิมานิ ฆนเต
ปุถุสิปายตนาณิ เสยยถิถิ หตถาโรหา อสสาโรหา รติกา ฆนุคคหา
เจลกา จลกา ปิณฺฑททายิกา อุคฺคา ราชปุตฺตา ปกฺขนฺทิโน มหानาคา
สุรา จมฺมโยธิโน ทาสกปุตฺตา อาพาริกา กปฺปกา นุหาปกา สุทา
มาลาการา รชกา เปสการา นลการา กุมภการา คณกา มุฑฺธิกา
ยานิ วา ปนฺณณานิปี เอวฺกตานิ ปุถุสิปายตนาณิ เต ทิฏฺฐเ ว
ฆมฺเม สนฺทิกฺกิกิ สิปฺพลํ อุปชีวนฺติ เต เตน อตฺตนาณํ สุเขนฺติ
ปิณฺณติ มาตาปิตโร สุเขนฺติ ปิณฺณติ ปุตฺตทาริ สุเขนฺติ ปิณฺณติ
मितฺตามจฺเจ สุเขนฺติ ปิณฺณติ สมณพฺราหฺมณฺเสสุ อุทฺธคฺคิกิ ทกฺขิณฺ
ปติฏฺฐาเปนฺติ โสวคฺคิกิ สุขวิปากิ สกฺคสํวตฺตนิกิ สกฺกา นุ โข
ฆนเต เอวเมว ทิฏฺฐเ ว ฆมฺเม สนฺทิกฺกิกิ สามณฺณผลํ ปณฺณเปตฺนฺติ ฯ
สกฺกา มหาราช เตณฺหิ มหาราช ตณฺเเวเวตฺถ ปฏฺธิปุจฺฉิสฺสามิ
ยถา เต ฆเมยฺย ตถา ตํ พฺยากรเยยฺยาสิ ตํ กิ มณฺณสิ
มหาราช อิทฺ เต อสฺส ปฺริโส ทาโส กมฺมกโร ปุพฺพุฏฺฐายิ
ปุจฺฉานิปาตี กิการปฏฺธิสฺสามิ มนาปจาริ ปิยวาที มุขฺลโลกิโก ๑ ตสฺส
เอวมสฺส อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภูตํ วต โภ ปุณฺณานํ คติ
ปุณฺณานํ วิปาโก อยฺยํ หิ ราชา มากโร อชาติสฺสตฺตฺตฺ เวเทหิปุตฺโต
#๑ สี่. มุขฺลโลกิโก ฯ

มนุสโส อหंपิ मनुसो अयं हि राधा माको असात्सत्तु वेतेहिपुत्तो
पुजहि कामकुणेहि समपिपो समुक्तितो परिजारेति तेवो मनुये
अहं पनमहिस्त १ तासो गममगरो पुपुणुजायि पञ्जानिपाति
किंकारपुत्तुसावि मनापजारी पियवाति मुखुल्लोकिगो सो वत्ससाहं पुणुणानि
गरेय्यं यनुनुनाहि गेसमसुत्तु ओहारत्तुवा कासायानि वत्तुणानि
अजुणात्तुवा अकारसुमा अनकारियं पुपुणुचेयुनन्दि ५ सो अपरेन
समयेन गेसमसुत्तु ओहारत्तुवा कासायानि वत्तुणानि अजुणात्तुवा
अकारसुमा अनकारियं पुपुणुचेयु ५ सो ऐवं पुपुणुचितो समाโน
कायेन सुत्तो विहरयेय वाजाय सुत्तो विहरयेय मनसा सुत्तो
विहरयेय आसजुणात्तुनप्रमत्ताय सनुत्तुत्तो २ अगिरतो पविवेगे ५
त्तुजेगे ३ पुत्तिता ऐवमारोयेय्यं यकुमे तेव चायेय्यासि येते
सो पुत्तिता तासो गममगरो पुपुणुजायि पञ्जानिपाति किंकारपुत्तुसावि
मनापजारी पियवाति मुखुल्लोकिगो सो तेव गेसमसुत्तु ओहारत्तुवा
कासायानि वत्तुणानि अजुणात्तुवा अकारसुमा अनकारियं पुपुणुचितो सो
ऐवं पुपुणुचितो समाโน कायेन सुत्तो विहृत्ति वाजाय सुत्तो
विहृत्ति मनसा सुत्तो विहृत्ति आसजुणात्तुनप्रमत्ताय सनुत्तुत्तो अगिरतो
पविवेगेति ५ अपिनु तुवं ऐवं वत्थेय्यासि ऐत्तु मे गो सो पुत्तिता
पुनत्तेव होत्तु तासो गममगरो पुपुणुजायि पञ्जानिपाति किंकारपुत्तुसावि
मनापजारी पियवाति मुखुल्लोकिगोति ५ नोहेत्तु गनुते
#१ अहं पनमहस्तुसातिपि पाजो ५ २ ती. सनुत्तुत्तो ५ ३ ती. त्तुजे ते ५

อถโข นั มยเมว อภิเวทยยามปี ปจจุญเจยยามปี อาสเนนปี
นิมนเตยยาม อภินิมนเตยยามปี นั จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปจจุย-
เภสชชปริกขารเหที ฌมมิกंपีสส รกขวารณคุดดี สัวิทเหยยามาติ ฯ
ตัม ก็ มลลลสิ มหาราช ยที เอวั สนเต โหติ वा
สนทิจุจิกัม สามลลผลัม โน วาติ ฯ อทฐา โข ฆนเต เอวั
สนเต โหติ สนทิจุจิกัม สามลลผลนุติ ฯ อิทัม โข เต มหาราช
มया ปจम् ทิจุเจ ว ฌมเม สนทิจุจิกัม สามลลผลัม ปลลลตุนุติ ฯ

[๑๐๑] สกกา ปน ฆนเต อลลัมปี เอวเมว ทิจุเจ ว ฌมเม
สนทิจุจิกัม สามลลผลัม ปลลลเปตุนุติ ฯ สกกา มหาราช เตนหิ
มหาราช ตลลลเวตถ ปฏิจุจิสสามิ ยถา เต ฆเมยย ตถา
นัม พุยากรเยยาสี ฯ ตัม ก็ มลลลสิ มหาราช อีธ เต อสส
ปूरिโส กสสโก คหปติโก การการโก ราสีวฑฒโก ฯ ตสส
เอวมสส อจลลริยัม วต โภ อพุฑตัม วต โภ ปลลลณัน คติ ปลลลณัน
วิปาโก อัยหิ ราชา มากโธ อชาตสตุตตุ เวเทหิปลุโต มนุสสโส
อหมปี มนุสสโส อัยหิ ราชา มากโธ อชาตสตุตตุ เวเทหิปลุโต
ปลลลจหิ กามคุณหิ สมปปีโต สมงคิจุโต ปรีจารติ เทโว มลลล
อหัม ปนมหิสส กสสโก คหปติโก การการโก ราสีวฑฒโก โส
วตสสาหัม ปลลลณานิ กรเยยัม ฆนณุนาหัม เกสมสสสัม โโอหารตวา
กาสายานิ วตถานิ อจลลาเทตวา อการสมา อนการियัม ปพพ-
เชยยณุติ ฯ โส อปเรน สมเยน อปปี वा โภคกษณัม ปหาย

มหนต์ วา โภคกษณชฺ ปหาย อปฺปํ วา ฌาติปริวณฺณํ ปหาย
มหนต์ วา ฌาติปริวณฺณํ ปหาย เกสมสฺสํ โอิหारेตฺวา กาสายานิ
วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺย ฯ โส
เอวํ ปพฺพชิตฺโต สมานิ กาเยน สํวฺโต วิหเรยฺย วาจาเยน สํวฺโต
วิหเรยฺย มนฺสา สํวฺโต วิหเรยฺย ฌาสจฺฉาตฺนปรฺมตฺยาเยน สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ
อภฺริตฺโต ปวิเวเก ฯ ตถฺยเจเก ปฺริสฺตา เอวมาโรเจยฺยํ ยคฺเชน เทว
ชานเยยฺยาสี โย เต โส ปฺริสฺโต กสฺสโก คหฺปติโก การการโก
ราสีวฑฺฒโก โส เทว เกสมสฺสํ โอิหारेตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ
อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โส เอวํ ปพฺพชิตฺโต
สมานิ กาเยน สํวฺโต วิหฺรติ วาจาเยน สํวฺโต วิหฺรติ มนฺสา
สํวฺโต วิหฺรติ ฌาสจฺฉาตฺนปรฺมตฺยาเยน สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ อภฺริตฺโต ปวิเวเกติ ฯ
อปินฺนํ ตฺวํ เอวํ วเทยฺยาสี เอตฺตํ เม โภ โส ปฺริสฺโต ปฺนฺเทว
โหตฺตํ กสฺสโก คหฺปติโก การการโก ราสีวฑฺฒโกติ ฯ โน เหน็ด
ภนฺเต อถฺโข นํ มยฺเมว อภิวาทเยยฺยามปี ปจฺจุญฺเจยฺยามปี อาสเนนปี
นิมนฺเตยฺยาม อภินิมนฺเตยฺยามปี นํ จีวรปีณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจุย-
เภสชฺชปริกฺขารเรหิ ฌมฺมิกํปีสฺส รกฺขาวรรณคฺคฺตฺตี สํวิทฺเทยฺยามาติ ฯ
ตํ ก็ มลฺลสฺสี มหาราช ยทิ เอวํ สนฺเต โหติ วา
สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ สานฺตฺตฺตฺตฺตฺ โน วาติ ฯ อทฺฐา โข ภนฺเต เอวํ
สนฺเต โหติ สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ สานฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ฯ อิทํ โข เต มหาราช
มยา ทฺตฺติยํ ทิฏฺฐเจ ว ฌมฺเม สนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ สานฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ปญฺญตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ฯ

[๑๐๒] สกกา ปน ฆนเต อณุปิ ทิฏฺเฐ ว ฆมเม สนฺทิกฺกํ
สามณฺณผลํ ปณฺณเปตฺตํ อิมหิ สนฺทิกฺกเกหิ สามณฺณผลเอหิ อภิกฺกนฺตตรณจ
ปณฺตีตตรณจาทิ ฯ สกกา มหาราช เตนหิ มหาราช
สุณฺหาหิ ๑ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาตีสฺสามิติ ฯ เอว ฆนฺเตติ โข
ราชา ๒ มากโร อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสติ ฯ
ภควา เอตทโวจ อึช มหาราช ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อณฺุตโร
ปริสทมฺมสารถิ สตุถา เทวมนฺุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ ๓ โส อิมํ
โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพุรหฺมกํ สสฺสมณฺพฺราหฺมณํ ปชฺช สเทวมนฺุสฺสํ
สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา ปเวเทติ ฯ โส ฆมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ
มชฺฉณกฺลฺยาณํ ปริโยสานกฺลฺยาณํ สาคถํ สพุยฺยชฺชนํ เกวลปฺริปฺณณํ
ปฺริสฺทุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสติ ฯ ตํ ฆมฺมํ สุณฺนาติ กหปติ วา
กหปติปฺตฺโต วา อณฺุตรสฺมี วา กุเล ปจฺฉา ๔ ชาโต ฯ โส ตํ
ฆมฺมํ สุตฺวา ตถาคเต สทฺธํ ปฏฺฐิตภติ ฯ โส เตน สทฺธาปฏฺฐิตาเกน
สมนฺุณาคโต อิติ ปฏฺฐิตสฺยจิกฺขติ สมฺพาโร ฆรฺวาโร รชาปโถ ๕
อพฺโภกาโร ปพฺพชฺชา นยิทํ สุกฺโร อการํ อชฺฉมาวสตา เอกนฺตปฺริปฺณณํ
เอกนฺตปฺริสฺทุทฺธํ สํขลิจิตํ พุรหฺมจฺริยํ จริตฺตํ ยนฺนุณาหํ
เกสมสฺสุํ โอหารตฺตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺตฺวา อการสฺมา
#๑ สฺ. สฺโณหิติ วา ปาโร ฯ ๒ สฺ. มหาราชา ฯ ๓ สฺ. ภควา ฯ
#๔ สฺ. ปจฺฉา ฯ ๕ สฺ. รชปโถ ฯ

อนคาริย ปพพชยยนติ ฯ โส อปเรน สมเยน อปปี วา โภคกษนุธิ
ปหาย มหนตฺ วา โภคกษนุธิ ปหาย อปปี วา ฉาติปริวภูฏี
ปหาย มหนตฺ วา ฉาติปริวภูฏี ปหาย เกสมสฺสํ โอหารตฺวา
กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริย ปพพชติ ฯ
โส เอวํ ปพพชิตฺ สมานิ ปาติโมกฺขสํวรํสํวโต วิหริติ อจารโคจรสมฺปนฺโน
อณฺมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ
สิกฺขาปเทสฺส กายกมฺมวจฺจิกมฺเมน ๑ สมฺนฺนาคโต กุสเลน ปริสุทฺธาชีโว
สีลสมฺปนฺโน อินฺทริเยสฺส กุตฺตทฺวาโร สติสมฺปชฌเณน สมฺนฺนาคโต
สนฺตุญฺโห ฯ

[๑๐๓] กถญจ มหาราช ภิกฺขุ สีลสมฺปนฺโน โหติ อิธ มหาราช
ภิกฺขุ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ นิหิตทณฺโห
นิหิตสตุโธ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺจหิตานุกมฺปิ วิหริติ ฯ อิทํปิสฺส
โหติ สีลสฺมี ฯ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ
ทินฺนาทายิ ทินฺนปาฏฺจิกฺขิ อเถเนน สุจฺจฺเณน อตฺตนา วิหริติ ฯ อิทํปิสฺส
โหติ สีลสฺมี ฯ อพฺรหฺมจริยํ ปหาย พฺรหฺมจาริ โหติ อาราจาริ
วิโรโต เมถุนา คามธมฺมา ฯ อิทํปิสฺส โหติ สีลสฺมี ฯ มุสฺวาทาํ ปหาย
มุสฺวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ สจฺจวาที สจฺจสนฺโห เจโต ๒ ปจฺจยิโก
อวิสฺวาทโก โลกสฺส ฯ อิทํปิสฺส โหติ สีลสฺมี ฯ ปิสฺสํ วาจํ ปหาย
ปิสฺสณาย วาจาญ ปฏฺวิโรโต โหติ อิตฺ สุตฺวา น อมฺตฺร อกฺขาตา
#๑ สี. กายวจฺจิกมฺเมน ฯ ๒ สี. เถโต ฯ

อิมส์ เกทาย อมุตฺร วา สุตฺวา น อิมส์ อุกฺขตา อมุตฺ เกทาย
อิตฺติ ภิณฺนํ วา สนฺชาตา สหิตานํ วา อนฺุปรฺพาทา สมคฺคاراโม
สมคฺครโต สมคฺคนนฺที สมคฺคกรณฺี วาจํ ภาสิตา โหติ ฯ อิทฺปิสฺส
โหติ สีสฺมึ ฯ พรฺสํ วาจํ ปฺหาย พรฺสาย วาจา ย ปฏฺิวิโร
โหติ ยา สา วาจา เนลา กณฺณสุขา เปมณฺียา หทยงฺคมา โปริ
พฺหุชฺชนกฺนฺตา พฺหุชฺชนมนฺปา ตถารูปี วาจํ ภาสิตา โหติ ฯ อิทฺปิสฺส
โหติ สีสฺมึ ฯ สมฺพปฺลาปํ ปฺหาย สมฺพปฺลาปา ปฏฺิวิโร
โหติ กาลวาที ภูตวาที อตุตฺวาที ฌมฺมวาที วินยวาที นิชานวตี
วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน สาปฺเทสํ ปฺริยนฺตวตี อตุตฺสยฺหิตํ ฯ
อิทฺปิสฺส โหติ สีสฺมึ ฯ พิชคามภูตคามสมารมฺภา ปฏฺิวิโร โหติ ฯ
เอกภตฺติโก โหติ รตฺตฺุปรโต วิโร วิกาลโกชฺนา ฯ นจฺจกิตฺวาทิต-
วิสูกทสฺสนา ปฏฺิวิโร โหติ ฯ มาลาคนฺชฺวิเลปนชารณฺณทฺนวิภูสนฺภูจฺนา
ปฏฺิวิโร โหติ ฯ อฺุจฺจาสนนมหาสนา ปฏฺิวิโร
โหติ ฯ ชาตฺรฺปรชฺชปฏฺิคฺคหฺณา ๑ ปฏฺิวิโร โหติ ฯ อามกชฺณฺยปฏฺิคฺคหฺณา
ปฏฺิวิโร โหติ ฯ อามกมฺสปฏฺิคฺคหฺณา ปฏฺิวิโร
โหติ ฯ อิตฺถิกุมาริปฏฺิคฺคหฺณา ๒ ปฏฺิวิโร โหติ ฯ ทาสีทาสปฏฺิคฺคหฺณา
ปฏฺิวิโร โหติ ฯ อเชพฺกปฏฺิคฺคหฺณา ปฏฺิวิโร โหติ ฯ
กุกฺกฺกุสฺสกรปฏฺิคฺคหฺณา ปฏฺิวิโร โหติ ฯ หตฺถิกฺวาสุสวพฺวาปฏฺิคฺคหฺณา
ปฏฺิคฺคหฺณา ปฏฺิวิโร โหติ ฯ เขตฺตวตฺตฺุปฏฺิคฺคหฺณา ปฏฺิวิโร
#๑ สี. ชาตฺรฺปรชตปฏฺิคฺคหฺณา ฯ ๒ สี. อิตฺถิกุมาริปฏฺิคฺคหฺณา ฯ

โหติ ฯ พุเตยฺยปหิณคมนานุโยคา ปฏิวิโรโต โหติ ฯ กยวิกุกยา
ปฏิวิโรโต โหติ ฯ ตูลากุญฺจํสกุญฺจมานุญา ปฏิวิโรโต โหติ ฯ
อุกโกญฺจนวณฺณนิกตีสาวโยคา ปฏิวิโรโต โหติ ฯ เจทนวทพฺพชฺช-
วิปฺราโมสอาโลปสทสาการา ปฏิวิโรโต โหติ ฯ อิทํปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

จตุลลีสํ นิกฺขิตํ ๑ ฯ

[๑๐๔] ยถา วา ปเนเก โภจนุโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวฺรูปํ พิชคามภูตคามสมารมฺภํ อนุยฺตุตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ มूलพิชํ ขนฺธพิชํ ผลพิชํ อคฺคพิชํ พิชพิชเมว
ปญฺจมํ อิติ วา ฯ อิติ เอวฺรูปา พิชคามภูตคามสมารมฺภา ปฏิวิโรโต
โหติ ฯ อิทํปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

[๑๐๕] ยถา วา ปเนเก โภจนุโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวฺรูปํ สนนฺธิการปริโกคํ อนุยฺตุตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ อนฺนสนฺธิ ๒ ปานสนฺธิ วตฺถสนฺธิ
ยานสนฺธิ สยฺนสนฺธิ คนฺธสนฺธิ อามิสสนฺธิ อิติ วา ฯ อิติ
เอวฺรูปา สนนฺธิการปริโกคา ปฏิวิโรโต โหติ ฯ อิทํปิสฺส โหติ
สีสฺสมิ ฯ

[๑๐๖] ยถา วา ปเนเก โภจนุโต สมณพฺรหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณฺชิตฺวา เต เอวฺรูปํ วิสูกทสฺสนํ อนุยฺตุตา วิหรนฺติ ฯ
#๑ ส. จตุลลีสํ นิกฺขิตนฺติ อิทํ นคฺติ ฯ ๒ อนฺนสนฺธิรฺนฺติปิ อนฺนสนฺธิรฺนฺติปิ
#ปาโร ทิสฺสติ ฯ

เสยยถิติ ๑ นจจ คีต วาติต เปกข อกขาน ปาณิสสร เวตาฬ
กุมภถุณ โสภนกรก จณทาล วีส โชนน หตถิตยทฐ อสสยทฐ
มหิสยทฐ อสภยทฐ อชยทฐ เมณทยทฐ กุกกฏยทฐ วฏฏกยทฐ
ทณทยทฐ มฏฏจยทฐ นิพพทฐ อโยโยธิก พลคค สENAพยูห
อนีกทสสน อิติ วา ๑ อิติ เอวรูปา วิสูกทสสนา ปฏิวิโรโต
โหติ ๑ อิทปิสส โหติ สีสสมิ ๑

[๑๐๗] ยถา วา ปเนเก โภนุโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต เอวรูปํ ชฺฐตฺปฺปมาทฏฺจานานูโยคมนฺนุยฺตฺตา
วิหรนฺติ ๑ เสยฺยถิติ ๑ อฏฺฐปทํ ทสฺปทํ อากาลํ ปรีหารปถิ
สนฺติกํ ขลิกํ ฆฏฺฐิกํ สลากหตฺถิ อกขํ ปงฺกจิริ วงฺกํ โมกฺขจิกํ
จิงฺกุลกํ ปตฺตาพฺหํ รตฺถกํ ธนฺกํ อกฺขริกํ มาเนสิกํ ๑ ยถาวชฺช อิติ
วา ๑ อิติ เอวรูปา ชฺฐตฺปฺปมาทฏฺจานานูโยคา ปฏิวิโรโต โหติ ๑
อิทปิสส โหติ สีสสมิ ๑

[๑๐๘] ยถา วา ปเนเก โภนุโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต เอวรูปํ อฺจุจาสยฺนมหาสนฺนิ อนฺนุยฺตฺตา
วิหรนฺติ ๑ เสยฺยถิติ ๑ อาสนฺที ปลฺลงฺกํ โคณกํ จิตฺตกํ ปฏฺฐิกํ ปฏฺฐลิกํ
ตฺถลิกํ วิคฺติกํ อฺทฺทฺโลมี ๒ เอกนฺตโลมี กฏฺฐิสฺส โกเสยฺยํ กุตฺตกํ หตฺถตฺถริ
อสฺสตฺถริ รตฺถตฺถริ อชินฺนปฺปเวณิ กาทฺลิเมคปวฺรปจฺจตฺถรณฺนิ สอฺตฺตรจฺจทํ
อฺกฺโถโลหิตฺถุปรานํ อิติ วา ๑ อิติ เอวรูปา อฺจุจาสยฺน-
#๑ สี. มโนสิกํ ๑ (มเนสิกนฺติ ปาเรน ภาวิตพฺพ) ๑ ๒ สี. อฺทฺทฺโลมี ๑

มหาสยนา ปฏิวโรโต โหติ ฯ อัมปิสุส โหติ สีสุมิ ฯ

[๑๐๕] ยถา วา ปเนเก โภญโต สมณพราหมณา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ภูษิตฺวา เต เอวรูปํ มณฺฑนวิภูสนภูจฺจานานุโยคํ อนฺนฺยตฺตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิตํ ฯ อฺจุจฺจาทนํ ปริมทฺทนํ นฺหาปนํ สมฺพาหนํ
อาทาสํ อณฺชนํ มาลาคนฺชฺวิเลปนํ มุขจฺจณฺณํ มุขฺวิเลปนํ หตฺถพนฺธํ ๑
สีขาพนฺธํ ทณฺฑํ นาลิกํ อสี ฆคฺคํ ฉตฺตํ จิตฺรฺปาหนํ อฺฉนฺหีสํ มณฺี
วาลวีชนีํ โອทาทานิ วตฺถานิ ทิมฺทธานิ อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปา
มณฺฑนวิภูสนภูจฺจานานุโยคา ปฏิวโรโต โหติ ฯ อัมปิสุส โหติ สีสุมิ ฯ

[๑๑๐] ยถา วา ปเนเก โภญโต สมณพราหมณา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ภูษิตฺวา เต เอวรูปํ ตีรจฺจฺจานกถํ อนฺนฺยตฺตา วิหรนฺติ ฯ
เสยฺยถิตํ ฯ ราชนกถํ โจรกถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยฺยทฺชกถํ
อนฺนกถํ ปานกถํ วตฺถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คนฺชกถํ ฉาตีกถํ
ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิตฺถีกถํ ปฺริสทกถํ ๒
สุรกถํ วิสีฆากถํ กุมฺภจฺจฺจานกถํ ปุพฺพเปตกถํ นานตฺตกถํ โลกกฺุขาธิกํ
สมฺพุทฺทกฺุขาธิกํ อิติ ภวาทกถํ อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปาย ตีรจฺจฺจานกถาย
ปฏิวโรโต โหติ ฯ อัมปิสุส โหติ สีสุมิ ฯ

[๑๑๑] ยถา วา ปเนเก โภญโต สมณพราหมณา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ภูษิตฺวา เต เอวรูปํ วิคฺคาหิกกถํ อนฺนฺยตฺตา วิหรนฺติ ฯ
#๑ สี. มาลาวิเลปนํ มุขจฺจณฺณกํ มุขฺวาเลปํ หตฺถพนฺธนํ ฯ ๒ สี.
#ปฺริสทกถนฺติ ปาโง น ทิสฺสติ ฯ

เสยยถิทำ ฯ คำ อิม ชมมวินย อาชานาสี อหิ อิม ชมมวินย
อาชานามิ ก็ คำ อิม ชมมวินย อาชานิสสสิ มิจฺฉาปฏิปนฺโน
คฺวมสิ อหฺมสมิ สฺมมาปฏิปนฺโน สหิตฺ เม อสฺหิตนฺเต ปุเร
วณฺเณย ปจฺฉา อวจ ปจฺฉา วณฺเณย ปุเร อวจ อธิจฺฉินฺนฺเต
วิปฺราวคฺคฺตฺ อาโรปิโต เต วาโท นิคฺคฺหิตฺสสิ จรฺวาทปฺปโมกฺขาย
นิพฺเพเจหิ วา สเจ ปโหสฺสิติ อิติ วา ฯ อิติ เอวฺรูปาย
วิคฺคาหิกกถาย ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ อิทฺปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

[๑๑๒] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมนฺพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โกชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต เอวฺรูปํ ทฺวเตยฺยปฺหิณฺคมนานฺ โยคมนฺนฺยคฺคฺตา
วิหรนฺติ ฯ เสยฺยถิทำ ฯ รมณฺ รามหามคฺคฺตํ จตฺตฺยานํ พฺราหฺมณํ
คหปฺตีกานํ กุมารานํ อธิ กจฺฉ อมฺตร กจฺฉ อิทํ หร อมฺตร
อิทํ อหฺราติ อิติ วา ฯ อิติ เอวฺรฺปา ทฺวเตยฺยปฺหิณฺคมนานฺ โยคา
ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ อิทฺปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

[๑๑๓] ยถา วา ปเนเก โภณฺโต สมนฺพฺราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โกชนานิ ภูถฺชิตฺวา เต กุหกา จ โหนฺติ ลปกา จ เนมิคฺคฺติกา
จ นิปฺเปสฺติกา จ ๑ ลาเกน จ ลากํ นิชฺชีสฺสิตาโร อิติ วา ๒ ฯ
อิติ เอวฺรฺปา กุหนลปนา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ อิทฺปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

มชฺฉิมสฺสํ นิฏฺจิตฺ ๓ ฯ

#๑ ส. นิมิคฺคฺกา จ นิปฺเปสฺติกา จ ฯ ๒ ส. อิติ วาติ อิทํ นคฺติ ฯ

#๓ ส. มชฺฉิมสฺสํ นิฏฺจิตฺนฺติ อิทฺปิ นคฺติ ฯ

[๑๑๔] ยถา วา ปเนเก โภญโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจฺฉานวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ องฺกํ นิมิตฺตํ อุปฺปาฏํ ๑ สฺปิํ
ลกฺขณํ มุสฺสิกจฺฉินฺนํ อคฺคิโหมํ ทพฺพิโหมํ กุสฺโหมํ กณฺโหมํ
ตณฺฑลโหมํ สปฺปิโหมํ เตลโหมํ มุขโหมํ โลหิตโหมํ องฺกวิชฺชา
วตฺถวิชฺชา เขตฺตวิชฺชา สิววิชฺชา ญฺตวิชฺชา ญฺริวิชฺชา อหิวิชฺชา
วิสวิชฺชา วิจฺฉิกวิชฺชา มุสฺสิกวิชฺชา สกฺกวิชฺชา วายสวิชฺชา ปกฺกชฺฉานํ
สรปริตฺตานํ มิคปฺกํ อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปาย ตีรจฺฉานวิชฺชาย
มิจฺฉาชีวา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ อิทํปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

[๑๑๕] ยถา วา ปเนเก โภญโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ญฺชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจฺฉานวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ มณฺนิลกฺขณํ วตฺถลกฺขณํ ทณฺฑลลกฺขณํ
สตฺถลกฺขณํ อสฺติลกฺขณํ อฺสุลกฺขณํ ฐนฺดลกฺขณํ อาวฺรตลกฺขณํ ๒ อิตฺถิลกฺขณํ
ปฺริสฺสลกฺขณํ กุมารลกฺขณํ กุมาริลกฺขณํ ทาสลกฺขณํ
ทาสีลกฺขณํ หตฺถิลกฺขณํ อสฺสลกฺขณํ มหิสฺสลกฺขณํ อฺสภลกฺขณํ
โคสลกฺขณํ อชลกฺขณํ เมณฺฑลลกฺขณํ กุกฺกฏลกฺขณํ วฏฺฏกฺกลกฺขณํ
โคธาลกฺขณํ กณฺณิกลกฺขณํ กจฺจปฺลกฺขณํ มิคลกฺขณํ อิติ วา ฯ
อิติ เอวรูปาย ตีรจฺฉานวิชฺชาย มิจฺฉาชีวา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ
อิทํปิสฺส โหติ สีสฺสมิ ฯ

#๑ สี. อุปฺปาทํ ฯ ๒ สี. อาวฺรตลกฺขณํ ฯ

[๑๑๖] ยถา วา ปเนเก โภจนโต สมณพราหมณา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ญญชิตฺวา เต เอวรूपาย ตिरจฺจนวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ รมณํ นียฺยานํ ภวิสฺสติ รมณํ
อนียฺยานํ ภวิสฺสติ อพฺภนฺตรานํ รมณํ อุปฺยานํ ภวิสฺสติ พาหิรานํ
รมณํ อปฺยานํ ภวิสฺสติ พาหิรานํ รมณํ อุปฺยานํ ภวิสฺสติ
อพฺภนฺตรานํ รมณํ อปฺยานํ ภวิสฺสติ อพฺภนฺตรานํ รมณํ ชโย
ภวิสฺสติ พาหิรานํ รมณํ ปราชโย ภวิสฺสติ พาหิรานํ รมณํ
ชโย ภวิสฺสติ อพฺภนฺตรานํ รมณํ ปราชโย ภวิสฺสติ อิติ อิมสฺส
ชโย ภวิสฺสติ ๑ อิมสฺส ปราชโย ภวิสฺสติ อิติ วา ฯ อิติ
เอวรूपาย ตिरจฺจนวิชฺชาย มิจฺฉาชีวา ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ อิทํปิสฺส
โหติ สีสฺสมี ฯ

[๑๑๗] ยถา วา ปเนเก โภจนโต สมณพราหมณา สทฐาเทยยานิ
โภชนานิ ญญชิตฺวา เต เอวรूपาย ตिरจฺจนวิชฺชาย มิจฺฉาชีเวน
ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ จนฺตคฺคาโห ภวิสฺสติ สฺริยคฺคาโห
ภวิสฺสติ นกฺขตฺตคฺคาโห ภวิสฺสติ จนฺติมสฺริยานํ ปถกมฺนํ ภวิสฺสติ
จนฺติมสฺริยานํ อุปฺปถกมฺนํ ภวิสฺสติ นกฺขตฺตานํ ปถกมฺนํ ภวิสฺสติ
นกฺขตฺตานํ อุปฺปถกมฺนํ ภวิสฺสติ อุกฺกาปาโต ภวิสฺสติ ทิสายาโห
ภวิสฺสติ ญฺมิจาโล ภวิสฺสติ เทวทฺนทฺนุภิ ภวิสฺสติ จนฺติมสฺริยนกฺขตฺตานํ
อุคฺคกมฺนํ โอคฺคกมฺนํ สํกิลลํ โวทานํ ภวิสฺสติ เอวํวิปาโก
#๑ สี. ภวิสฺสตีติ ปาโจ น ทิสฺสติ ฯ

จนทศคาโ หวิสสติ เอวิปาโก สุริยคาโ หวิสสติ
เอวิปาโก นกษตตคาโ หวิสสติ เอวิปากัง จนทิมสุรียานัน
ปถคมนัน หวิสสติ เอวิปากัง จนทิมสุรียานัน อุปปถคมนัน หวิสสติ
เอวิปากัง นกษตตทานัน ปถคมนัน หวิสสติ เอวิปากัง นกษตตทานัน
อุปปถคมนัน หวิสสติ เอวิปาโก อุกกาปาโต หวิสสติ เอวิปาโก
ทิสาทาโ หวิสสติ เอวิปาโก ภูมิจาโล หวิสสติ
เอวิปาโก เทวทูนุทิกิ หวิสสติ เอวิปากัง จนทิมสุรียนกษตตทานัน
อุคคมนัน โอคคมนัน สักกิสส์ โวทานัน หวิสสติ อิติ วา ฯ อิติ
เอวรูปาย ตีรจจนานวิชชาย มิจจาชีวา ปฏิวีโรโต โหติ ฯ อิทังปีสส
โหติ สีสสมิ ฯ

[๑๑๘] ยถา วา ปเนเก โภนุโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจจนานวิชชาย มิจจาชีเวน
ชีวิกัง กปฺเปเนติ ฯ เสยฺยถิทัง ฯ สุวภูจิกา หวิสสติ ทฺพทฺพภูจิกา
หวิสสติ สุกิกุขัง หวิสสติ ทฺพทฺพิกุขัง หวิสสติ เขมมํ หวิสสติ
ภยํ หวิสสติ โรโค หวิสสติ อาโรคฺยํ หวิสสติ มุทฺทา คณฺนา
สํขานัน กาวะยฺยํ โลกายตํ อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปาย ตีรจจนานวิชชาย
มิจจาชีวา ปฏิวีโรโต โหติ ฯ อิทังปีสส โหติ สีสสมิ ฯ

[๑๑๙] ยถา วา ปเนเก โภนุโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณชิตฺวา เต เอวรูปาย ตีรจจนานวิชชาย มิจจาชีเวน
ชีวิกัง กปฺเปเนติ ฯ เสยฺยถิทัง ฯ อาวาหนัน วิวาหนัน สํวทฺหนัน วิวทฺหนัน

สักริณั วักริณั สุกตกรณั พุพุกตกรณั วิรุทชคพุกกรณั ชิวหานิพนุชนั
หนุสัหนนั หตุถาภิชปป์นั กณฺณชปป์นั อาทาสปป์นั
กุมาริปป์นั เทวปป์นั อาทิจุปป์นั มหตุปป์นั อพุกษชณั
สิริวหายนั อิติ วา ๑ อิติ เอวรูปาย ติริจณานวิชชาย มิจจาชีวา
ปฏิวีโรโต โหติ ๑ อิทัปัสส โหติ สีสสมั ๑

[๑๒๐] ยถา วา ปเนเก โภณุโต สมณพุราหุมนนา สทฐาทะยยานิ
โภชนานิ ภูชิตวา เต เอวรูปาย ติริจณานวิชชาย มิจจาชีเวน
ชีวิกั กปป์เนติ ๑ เสยยถิทั ๑ สนตักมมัม ปณิธิกมมัม ภูมิกมมัม
ภูริกมมัม วสสกมมัม โวสสกมมัม วตตุกมมัม วตตุปป์ริกริณั อางมนั
นุหาปนั ชุหนั ๑ วมนั วิเรจัน อุตุชวิเรจัน อโชวิเรจัน สีสวิเรจัน
กณฺณเตลั เนตตปป์นั ๒ นตตุกมมัม อณฺชนั ปจฺจณฺชนั สาลากิยั
สตุลลตตุติยั ทารกตติจัน ๓ มุลเกสชชานัน อนุปป์ทานัน โอสธินัน
ปฏิมอกโข อิติ วา ๑ อิติ เอวรูปาย ติริจณานวิชชาย มิจจาชีวา
ปฏิวีโรโต โหติ ๑ อิทัปัสส โหติ สีสสมั ๑

[๑๒๑] ส โข โส มหาราช ภิกขุ เอวั สีสสมปฺนโน น กุโตจิ
ภยั สมนุปัสสติ ยทิทั สีสสัวรโต ๑ เสยยถาปี มหาราช ชตุติโย
มุทฐาวสิตโต นิहतปจฺจามิตโต น กุโตจิ ภยั สมนุปัสสติ ยทิทั
ปจฺจตุติกโต เอวเมว โข มหาราช ภิกขุ เอวั สีสสมปฺนโน
#๑ สี. นหาปนั ชุหนั ๑ ๒ สี. เนตตปป์นั ๑ ๓ สี. สตุลลตตุติกั
#ทารกตติจัน ๑

น กุโตะจิ ภัย สมบุปสฺสตี ยทิทํ สีสํวโรโต ฯ โส อิมินา
อริเยน สীগุณเชน สมบุนาโคโต อชฺมตฺตํ อนวชฺชสฺสํ ปฏิสฺสเวเทตี ฯ
เอวํ โข มหาราช ภิกฺขุ สีสสมฺปนฺโน โหตี ฯ

มหาสิลํ นิฏฺฐิตํ ฯ

[๑๒๒] กถญจ มหาราช ภิกฺขุ อินฺทฺริเยสุ คฺคตฺตวาโร โหตี ฯ
อิธ มหาราช ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหตี
นानุพฺยณฺชนคฺคาคี ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขุณฺทฺริยํ อสฺสํ วิหรนฺตํ
อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกกา อกฺุสลา ฌมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ ตสฺส
สํวราย ปฏิปชฺชตี รกฺขตี จกฺขุณฺทฺริยํ จกฺขุณฺทฺริเย สํวริ อปชฺชตี ฯ
โสเตน สทฺทํ สฺตฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหตี นานุพฺยณฺชนคฺคาคี
ยตฺวาธิกรณเมณํ โสติณฺทฺริยํ อสฺสํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา
ปาปกกา อกฺุสลา ฌมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชตี
รกฺขตี โสติณฺทฺริยํ โสติณฺทฺริเย สํวริ อปชฺชตี ฯ ฌาเนน กนฺธํ
ฌายิตฺวา น นิमितฺตคฺคาคี โหตี นานุพฺยณฺชนคฺคาคี ยตฺวาธิกรณเมณํ
ฌานินฺทฺริยํ อสฺสํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกกา อกฺุสลา
ฌมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชตี รกฺขตี ฌานินฺทฺริยํ
ฌานินฺทฺริเย สํวริ อปชฺชตี ฯ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา น
นิमितฺตคฺคาคี โหตี นานุพฺยณฺชนคฺคาคี ยตฺวาธิกรณเมณํ ชิวฺหินฺทฺริยํ
อสฺสํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกกา อกฺุสลา ฌมฺมา
อนฺวาสุสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชตี รกฺขตี ชิวฺหินฺทฺริยํ

ชีวหินุทริเย สัวรึ อาปชชติ ฯ กายเนน โฝฏฐพัพพิ ฝุสตีตวา น
นิमितตคคาคาหิ โหติ นานุพยุถชนคคาคาหิ ยตวาธักรณเมนนั กายินุทริยึ
อัสสูตัง วิหรนุตัง อภิชฌาโทมนสสุตา ปาปกา อกุสลา ชมมา อนุวาสุสเวยฺยุ
ตสฺส สัวราย ปฏฺฐิพชชติ รกฺขติ กายินุทริยึ กายินุทริเย
สัวรึ อาปชชติ ฯ มนสา ชมมึ วิถุถาย น นิमितตคคาคาหิ โหติ
นานุพยุถชนคคาคาหิ ยตวาธักรณเมนนั มนินุทริยึ อัสสูตัง วิหรนุตัง
อภิชฌาโทมนสสุตา ปาปกา อกุสลา ชมมา อนุวาสุสเวยฺยุ ตสฺส
สัวราย ปฏฺฐิพชชติ รกฺขติ มนินุทริยึ มนินุทริเย สัวรึ อาปชชติ ฯ
โส อิมินา อริเยน อินุทริยิสัวเรน สมนุนาคโต อชฌตตัง อพฺยาเสกสฺสํ
ปฏฺฐิสัเวเทตีเอวํ โข มหาราช ภิกฺขุ อินุทริเยสุ คุตตทวารโ หติ ฯ

[๑๒๓] กถญจ มหาราช ภิกฺขุ สติสมุปชฌญเณน สมนุนาคโต
โหติ อิท มหาราช ภิกฺขุ อภิกฺกนฺเต ปฏฺฐิกฺกนฺเต สมุปชานการี
โหติ อาโลกิตะ วิโลกิตะ สมุปชานการี โหติ สมุมิถุชิตะ ปสาริตะ
สมุปชานการี โหติ สัมมาภูิปตฺตจิวรรธารเณ สมุปชานการี โหติ อสิตะ
ปีเต ขายิตะ สายิตะ สมุปชานการี โหติ อจฺจารปสฺสาวกมุเม
สมุปชานการี โหติ คเต จิตะ นิสินฺเนน สุตเต ชาคริตะ ภาสิตะ
ตุณฺหิภาเว สมุปชานการี โหติ ฯ เอวํ โข มหาราช ภิกฺขุ
สติสมุปชฌญเณน สมนุนาคโต โหติ ฯ

[๑๒๔] กถญจ มหาราช ภิกฺขุ สนฺตุญฺโจ โหติ อิท มหาราช
ภิกฺขุ สนฺตุญฺโจ โหติ กายปรีหาริเกน จิวเรน กุจฺฉิปรีหาริเกน

ปิณฑปาเตน โส เยน เยนว ปกุกมติ สมาทาเยว ปกุกมติ ฯ
เสยฺยธาปี มหาราช ปกุกิ สกุโณ เยน เยนว เทติ สปัตตภาโร ว
เทติ เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ สนฺตุญฺโโจ โหติ กายปริหาริเกน
จีวเรน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฑปาเตน โส เยน เยนว ปกุกมติ
สมาทาเยว ปกุกมติ ฯ เอว โข มหาราช ภิกฺขุ สนฺตุญฺโโจ โหติ ฯ

[๑๒๕] โส อิมินา จ อริเยน สীগุณนเชน สมณฺนาคโต อิมินา
จ อริเยน อินฺทุริยสํวเรน สมณฺนาคโต อิมินา จ อริเยน
สตีสมฺปชฌณฺเณน สมณฺนาคโต อิมาย จ อริยาย สนฺตุญฺจียา
สมณฺนาคโต วิวิตติ เสนาสนํ ภชติ อรณฺณํ รุกฺขมฺมํ ปพฺพติ
กนฺทุรํ คิริคฺคหํ สุสานํ วนปตฺถํ อพฺุโภกาถํ ปลาตปฺลวฺชํ ฯ โส
ปจฺจนาถตฺถํ ปิณฑปาตปฏิกฺกนฺโต นิสีทติ ปลลนฺกํ อาภุชิตฺวา อํชํ
กายํ ปณฺธิชาย ปริมุจํ สตี อฺุปฏฺฐเปตฺวา ฯ โส อภิชฺฌํ โลก
ปหาย วิคคาภิชฺฌณฺเณน เจตสา วิหริติ อภิชฺฌนฺนํ จิตฺตํ ปรีโสเชติ
พฺุยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺุยาปนฺนจิตฺโต วิหริติ สพฺุพปาณฺณุตฺทิตานุกมฺปิ
พฺุยาปาทปโทสา จิตฺตํ ปรีโสเชติ ถีนมิทฺฐํ ปหาย
วิกตถีนมิทฺฐํ วิหริติ อาโลกสณฺณํ สโต สมฺปชาโน ถีนมิทฺฐา จิตฺตํ
ปรีโสเชติ อฺุทฺฐจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย อนฺุทฺฐโต วิหริติ อชฺฌตฺถํ
วฺุปสนฺตจิตฺโต อฺุทฺฐจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ ปรีโสเชติ วิจิกฺกจฺจํ ปหาย
ติณฺณวิจิกฺกจฺจโณ วิหริติ อกถนฺกถิ กุสเสสฺสุ ฌมฺเมสฺสุ วิจิกฺกจฺจาย
จิตฺตํ ปรีโสเชติ ฯ

[๑๒๖] เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส อธิ อาทาย กมฺมนเต ปโยเชยฺย
ตสฺส เต กมฺมนตา ๑ สมิชฺฌยฺมฺ โส ยานิ จ ปฺราณานิ อธิมฺมฺตานิ
ตานิ จ พฺยุนฺตีกรฺเยยฺ สฺยา จสฺส ๒ อุตฺตริ อวสิฏฺฐํ ทารภรณาย
ตสฺส เอวมฺสฺส อหํ โข ปุพฺเพ อธิมฺมฺทาย กมฺมนเต ปโยเชตี
ตสฺส เม เต กมฺมนตา สมิชฺฌีสุ โสหํ ยานิ จ ปฺราณานิ อธิมฺมฺตานิ
ตานิ จ พฺยุนฺตีอกาสี อตฺถิ จ เม อุตฺตริ อวสิฏฺฐํ ทารภรณายาติ ฯ
โส ตโตนิทานํ ลภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจฺเจยฺ ๓ โสมนสฺสํ ฯ
เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส อาพาธโก อสฺส ทฺกฺขิตฺวา พาพฺหคฺลาโน
ภตฺตญจสฺส นจฺฉาเทยฺ น จสฺส กายเ พลมตฺตา ฯ โส อปเรน
สมฺเยน ตมฺหา อาพาธา มฺจฺเจยฺ ภตฺตญจสฺส ฉาเทยฺ สฺยา
จสฺส กายเ พลมตฺตา ตสฺส เอวมฺสฺส อหํ โข ปุพฺเพ อาพาธโก
อโหสี ทฺกฺขิตฺวา พาพฺหคฺลาโน ภตฺตญจ เม น ฉาเทสิ น จ เม
อาสิ กายเ พลมตฺตา โสมนฺหิ เอตฺรหิ ตมฺหา อาพาธา มฺจฺโต
ภตฺตญจ เม ฉาเทสิ อตฺถิ จ เม กายเ พลมตฺตาติ ฯ โส
ตโตนิทานํ ลภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจฺเจยฺ โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี
มหาราช ปุริโส พนฺชนาคาเร พนฺชโ อสฺส โส อปเรน สมฺเยน
ตมฺหา พนฺชนา มฺจฺเจยฺ โสตฺถินา อพฺภเยน น จสฺส กิณฺจ
โกคานํ วโย ตสฺส เอวมฺสฺส อหํ โข ปุพฺเพ พนฺชนาคาเร พนฺชโ
อโหสี โสมนฺหิ เอตฺรหิ ตมฺหา พนฺชนา มฺจฺโต โสตฺถินา อพฺภเยน
#๑ กมฺมนฺโตติปี ปาโ จ ๒ สฺ. สฺยา ตสฺส ฯ ๓ อธิคฺจฺเจปีติ ปาโ จ ฯ

นตฺถิ จ เม กิณฺจ โภคานํ วโยติ ฯ โส ตโตนิทานํ ลภถ
ปาโมชฺชํ อธิคฺจเจยฺย โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส
ทาโส อสฺส อนตฺตาธิโน ปราธิโน น เยนกามํคโม โส อปเรน
สมเยน ตมฺหา ทาสพฺยา มุจฺเจยฺย อตฺตาธิโน อปราธิโน ภูชิสฺโส
เยนกามํคโม ตสฺส เอวมสฺส อหํ โข ปุพฺเพ ทาโส อโหสิ
อนตฺตาธิโน ปราธิโน น เยนกามํคโม โสมฺหิ เอตฺรหิ ตมฺหา
ทาสพฺยา มุตฺโต อตฺตาธิโน อปราธิโน ภูชิสฺโส เยนกามํคโมติ
โส ตโตนิทานํ ลภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจเจยฺย โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี
มหาราช ปุริโส สฺชน โสโกโก กนฺตาริ อทฺธานมคฺคํ ปฏฺธิปชฺเชยฺย
ทฺพฺภิกขํ สปฺปฏฺธิกขํ โส อปเรน สมเยน ตํ กนฺตาริ นิตฺถเรยฺย
โสตฺถินา คามนฺตํ อณุปาปุณฺเยยฺย เขมํ อปฺปฏฺธิกขํ ตสฺส เอวมสฺส
อหํ โข ปุพฺเพ สฺชน โสโกโก กนฺตาริ อทฺธานมคฺคํ ปฏฺธิปชฺชี
ทฺพฺภิกขํ สปฺปฏฺธิกขํ โสมฺหิ เอตฺรหิ ตํ กนฺตาริ นิตฺถินฺโณ โสตฺถินา
คามนฺตํ อณุปฺตฺโต เขมํ อปฺปฏฺธิกขณฺติ โส ตโตนิทานํ ลภถ
ปาโมชฺชํ อธิคฺจเจยฺย โสมนสฺสํ ฯ เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ
ยถาธมฺมํ ยถาโรคํ ยถาพฺนุชฺชาคาริ ยถาทาสพฺยํ ยถากนฺตารทฺธานมคฺคํ
เอวํ อิมํ ปญฺจ นีวรณํ อปฺปหิเน อตฺตนิ สมฺนุสฺสตี ฯ
เสยฺยถาปี มหาราช ยถาอาณณฺยํ ยถาอาโรคฺยํ ยถาพฺนุชฺชาโมกฺขํ
ยถาภูชิสฺสํ ยถาเขมฺนตฺถุมิ เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ อิมํ ปญฺจ
นีวรณํ ปหิเน อตฺตนิ สมฺนุสฺสตี ฯ

[๑๒๗] ตสสิเม ปณจ นีวเรณ ปหิเน อตฺตนิ สมฺนุปลสฺสโต
ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺหิตสฺส ปิติ ชายติ ปิติมนสฺส กาโย ปลสฺสมภฺติ
ปลสฺสทฺชกาโย สฺขํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ สฺขิโน จิตฺตํ สมာธึยติ ฯ โส
วิวิจฺเจว กามเหหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ชฺมเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจาร์ วิเวกฺขํ
ปิติสฺขํ ปจฺมชฺฌานํ อุปลสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ โส อิมเมว กายํ
วิเวกเชน ปิติสฺสฺเชน อภิสฺสนฺเตติ ปฺริสนฺเตติ ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุพรติ นาสฺส
กิลฺยจฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส วิเวกเชน ปิติสฺสฺเชน อปฺมุญฺหํ โหติ ฯ
เสยฺยถาปี มหาราช ทกฺโข นฺหาปโก วา นฺหาปกนฺเตวาสี วา
กํสธาเล นฺหานียจฺญณฺณานิ อากิริตฺวา อุทเกน ปฺริปฺุโสทกํ สนฺเนยฺย
สายํ นฺหานียปฺิณฺฑทิสฺเสนหानุคฺตา เสนฺหปฺเรตา ๑ สนฺตรพาทิรา ผุจฺจา
เสนฺเหนน น จ ปคฺุฆรติ ๒ เอวเมว โข มหาราช ภิกฺุชฺช อิมเมว
กายํ วิเวกเชน ปิติสฺสฺเชน อภิสฺสนฺเตติ ปฺริสนฺเตติ ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุพรติ
นาสฺส กิลฺยจฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส วิเวกเชน ปิติสฺสฺเชน อปฺมุญฺหํ โหติ ฯ
อิทํปี โข มหาราช สนฺทิกฺุจฺจิกํ สามณฺณผลํ ปฺริเมหิ สนฺทิกฺุจฺจิกฺุเกหิ
สามณฺณผลเหหิ อภิกฺุกนฺตฺตรณฺจ ปณฺีตฺตรณฺจ ฯ

[๑๒๘] ปฺุณ จปฺริ มหาราช ภิกฺุชฺช วิตกฺุทวิจาร์านํ วุปลสมา
อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทณฺํ เจตโส เอโกทิกฺุทาวํ อวิตกฺุทํ อวิจาร์ สมာธึชฺชํ
ปิติสฺขํ ทฺุคฺยชฺฌานํ อุปลสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ โส อิมเมว กายํ
สมာธึเชน ปิติสฺสฺเชน อภิสฺสนฺเตติ ปฺริสนฺเตติ ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุพรติ
#๑ สฺ. ยาสฺส นฺหานียปฺิณฺฑทิสฺเสนหานุเสนฺหปฺเรตา ฯ ๒ สฺ. ปคฺุฆรณฺี ฯ

นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส สมာธิเชน ปิตฺติสุเขน อปฺมุญฺหิ
โหติ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช อุทฺทกรหโท คมฺภีโร อุพฺพิโตทโก
ตสุส เนวสุส ปฺรตฺถิมา ย ทิสาย อุทฺทกสุส อายมฺหํ น ทกฺขิณาย
ทิสาย อุทฺทกสุส อายมฺหํ น ปจฺฉิณาย ทิสาย อุทฺทกสุส อายมฺหํ
น อุตฺตราย ทิสาย อุทฺทกสุส อายมฺหํ เทโว วา นํ กาลเณ กาลํ
สมฺมาธารี อนุปฺปเวจฺเจยฺย อถโฆ คมฺหา วา อุทฺทกรหทา สีตา
วาริธารา อุพฺพิชฺชิตฺวา ตเมว อุทฺทกรหํ สีเตน วารินา อภิสนฺนุเทยฺย
ปฺริสนฺนุเทยฺย ปฺริปฺปุเรยฺย ปฺริปฺปุเรยฺย นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต
อุทฺทกรหตฺส สีเตน วารินา อปฺมุญฺหิ อสุส เอวเมว โข มหาราช
ภิกฺขุ อิมเมว กายํ สมာธิเชน ปิตฺติสุเขน อภิสนฺนุเทติ ปฺริสนฺนุเทติ
ปฺริปฺปุเรติ ปฺริปฺปุเรติ นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส สมာธิเชน
ปิตฺติสุเขน อปฺมุญฺหิ โหติ ฯ อิทิปี โข มหาราช สนฺทิกฺกจิกิ สามณฺณผลํ
ปฺริเมหิ สนฺทิกฺกจิกิ สามณฺณผลลหิ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺนิตตรณฺจ ฯ

[๑๒๕] ปฺน จปฺริ มหาราช ภิกฺขุ ปิตฺติยา จ วิราธา อุเปกฺขโก จ
วิหฺรติ สโต จ สมฺปชาโน สุขณฺจ กายเณ ปฏฺฐิสฺเวเทติ ยนฺตํ อริยา
อาจิกฺขนฺติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหาริติ ตติยชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ฯ โส อิมเมว กายํ นิปฺปิตฺเตน สุขเณ อภิสนฺนุเทติ ปฺริสนฺนุเทติ
ปฺริปฺปุเรติ ปฺริปฺปุเรติ นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส นิปฺปิตฺเตน
สุขเณ อปฺมุญฺหิ โหติ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช อุปฺปลินฺนํ วา ปทุมนินฺนํ วา
ปฺนุทฺทริกนินฺนํ วา อปฺเปกฺจจานิ อุปฺปลานิ วา ปทุมานิ วา ปฺนุทฺทริกานิ

วา อุทเท ชาตานิ อุทเท สัวฑุฒานิ อุททานุคตานิ อนฺโตนิมคฺคโปสีนินิ
ตานิ ยาว จ อคฺคา ยาว จ มฺลทา สีเตน วารินา อภิสนฺนานิ
ปริปุรานิ ปริปฺพฺพานิ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวตํ อุปฺปลานํ วา
ปทุมานํ วา ปุณฺฑริกานํ วา สีเตน วารินา อปฺมุญฺหํ อสฺส เอวเมว
โฆ มหาราช ภิกฺขุ อิมเว กายํ นิปฺปีติเกน สุเขน อภิสนฺนเทติ
ปริสฺนฺนเทติ ปริปุเรติ ปริปฺพรติ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส
นิปฺปีติเกน สุเขน อปฺมุญฺหํ โหติ ฯ อิทํปิ โฆ มหาราช สนฺทิฏฺฐิกํ
สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนฺทิฏฺฐิกเกหิ สามณฺณผลเอหิ อภิกฺกนฺตตรณฺจ
ปณฺิตตรณฺจ ฯ

[๑๓๐] ปฺน จปริ มหาราช ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส
จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทฺกขมฺสุขํ
อุเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตถฺขณฺณํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ โส อิมเว
กายํ ปริสฺสุทฺเธน เจตฺสา ปริโยทาเตน ฝริตฺวา นิสินฺโน โหติ นาสฺส
กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส ปริสฺสุทฺเธน เจตฺสา ปริโยทาเตน อปฺมุญฺหํ
โหติ ฯ เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส โอทาทเณน วคฺเชน สสีลํ
ปารุปีตฺวา นิสินฺโน อสฺส นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส โอทาทเณน
วคฺเชน อปฺมุญฺหํ อสฺส เอวเมว โฆ มหาราช ภิกฺขุ อิมเว กายํ
ปริสฺสุทฺเธน เจตฺสา ปริโยทาเตน ฝริตฺวา นิสินฺโน โหติ นาสฺส
กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส ปริสฺสุทฺเธน เจตฺสา ปริโยทาเตน อปฺมุญฺหํ
โหติ ฯ อิทํปิ โฆ มหาราช สนฺทิฏฺฐิกํ สามณฺณผลํ ปุริเมหิ

สนทิกุจิกเกหิ สามณณผลลหิ อภิกกนตตรณจ ปณิตตรณจ ฯ

[๑๓๑] โส เอวํ สมหิเต จิตเต ปริสสุทเธ ปริโยทาเต อนนฺกณ
 วิคตูปกุกิเลเส มุทฺทเต กมฺมนิเย จิตเต อานนฺชปฺตเต ฌานทสฺสนาย
 จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส เอวํ ปชานาติ อํ โข เม
 กาโย รูปี จาคฺคฺมมหาภูติโก มาตาเปตฺติกสมฺภโว โอทนฺกฺมมาสุปฺจโย
 อนิจฺจุจฺจาทนปฺริมทฺทนเกทนวิทฺธฺสนธฺโม อิทฺถจ ปน เม วิญฺญาณํ
 เอตฺถ นิสฺสิตํ เอตฺถ ปฏฺิพทฺธนฺติ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช มณฺเฑสิริโย
 สุโก ชาติมา อฏฺุจฺโส สุปฺริกมฺกโต อจฺโฉ วิปฺปสนฺโน สพฺพการสมฺปนฺโน
 ตตรสฺส สุตฺตํ อวฺุตํ นิลํ วา ปิตํ วา โลหิตํ วา
 โอทาคํ วา ปณฺฑรสุตฺตํ ๑ วา ตเมนนํ จกฺขฺมา ปุริโส หตฺถ
 กริตฺวา ปจฺจเวกฺเขยฺย อํ โข มณฺเฑสิริโย สุโก ชาติมา อฏฺุจฺโส
 สุปฺริกมฺกโต อจฺโฉ วิปฺปสนฺโน สพฺพการสมฺปนฺโน ตตริทํ สุตฺตํ
 อวฺุตํ นิลํ วา ปิตํ วา โลหิตํ วา โอทาคํ วา ปณฺฑรสุตฺตํ วาติ
 เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ เอวํ สมหิเต จิตเต ปริสสุทเธ ปริโยทาเต
 อนนฺกณ วิคตูปกุกิเลเส มุทฺทเต กมฺมนิเย จิตเต อานนฺชปฺตเต
 ฌานทสฺสนาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ โส เอวํ ปชานาติ
 อํ โข เม กาโย รูปี จาคฺคฺมมหาภูติโก มาตาเปตฺติกสมฺภโว
 โอทนฺกฺมมาสุปฺจโย อนิจฺจุจฺจาทนปฺริมทฺทนเกทนวิทฺธฺสนธฺโม อิทฺถจ
 ปน เม วิญฺญาณํ เอตฺถ นิสฺสิตํ เอตฺถ ปฏฺิพทฺธนฺติ ฯ อิทํปี โข
 #๑ สํ. ปณฺฑรสุตฺตํ ฯ

มหाराช สนฺทิกฺกจิกํ สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนฺทิกฺกจิกเกหิ สามณฺณผลเลหิ
อภิกฺกนตฺตรณฺจ ปณฺตีตฺตรณฺจ ฯ

[๑๓๒] โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเตเต ปฺริสฺสทฺเต ปฺริโยทาเต อนนฺจณฺเ
วิกฺคฺกูปกฺกิลเส มุทฺทฺเต กมฺมณฺเ จิตฺเต อาเนณฺชปฺปตฺเต มโนมฺยํ
อภินิมนฺนายน จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส อิมฺมหา กายา
อณฺณํ กายํ อภินิมนฺนาติ รูปี มโนมฺยํ สพฺพนฺจปฺจจฺจํ อหฺนินฺนทฺริยํ
เสยฺยถาปี มหाराช ปฺริโส มุณฺชมฺหา อสิทํ ปพฺพาเหยฺย ตสฺส
เอวมสฺส อยํ มุณฺโซ อยํ อสิกา อณฺโณ มุณฺโซ อณฺณา อสิกา
มุณฺชมฺหา เตวฺว อสิกา ปพฺพาพฺหาติ ๑ เสยฺยถา วา ปน มหाराช
ปฺริโส อสิ โกสิยา ปพฺพาเหยฺย ตสฺส เอวมสฺส อยํ อสิ อยํ
โกสิ อณฺโณ อสิ อณฺณา โกสิ โกสิยา เตวฺว อสิ ปพฺพาพฺหาติ
เสยฺยถา วา ปน มหाराช ปฺริโส อหิ กรณฺทา อุทฺทฺเรยฺย ตสฺส
เอวมสฺส อยํ อหิ อยํ กรณฺโฑ อณฺโณ อหิ อณฺโณ กรณฺโฑ
กรณฺทา เตวฺว อหิ อุทฺทฺริโตติ เอวเมว โข มหाराช ภิกฺขุ เอวํ
สฺมาหิตฺเต จิตฺเตเต ปฺริสฺสทฺเต ปฺริโยทาเต อนนฺจณฺเ วิกฺคฺกูปกฺกิลเส
มุทฺทฺเต กมฺมณฺเ จิตฺเต อาเนณฺชปฺปตฺเต มโนมฺยํ อภินิมนฺนายน
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส อิมฺมหา กายา อณฺณํ กายํ
อภินิมนฺนาติ รูปี มโนมฺยํ สพฺพนฺจปฺจจฺจํ อหฺนินฺนทฺริยํ ฯ อิทํปี โข
มหाराช สนฺทิกฺกจิกํ สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนฺทิกฺกจิกเกหิ สามณฺณผลเลหิ
#๑ สฺ. ปวาลฺหาติ ฯ

อภิกกนตตรณจ ปณิตตรณจ ฯ

[๑๓๓] โส เอว สมหิตเต จิตเต ปริสทุเช ปริโยทาเต อนงคณ
วิคตูปกุกิเลเส มุทฏเต กมฺมนิเย จิตเต อานนฺชปฺปตฺเต อิทฺธิวิธาย
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ โส อนนฺทวิหิตํ อิทฺธิวิธํ ปจฺจนฺโกติ
เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา โหติ พุทฺธาปี หุตฺวา เอโก โหติ อวิภาวํ(
ติโรภาวํ ติโรกฺกทฺทํ ติโรปการํ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน คจฺจติ
เสยฺยถาปี อากาเส ปจฺวิยาปี อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรติ เสยฺยถาปี
อุทเท อุทเทปี อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาปี ปจฺวิยํ อากาเสปี
ปลฺลงฺเกน กมติ เสยฺยถาปี ปกฺกิสฺสกุโณ อิมฺเมปี จนฺทิมฺสุริเย
เอวฺมฺหิตฺธิเก เอวฺมฺหานุภาเว ปาณินา ปริมสฺติ ปริมชฺชติ ยาว
พุทฺทมฺโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ เสยฺยถาปี มหาราช ทกฺโข
กุมฺภกาโร วา กุมฺภการณฺเตวาสิ วา สุปริกมฺมกตฺตาย มตฺติกา
ยํ ยเทว ภาชนวิกฺติ อากงฺเขยฺย ตนฺตเทว กเรยฺย อภินิปฺผาเทยฺย
เสยฺยถา วา ปน มหาราช ทกฺโข ทนฺตกาโร วา ทนฺตการณฺเตวาสิ
วา สุปริกมฺมกตฺสฺมี ทนฺตสฺมี ยํ ยเทว ทนฺตวิกฺติ อากงฺเขยฺย ตนฺตเทว
กเรยฺย อภินิปฺผาเทยฺย เสยฺยถา วา ปน มหาราช ทกฺโข สุวณฺณกาโร
วา สุวณฺณการณฺเตวาสิ วา สุปริกมฺมกตฺสฺมี สุวณฺณสฺมี
ยํ ยเทว สุวณฺณวิกฺติ อากงฺเขยฺย ตนฺตเทว กเรยฺย อภินิปฺผาเทยฺย
เอวฺมฺว โข มหาราช ภิกฺขุ เอว สมหิตเต จิตเต ปริสทุเช ปริโยทาเต
อนงคณ วิคตูปกุกิเลเส มุทฏเต กมฺมนิเย จิตเต อานนฺชปฺปตฺเต

อิทธิวิธาย จิตต์ อภินิหริติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส อนเนกวิหิตํ อิทธิวิธํ
ปจฺจนุโภติ เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา โหติ พุทฺธาปี หุตฺวา เอโก โหติ
อวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรภุทฺทํ ติโรปการํ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน
คจฺจติ เสยฺยถาปี อากาเส ปจฺเวียปี อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรติ
เสยฺยถาปี อุกฺเก อุกฺเกปี อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาปี ปจฺเวีย
อากาเสปี ปลฺลลงฺเกน กมติ เสยฺยถาปี ปกฺขิสฺสโกโณ อิมฺปิ จนฺทิมฺสุริเย
เอวํหิตฺุชฺชเก เอวํหานฺุภาเว ปาณินา ปริมสฺติ ปริมชฺชติ ยาว
พฺรหฺมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ ฯ อิทธิปี โข มหาราช สนฺทิกฺุจิกํ
สามลฺลผลํ ปริเมหิ สนฺทิกฺุจิกฺุเกหิ สามลฺลผลฺลหิ อภิกฺุณตฺตรลฺลจ
ปณฺิตตฺตรลฺลจ ฯ

[๑๓๔] โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปฺริสฺสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนฺงคณฺเ
วิกฺุตฺตูปกฺุเกเส มุทฺทฺุเต กมฺมฺนิเย จิตฺเต อานลฺลชปฺปตฺเต ทิพฺพาย
โสตฺธาตฺุยา จิตฺต์ อภินิหริติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส ทิพฺพาย โสตฺธาตฺุยา
วิสฺสุทฺธาย อติกฺุณตฺมานุสฺติกาย อฺุโก สทฺุเท สฺุณฺนาติ ทิพฺเพ จมานุเส จ
เย ทฺุเร สนฺติเก จ เสยฺยถาปี มหาราช ปฺริโส อทฺุธานมคฺุคปฺุทฺุปีนฺโน
โส สฺุณฺนเยยฺย เภริสทฺุทฺุปี มุทฺุทฺุคสทฺุทฺุปี สฺุขสทฺุทฺุปี ปณฺวสทฺุทฺุปี
เทณฺุทฺุทฺุทฺุปี ตสฺุส เอวมสฺุส เภริสทฺุโท อิติปี มุทฺุทฺุคสทฺุโท อิติปี
สฺุขสทฺุโท อิติปี ปณฺวสทฺุโท อิติปี เทณฺุทฺุทฺุทฺุโท อิติปี เอวเมว โข
มหาราช ภิกฺุชฺช เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปฺริสฺสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนฺงคณฺเ
วิกฺุตฺตูปกฺุเกเส มุทฺฺุเต กมฺมฺนิเย จิตฺเต อานลฺลชปฺปตฺเต ทิพฺพาย#

โสตธาตฺยา จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ โส ทิพฺพาย โสตธาตฺยา
วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสํิกาย อุโภ สทฺเท สฺฐณฺติ ทิพฺเพ จ มานุเส
จ เย ทฺวเร สฺนฺติเก จ ๆ อิทํปี โข มหาราช สฺนฺติญฺจิกํ สามณฺณผลํ
ปฺริเมหิ สฺนฺติญฺจิกเหหิ สามณฺณผลเหหิ อติกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺธิตตรณฺจ ๆ

[๑๓๕] โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปฺริสุทฺเธ ปฺริโยทาเต
อนนฺกณฺเณ วิคฺคฺวปฺกฺกิลเสสฺส มฺหุทฺเท กมฺมณฺิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตฺเต
เจโตปฺริยณฺณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ๆ โส ปฺรสตฺตณฺํ
ปฺรปฺกฺกลณฺํ เจตฺสา เจโต ปฺริจฺจ ปฺชานาติ สฺรารํ วา จิตฺตํ
สฺรารํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตฺรารํ วา จิตฺตํ วิตฺรารํ จิตฺตฺนฺติ
ปฺชานาติ สฺโทถํ วา จิตฺตํ สฺโทถํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตฺโทถํ
วา จิตฺตํ วิตฺโทถํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺโมหํ วา จิตฺตํ สฺโมหํ
จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตฺโมหํ วา จิตฺตํ วิตฺโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ
ถํจิตฺตํ วา จิตฺตํ ถํจิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิกฺกฺจิตฺตํ วา จิตฺตํ
วิกฺกฺจิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ มหฺกฺกตํ วา จิตฺตํ มหฺกฺกตํ จิตฺตฺนฺติ
ปฺชานาติ อมฺหฺกฺกตํ วา จิตฺตํ อมฺหฺกฺกตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺจฺจตฺตรํ
วา จิตฺตํ สฺจฺจตฺตรํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ อนฺจฺจตฺตรํ วา จิตฺตํ อนฺจฺจตฺตรํ
จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺมาหิตํ วา จิตฺตํ สฺมาหิตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ
อสฺมาหิตํ วา จิตฺตํ อสฺมาหิตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิมฺจฺจตํ วา จิตฺตํ
วิมฺจฺจตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ อวิมฺจฺจตํ วา จิตฺตํ อวิมฺจฺจตํ จิตฺตฺนฺติ
ปฺชานาติ ๆ เสยฺยถาปี มหาราช อิตฺถิ วา ปฺริโส วา ทฺทโร

วา ยฺววา มณฺฑนทกชาติโก อาทาเส วา ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อจฺเณ
วา อุทกปฺตฺเต สกั มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน สกณฺฑิกั วา สกณฺฑิกนฺติ
ชานนฺยฺย อกณฺฑิกั วา อกณฺฑิกนฺติ ชานนฺยฺย เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ
เอวํ สสมาहितํ จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนนฺกณฺเณ วิคตฺวปฺกฺกิเสเส
มฺหุทฺถเต กมฺมณฺเณ จิตฺเต อานนฺยชปฺตฺเต เจโตปริยณฺณาย จิตฺตํ
อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ โส ปรสฺตฺตานํ ปรปฺคฺคฺกลานํ เจตฺสา เจโต
ปริจฺจ ปชานาติ สรารํ วา จิตฺตํ สรารํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ วิตฺรารํ
วา จิตฺตํ วิตฺรารํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สโทถํ วา จิตฺตํ สโทถํ
จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ วิตฺโทถํ วา จิตฺตํ วิตฺโทถํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
สโมหํ วา จิตฺตํ สโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ วิตฺโมหํ วา จิตฺตํ
วิตฺโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สํจิตฺตํ วา จิตฺตํ สํจิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ
ปชานาติ วิกฺขิตฺตํ วา จิตฺตํ วิกฺขิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ มหฺกคฺตํ
วา จิตฺตํ มหฺกคฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อมฺหฺกคฺตํ วา จิตฺตํ อมฺหฺกคฺตํ
จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สอฺจฺจตฺรํ วา จิตฺตํ สอฺจฺจตฺรํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
อนฺจฺจตฺรํ วา จิตฺตํ อนฺจฺจตฺรํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สสมาहितํ วา จิตฺตํ
สสมาहितํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อสฺสมาहितํ วา จิตฺตํ อสฺสมาहितํ จิตฺตฺนฺติ
ปชานาติ วิมฺุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อวิมฺุตฺตํ วา
จิตฺตํ อวิมฺุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ ฯ อิทํปิ โข มหาราช สนนฺทิฏฺฐิจิํ
สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนนฺทิฏฺฐิจิเกหิ สามณฺณผลเเลหิ อภิกฺกนฺตฺตรณฺจ
ปณฺตีตฺตรณฺจ ฯ

[๑๓๖] โส เอวํ สสมาหิตะจิตเต ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อนงฺกณ
วิกตฺวปกฺกิลเส มุทฺทเต กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตเต ปุพฺเพนิวาสา-
นุสฺสตีถาย จิตฺตํ อภินิหฺรตี อภินินฺนามตี ฯ โส อนกฺวิหิตํ
ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี เสยฺยถิทํ เอกํปี ชาตี เทวํปี ชาตีโย
ติสุโสปี ชาตีโย จตฺสุโสปี ชาตีโย ปญฺจปี ชาตีโย ทสปี ชาตีโย
วีสมปี ชาตีโย तीสมปี ชาตีโย จตฺตาฬิํปี ชาตีโย ปญฺจาสปี
ชาตีโย สตํปี ชาตีโย สหสฺสํปี ชาตีโย สตสหสฺสมปี ชาตีโย ๑
อนกฺเปปี สํวณฺณกฺปฺเป อนกฺเปปี วิวณฺณกฺปฺเป อนกฺเปปี สํวณฺณวิวณฺณกฺปฺเป
อมฺตฺราสี เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวํสุขทฺกฺข-
ปฺภิสฺสเวทึ เอวํมายฺปฺริยฺนฺโต โส ตโต จโต อมฺตฺร อูทฺปาที ตตฺราปาสี
เอวํนาโม เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวํสุขทฺกฺขปฺภิสฺสเวทึ
เอวํมายฺปฺริยฺนฺโต โส ตโต จโต อิธฺูปนฺโนติ ฯ อิติ สาการิ
สอฺทฺเทสํ อนกฺวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี ฯ เสยฺยถาปี มหาราช
ปฺริโส สกฺมฺหา คามา อณฺณํ คามํ กฺจฺเจยฺย ตมฺหาปี คามา อณฺณํปี
คามํ กฺจฺเจยฺย โส ตมฺหา คามา สกํเยว คามํ ปฺจฺจាកฺจฺเจยฺย
ตสฺส เอวํสฺส อหํ โข สกฺมฺหา คามา อมฺม คามํ อคฺณฺนี ตตฺราหํ
เอวํ อญฺจาสี เอวํ นิสีทึ เอวํ อภาสี เอวํ ตฺณฺหิ อโหสี ตมฺหาปี
คามา อมฺม คามํ อคฺณฺนี ตตฺราปาหํ เอวํ อญฺจาสี ๒ เอวํ นิสีทึ ๔
#๑ สี. ชาตีสมปี ชาตีสมปี ชาตีสมปี ฯ ๒ สี. อากฺจฺนี
#ตตฺราปาสี เอวํ อญฺจาสี ฯ

เอว อภาสี เอว ตุณหิ อโหสี โสมหิ ตมฺหา คามา สกัเยว คามั
ปจฺจาคโตติ เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ เอว สสมาหิตะ จิตฺเต
ปริสุทฺเท ปรีโยทาเต อนนฺกณเ วิคฺคูปกฺกิลเส มฺหุทฺเต กมฺมนิเย
จิตฺเต อาเนลฺลชฺปฺตเต ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนามเต โส อนกฺวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ เสยฺยถิํ อกัปปิ
ชาติ เทวปี ชาติโย ติสฺโสปี ชาติโย จตฺสฺโสปี ชาติโย ปณฺจปี
ชาติโย ทสปี ชาติโย วิสฺปี ชาติโย ตีสฺปี ชาติโย จตฺตาสีปี
ชาติโย ปณฺณาสีปี ชาติโย สตฺปี ชาติโย สหสฺสปี ชาติโย สตฺสหสฺสปี
ชาติโย อนนฺกปิ สํวณฺณกฺกปฺเป อนนฺกปิ วิวณฺณกฺกปฺเป อนนฺกปิ
สํวณฺณวิวณฺณกฺกปฺเป อมฺตฺราสี เอวฺนาโม เอวฺโคตฺโต เอวฺวณฺโณ
เอวฺมาหาโร เอวฺสุขทฺกฺขปฺปฏิสฺเวทึ เอวฺมายฺปุรียนฺโต โส ตโต จโต
อมฺตฺร อุทฺปาที ตตฺราปาสี เอวฺนาโม เอวฺโคตฺโต เอวฺวณฺโณ
เอวฺมาหาโร เอวฺสุขทฺกฺขปฺปฏิสฺเวทึ เอวฺมายฺปุรียนฺโต โส ตโต จโต
อิฐฺปนฺโนติ อิติ สาการิ สอฺกฺกเทสึ อนกฺวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ฯ
อิทฺปิ โข มหาราช สนฺทิกฺกจิกํ สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนฺทิกฺกจิกฺเกหิ
สามณฺณผลเอหิ อภิกฺกนฺตฺตรณฺจ ปณฺีตฺตรณฺจ ฯ

[๑๓๗] โส เอว สสมาหิตะ จิตฺเต ปริสุทฺเท ปรีโยทาเต อนนฺกณเ
วิคฺคูปกฺกิลเส มฺหุทฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต อาเนลฺลชฺปฺตเต สตฺตानํ
จฺจูปปาตถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามเต ฯ โส ทิพฺเพน
จกฺขุณา วิสุทฺเธน อตฺติกฺกนฺตฺมานุสฺเสน สตฺเต ปสฺสติ จวฺมานเ

อุปชชมานเน หีเน ปณิเต สุวณเณ ทุพพณเณ สุกเต ทุกคเต
ยถากมฺมุเปเค สตุเต ปชานาติ อิเม วต โภนุโต สตุตา กายทฺจจรีเตน
สมนฺนาคตา วจิทฺจจรีเตน สมนฺนาคตา มโนทฺจจรีเตน สมนฺนาคตา
อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐจิกา มิจฺฉาทิฏฺฐจิกมฺมสมาทานา เต
กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกคตี วินิปาตํ นีรยํ อุปปนฺนา
อิเม วา ปน โภนุโต สตุตา กายสฺจจรีเตน สมนฺนาคตา วจิสฺจจรีเตน
สมนฺนาคตา มโนสฺจจรีเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐจิกา
สมฺมาทิฏฺฐจิกมฺมสมาทานา เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา
สुकตี สุกคํ โลกํ อุปปนฺนาติ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน
อติกฺกนฺตมานุสเสน สตุเต ปสฺสตี จวมานเน อุปชชมานเน หีเน
ปณิเต สุวณเณ ทุพพณเณ สุกเต ทุกคเต ยถากมฺมุเปเค สตุเต
ปชานาติ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช มชฺเณ สิงฺฆาญฺเเก ปาสาโท
ตตฺร จกฺขุมา ปุริโส จิโต ปสฺเสยฺย มนุสฺเส เกหํ ปวิสฺนเตปี
นิกฺขมฺนเตปี รติยา ย วิถี สลฺยจฺรนเตปี มชฺเณ สิงฺฆาญฺเเก นิสินฺเนปี
ตสฺส เอวมสฺส เอเต มนุสฺสา เกหํ ปวิสฺนติ เอเต นิกฺขมฺนติ
เอเต รติยา ย วิถี สลฺยจฺรนติ เอเต มชฺเณ สิงฺฆาญฺเเก นิสินฺนาติ
เอวเมว โข มหาราช ภิกฺขุ เอวํ สสมาหิตเต จิตฺเต ปรีสุทฺเธ
ปรีโยทาเต อนนฺจเณ วิคฺคฺชูปกฺกิลเส มุทฺทฺชเต กมฺมฺนียे จิตเต
อานนฺชปฺปตฺเต สตุตานํ จุตฺตูปาตถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺ-
นาเมติ โส ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเสน สตุเต

ปัสสติ จวมานะ อุปปชชมานะ หีนะ ปณิเต สวณณะ ทพพณณะ
สตุเต ทุกุเต ยถากมมุเปเค สตุเต ปชานาติ อิมะ วต โภณโต
สตุตา กายทุจจริเตน สมณนาคตา วจิทุจจริเตน สมณนาคตา
มโนทุจจริเตน สมณนาคตา อริยานัง อุปวาทกา มิจฉาทิฏฐิกกา
มิจฉาทิฏฐิกกมมุสมาทานา เต กายสุส เกทา ปรี มรณา อปายี
ทุกุคิ วิณีปาตัง นิรัยั อุปปนุนา อิมะ วา ปน โภณโต สตุตา
กายสุจจริเตน สมณนาคตา วจิสุจจริเตน สมณนาคตา มโนสุจจริเตน
สมณนาคตา อริยานัง อนุปวาทกา สมมาทิฏฐิกกา สมมาทิฏฐิกกมมุสมาทานา
เต กายสุส เกทา ปรี มรณา สุกคิ สุกคิ โลกัง
อุปปนุนาติ อิติ ทิพเพน จกขุณา วิสุทเธน อติกุกนตมานุสเสน
สตุเต ปัสสติ จวมานะ อุปปชชมานะ หีนะ ปณิเต สวณณะ
ทพพณณะ สตุเต ทุกุเต ยถากมมุเปเค สตุเต ปชานาติ ฯ อิทังปี
โฆ มหาราช สนุทิฏฐิกัง สามณฺณผลัง ปุริเมหิ สนุทิฏฐิกเกหิ สามณฺณผลเอหิ
อภิกุกนตตรณจ ปณิเตตรณจ ฯ

[๑๓๘] โส เอวံ สมหิตเต จิตฺเต ปรีสุทฺเท ปรีโยทาเต อนงฺกณ
วิกคฺอุปกิลเสเส มุทฺทฺเท กมฺมนิเย จิตฺเต อาเนลฺลชปฺตฺเต อาสวานัง
ขยณณาย จิตฺตัง อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส อิทัง ทุกฺขนฺติ
ยถากุตัง ปชานาติ อัย ทุกฺขสมุทโยติ ยถากุตัง ปชานาติ อัย
ทุกฺขนิโรชฺติ ยถากุตัง ปชานาติ อัย ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฏฺิพทาติ
ยถากุตัง ปชานาติ อิมะ อาสวาติ ยถากุตัง ปชานาติ อัย อาสว-

สมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย อาสวนิโรโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อัย อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ตสฺส เอว
ชานโต เอว ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจติ ภวาสวาปี
จิตฺตํ วิมฺจฺจติ อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจฺจติ ฯ วิมุตฺตสฺมี วิมุตฺตมิต
ถาณํ โหติ ฯ ชีณา ชาติ วุสฺสิตํ พุรหฺมจฺริยํ กตํ กรณียํ นาปร
อิตฺตตฺตยาติ ปชานาติ ฯ เสยฺยถาปี มหาราช ปพฺพตสฺสเขเป อุตฺตรหโท
อจฺโณ วิปฺปสฺสนโน อนาวิโล ตตฺถ จกฺขุมา ปุริโส तीरे จित्
ปสฺเสยฺย สิปฺปิกสมฺพุทฺธิปี สกฺขรฺกจฺลปี มจฺจนฺคฺมพฺปี จรฺนตฺปี ตिฏฺจนฺตฺปี
ตสฺส เอวมสฺส อัย โข อุตฺตรหโท อจฺโณ วิปฺปสฺสนโน อนาวิโล
ตตฺถิเม สิปฺปิกสมฺพุทฺธาปี สกฺขรฺกจฺลปี ๑ มจฺจนฺคฺมพฺพาปี จรฺนตฺปี
ติฏฺจนฺตฺปีตี เอวมเว โข มหาราช ภิกฺขุ เอวํ สฺมาหิตे จิตฺเต
ปริสฺสฺสฺเช ปริโยทาเต อนนฺจเณ วิคฺตฺวปฺกฺกิลเส มุทฺทฺวเต กมฺมนิเย
จิตฺเต อาเนถฺชปฺปตฺเต อาสวานํ ขยฺยถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนาติ โส อิทํ กุณฺधนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย กุณฺधสมฺทโยติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัย กุณฺधนิโรโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย
กุณฺधนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิเม อาสวาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัย อาสวสมฺทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย
อาสวนิโรโรติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัย อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ตสฺส เอว ชานโต เอว ปสฺสโต กามาสวาปี
#๑ สี่. สกฺขรฺกจฺลาปี ฯ

จิตต์ วิมุจติ ภาวาสวาปี จิตต์ วิมุจติ อวิชาสวาปี จิตต์
วิมุจติ ฯ วิมุตตสมิ วิมุตตมิตติ ฌาณ โหติ ฯ จีณา ชาติ
วุสตี พุรหุมจริยิ กตฺ ฌณียิ นาปรี อิตถตฺตยาติ ปชานาติ ฯ
อิทํปี โข มหาราช สนฺทิกฺกิกํ สามณฺณผลํ ปุริเมหิ สนฺทิกฺกิกเกหิ
สามณฺณผลเอหิ อภิกฺกนฺตตรณฺจ ปณฺีตตรณฺจ ฯ อิมสฺมา จ ปน ๑
มหาราช สนฺทิกฺกิกา สามณฺณผลา อณฺณํ สนฺทิกฺกิกํ สามณฺณผลํ
อตุตฺตริตฺรํ วา ปณฺีตตรํ วา นตฺถีติ ฯ

[๑๓๕] เอวํ วุตฺเต ราชา มากโร อชาตสฺตฺตฺ วะเทหิปฺุตฺโต
ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต เสยฺยถาปี
ฆนฺเต นิกฺกฺชฺชิตฺติ วา อุกฺกฺชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพฺุหฺสฺส
วา มคฺคิ อัจฉิเยยฺย อนฺธกาเร วา เตลปฺชฺชิตฺติ ฐาเรยฺย จกฺขุมนฺโต
รฺูปานิ ทกฺขนฺตฺติ เอวเมว ภควตา อนนฺกปริยาเยน ฐมฺโม ปกาสิโต
เอสาหิ ฆนฺเต ภควนฺตํ สรณฺํ คจฺฉามิ ฐมฺมณฺจ ภิกฺขุสํฆณฺจ
อฺุปาสกํ มํ ภควา ฐาเรตฺถ อชฺชตฺถคฺเค ปาณฺุเปตฺติ สรณฺจกตฺติ อจฺจโย
มํ ฆนฺเต อจฺจมา ยถาพาลํ ยถามฺพฺุหิ ยถาอฺุสฺลํ โยหิ ฆนฺเต ๒
ปีตฺริ ฐมฺมิกํ ฐมฺมราชานํ อฺิสฺสรียสฺส การณา จีวิตา โวโรเปสิ
ตสฺส เม ฆนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏฺิกฺคณฺฺหาตฺถ อายตี
สํวรายาติ ฯ ตกฺขม ตฺวํ มหาราช อจฺจโย อจฺจมา ยถาพาลํ
#๑ สึลโปกฺตฺถเอ อิทํ นิปาตทฺวํยํ ตํ ทิสฺสตี ฯ ๒ สึ. ฆนฺเตติ
#ปาโง น ทิสฺสตี ฯ

ยถามุพฺหิ ยถากุสลํ โย ๑ ตฺวํ ปิตฺรํ ฌมฺมิกํ ฌมฺมราชานํ อีสฺสริยสฺส
การณา จีวิตา โวโรเปสฺสิ ยโต จ โข ตฺวํ มหาราช อจฺจยํ
อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาฌมมํ ปฏิกโรสฺสิ ตนฺเต มยํ ปฏิกุคฺคหาม
วุฑฺฒิ เหาสา มหาราช อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
ยถาฌมมํ ปฏิกโรตฺติ อายตฺตี สํวริ อปาชฺชตฺติ ฯ

[๑๔๐] เอวํ วุฑฺเต ราชา มากโร อชาตสฺสตุ เวเทหิปฺตุโต
ภควนฺตุํ เอตทโวจ หนฺท จทานิ มยํ ภนฺเต คจฺฉาม พหุภิกฺขจา
มยํ พหุภกรณียาติ ฯ ยสฺสทานิ ตฺวํ มหาราช กาลํ มณฺณสฺสิติ ฯ
อถโฆ ราชา มากโร อชาตสฺสตุ เวเทหิปฺตุโต ภควโต ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา อฏฺฐายาสนา ภควนฺตุํ อภิวาทิตฺวา
ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ ฯ อถโฆ ภควา อจิริปกฺกนฺตสฺส รณฺโณ
มากธสฺส อชาตสฺสตุสฺส เวเทหิปฺตุตสฺส ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ ขตฺายํ
ภิกฺขเว ราชา อุปฺทตฺายํ ภิกฺขเว ราชา สจฺจยํ ภิกฺขเว ราชา
ปิตฺรํ ฌมฺมิกํ ฌมฺมราชานํ จีวิตา น โวโรเปสฺสถ อิมสฺสมิเยวสฺส
อาสเน วิรัชํ วิตมลํ ฌมฺมจกฺขุ อุปฺปชฺชิสฺสเถวติ ฯ อิทมโวจ
ภควา ฯ อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา ฯ

สามณฺณผลสฺสตุตํ นิฏฺฐิตํ ทฺุติยํ ฯ

สীগุขนุชวคเค อมพญจสุตต์ คติย

[๑๔๑] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกญจรมาโน
มหตา ภิกขุสัณเณ สทฺธิํ ปญจมตฺเตหิ ภิกขุสเตหิ เยน อิจฺฉานงฺคณฺนาม ๑
โกสตานํ พุราหุณคฺคาโม ตทวสริ ๑ ตตฺตร สฺสทํ ภควา
อิจฺฉานงฺคเล วิหริติ อิจฺฉานงฺคลวณฺสณฺเฑ ๑

[๑๔๒] เตน โข ปน สมเณน พุราหุณโณ โปกฺขรสาติ อุกฺกฏฺจํ
อชฺฉาวสติ สตฺตฺสสฺสทํ สติณฺณญฺโฆทกํ สรณฺณํ ราชโกคฺคํ รณฺณา
ปเสนทิกอสเลน ทินฺนํ ราชทายํ พุรหุณฺเทยฺยํ ๑ อสฺโสสิ โข
พุราหุณโณ โปกฺขรสาติ สมโณ ขลฺล โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต
สกฺยกุลลา ปพฺพิโต โกสเลสุ จาริกญจรมาโน มหตา ภิกขุสัณเณ
สทฺธิํ ปญจมตฺเตหิ ภิกขุสเตหิ อิจฺฉานงฺคลํ อนฺุปฺตฺโต อิจฺฉานงฺคเล
วิหริติ อิจฺฉานงฺคลวณฺสณฺเฑ ตํ โข ปน ภวณฺตํ โคตมํ เอวํกฺลฺยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิหฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺสคโต โลกวิทู อนฺุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สฺสคฺคา เทวมนฺุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ โส อิมํ โลกํ สเทวํ
สมารกํ สพุรหุณกํ สสฺสมณฺพุราหุณฺณี ปชํ สเทวมนฺุสฺสํ สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกคฺวา ปเวเทติ โส ฐมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌณฺกฺลฺยาณํ
ปริโยสานกฺลฺยาณํ สาคฺคํ สพฺยณฺชนํ เกวลปฺริปฺณณฺํ ปฺริสฺพุทฺธิํ พุรหุณฺจริยํ
#๑ สীগุขนุชวคคโค อมพญจสุตต์ คติย นาม ๑

ปกาสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหํ ทสฺสํ โหตีติ ฯ

[๑๔๓] เตน โข ปน สมเยน พุราหุณฺณสุส โปกฺขรสาตีสุส
อมฺพฺภุโจ นาม มาณโว อนฺตฺวาสิ โหติ อชฺฌายโก มนฺตฺโร
ติณฺณํ เวทานํ ปารคฺคู สนิชฺฌนฺตฺกฺตฺวานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อติหาสปลฺยจมานํ
ปทโก เวชฺชยกรโณ โลกายตมมหาปฺริสทกฺขณฺณสุ
อนวโย อนฺนุณฺนาตปฺภฺยฺญฺวาโต สเก อจฺริยเก เตวิชฺชเก ปาวจเน
ยมํหํ ชานามิ ตํ ตํวํ ชานาสิ ยํ ตํวํ ชานาสิ ตมํหํ ชานามิติ ฯ
อดโข พุราหุณฺโณ โปกฺขรสาติ อมฺพฺภุจํ มาณวํ อามนฺเตสิ อยํ
ตาท อมฺพฺภุจ สมนฺโณ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลฺลา ปพฺพชฺชิตฺโต
โกสเลสุ จาริกณฺจรมานो มหตา ภิกฺขุสํเณน สทฺธี ปลฺยจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสเตหิ อิจฺฉานจฺกคํ อนฺุปฺตฺโต อิจฺฉานจฺกเล วิหฺรติ อิจฺฉานจฺกฉวนสณฺเฑ
ตํ โข ปน ภาวนตํ โคตมํ เอวํกลฺยาโณ กิคฺคิตฺสทฺโท
อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรํหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจฺรณสมฺปนฺโน
สุคฺโต โลกวิทู อนฺุตฺตโร ปฺริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนฺุสฺสานํ
พุทฺโธ ภควาติ โส อิมํ โลกํ สเทวํ สมารํ สพุรหฺมํ
สสุสมณฺพุราหุณฺณํ ปชฺชํ สเทวมนฺุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา
ปเวเทติ โส ฐมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺลฺยาณํ
สาตฺถิ สพฺยญฺชนํ เกวลปฺริปฺญฺณํ ปรีสุทฺธิ พุรหฺมจฺริยํ
ปกาสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหํ ทสฺสํ โหตีติ เอหิ
ตํวํ ตาท อมฺพฺภุจ มาณว เยน สมนฺโณ โคตโม เตนฺุปสฺงกม

อุปสงฺกมิตฺวา สมณํ โคตมํ ชานาหิ ยถิ วา ตํ ภวนฺตํ โคตมํ
ตถาสนฺตํเยว สทฺโท อพฺภุคฺคโต ยถิ วา โน ตถา ยถิ วา
โส ภวํ โคตโม ตาทีโส ยถิ วา น ตาทีโส ตถา มยฺนฺตํ
ภวนฺตํ โคตมํ เวทิสฺสามาติ ฯ ยถากถํ ปนาคํ โภ ตํ ภวนฺตํ
โคตมํ ชานิสฺสามิ ยถิ วา ตํ ภวนฺตํ โคตมํ ตถาสนฺตํเยว
สทฺโท อพฺภุคฺคโต ยถิ วา โน ตถา ยถิ วา โส ภวํ โคตโม
ตาทีโส ยถิ วา น ตาทีโสติ ฯ อาคตานิ โข ตาต อมฺพญฺส
อมฺหากํ มนฺเตสุ ทฺวตฺตีสมหาปฺริสทฺกฺขณานิ เยหิ สมฺนฺนาคตฺส
มหาปฺริสทฺส เทว ว กติโย ภวนฺติ อนฺนถา สเจ อการํ อชฺฌาวสติ
ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ชฺมมิโก ชฺมมฺราชา จาคฺรฺนฺโต วิชิตาวิ
ชนปทฺฐจาวริยปฺปโต สดฺตรตนสมฺนฺนาคโต ตสฺสิมานิ สดฺต รตนานิ
ภวนฺติ เสยฺยถิทํ จกฺกรตนํ หตฺถิรตนํ อสฺสรตนํ มณฺนิรตนํ อิตฺถิรตนํ
คหปฺติรตนํ ปรีณายกรตนเมว สดฺตมํ ปโรสทฺสสฺสํ โข ปนสฺส
ปฺปุตฺตา ภวนฺติ สุรา วิรจฺจรูปา ปฺรเสนปฺปมทฺทนา โส อิมํ ปจฺวี
สาครปฺริยฺนฺตํ อทณฺเฑน อสฺตเถน ชฺมเมน อภิวิชฺย อชฺฌาวสติ
สเจ ปน อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺติ อรหํ โหติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
โลเก วิวญฺจฺจโท อหํ โข ปน ตาต อมฺพญฺส มนฺदानํ
ทาตา ตวํ มนฺदानํ ปฏฺิคฺคหิตาติ ฯ เอวํ โภติ โข อมฺพญฺโส
มาณโว พฺราหฺมณสฺส ปฺกฺขรสาติสฺส ปฏฺิสฺสุตฺวา อญฺญาયાสนา
พฺราหฺมณํ ปฺกฺขรสาตี อภิวาทตฺวา ปทฺกฺขิณํ กตฺวา วพฺวารถ-

มารุยฺห สมฺพหุเลหิ มาณเวหิ สทฺฐี เยน อิจฺฉานํจฺลวณฺสนฺโท เตน
ปายาสี ยาวตีกา ยานสฺส ฐฺมิ ยานเนน คนฺตุวา ยานา ปจฺจโจโรหิตฺวา
ปตฺติโก ว อารามํ ปาวีสึ ฯ

[๑๔๔] เตน โข ปน สมฺเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุ อพฺโภกาเส
จฺกมฺนฺติ ฯ อถ โข อมฺพญฺโโจ มาณโว เยน เต ภิกฺขุ เตนฺปสฺงกฺมิ
อุปฺสฺงกฺมิตฺวา เต ภิกฺขุ เอตทวโจ กหํ นฺุ โข โภ เอตฺรหิ โส ภา
โคตโม วิหฺรติ ตํ หิ มยํ ภาวฺนฺตํ โคตมํ ทสฺสนาย อิจฺฉูปฺสฺงกฺนฺตฺติ ฯ
อถ โข เตสํ ภิกฺขุณฺเณ เอตทโหสิ อยํ โข อมฺพญฺโโจ มาณโว
อภิณฺณตโกถลฺโย เจว อภิณฺณตสฺส จ พฺราหฺมณฺสฺส ปฺกขฺรสาตีสฺส
อนฺุเตวาสี อกรฺุ โข ปน ภควโต เอวฺรฺุเปหิ กุถปฺตฺเตหิ
สทฺฐี กถาสลฺลาโป โหตีติ ฯ เต อมฺพญฺจฺจ มาณโว เอตทวโจ
เอโส อมฺพญฺจ วิหาโร สํวตฺทวโร เตน อปฺปสทฺโท อุปฺสฺงกฺมิตฺวา
อฺตรมาโน อาพินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคพฺ อโกถฺเณหิ
วิวริสฺสติ เต ภควา ทฺวารนฺติ ฯ อถ โข อมฺพญฺโโจ มาณโว เยน
โส วิหาโร สํวตฺทวโร เตน อปฺปสทฺโท อุปฺสฺงกฺมิตฺวา อฺตรมาโนก
อาพินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคพฺ อโกถฺเณสิ ฯ วิวริ ภควา
ทฺวารํ ฯ ปาวีสึ อมฺพญฺโโจ มาณโว ฯ มาณวกาปิ โข ปวิสิตฺวา
ภควตา สทฺฐี สมฺโมทิสฺสุ สมฺโมทณฺิยํ กถํ สาราณฺิยํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ ฯ

[๑๔๕] อมฺพญฺโโจ ปน มาณโว จฺกมฺนฺโตปิ นิสฺสินฺเนน ภควตา

กณฺจิ กณฺจิ กณฺ สาราณียํ วิตฺติสารถิ จิตฺปิ นิสินฺเนน ภควตา
กณฺจิ กณฺจิ กณฺ สาราณียํ วิตฺติสารถิ ฯ อถ โข ภควา อมฺพณฺฺจ
มาณโว เอตทโวจ เอโว นุ เต อมฺพณฺฺจ พฺราหฺมณฺเหสิ วุฑฺฒเหสิ
มหฺลลเกหิ อจฺริยปาจฺริเยหิ สทฺธิ กถาสลฺลาโป โหติ ยถฺยํ จริ
ติณฺฺจ นิสินฺเนน มยา กณฺจิ กณฺจิ กณฺ สาราณียํ วิตฺติสารถิ สติ ฯ
โน หิํทํ โภ โคตม คจฺจนฺโต วา หิ โภ โคตม คจฺจนฺเตน
พฺราหฺมโณ พฺราหฺมณฺเณน สทฺธิ สลฺลปิตุมฺรหฺติ จิตฺ วา หิ โภ
โคตม จิตฺน พฺราหฺมโณ พฺราหฺมณฺเณน สทฺธิ สลฺลปิตุมฺรหฺติ นิสินฺโน
วา หิ โภ โคตม นิสินฺเนน พฺราหฺมโณ พฺราหฺมณฺเณน สทฺธิ
สลฺลปิตุมฺรหฺติ สยาโน วา หิ โภ โคตม สยาเนน พฺราหฺมโณ
พฺราหฺมณฺเณน สทฺธิ สลฺลปิตุมฺรหฺติ เย จ โข โภ โคตม มุณฺฑกา
สมณฺกา อิทฺถา กณฺหา พนฺธุปาทปจฺจา เตหิปี เม สทฺธิ เอโว
กถาสลฺลาโป โหติ ยถฺริว โภตา โคตเมนาติ ฯ อตุถิกวโต โข ปน
เต อมฺพณฺฺจ อิทฺถาคมนํ อโหสิ ยาเยว โข ปนตุถาย อากจฺเจยฺยาถ
ตเมว อตุถํ สารุํกํ มนฺสิกรเยยฺยาถ อวฺสิตฺวาเยว โข ปน อมฺพณฺฺจ
มาณโว วุสิตฺมานิ กิมนฺถตฺร อวฺสิตฺตตฺตาติ ฯ อถ โข อมฺพณฺฺจ
มาณโว ภควตา อวฺสิตฺวาเทน วุจฺจมาโน กุปีโต อนตุตมโน
ภควนฺตุเยว ขขเสนฺโต ภควนฺตุเยว วมฺเภนฺโต ภควนฺตุเยว วทมาโน
สมณฺ จ เม โภ โคตโม ปาปีโต ภวิสฺสตีติ ภควนฺตุ เอตทโวจ
จณฺฑา โภ โคตม สกฺยชาติ ผรุสา โภ โคตม สกฺยชาติ ลหุสา

โก โคตม สกยชาติ รกสา โก โคตม สกยชาติ อีพภา สนุตตา
อีพภา สมานา น พุราหุมนเถ สกุกโรนติ น พุราหุมนเถ ครุกโรนติ
น พุราหุมนเถ มาเนนติ น พุราหุมนเถ ปุเชนติ น พุราหุมนเถ
อปจายนติ ตยิท โก โคตม น ฉนุ ๑ ตยิท นปปฏิรูป ยทิเม
สกยา อีพภา สนุตตา อีพภา สมานา น พุราหุมนเถ สกุกโรนติ
น พุราหุมนเถ ครุกโรนติ น พุราหุมนเถ มาเนนติ น พุราหุมนเถ
ปุเชนติ น พุราหุมนเถ อปจายนติติ ๑ อติห อมพภูโจ มาณโว
อิม ปจม สเกยสุ อีพภาวาท นิปาเตสิ ๑

[๑๔๖] กิ ปน เต อมพภูจ สกยา อปรทฐนติ ๑ เอกมิทาห
โก โคตม สมย อจริยสสุ พุราหุมนสสุ โปกขรชาติสสุ เกนจิเทว
กรณิเยน กปีลวตตุ อคมาสี เยน สกยานิ สณจาคารี เตนุปลสงกมิ
เตน โข ปน สมเยน สมพหุลา สกยาเจว สกยกุมาราจ สณจาคาร
อจเจสุ อาสเนสุ นิสินนา โหนติ อณมมณณ องคูลิปโตทเกหิ ๒
สยชกษนุตตา สกกีพนุตตา อณตตตุ มมณเเว มณเเว อนุชกษนุตตา
น ม โกจิ อาสเนนปี นิมนเตสิ ตยิท โก โคตม น ฉนุ ตยิท
นปปฏิรูป ยทิเม สกยา อีพภา สนุตตา อีพภา สมานา น พุราหุมนเถ
สกุกโรนติ น พุราหุมนเถ ครุกโรนติ น พุราหุมนเถ มาเนนติ น
พุราหุมนเถ ปุเชนติ น พุราหุมนเถ อปจายนติติ ๑ อติห อมพภูโจ
माणโว อิท ทุตยิ สเกยสุ อีพภาวาท นิปาเตสิ ๑

#๑ ส. น จ ฉนุ ๑ ๒ องคูลิปโตทเกนาติปี ปาโร ๑

[๑๔๗] ลกุกิกาปี โข อมพภูจ สกุกิกา สเก กุลาวเก กามลาปีนี
โหติ สกั โข ปเนต อมพภูจ สกุกยานัน ยทิต กปิลวตถุ น อรหตายสุมา
อมพภูโจ อิมาย อปมตตาย อภิสชชิตุนติ จตตาโรเม โภ โคตม
วณณา ขตติยา พุราหุมนา เวสุสา สุตทา ฯ อิมัสสิ หิ โภ
โคตม จตุนัน วณณานัน ตโย วณณา ขตติยา จ เวสุสา จ สุตทา
จ อณตตถุ พุราหุมนเสว ปริจารกา สมปชชุนติ ตยิต โภ
โคตม น จนุนัน ตยิต นปปฏิรูป ยทิเม สกุกยา อิปุภา สนตา
อิปุภา สมานา น พุราหุมนเส สกุกโรนติ น พุราหุมนเส ครุกโรนติ
น พุราหุมนเส มาเนนติ น พุราหุมนเส ปุเชนติ น พุราหุมนเส
อปจายนตีติ ฯ อิติห อมพภูโจ มาณโว อิติ ตติย สเกยสุ
อิปุภาวาทำ นิปาเตสิ ฯ

[๑๔๘] อถโฆ ภควโต เอตทโหสิ อติพาพหิ โข อัย อมพภูโจ
माणโว สเกยสุ อิปุภาวาเทน นิम्मเทติ ยนฺนุนาหิ โคตติ ปุจเจยฺยุนติ ฯ
อถโฆ ภควา อมพภูจ มาณโว เอตทโวจ กถิโคตติ อมพภูจาทิ ฯ
กณฺหายนโหมสมิ โภ โคตมาติ ฯ โปราณ โข ปน เต อมพภูจ
มาตาเปตติกั นาม โคตติ อนุสสรโต อยฺยปุตฺตา สกุกยา ภวนติ
ทาสิปุตฺโต ตวมสิ สกุกยานัน สกุกยา โข ปน อมพภูจ ราชานัน
อุกุกากั ๑ ปีตามหิ ททนติ ๒ ฯ

[๑๔๙] กุตปพพิ อมพภูจ ราชา อุกุกาโก ยา สา มหสิ
#๑ สี. โอกุกากั ฯ ๒ สี. ทิสฺสนติ ฯ

ปียา มนาปา ตสฺสา ปุตฺตสฺส รชฺชํ ปริณาเมตฺตกาโม เชฏฺฐกุมารเ
รฏฺฐสฺมา ปพฺพาเชติ อุกฺกามุํ กรกณฺฑทฺท หตฺถินิํกํสินิํปฺริ ๑ เต
รฏฺฐสฺมา ปพฺพาชิตา หิมวณฺตปฺสฺเส โปกฺขรณฺิยา ตีเร มหาสากวนสณฺโฑ
วณฺสณฺโฑ ตตฺถ วาสิํ กปฺเปสิํ ๑ เต ชาติสมฺภทฺทยา สกาหิ ภาณิํหิ
สทฺฐีํ สิวาสิํ กปฺเปสิํ ๑ อถโฆ อมฺพฏฺฐ ราชา อุกฺกาโก อมจฺเจ
ปาริสชฺเช อามนฺเตสิ กหิํ นุ โข โภ เอตฺรหิ กุมารา สมฺมณฺตีติ ๑
อตุถิ เทว หิมวณฺตปฺสฺเส โปกฺขรณฺิยา ตีเร มหาสากวนสณฺโฑ
ตตฺถเอตฺรหิ กุมารา สมฺมณฺตี เต ชาติสมฺภทฺทยา สกาหิ ภาณิํหิ
สทฺฐีํ สิวาสิํ กปฺเปสิํ ๑ อถโฆ อมฺพฏฺฐ ราชา อุกฺกาโก อุตานํ
อุตานสิ สกฺยา วต โภ กุมารา ปรมสฺกฺยา วต โภ กุมารตี ๑
ตทกฺเค โข ปน อมฺพฏฺฐ สกฺยา ปญฺญาณฺตี ๑ โส จ สกฺยานํ
ปฺพพฺปฺริโส ๑ รณฺโฆ โข ปน อมฺพฏฺฐ อุกฺกาสฺส ทิสานาม
ทาสี อโหสิ สากณฺ्हํ นาม ชเนสิ ๑ ชาโต กโณห ปพฺยาหสิ
โธวถ มํ อมฺม นุหาเปถ มํ อมฺม อิมสฺมา มํ อมฺม อสุจิสฺมา
ปฺริโมเจถ อตุถาย เต ๑ ภาวิสฺสามิํติ ๑ ยถา โข ปน อมฺพฏฺฐ
เอตฺรหิ มนฺุสฺสา ปิสฺาเจ ปิสฺาจาติ สยฺชานนฺตี เอวเมว โข อมฺพฏฺฐ
เตน โข ปน สมเยน มนฺุสฺสา ปิสฺาเจ กณฺหาติ สยฺชานนฺตี ๑
เต เอวมาหฺสู อยิํ ชาโต ปพฺยาหสิ กโณห ชาโต ปิสฺาโจ
ชาโตติ ๑ ตทกฺเค โข ปน อมฺพฏฺฐ กณฺหาณฺนา ปญฺญาณฺตี ๑ โส
#๑ โวติปิ ปาโจ ๑

จ กณหานานัน ปุพพปริโส ฯ อิติ โข เต อมฺพญฺส โปราณํ
มาตาเปตฺตํ นาม โคตฺตํ อนุสฺสรโต อyyปฺตฺตา สกฺขา ภวฺนฺติ
ทาสีปฺตฺโต ตวมฺสี สกฺขานนฺติ ฯ

[๑๕๐] เอวํ วุตฺเต เต มาณวกา ภควฺนฺตํ เอตทวโจจ มาภวํ
โคตโม อมฺพญฺสฺ มาณวํ อติพาลหํ ทาสีปฺตฺตวาเทน นิมาเทสิ
สุชาโต จ โภ โคตม อมฺพญฺโส มาณโว กุลปฺตฺโต จ อมฺพญฺโส
माणโว พหุสฺสุโต จ อมฺพญฺโส มาณโว กลฺยาณวากุกรโณ จ
อมฺพญฺโส มาณโว ปณฺทิตฺโต จ อมฺพญฺโส มาณโว ปโหติ จ
อมฺพญฺโส มาณโว โภตา โคตเมน สทฺธิ อสฺมี วจเน ปติมนฺเตตฺตฺนฺติ ฯ
อถ โข ภควา เต มาณวเก เอตทวโจจ สเจ โข ตุมฺหากํ มาณวกาณํ
เอวํ โหติ ทฺชฺชาโต จ อมฺพญฺโส มาณโว อกุลปฺตฺโต จ อมฺพญฺโส
माणโว อปฺปสฺสุโต จ อมฺพญฺโส มาณโว อกลฺยาณวากุกรโณ
จ อมฺพญฺโส มาณโว ทฺปฺปญฺโณ จ อมฺพญฺโส มาณโว น
จ ปโหติ อมฺพญฺโส มาณโว สมณฺเนน โคตเมน สทฺธิ อสฺมี
วจเน ปติมนฺเตตฺตฺนฺติ ติฏฺฐตฺตุ อมฺพญฺโส มาณโว ตุมฺเห มยา สทฺธิ
มนฺตวฺโห อสฺมี วจเน สเจ ปน ตุมฺหากํ มาณวกาณํ เอวํ โหติ
สุชาโต จ อมฺพญฺโส มาณโว กุลปฺตฺโต จ อมฺพญฺโส มาณโว
พหุสฺสุโต จ อมฺพญฺโส มาณโว กลฺยาณวากุกรโณ จ อมฺพญฺโส
माणโว ปณฺทิตฺโต จ อมฺพญฺโส มาณโว ปโหติ จ อมฺพญฺโส
माणโว สมณฺเนน โคตเมน สทฺธิ อสฺมี วจเน ปติมนฺเตตฺตฺนฺติ

ติฏฐถ ตุมะห อมฺพญฺโ จ มาณโว มยา สทฺธิ อสุมี วจนเ ปติมนฺเตตฺตติ ฯ
สุชาโต จ โภ โคตม อมฺพญฺโ จ มาณโว กุลปฺตุโต
จ อมฺพญฺโ จ มาณโว พหุสฺสุโต จ อมฺพญฺโ จ มาณโว กลฺยาณวากุกรโณ
จ อมฺพญฺโ จ มาณโว ปณฺฑิตโต จ อมฺพญฺโ จ มาณโว
ปโหติ จ อมฺพญฺโ จ มาณโว โภตา โคตเมน สทฺธิ อสุมี วจนเ
ปติมนฺเตตฺตํ ตฺตฺตํ มํ ภาวิสฺสาม อมฺพญฺโ จ มาณโว โภตา โคตเมน
สทฺธิ อสุมี วจนเ ปติมนฺเตตฺตติ ฯ

[๑๕๑] อถโข ภควา อมฺพญฺจฺ มาณโว เอตทโวจ อํ โข ปน
เต อมฺพญฺจ สหรมฺมิโก ปโญห อากจฺฉติ อกามาปี พฺยาภาตพฺโพ
สเจ ตํ น พฺยากริสฺสตี อณฺเณน วา อณฺเณ ปติจริสฺสตี ตฺตฺตํ
วา ภวิสฺสตี ปกฺกมิสฺสตี วา เอตฺถเว เต สตฺตธา มุทฺธา ผลิสฺสตี
ตํ ก็ มลฺลตี อมฺพญฺจ กิณฺติ เต สฺตํ พฺราหฺมณานํ วุฑฺฒานํ
มหลฺลกานํ อจฺริยปาจฺริยานํ ภาสฺมานานํ กุโตปญฺจติกา กณฺหาเยนา
โก จ กณฺหาเยนานํ ปุพฺพปฺริโสติ ฯ เอวํ วุฑฺฒเต อมฺพญฺโ จ มาณโว
ตฺตฺตํ อโหสิ ฯ พุติยมฺปิ โข ภควา อมฺพญฺจฺ มาณโว เอตทโวจ
ตํ ก็ มลฺลตี อมฺพญฺจ กิณฺติ เต สฺตํ พฺราหฺมณานํ วุฑฺฒานํ
มหลฺลกานํ อจฺริยปาจฺริยานํ ภาสฺมานานํ กุโตปญฺจติกา กณฺหาเยนา
โก จ กณฺหาเยนานํ ปุพฺพปฺริโสติ ฯ พุติยมฺปิ โข อมฺพญฺโ จ
มาณโว ตฺตฺตํ อโหสิ ฯ อถโข ภควา อมฺพญฺจฺ มาณโว
เอตทโวจ พฺยากรโหิตานิ อมฺพญฺจ นทานิ เต ตฺตฺตํ ภาวิสฺส กาโล

โย โข อมฺพฺภูจ ตถาคเตน ยาวตติยกํ สหรมฺมิกํ ปญฺหํ ปุญฺโஜ
น พุยากรโธติเอตฺถเวสฺส สตฺตธา มุทฺธา ผลิสฺสตีติ ฯ

[๑๕๒] เตน โข ปน สมเยน วชิรปาณิ ยกุโจ มหนฺตํ
อโยกุญฺญํ อาทาย อาทิตฺตํ สมฺปชฺชติตฺตํ สํโชติกุญฺตํ อมฺพฺภูจสฺส
มาณวสฺส อุปริเวหาสํ จิโต โหติ สจายํ อมฺพฺภูโจ มาณโว
ภควตา ยาวตติยกํ สหรมฺมิกํ ปญฺหํ ปุญฺโஜ น พุยากริสฺสตี
เอตฺถเวสฺส สตฺตธา มุทฺธํ ฆาเลสฺสามีติ ฯ ตํ โข ปน วชิรปาณิ
ยกฺขํ ภควา เจว ปสฺสตี อมฺพฺภูโจ จ มาณโว ฯ อถโย
อมฺพฺภูโจ มาณโว ภิโต สํวิคฺโค โลมฺพฺภูจชาโต ภควนฺตฺยเว
ตาณํ คเวสิ ภควนฺตฺยเว เณณํ คเวสิ ภควนฺตฺยเว สรณํ คเวสิ
อุปฺนีสีทิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ กิเมตํ ภวํ โคตโม อาห ปฺน
ภวํ โคตโม พฺรชฺชติ ฯ ตํ กิ มณฺณลสิ อมฺพฺภูจ กิณฺติ เต สุตํ
พฺรหฺมณฺณํ วุทฺธณํ มหฺลลกานํ อจฺริยปาจฺริยานํ ภาสฺมานานํ
กุโตปฺภูติกา กณฺหายนนา โภ จ กณฺหายนานํ ปุพฺพปฺริโสติ ฯ
เอวเมว โภ โคตม สุตํ ยเทว ภวํ โคตโม อาห ตโตปฺภูติกํ
กณฺหายนนา โส จ กณฺหายนานํ ปุพฺพปฺริโสติ ฯ

[๑๕๓] เอวํ วุตฺเต เต มาณวกา อุนฺนาทินฺโน อฺจฺจาสทฺทา
มหาสทฺทา อหฺลํ ทฺชฺชาโต กิร โภ อมฺพฺภูโจ มาณโว อฺกฺลปฺตฺโต
กิร โภ อมฺพฺภูโจ มาณโว ทาสิปฺตฺโต กิร โภ อมฺพฺภูโจ
มาณโว สกฺยานํ อฺยฺยปฺตฺตา กิร โภ อมฺพฺภูจสฺส มาณวสฺส

สกุยา ภวนติ ชุมวาทิเยว ๑ กิร มยิ สมณิ โคตมึ อปสาเทตพุพิ
อมณณิมุหาคิ ฯ อถโข ภควโต เอตทโหสิ อติพาพุหิ โข อิเม
มาณวกา อมพุญฺจึ มาณวึ ทาสิปุตุตวาเทน นิมฺมาเทนติ ยนฺนุนาหิ
ปริโมเจยฺยนฺติ ฯ อถโข ภควา เต มาณวกเ เอตทโวจ มา
โข ตุมฺเห มาณวกา อมพุญฺจึ มาณวกึ อติพาพุหิ ทาสิปุตุตวาเทน
นิมฺมาเทถ อุพาโร จ โส กโณห อิติ อโหสิ โส ทกฺขิณิ
ชนปทึ กนฺตุวา พุรหุมมนฺเต อธิยิตฺวา ราชานึ อุกุกากึ อุปสงกมิตฺวา-
มทฺทฐึปี ๒ ชีตฺริ ยาจิ ฯ ตสฺส ราชา อุกุกาโก เนวเร มยฺหิ
ทาสิปุตุโต สมานอ มทฺทฐึปี ชีตฺริ ยาจตีติ กุปีโต อนตฺตมโน ชุรปฺปี
สนฺนยฺหิ ฯ โส ตํ ชุรปฺปี เนว อสกุขิ มฺลฺลจิตฺุ โน ปติสฺสิหริตฺุ ฯ

[๑๕๔] อถโข มาณวกา อมจฺจา ปาริสชฺชา กณฺหึ อิติ
อุปสงกมิตฺวา เอตทโวจ โสตุถิ ภทฺนฺเต โหตุ รมฺโถ โสตุถิ
ภทฺนฺเต โหตุ รมฺโถติ ฯ โสตุถิ ภวิสฺสติ รมฺโถ อปีจ ราชา
ยฺหิ อโธ ชุรปฺปี มฺลฺลจิสฺสติ ยาวตา รมฺโถ วิชิตฺึ เอตฺตาวตา ปจฺวิ
อุทฺธิยิสฺสติติ ฯ โสตุถิ ภทฺนฺเต โหตุ รมฺโถ โสตุถิ ชนปทฺสฺสาติ ฯ
โสตุถิ ภวิสฺสติ รมฺโถ โสตุถิ ชนปทฺสฺส อปีจ ราชา ยฺหิ อุทฺธิ
ชุรปฺปี มฺลฺลจิสฺสติ ยาวตา รมฺโถ วิชิตฺึ เอตฺตาวตา สตุต วสฺसानิ
เทโว น วสฺสิสฺสติติ ฯ โสตุถิ ภทฺนฺเต โหตุ รมฺโถ โสตุถิ
ชนปทฺสฺส เทโว ปวสฺสตุติ ฯ โสตุถิ ภวิสฺสติ รมฺโถ โสตุถิ
#๑ สึ. ชุมวาทิเยว ฯ ๒ สึ. ชุทฺทฐึปี ฯ

ชนปทสฺส เทโว ปวสฺสิสฺสตี อปีจ ราชฯ เชฏฺฐกฺุมารเ ชุรปฺปี
ปติฏฺฐาเปตฺต โสตฺถิกฺุมารโ ปลฺโลโม ภวิสฺสตีติ ฯ อถโข มาณวกา
ราชฯ อุกกาโก เชฏฺฐกฺุมารเ ชุรปฺปี ปติฏฺฐาเปตี โสตฺถิกฺุมารโ
ปลฺโลโม ภวิสฺสตีติ ฯ อถโข มาณวกา ราชฯ อุกกาโกเชฏฺฐกฺุมารเ
ชุรปฺปี ปติฏฺฐาเปตี ฯ โสตฺถิกฺุมารโ ปลฺโลโม สมภวิ ฯ ตสฺส
ราชฯ อุกกาโก ภีโต พุรหฺมทณฺเฑน ตชฺชิตฺโต มทฺทรูปี ธีตฺร อทาสี ฯ
มา โข ตฺเมห มาณวกา อมฺพญฺจฺจ มาณวํ อติพาพฺหิ ทาสีปฺตฺตวาเทน
นิมฺมาเทถ อูพาโร โส กโณห อิติ อโหสิตีติ ฯ

[๑๕๕] อถโข ภควา อมฺพญฺจฺจ มาณวํ อามนฺเตตี ตํ กิ
มณฺณลฺลี อมฺพญฺจ อีช ขตฺติยกฺุมารโ พุรหฺมณฺณกณฺณาย สทฺธิ
ลํวาลิ กปฺเปยฺย เตลลํ ลํวาสมนฺวาย ปฺตฺโต ชาเยถ โย โส
ขตฺติยกฺุมารเณ พุรหฺมณฺณกณฺณาย ปฺตฺโต อูปฺปนฺโน อปีนุ โส
ลเถถ พุรหฺมณฺณสุ อาสนํ วา อุกกํ วาติ ฯ ลเถถ โภ โคตม ฯ
อปีนุ นํ พุรหฺมณฺณา โภเชยฺยฺย สทฺเท วา ถาลิปาเก วา ยณฺเณ
วา ปาหุเน วาติ ฯ โภเชยฺยฺย โภ โคตม ฯ อปีนุ นํ พุรหฺมณฺณา
มนฺเต วาเจยฺยฺย วา โน วาติ ฯ วาเจยฺยฺย โภ โคตม ฯ อปีนุสฺส
อิตฺถิสฺส อาวกฺกํ วา อสฺส อนาวกฺกํ วาติ ฯ อนาวกฺกํ หิสฺส โภ
โคตม ฯ อปีนุ ขตฺติยาภิเสเกณ อภิสฺสึญฺเจยฺยฺยฺยติ ฯ โน หิทํ โภ
โคตม ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ มาติโต หิ โภ โคตม อนุปฺปนฺโนติ ฯ

[๑๕๖] ตํ กิมมณฺณลฺลี อมฺพญฺจ อีช พุรหฺมณฺณกฺุมารโ ขตฺติย-

กณณาย สหฐี ส้วาสี กปเปยย เตสั ส้วาสมนุวาย ปุตุโต ชาเยถ
โย โส พุราหุมนุมาเรน ขตุติยกณณาย ปุตุโต อุปปโน อปินุ
โส ลเถถ พุราหุมนุส อาสนั วา อุทกั วาติ ๑ ลเถถ โภ
โคตม ๑ อปินุ นั พุราหุมนุ โภเชยฺยั สหุเท วา ถาลิปาเก
วา ยณเเว วา ปาหุเน วาติ ๑ โภเชยฺยั โภ โคตม ๑ อปินุ นั
พุราหุมนุ มนุเต วาเจยฺยั วา โน วาติ ๑ วาเจยฺยั โภ โคตม ๑
อปินุสส อิตถีสสู อาวภูั วา อสส อนาวภูั วาติ ๑ อนาวภูั หิสส
โภ โคตม ๑ อปินุ นั ขตุติยาภิเสเคน อภิสินุเจยฺยุนุติ ๑ โน หิทำ
โภ โคตม ๑ ตั กิสส เหตุ ๑ ปิติโต หิ โภ โคตม อนุปปโนติ ๑

[๑๕๗] อิติ โข อมพภูจ อิตถียา วา อิตถี กริตฺวา ปุริเสน
วา ปุริสั กริตฺวา ขตุติยา ว เสฏฺฐา หีนา พุราหุมนุ ๑ ตั
กี มณฺณสิ อมพภูจ อิช พุราหุมนุ พุราหุมนุ กิสฺมิณฺณิจิเทว
ปกรณ ชุรฺมณฺณั กริตฺวา ภสฺสปุณฺเณ วธิตุวา รภูจฺจา วา นครา
วา ปพฺพาเชยฺยั อปินุ โส ลเถถ พุราหุมนุส อาสนั วา อุทกั
วาติ ๑ โน หิทำ โภ โคตม ๑ อปินุ นั พุราหุมนุ โภเชยฺยั
สหุเท วา ถาลิปาเก วา ยณเเว วา ปาหุเน วาติ ๑ โน หิทำ
โภ โคตม ๑ อปินุ นั พุราหุมนุ มนุเต วาเจยฺยั วา โน
วาติ ๑ โน หิทำ โภ โคตม ๑ อปินุสส อิตถีสสู อาวภูั วา
อสส อนาวภูั วาติ ๑ อาวภูั หิสส โภ โคตม ๑

[๑๕๘] ตั กี มณฺณสิ อมพภูจ อิช ขตุติยา ขตุติยั กิสฺมิณฺณิจิเทว

ปกรณ ชุรณุฑํ กริตฺวา ภสฺสปฺญฺเณ วชิตฺวา รฎฺฐา วา นครา
วา ปพฺพาเชยฺยํ อปีนุ โส ลภถ พฺราหฺมณฺสฺ อานํ วา อุกกํ
วาติ ฯ ลภถ โภ โคตม ฯ อปีนุ นํ พฺราหฺมณา โภเชยฺยํ
สทฺทเท วา ถาติปาเก วา ยณฺเณ วา ปาหุเน วาติ ฯ โภเชยฺยํ
โภ โคตม ฯ อปีนุ นํ พฺราหฺมณา มนฺเต วาเจยฺยํ วา โน
วาติ ฯ วาเจยฺยํ โภ โคตม ฯ อปีนุสฺส อิตฺถิสฺส อาวกฺกํ วา
อสฺส อนาวกฺกํ วาติ ฯ อนาวกฺกญฺหิสฺส โภ โคตม ฯ เอตฺตาวตา
โฆ อมฺพญฺจ ขตฺติโย ปรมนิหีนตปฺปตฺโต โหติ ยทิตํ ขตฺติยา
ชุรณุฑํ กริตฺวา ภสฺสปฺญฺเณ วชิตฺวา รฎฺฐา วา นครา วา
ปพฺพาเชนฺติ ฯ อิติ โฆ อมฺพญฺจ ยทาปี ขตฺติโย ปรมนิหีนตปฺปตฺโต
โหติ ตทาปี ขตฺติยา ว เสฎฺฐา หีนา พฺราหฺมณา ฯ พฺราหฺมณา
เจสา อมฺพญฺจ สนฺจุมารเณ คาธา ภาสิตา

[๑๕๕] ขตฺติโย เสฎฺฐโ จ ชเนตฺสุมิฺ เย โคตตปฺปฏิสฺสริโน

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฎฺฐโ จ เทวมานุเสติ ฯ

[๑๖๐] สฺวา โฆ ปเนสา อมฺพญฺจ พฺราหฺมณา สนฺจุมารเณ คาธา
สฺวคิตฺตา น พุคฺคิตฺตา สฺวภาสิตา น พุพฺภาสิตา อตฺถสยฺหิตา โน
อนตฺถสยฺหิตา อนุมตา มยา อหํปี อมฺพญฺจ เอวํ วทามิ

[๑๖๑] ขตฺติโย เสฎฺฐโ จ ชเนตฺสุมิฺ เย โคตตปฺปฏิสฺสริโน

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฎฺฐโ จ เทวมานุเสติ ฯ

ภาณวาริ ปจฺมํ ฯ

[๑๖๒] กตมํ ปน ตํ โภ โคตม จรณํ กตมา สว วิชาติ ฯ
น โข อมฺพญฺช อนุตฺตราย วิชาจรณสมฺปทาย ชาติวาโท วา
วฺจฺจติ โคตฺตวาโท วา วฺจฺจติ มานวาโท วา วฺจฺจติ อรหฺสี วา
มํ ตํ น วา มํ ตํ อรหฺสีติ ยตถ โข อมฺพญฺช อวาโห วา
โหติ วิวาโห วา โหติ อวาหวิวาโห วา โหติ เอตฺถตํ วฺจฺจติ
ชาติวาโท วา อิติปิ โคตฺตวาโท วา อิติปิ มานวาโท วา
อิติปิ อรหฺสี วา มํ ตํ น วา มํ ตํ อรหฺสีติ เข หิ เกจ
อมฺพญฺช ชาติวาทวินิพฺพชา วา โคตฺตวาทวินิพฺพชา วา มานวาทวินิพฺพชา
วา อวาหวิวาทวินิพฺพชา วา อารกา เต อนุตฺตราย
วิชาจรณสมฺปทาย ปหาย โข อมฺพญฺช ชาติวาทวินิพฺพชฺช
โคตฺตวาทวินิพฺพชฺช มานวาทวินิพฺพชฺช อวาหวิวาทวินิพฺพชฺช
อนุตฺตราย วิชาจรณสมฺปทาย สจฺฉิกิริยา โหตีติ ฯ

[๑๖๓] กตมํ ปน ตํ โภ โคตม จรณํ กตมา สว วิชาติ ฯ
อิธ อมฺพญฺช ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
ฯเปฯ (ยถา สามณฺณผล ๑ เอวํ วิตุถาเรตพฺพํ) ฯเปฯ เอวํ โข
อมฺพญฺช ภิกฺขุ สีสสมฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อิทํปีสฺส โหติ จรณสฺมี ฯเปฯ วิตกฺกวิจารานํ วุปฺสมา
ทฺถิยํ ฉานํ ตฺถิยํ ฉานํ จตฺตถํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ
อิทํปีสฺส โหติ จรณสฺมี ฯ อิทํปี โข ตํ อมฺพญฺช จรณํ ฯ
#๑ สี่. สามณฺณผล ฯ

ฅณทศุสนาย จิตต์ อภินิหริติ อภินินฺนามติ ๗เป๗ อิทํปีสุส
โหติ วิชฺขาย ๗เป๗ นาปริ อิตฺถคฺคตฺตายติ ปชานาติ ๗ อิทํปีสุส
โหติ วิชฺขาย ๗ อัย โข สอ อมฺพญฺจ วิชฺชา ๗ อัย วุจฺจติ
อมฺพญฺจ วิชฺชาสมฺปนฺโน อิติปี จรณสมฺปนฺโน อิติปี วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน
อิติปี ๗ อิมาย จ อมฺพญฺจ วิชฺชาสมฺปทาย จรณสมฺปทาย
อณฺณ วิชฺชาสมฺปทา จรณสมฺปทา อุตฺตริตฺรา วา
ปณฺธิตฺตรา วา นคฺคิ ๗ อิมาย โข อมฺพญฺจ อนฺุตฺตราย วิชฺชาจรณสมฺปทาย
จตฺตาริ อปายมุขานิ ภวนฺติ ๗ กตฺมานิ จตฺตาริ ๗
อิธ อมฺพญฺจ อเอกฺจโ จ สมฺโณ วา พุราหฺมโณ วา อิมฺเยว อนฺุตฺตริ
วิชฺชาจรณสมฺปทํ อนภิสฺมฺภุณฺมาโน ขาริวิวิธมฺาทาย อรณฺณวณฺมชฺโณคฺคาหติ
ปวตฺตผลโกชนฺ โภวิสุสํมิติ ๗ โส อณฺณทคฺคํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนสฺเสว ปรีจารโก สมฺปชฺชติ ๗ อิมาย โข อมฺพญฺจ%
อนฺุตฺตราย วิชฺชาจรณสมฺปทาย อิทํ ปจฺมํ อปายมุขํ ภวติ ๗

[๑๖๔] ปุณฺ จปริ อมฺพญฺจ อีเชกฺจโ จ สมฺโณ วา พุราหฺมโณ
วา อิมณฺเจว อนฺุตฺตริ วิชฺชาจรณสมฺปทํ อนภิสฺมฺภุณฺมาโน ปวตฺตผลโกชนฺตฺตณฺจ
อนภิสฺมฺภุณฺมาโน กุทฺทาลปีฎฺกํ อาทาย อรณฺณวณฺมชฺโณคฺคาหติ
กณฺฑมฺูลผลโกชนฺ โภวิสุสํมิติ ๗ โส อณฺณทคฺคํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนสฺเสว ปรีจารโก สมฺปชฺชติ ๗ อิมาย โข อมฺพญฺจ
อนฺุตฺตราย วิชฺชาจรณสมฺปทาย อิทํ ทฺุติยํ อปายมุขํ ภวติ ๗

[๑๖๕] ปุณฺ จปริ อมฺพญฺจ อีเชกฺจโ จ สมฺโณ วา พุราหฺมโณ

วา อิมญฺเจว อนุตฺตรํ วิชฺชาจรณสมฺปทํ อนภิสมฺภูณฺมาโน ปวตฺตผล-
โกชนตฺตลฺลจฺ อนภิสมฺภูณฺมาโน กณฺฑมฺลผลโกชนตฺตลฺลจฺ อนภิสมฺภูณ-
มาโน คามสามนฺตํ วา นิคมสามนฺตํ วา อคฺยาคารํ กริตฺวา
อคฺคิํ ปริจฺรณฺโต อจฺฉติ ๑ โส อลฺลทตฺถํ วิชฺชาจรณสมฺปนฺนสฺเสว
ปริจฺจารโก สมฺปชฺชติ ๑ อิมาย โข อมฺพภฺจฺ อนุตฺตราย วิชฺชา-
จรณสมฺปทาย อิทํ ตตฺถิ อปายมฺขํ ภวติ ๑

[๑๖๖] ปฺน จปฺริ อมฺพภฺจฺ อีเชกฺจฺโจ สมฺโณ วา พฺราหฺมโณ
วา อิมญฺเจว อนุตฺตรํ วิชฺชาจรณสมฺปทํ อนภิสมฺภูณฺมาโน ปวตฺตผลโกชนตฺตลฺลจฺ
อนภิสมฺภูณฺมาโน กณฺฑมฺลผลโกชนตฺตลฺลจฺ อนภิสมฺภูณฺมาโน
อคฺคิปริจฺริยลฺลจฺ อนภิสมฺภูณฺมาโน จาคฺคฺมมหาปฺเถ จตฺตวารี
อการํ กริตฺวา อจฺฉติ โย อิมายิ จตฺถิ ทิสายิ อากมฺิสฺสติ สมฺโณ
วา พฺราหฺมโณ วา ตมฺหิ ยถาสตฺติ ยถาพฺลํ ปฺฏิปฺฐิซฺสามิตี ๑
โส อลฺลทตฺถํ วิชฺชาจรณสมฺปนฺนสฺเสว ปริจฺจารโก สมฺปชฺชติ ๑
อิมาย โข อมฺพภฺจฺ อนุตฺตราย วิชฺชาจรณสมฺปทาย อิทํ จตฺตถํ
อปายมฺขํ ภวติ ๑ อิมาย โข อมฺพภฺจฺ อนุตฺตราย วิชฺชาจรณสมฺปทาย
อิมานิ จตฺตาริ อปายมฺขานิ ภวานฺติ ๑

[๑๖๗] ตํ ก็ มลฺลลสิ อมฺพภฺจฺ อปฺนุ ตฺวํ อิมาย อนุตฺตราย
วิชฺชาจรณสมฺปทาย สนฺทิสฺสสิ สจฺริยโกตี ๑ โน หิํทํ โภ โคตม
โก จาํทํ โภ โคตม สจฺริยโก กา จ อนุตฺตรา วิชฺชาจรณ-
สมฺปทา อารกาํทํ โภ โคตม อิมาย อนุตฺตราย วิชฺชาจรณ-

สมฺปทาย สาจฺรียโกติ ฯ ตํ ก็ มลฺลลสิ อมฺพญฺจ อปีนฺ ๓ ๓
 อิมฺเบว อนฺตฺตฺร วิชฺชาจฺรณสมฺปทํ อนภิสมฺภุณฺณมาโน ขาริววิธมาทาย
 อรณฺณวนมชฺโฆคาหสิ สาจฺรียโก ปวตฺตผลโกชนา ภวิสฺสามาติ ฯ
 โน หิทฺ โก โคตม ฯ ตํ ก็ มลฺลลสิ อมฺพญฺจ อปีนฺ ๓ ๓
 อิมฺเบว อนฺตฺตฺร วิชฺชาจฺรณสมฺปทํ อนภิสมฺภุณฺณมาโน ปวตฺตผล-
 โกชนตฺตลฺจ อนภิสมฺภุณฺณมาโน กุฑฺฑทาลปีฏกํ อาทาย อรณฺณวน-
 มชฺโฆคาหสิ สาจฺรียโก กณฺฑทมูลผลโกชนา ภวิสฺสามาติ ฯ โน หิทฺ
 โโก โคตม ฯ ตํ ก็ มลฺลลสิ อมฺพญฺจ อปีนฺ ๓ ๓ อิมฺเบว
 อนฺตฺตฺร วิชฺชาจฺรณสมฺปทํ อนภิสมฺภุณฺณมาโน ปวตฺตผลโกชนตฺตลฺจ
 อนภิสมฺภุณฺณมาโน กณฺฑทมูลผลโกชนตฺตลฺจ อนภิสมฺภุณฺณมาโน ความสามนฺตํH
 วา นิคมสามนฺตํ วา อคฺยาคารํ กริตฺวา อคฺคิ ปริจฺจรณฺโต
 อจฺฉสิ สาจฺรียโกติ ฯ โน หิทฺ โก โคตม ฯ ตํ ก็ มลฺลลสิ อมฺพญฺจ
 อปีนฺ ๓ ๓ อิมฺเบว อนฺตฺตฺร วิชฺชาจฺรณสมฺปทํ อนภิสมฺภุณฺณมาโน
 ปวตฺตผลโกชนตฺตลฺจ อนภิสมฺภุณฺณมาโน กณฺฑทมูลผลโกชนตฺตลฺจ
 อนภิสมฺภุณฺณมาโน อคฺคิปริจฺจริยลฺจ อนภิสมฺภุณฺณมาโน จาตุมฺมหาปเถ
 จตฺตฺวารี อคฺคาร์ กริตฺวา อจฺฉสิ สาจฺรียโก โย อิม่าหิ จตฺตฺหิ
 ทิส่าหิ อากมิตฺสฺสติ สมฺโน วา พฺราหฺมโณ วา ตมฺหํ ยถาสตฺติ
 ยถาพลํ ปฏฺธิปฺปฺชิสฺสามิตฺติ ฯ โน หิทฺ โก โคตม ฯ อิติ โข อมฺพญฺจ
 อิมาย เจว ๓ ๓ อนฺตฺตฺรวิชฺชาจฺรณสมฺปทาย ปริเทโณ สาจฺรียโก
 เย หิ เกจิมฺ อนฺตฺตฺรวิชฺชาจฺรณสมฺปทาย จตฺตฺวาริ อปายมฺขานิ

ภวนติ ตโต จ ปรีหีนโน สาจริยโก ฯ

[๑๖๘] ภาสิตา โข ปน เต เอสา อมพฏจ อจริเยน
พราหฺมณเณน โปกฺขรสาตินา วาจา เกจิ มฺนุชกา สมณกา อิปฺภา
กณฺหา พนฺธุปาทปจฺจา กา จ เต วิชฺชานํ พราหฺมณานํ
สากจฺฉาติ ฯ อตฺตนา อาปายิกอปี อปริปุรฺมานโน ฯ ปสฺส
อมพฏจ ยาว อปรทฺชณฺจ เต อิทํ อจริยสฺส พราหฺมณสฺส
โปกฺขรสาตีสฺส ฯ พราหฺมโณ โข ปน อมพฏจ โปกฺขรสาตี
รณฺโณ ปเสนทิกอสฺสทฺส ทตฺตํ กฺุณฺชติ ตสฺส ราชา ปเสนทิกอสฺโส
สมมุชฺฉิภาวปี น ททาติ ยทาปี เตน มนฺเตติ ตโรทฺสสนฺเตน
มนฺเตติ ฯ ยสฺส โข ปน อมพฏจ ฌมมิกํ ปยาตํ ภิกขํ
ปฏฺิคฺคณฺเหยฺย กถํ ตสฺส ราชา ปเสนทิกอสฺโส สมมุชฺฉิภาวปี น
ทเทยฺย ฯ ปสฺส อมพฏจ ยาว อปรทฺชณฺจ เต อิทํ อจริยสฺส
พราหฺมณสฺส โปกฺขรสาตีสฺส ฯ

[๑๖๙] ตํ กิ มณฺณสิ อมพฏจ อธิ ราชา ปเสนทิกอสฺโส
หตฺถิถิวายํ วา นิสินฺโน รณฺูปตฺถเร วา จิโต อุกฺเคหิ วา
ราชญฺเณหิ วา กิณฺจิทเวว มนฺตํ มนฺเตยฺย ฯ โส ตมฺหา ปเทสา
อปกฺกมฺม เอกมนฺตํ ติณฺุญฺเจยฺย อถ อากจฺเจยฺย สฺสุทฺโท วา สฺสุทฺททาโส
วา โส ตสฺมี ปเทเส จิโต มนฺตํ มนฺเตยฺย เอวปี ราชา
ปเสนทิกอสฺโส อาห เอวปี ราชา ปเสนทิกอสฺโส อาหาติ ฯ
อปีนุ โข ราชภณฺตี วา ภณฺตี ราชมนฺตํ วา มนฺเตติ ตาวตา

โส อสฺส ราชา วา ราชมหามคฺโต วาติ ฯ โน หิ
โก โคตม ฯ เอวเมว โข ตฺวํ อมฺพญฺจ เย เตปิ อเหตุ
พฺราหฺมณํ ปุพฺพกา อิสฺสโย มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร
เยสมิทฺถิ เอตฺรหิ พฺราหฺมณา โปราณํ มนฺตปฺทํ คีตํ ปวตฺตํ
สมิทฺถิ ตทฺนุคายนฺติ ตทฺนุภาสฺนฺติ ภาสิตฺมฺนุภาสฺนฺติ วาจิตฺมฺนฺวาเจนฺติ
เสยฺยถิทฺถิ อญฺจโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ
องฺคิโรโส ภารทฺวาโช วาเสณฺโง กสฺสโป ภคฺ คฺยหา มนฺเต
อชฺชียมิ สาจฺริยโก ตาวตา ตฺวํ ภวิสฺสตี อิติ วา อิตฺตํ
วา ปฏิปนฺโนติ เนตฺถิ จานํ วิชฺชตี ฯ ตํ กิ มนฺตฺยตี อมฺพญฺจ
กิณฺติ เต สุตฺถิ พฺราหฺมณํ วุฑฺฒานํ มหฺลลกันํ อจฺริยปจฺริยานํ
ภาสฺมานานํ เย เต อเหตุ พฺราหฺมณํ ปุพฺพกา อิสฺสโย
มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร เยสมิทฺถิ เอตฺรหิ พฺราหฺมณา
โปราณมนฺตปฺทํ คีตํ ปวตฺตํ สมิทฺถิ ตทฺนุคายนฺติ ตทฺนุภาสฺนฺติ
ภาสิตฺมฺนุภาสฺนฺติ วาจิตฺมฺนฺวาเจนฺติ เสยฺยถิทฺถิ อญฺจโก วามโก
วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ องฺคิโรโส ภารทฺวาโช วาเสณฺโง
กสฺสโป ภคฺ เอวํ สฺว เต สฺนฺหาตา สฺวลิตฺตา กปฺปิตฺเตสมฺสฺส
อามุคฺตมาลาภฺรณา โอทาทวคฺถวสนา ปญฺจหิ กามคฺคฺเชหิ สมปฺปิตา
สมงฺคิฏฺฐตา ปฺริจาเรนฺติ เสยฺยถาปี ตฺวํ เอตฺรหิ สาจฺริยโกติ ฯ โน
หิทฺถิ โโก โคตม ฯ เอวํ สฺว เต สาลินํ โอทนํ วิจิตฺตกาพกํ
อนกสฺสุปี อนกพฺยณฺชนํ ปฺริกฺขณฺชนฺติ เสยฺยถาปี ตฺวํ เอตฺรหิ

สาจริยโกติ ฯ โน หิทำ โภ โคตม ฯเปฯ เอวัง สุ เต
 เวฏฺฐกนตปฺสสาหิ นาริหิ ปฺริจาเรนฺติ เสยฺยถาปี ตฺวํ เอตฺรหิ
 สาจริยโกติ ฯ โน หิทำ โภ โคตม ฯเปฯ เอวัง สุ เต
 กุตฺตวาเลหิ วพฺวารเลหิ ทีฆาหิ ปโตทลฺลภูจฺหิ วาหเน วิตุทฺนฺตา
 วิจฺริสฺสฺสนฺติ เสยฺยถาปี ตฺวํ เอตฺรหิ สาจริยโกติ ฯ โน หิทำ โภ
 โคตม ฯเปฯ เอวัง สุ เต อุกฺกิณฺณปฺริกฺขาสฺ อุกฺกิขิตฺตปฺลิฆาสฺ
 นครูปการิกาสฺ ทีฆาสีพฺพุเตหิ ปฺริเสหิ รกฺษาเปนฺติ เสยฺยถาปี ตฺวํ
 เอตฺรหิ สาจริยโกติ ฯ โน หิทำ โภ โคตม ฯเปฯ อิติ โข
 อมฺพฺภุจฺ เนว ตฺวํ อิติ น ปน อิตฺติาย ปฺฏิปนฺโน สาจริยโก
 ยสฺส โข ปน อมฺพฺภุจฺ มยิ กงฺขา วา วิมฺติ วา โส มํ
 ปญฺเฬน อหํ เวยฺยากรณฺน โสชิตฺตาสามีติ ฯ

[๑๗๐] อถ โข ภควา วิหารา นิกฺขมฺม จงฺกมํ อพฺภุจฺจาสิ ฯ
 อมฺพฺภุจฺปิ มาณโว วิหารา นิกฺขมฺม จงฺกมํ อพฺภุจฺจาสิ ฯ
 อถ โข อมฺพฺภุจฺ มาณโว ภควนฺตํ จงฺกมฺนฺตํ อนฺจงฺกมฺมาโน
 ภควโต กายे ทฺวตฺตีสฺมหาปฺริสฺสฺลกฺขณานิ สฺมมฺนฺเนสิ ฯ อทฺทสา
 โข อมฺพฺภุจฺ มาณโว ภควโต กายे ทฺวตฺตีสฺมหาปฺริสฺสฺลกฺขณานิ
 เขภฺยุเยน จเปตฺวา เทว ทฺวีสุ มหาปฺริสฺสฺลกฺขณेषु กงฺขติ วิจิกิจฺจติ
 นาธิมุจฺจติ น สฺมปฺสึทฺติ โภโสหิเต จ วตฺถกฺขเยห ปฺหุตฺตฺวิหฺตฺตาย
 จ ฯ อถ โข ภควโต เอตฺทโหสิ ปฺสฺสฺติ โข เม อัย อมฺพฺภุจฺ
 มาณโว ทฺวตฺตีสฺมหาปฺริสฺสฺลกฺขณานิ เขภฺยุเยน จเปตฺวา เทว

ทวิสุ มหาปฐิสถกษณเส อมพญโจ กงขติ วิจิจันติ นาธิมัจจติ
น สมปฐีหติ โกโสหิตเต จ วตถคฺคเยห ปหุตชิวฺหตาย จาติ ฯ
อถโข ภควา ตถารูปํ อิทฺฐาภิสฺขารํ อภิสฺขาระสิ ยถา อทฺทส
อมพญโจ มาณโว ภควโต โกโสหิตวตถคฺคยฺหํ ฯ อถโข ภควา
ชิวฺหํ นินฺนาเมตฺวา อุโภปี กณฺณโสทานิ อนุมสิ ปฏิมสิ อุโภปี
นาสิกโสทานิ อนุมสิ ปฏิมสิ เกวลมฺปี นลาภฺมณฺทลํ ชิวฺหาย
ฉาเทสิ ฯ

[๑๗๑] อถโข อมพญจสฺส มาณวสฺส เอตทโหสิ สมฺนฺนาคโต
โข สมโณ โคตโม ทฺวตฺถีสมหาปฐิสถกษณฺเหสิ ปฐิปฺณฺณฺเหสิ โน
อปฐิปฺณฺณฺเหสิติ ฯ ภควนฺตํ เอตทโวจ หนฺนท จทานิ มยฺ โภ โคตม
คจฺฉาม พหุจิจจา มยฺ พหุจฺฉินฺยติ ฯ ยสฺสทานิ ตฺวํ อมพญจ
กถํ มณฺณสิติ ฯ อถโข อมพญโจ มาณโว วพฺวารถมารุยฺห
ปฏฺกามิ ฯ

[๑๗๒] เตน โข ปน สมเยน พฺราหฺมโณ โปกฺขรสาตี อุกฺกจาย
นิกฺขมิตฺวา มหตา พฺราหฺมณคณฺเนน สทฺธิํ สเก อารามํ นิสินฺโน
โหติ อมพญจฺเยว มาณวํ ปฐิมาเนนฺโต ฯ อถโข อมพญโจ
माणโว เยน สโก อาราโม เตน ปายาสิ ยาวตฺถิกา ยานสฺส ภูมิ
ยานเนน กนฺตฺวา ยานา ปจฺจโฆโรหิตฺวา ปตฺติโก ว เยน พฺราหฺมโณ
โปกฺขรสาตี เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา พฺราหฺมณํ โปกฺขรสาตี
อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีหิ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข อมพญจฺ

มาณว พุราหุมน โปน กุขรสาติ เอตทโวจ กจจิ ตาต อมพญจ
อทุทส ตั ภาวนตัม โคตมนุตติ ฯ อทุทสาม โข มย โภ ตั ภาวนตัม
โคตมนุตติ ฯ กจจิ ตาต อมพญจ ตั ภาวนตัม โคตมัม ตถาสนุตเตยว
สทุโท อพุกุคโต โน อณณธา กจจิ ปน โภ โส ภาว โคตโม
ตาทีโส โน อณณธาทีโสติ ฯ ตถาสนุตเตยว โภ ตั ภาวนตัม โคตมัม
ตถาสทุโท อพุกุคโต โน อณณธา ตาทีโส ว โภ โส ภาว โคตโม
โน อณณธาทีโส สมณนาคโต ว โภ โส ภาว โคตโม
ทวตตีสมหาปริสทกขณเหหิ ปริปนุณเหหิ โน อปริปนุณเหหิตี ฯ อหุ
ปน เต ตาต อมพญจ สมณน โคตเมน สทุธี โภจเทว กถาสลลาโปติ ฯ
อหุ โข เม โภ สมณน โคตเมน สทุธี โภจเทว
กถาสลลาโปติ ฯ ยถากถัม ปน เต ตาต อมพญจ อหุ สมณน
โคตเมน สทุธี โภจเทว กถาสลลาโปติ ฯ อถโฆ อมพญจโจ มาณโว
ยวตโก อโหสิ ภาวตา สทุธี กถาสลลาโป ตั สพพิ พุราหุมนสส
โปกุขรสาติสส อโรเจสิ ฯ

[๑๗๗] เอว วุตเต พุราหุมน โปน กุขรสาติ อมพญจ มาณว
เอตทโวจ อโห วต เร อมุหากัม ปณทิตก อโห วต เร อมุหากัม
พหุสสุตก อโห วต เร อมุหากัม เตวิชชก เอวรูเปน กิร โภ
ปุริโส อตุจจเรณ กายสส ภาทา ปรี มรณา อปายัม ทุกคตี
วินิปาตัม นิริยัม อุปปชเชยย ยเทว โข ตวั อมพญจ ตั ภาวนตัม
โคตมัม เอว อาสชช อาสชช อวจาสิ อถโฆ ภาว โคตโม อเมหิ

เอวํ อุปนฺนํ อุปนฺนํ อวจ อโห วต เร อมหากํ ปณฺทิตก
อโหสิ วต เร อมหากํ พหุสฺสตก อโห วต เร อมหากํ เตวิชชก
เอวรุเปณ กิร โภ ปุริโส อตฺถจเรณ กายสฺส เกทา ปรี มรณา
อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺเชยฺยาติ ฯ กุปีโต อนตฺตมโน
อมฺพญฺ์ มาณวํ ปทสาเยว ปวตฺเตสิ อิจฺฉติ จ ตาวเทว ภควนฺตํ
ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตุํ ฯ อถ โข เต พุราหฺมณา พุราหฺมณํ
โปกฺขรสาตี เอตทโวจ อตีวิกาโล โข โภ อชฺช สมณํ โคตมํ
ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตุํ เสวทานิ ภวํ โปกฺขรสาตี สมณํ โคตมํ
ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑

[๑๗๔] อถ โข พุราหฺมโณ โปกฺขรสาตี สเก นีเวสเน ปณฺธิตํ
ชาทนียํ โภชนียํ ปฏฺิยาทาเปตฺวา ยานเ อาโรเปตฺวา อุกกาสุ
ธาริยมานาสุ อุกกฏฺาย นียฺยาสิ เยน อิจฺฉานํกลวนสณฺโห เตน
ปายาสี ขาวติกา ยานสฺส ภูมิ ยานเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา
ปตฺติโก ว เยน ภควา เตนฺอุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ
สมฺโมทํ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทํ ๑ถ
เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข พุราหฺมโณ โปกฺขรสาตี ภควนฺตํ เอตทโวจ
อาคมา นุ ขฺวริท โภ โคตม อมหากํ อนฺเตวาสิ อมฺพญฺ์
माणโวติ ๑ อาคมา โข เตช พุราหฺมณ อนฺเตวาสิ อมฺพญฺ์
माणโวติ ๑ อหุ ปน เต โภ โคตม อมฺพญฺ์ เณ มาณเวเน สทฺธิ
โกจิทเวว กถาสลฺลาโปติ ๑ อหุ โข เม พุราหฺมณ อมฺพญฺ์ เณ

มาณเวน สทุธิ โกจิเทว กถาสลลาไปติ ฯ ยถากถึ ปน เต โภ
โคตม อหุ อมฺพญฺเจน มาณเวน สทุธิ โกจิเทว กถาสลลาไปติ ฯ
อถโข ภควา ยาวตโก อโหสิ อมฺพญฺเจน มาณเวน สทุธิ กถาสลลาไป
ติ สพุพิ พุราหฺมณฺสฺส โปกฺขรสาติสฺส อาโรเจสิ ฯ

[๑๗๕] เอวํ วุตฺเต พุราหฺมโณ โปกฺขรสาติ ภควนฺตเมตทโวจ
พาโล โภ โคตม อมฺพญฺโ จ มาณโว ขมตุ ภวํ โคตโม อมฺพญฺสฺส
มาณวสฺสาติ ฯ สฺสึ โหตุ พุราหฺมณ อมฺพญฺโ จ มาณโวติ ฯ อถโข
พุราหฺมโณ โปกฺขรสาติ ภควโต กายะ ทวตฺตีสมหาปฺริสลกฺขณานิ
สมฺมณฺเนสิ ฯ อทฺทสา โข พุราหฺมโณ โปกฺขรสาติ ภควโต กายะ
ทวตฺตีสมหาปฺริสลกฺขณานิ เขญฺยุเณน จเปตฺวา เทว ทฺวิสุ มหาปฺริสลกฺขณฺเสสุ
กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาริมฺฺจติ น สมฺปสีทติ โภโสหิตะ
จ วตฺถกฺุเยห ปหฺุตชิวฺหตฺาย จ ฯ อถโข ภควโต เอตทโหสิ
ปสฺสติ โข เม อัย พุราหฺมโณ โปกฺขรสาติ ทวตฺตีสมหาปฺริสลกฺขณานิ
เขญฺยุเณน จเปตฺวา เทว ทฺวิสุ มหาปฺริสลกฺขณฺเสสุ กงฺขติ
วิจิกิจฺจติ นาริมฺฺจติ น สมฺปสีทติ โภโสหิตะ จ วตฺถกฺุเยห
ปหฺุตชิวฺหตฺาย จาติ ฯ อถโข ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสฺซารํ
อภิสฺซาระสิ ยถา อทฺทส พุราหฺมโณ โปกฺขรสาติ ภควโต โภโสหิตํ
วตฺถกฺุยฺหํ ฯ อถโข ภควา ชิวฺหํ นินฺนาเมตฺวา อุภปิ กณฺณโสตานิ
อนฺมสิ ปฏิมสิ อุภปิ นาสิกโสตานิ อนฺมสิ ปฏิมสิ เกวลมฺปิ
นลาญฺมณฺทลํ ชิวฺหาย ฉาเทสิ ฯ อถโข พุราหฺมณฺสฺส โปกฺขรสาติสฺส

เอตทโหสิ สมณนาคโต โข สมโณ โคตโม ทวตฺตีสมหาปฺริสทกฺขณฺเหหิ
ปฺริปฺญณฺเหหิ โน อปฺริปฺญณฺเหหิตฺติ ฯ ภควนฺตุ เอตทโวจ
อธฺวาเสตุ ภวํ โคตโม อชฺชตนาย ภตฺตํ สทฺฐี ภัทฺทสฺสเมนาติ ฯ
อธฺวาเสสิ ภควา ตฺถนฺทึภาวนฺ ฯ อถโฆ พฺราหฺมโณ ปฺกฺขรสาติ
ภควโต อธฺวาสนํ วิทิตฺวา ภควโต กาลํ อโรเจสิ กาลो โภ
โคตม นินฺนิจิตฺตํ ภตฺตนฺตติ ฯ

[๑๗๖] อถโฆ ภควา ปุพฺพพฺพหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
สทฺฐี ภัทฺทสฺสเมน เยน พฺราหฺมณฺสฺส ปฺกฺขรสาติสฺส นีเวสนํ
เตนุสสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตฺติ ฯ อถโฆ
พฺราหฺมโณ ปฺกฺขรสาติ ภควนฺตุ ปณฺเฑน ขาทนฺเยน โภชนฺเยน
สทฺถตา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ มาณวกา จ ภัทฺทสฺสํ ฯ อถโฆ
พฺราหฺมโณ ปฺกฺขรสาติ ภควนฺตุ ภูตฺตาวี โอนิตฺตปตฺตปาณิ อณฺณตฺร
นิจิ อาสนํ คเหตุวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนสฺส โข
พฺราหฺมณฺสฺส ปฺกฺขรสาติสฺส ภควา อฺนุพฺพุพิทถิ กเถสิ เสยฺยถิทํ
ทานกถิ สีสกถิ สคฺคกถิ กามานํ อาทินวํ โอคาริ สักกเลสิ เนกขมฺเม
อานิสฺสํ ปกาเสสิ ฯ ยทา ภควา อณฺณาสิ พฺราหฺมณฺ ปฺกฺขรสาติ
กถฺลจิตฺตํ มุทฺทจิตฺตํ วินีวรณจตฺตํ อุกคฺคจิตฺตํ ปสฺนฺนจิตฺตํ อถสฺส
ยา พุทฺธานํ สามุกฺกัสนิกา ฐมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ ทฺถกฺขํ สมฺมทฺย
นโรโรธิ มคฺคํ ฯ เสยฺยถาปี นาม สฺทฺฐิ วตฺถิ อปคตกาพกิ สมฺมเทว
รชฺชนํ ปฏิกคฺคณฺหยฺย เอวเมว โข พฺราหฺมณฺสฺส ปฺกฺขรสาติสฺส

ตสมึเยว อาสเน วิรชั วิตมลิ ชมมจกขุ อูทปาติ ยั กิณจิ
สมุทยชมมึ สพพนตุ นิโรชชมนนติ ฯ

[๑๗๗] อถโข พุราหุมนโณ โปกษรสาติ ทิฏฐชมโม ปตตชมโม
วิทิตชมโม ปรีโยคาพหชมโม ตินณวิจิกิโน วิคตถกโก เวสาร์ชชปตโต
อปรปจโย สตุถุ สาสเน ภควนตุ เอตทโวจ
อภิกกนตุ โภ โคตม อภิกกนตุ โภ โคตม เสยธธาปี โภ
โคตม นิกกษชิตี วา อุกกษชชชย ปฏิจจนนั วา วิวเรยช มุพหสส
วา มคคิ อาจิกชชชย อนชกาเร วา เตลปชชชิตี ชาเรยช จกขุมนโต
รูปานิ ทกษนตติ เอวเมว โข โภตา โคตเมน อนนคปรียาเยน
ชมโม ปกาสิโต เอสาหิ โภ โคตม สปตโต สกรियो สปรีโส
สามจโจ ภวนตุ โคตมึ สรณึ กจณามิ ชมมณจ ภิกขุสัชณจ
อุปาสกั มั ภวั โคตโม ชาเรตุ อชชตคเค ปาณเปตี สรณจคตี
ยธา จ ภวั โคตโม อุกกษชชชย อณณานิ อุปาสกกุลานิ อุปสงกมติ
เอวเมว โข ภวั โคตโม โปกษรสาติกุลึ อุปสงกมตุ ตตุถ เย
เต มาณวกา วา มาณวิกา วา ภวนตุ โคตมึ อภิวาเทสสนติ
วา ปจจุกชิสสนติ วา อาสนั วา อูทกั วา ทสสนติ จิตตุ วา
ปสาเทสสนติ เตสั ตั ภวิสสติ ทิฆมตตุ หิตาย สุขายาติ ฯ กลยาณั
วูจติ พุราหุมนนติ ฯ

อมพภูจสุตตุ ตติยั นิฏฐิตั ฯ

โสณทณฯสุตต์ จตุตถ

[๑๗๘] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกํ สมยํ ภควา อญฺเศสุ จาริกญฺจรมานโน
มหตา ภิกฺขุสํเขน สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ เยน
จมุปา ตทวสริ ๑ ตตฺร สฺทํ ภควา จมุปายิ วิหริติ คคฺคราย
โปกฺขรณียาตีเร ๑

[๑๗๙] เตน โข ปน สมเยน โสณทณฺโฑ พุราหุมนฺโณ จมุปี
อชฺฌาวสตี สตฺตฺตฺสสฺสํ สติณฺณกฺุโจทกํ สรณฺณํ ราชโกคฺคํ รณฺณา
มากเชน เสนิเยน พิมฺพิสาเรณ ทินฺนํ ราชทายิ พุราหุเมทยิ ๑
อสุสฺสํ โข จมุเปยฺยกา พุราหุมนคฺคหปฺตีกา สมฺโณ ขลฺ โภ
โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลฺลา ปพฺพชิตฺโต อญฺเศสุ จาริกญฺจรมานโน
มหตา ภิกฺขุสํเขน สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ จมุปี อนฺุปฺตฺโต
จมุปายิ วิหริติ คคฺคราย โปกฺขรณียา ตีเร ตํ โข ปน ภาวนตํ
โคตมํ เอวํกลฺยาณํ กิตฺติสทฺโฑ อพฺุคฺคโต อิติปี โส ภควา
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกฺโต โลกวิทู อนฺุตฺตโร
ปฺริสทฺมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ โส อิมํ โลกํ
สเทวํ สมารกํ สพุราหุณํ สสฺสมณฺพุราหุณฺณี ปชํ สเทวมนุสฺสํ
สยิ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ โส ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ
มชฺฌกฺลฺยาณํ ปฺริโยसानกฺลฺยาณํ สาคถํ สพุยฺยชนํ เภวลปฺริปฺุณฺณํ
ปฺริสุทฺธิํ พุราหุณฺจริยิ ปกาเสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ

ทสฺสนํ โหตีติ ฯ อถโข จมฺเปยฺยกา พุราหุมนคหปติกา จมฺปาย
นิกฺขมิตฺวา สํฆาสํฆีคณฺเฐตา เยน คคฺครา โปกฺขรณฺเฐ เตนฺอุปสงฺกมฺนฺติ ฯ

[๑๘๐] เตน โข ปน สมฺเยน โสณทณฺโฑ พุราหุมนฺ อูปริปาสาเท
ทิวาเสยฺยํ อุปลโต โหติ ฯ อทฺทสา โข โสณทณฺโฑ
พุราหุมนฺ จมฺเปยฺยกเก พุราหุมนคหปติเก จมฺปาย นิกฺขมิตฺวา
สํฆาสํฆีคณฺเฐเต เยน คคฺครา โปกฺขรณฺเฐ เตนฺอุปสงฺกมฺนฺเต ทิสฺวา
ขตฺตํ อามนฺเตสิ ก็ นฺ โข โภ ขตฺเต จมฺเปยฺยกา พุราหุมนคหปติกา
จมฺปาย นิกฺขมิตฺวา สํฆาสํฆีคณฺเฐตา เยน คคฺครา
โปกฺขรณฺเฐ เตนฺอุปสงฺกมฺนฺตีติ ฯ อตฺถิ โข โภ สมฺเณ โคตมฺ
สภฺยปฺตฺโต สภฺยภฺตฺตา ปพฺพชฺชิตฺ องฺเกสุ จาริกถฺจรมานฺโน มหฺตา
ภิกฺขุสํฆเณ สทฺธี ปถจมฺตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ จมฺปํ อนฺุปปฺตฺโต จมฺปาย
วิหฺรติ คคฺคราย โปกฺขรณฺเฐ ตีเร ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ
เอวํภฺลฺยาณฺเฐ กิตฺติสทฺโฑ อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกฺโต โลกวิทู อนฺุตฺโตโร
ปฺริสทฺมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนฺุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ตเมเต ภวนฺตํ
โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมฺนฺตีติ ฯ เตนหิ โภ ขตฺเต เยน จมฺเปยฺยกา
พุราหุมนคหปติกา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา จมฺเปยฺยกเก พุราหุมนคหปติเก
เอวํ วเทสิ โสณทณฺโฑ โภ พุราหุมนฺ เอวมาห
อากเมนฺตุ กิร ภวนฺโต โสณทณฺโฑปี พุราหุมนฺ สมณฺ์ โคตมํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกมฺิสฺตีติ ฯ เอวํ โภติ โข โส ขตฺโต โสณ-

ทณฺทสฺส พุราหุณฺณสฺส ปฏฺฐิสฺสตุวา เยน จมฺเปยฺยกา พุราหุณฺณคหฺปติกา
เตนุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา จมฺเปยฺยเก พุราหุณฺณคหฺปติเก
เอตทโวจ โสณทณฺโท โภ พุราหุณฺโณ เอวมาห อากเมนฺตุ กิร
ภานฺโต โสณทณฺโทปิ พุราหุณฺโณ สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย
อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑

[๑๔๑] เตน โข ปน สมเณ นานาเวรชฺชกานํ พุราหุณฺณานํ
ปญฺจมตฺตานิ พุราหุณฺณสตานิ จมฺปาโย ปฏฺฐิสฺสนฺติ เกนจิเทว
กรณฺเณน ๑ อสฺสิสฺสํ โข เต พุราหุณฺณา โสณทณฺโท พุราหุณฺโณ
สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑ อถ โข เต พุราหุณฺณา
เณ โสณทณฺโท พุราหุณฺโณ เตนุปฺสงฺกมิตฺสฺส อุปฺสงฺกมิตฺวา โสณทณฺทํ
พุราหุณฺณํ เอตทโวจจ สจฺจํ กิร ภวํ โสณทณฺโท สมณฺโณ
โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑ เอวํ โข เม โภ โหติ อหฺมปิ
สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑ มา ภวํ โสณทณฺโท
สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิ น อรหฺติ ภวํ โสณทณฺโท
สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ สจฺจํ ภวํ โสณทณฺโท สมณฺโณ
โคตมฺโห ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ โภโต โสณทณฺทสฺส ยโส หายิสฺสติ
สมณฺณสฺส โคตมฺณสฺส ยโส อภิวทฺถิสฺสติ ยมฺปิ โภโต โสณทณฺทสฺส
ยโส หายิสฺสติ สมณฺณสฺส โคตมฺณสฺส ยโส อภิวทฺถิสฺสติ อิมินา
จฺจนฺเต น อรหฺติ ภวํ โสณทณฺโท สมณฺโณ โคตมฺโห ทสฺสนาย
อุปฺสงฺกมิตฺตํ สมณฺโณ เตวว โคตมฺโห อรหฺติ ภานฺตํ โสณทณฺทํ

ทสสนาย อุปสงกมิตฺถุ ภาวํ หิ โสณทณฺโฑ อุกโต สุชาโต มาติโต
จ ปิติโต จ สํสฺสทุชคหณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยฺคา อุกฺขิตฺโต
อนุปกฺกฏฺโฐ ชาตีวาทน ยมฺปิ ภาวํ โสณทณฺโฑ อุกโต สุชาโต
มาติโต จ ปิติโต จ สํสฺสทุชคหณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหยฺคา
อุกฺขิตฺโต อนุปกฺกฏฺโฐ ชาตีวาทน อิมินา จงฺเคน น อรหติ ภาวํ
โสณทณฺโฑ สมณฺโณ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงกมิตฺถุ สมโณ เตว
โคตโม อรหติ ภาวํ สํสฺสทุชคหณฺนิโก ทสฺสนาย อุปสงกมิตฺถุ ภาวํ
หิ โสณทณฺโฑ อทฺโธ มหทฺธโน มหาโกโธ ฯเปฯ ภาวํ
หิ โสณทณฺโฑ อชฺฌายโก มนฺตโร ตินฺณํ เวทานํ ปารคฺค
สนิฆณฺฑเกตุทานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อิติหาสปลยฺจมานํ ปทโก เวยฺยากรโณ
โลกายตมมหาปฺริสทกฺขณฺเส อนวโย ภาวํ หิ โสณทณฺโฑ
อภฺริโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตโย สมฺนฺนาคโต
พฺรหฺมวณฺณฺนิ พฺรหฺมวจฺจสิ ๑ อุกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย ภาวํ หิ
โสณทณฺโฑ สีสวา วุทฺธสิสิ ๒ วุทฺธสิเลน สมฺนฺนาคโต ภาวํ
หิ โสณทณฺโฑ กลฺยาณวาโจ กลฺยาณวากฺกรโณ ปฺริยา วาจา
สมฺนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อนลคฺคาย อตฺถสฺส วิญฺญาปฺนินา ภาวํ
หิ โสณทณฺโฑ พฺหุณฺโณ อจฺริยปาจฺริโย ตินฺนํ มาณวคฺคตานิ มนฺเต
วาเจติ พฺหุกา โข ปน นานาทิสา นานาชนปทา มาณวกา
อากจฺจนฺติ โภโต โสณทณฺฑสฺส สนฺตฺติเก มนฺตฺตฺติกา มนฺเต
#๑ สีส. พฺรหฺมวณฺณฺนิ พฺรหฺมวจฺจสิ ฯ ๒ สีส. วุทฺธสิสิ ฯ

อธิยิตฺถกามา ภวณฺหิ โสณทณฺโฑ ฌินฺโณ วุฑฺฒโต มหฺลลโก
อทุคฺคโต วโยนุปรุตฺโต สมฺโณ โคตโม ตฺรุโณ เจว ตฺรณปรุพฺพิโต
จ ภวณฺหิ โสณทณฺโฑ รณฺโณ มาคฺคสฺส เสนิยสฺส
พิมฺพิสาร์สฺส สกฺกโต ครุคฺคโต มานิตฺโต ปุชฺชิตฺโต อปฺจิตฺโต ภวณฺหิ
โสณทณฺโฑ พุราหฺมณฺสฺส ปกฺขรสาติสฺส สกฺกโต ครุคฺคโต มานิตฺโต
ปุชฺชิตฺโต อปฺจิตฺโต ภวณฺหิ โสณทณฺโฑ จมฺปปี อชฺฌาวสฺติ สตฺตฺตฺสทํ
สตีณกฺกุโฆทํ สฺชณฺณํ ราชโกคฺคํ รณฺณา มาคฺเชน เสนิเยน
พิมฺพิสาร์เนน ทินฺนํ ราชทายํ พุรหฺมเทยฺยํ ยมฺปปี ภวํ โสณทณฺโฑ
จมฺปปี อชฺฌาวสฺติ สตฺตฺตฺสทํ สตีณกฺกุโฆทํ สฺชณฺณํ ราชโกคฺคํ
रणฺณา มาคฺเชน เสนิเยน พิมฺพิสาร์เนน ทินฺนํ ราชทายํ พุรหฺมเทยฺยํ
อิมิณา จงฺเคน น อรหฺติ ภวํ โสณทณฺโฑ สมณฺณํ โคตมํ ทสฺสนาย
อุปรสฺงกมิตฺตุํ สมฺโณ เตวว โคตโม อรหฺติ ภวณฺตํ โสณทณฺฑํ
ทสฺสนาย อุปรสฺงกมิตฺตุนฺติ ฯ

[๑๘๒] เอวํ วุตฺเต โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ เต พุราหฺมณเ
เอตทโวจ เตนฺหิ โภ มมฺปิ สฺุณฺณถ ขถา มยเมว อรหาม ตํ
ภวณฺตํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปรสฺงกมิตฺตุํ น เตวว อรหฺติ โส ภวํ
โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย อุปรสฺงกมิตฺตุํ สมฺโณ ขลฺล โภ โคตโม
อุภโต สฺุชาโต มาติโต จ ปิตฺติโต จ สํสฺุทฺทคหฺณิโก ยาว สตฺตฺตมา
ปีตามหฺยคา อกฺขิตฺโต อนฺุปรกฺกุโฆ ชาติวาเทน ยํปี โภ สมฺโณ
โคตโม อุภโต สฺุชาโต มาติโต จ ปิตฺติโต จ สํสฺุทฺทคหฺณิโก ยาว

สตุตฺมา ปิตามหฺยฺคา อกฺขิตฺโต อนุปฺกฺกฺญฺโจ ชาติวาทน อิมินา
จฺจนฺน น อหฺรติ โส ภวฺ โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตุ
อถโข มยเมว อรหาม ตํ ภวฺนฺตํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตุ
สมโณ ขลฺ โภ โคตโม มหนฺตํ ฌาติสฺสํ โอหฺาย ปฺพชฺชิต
ฯเปฯ สมโณ ขลฺ โภ โคตโม ปหฺุตํ หิรณฺณํ สุวณฺณํ โอหฺาย
ปฺพชฺชิต ภูมิกตฺถจ เวหาสฺสฺกฺกฺจ สมโณ ขลฺ โภ โคตโม ททโร
ว สฺมาโน สฺสู กาทฺเกโส ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคโต ปจฺเมน
วยสา อการฺสฺมา อนการฺยิ ปฺพชฺชิต สมโณ ขลฺ โภ โคตโม
อกามกานํ มาตาปิตฺถนํ อสฺสฺมฺขานํ รุทฺถนฺตํ เกสมสฺสํ โอหฺาเรตฺวา
กาสายานิ วตฺถานิ อจฺจาทฺตฺวา อการฺสฺมา อนการฺยิ ปฺพชฺชิต
สมโณ ขลฺ โภ โคตโม อภิรฺูปํ ทสฺสนิโย ปาสาทิโก ปรมาย
วณฺณปฺกฺขรตฺย สมนฺนาคโต พุรฺหฺมวณฺณํ พุรฺหฺมวจฺจสิ อกฺขุทฺทาวกาโส
ทสฺสนาย สมโณ ขลฺ โภ โคตโม สิวา อริยสิลํ กุสลสิลํ
กุสลสิเลน สมนฺนาคโต สมโณ ขลฺ โภ โคตโม กลฺยาณวาทจ
กลฺยาณวาทฺกรโณ ปฺริยา วาจา สมนฺนาคโต วิสฺสฺกฺกฺจาย
อนลคฺลา ย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา สมโณ ขลฺ โภ โคตโม
พฺพหฺนํ อจฺจปจฺจริโย สมโณ ขลฺ โภ โคตโม จินฺนกาทรโค
วิกตฺจาปฺลโล สมโณ ขลฺ โภ โคตโม กมฺมวาทิ กิริยวาทิ
อปาปฺเรกฺขาริ พุรฺหฺมณฺญา ย ปชฺาย สมโณ ขลฺ โภ โคตโม
อจฺจาทฺถลา ปฺพชฺชิต อภินฺนขตฺติยฺกฺถลา สมโณ ขลฺ โภ โคตโม

อทุตมา ๑ กุลา ปุพพิโต มหัทธนา มหาโกกา สมณฺ ขลฺ โภ
โคตมฺ ตีโรฎฐา ตีโรชนปทา สปุจฉิตฺ อากจฺฉนฺติ สมณฺ ขลฺ
โภ โคตมฺ อนเกานิ เทวตาสหสฺसानิ ปาณฺเห สรณฺจตฺตานิ สมณฺ
ขลฺ โภ โคตมฺ เอวํกลฺยาณฺ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส
ภควา อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู
อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ
สมโณ ขลฺ โภ โคตโม ทวตฺตีสมฺมหาปุริสกลฺขณฺเห สมนฺนาคโต
สมโณ ขลฺ โภ โคตโม เอหิสาคตฺวาที สฺขิลो ๒ สมฺโมทโก อพฺภากุฎฺฐิโก
อฺตุตฺตานมฺโข ปุพฺพภาสี สมโณ ขลฺ โภ โคตโม จตฺนํ
ปริสํณํ สกฺกโต ครุคฺโต มานีโต ปุชฺชิตो อปฺจิตो สมณฺ ขลฺ โภ
โคตมฺ พหุ เทวา จ มนุสฺสา จ อภิปฺปสฺนฺนา สมโณ ขลฺ โภ
โคตโม ยสฺมี คามे วา นิคเม วา ปฏฺิวสฺติ น ตสฺมี คามे วา
นิกเม วา อมนุสฺสา มนุสฺเส วิเหเจนฺติ สมโณ ขลฺ โภ โคตโม
สํฆิณฺณคณฺณาจฺริโย ปุณฺณตฺถกฺกรานํ อคฺคมกฺขายติ ยถา โข ปน โภ
เอเตสํ สมณฺพฺราหฺมณฺณํ ยถา วา ตถา วา ยโส สมฺมทาคจฺฉนฺติ
น เหวํ สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ยโส สมฺมทาคโต อถ โข อนุตฺตราย
วิชฺชาจรณสมฺปทาย สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ยโส สมฺมทาคโต สมณฺ
ขลฺ โภ โคตมฺ ราชา มากโร เสนิโย พิมฺพิสฺสโร สปุคฺโต สภฺริโย
#๑ อทุธาติปิ อทุธกฺลาติปิ อทุธกฺลาติปิ ปาโโจ ๑ ๒ ส. เอหิสาคตฺวาที
#สฺขิลो ๑

สปริโส สามจโจ ปาณหิ สรณงคโต สมณํ ขลु โภ โคตมํ
ราชา ปเสนทโกสโล สปุโต สกรियो สปริโส สามจโจ ปาณหิ
สรณงคโต สมณํ ขลु โภ โคตมํ พุราหุมนโณ โปกุขรสาติ สปุโต
สกรियो สปริโส สามจโจ ปาณหิ สรณงคโต สมโน ขลु โภ
โคตโม รญโย มาคชสฺส เสนียสฺส พิมพิสารสฺส สกุกโต ครุกโต
มานิโต ปุชิตो อปจิตो สมโน ขลु โภ โคตโม รญโย ปเสนทโกสลสฺส
สกุกโต ครุกโต มานิโต ปุชิตो อปจิตो สมโน ขลु
โภ โคตโม พุราหุมนสฺส โปกุขรสาติสฺส สกุกโต ครุกโต มานิโต
ปุชิตो อปจิตो สมโน ขลु โภ โคตโม จมฺปิ อนุปฺปโต จมฺปาย
วิหริติ คคฺคราย โปกุขรณียา तीरे ये โข ปน โภ เกจิ สมณา
วา พุราหุมนฺนา वा อมฺหากं कामगुचेत्तं आकञ्चन्ति อดิธิโน เต
โหนติ อดิธิโน ปนเมหิ สกุกาตพฺพา ครุกาตพฺพา มานตพฺพา
ปุเชตพฺพา อปเจตพฺพา ยมฺปิ โภ สมโน โคตโม จมฺปิ อนุปฺปโต
จมฺปาย วิหริติ คคฺคราย โปกุขรณียา तीरे อดิธิสมฺหากं สมโน
โคตโม อดิธิ โข ปนเมหิ สกุกาตพฺโพ ครุกาตพฺโพ มานตพฺโพ
ปุเชตพฺโพ อปจิตพฺโพ อิมินา จงฺเคน น อรหติ โส ภวํ โคตโม
อมฺหากं ทสฺสนาย อุปสงฺกมิต्तु อถโฆ มยเมว อรหาม ตं ภวนฺตํ
โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิต्तु เอตฺตเก โข อหํ โภโต โคตมสฺส
วณฺเณ ปรียาปฺณามิ โน จ โข โส ภวํ โคตโม เอตฺตกาวณฺโณ
อปริมาณวณฺโณ हि โส ภวํ โคตโมติ ฯ

[๑๘๓] เอวํ วุตเต เต พุราหุณฺณา โสณทณฺฑํ พุราหุณฺณํ
เอตทโวจจ ยถา โข ภวํ โสณทณฺฑโฑ สมณฺณสฺส โคตมฺมสฺส วณฺเณ
ภาสติ อิตฺโต เจปปี โส ภวํ โคตโม โยชนสฺเต วิหฺรติ อถเมว
สทฺเธน กุลปฺตฺเตน ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ อปี ปุํกุเสนาติ ๑ ๑ เตนฺหิ
โก สพุเพ ว มยํ สมณฺณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑
อถโข โสณทณฺฑโฑ พุราหุณฺโณ มหฺตา พุราหุณฺณคณฺเณน สทฺธี
เยน คคฺครา โปกฺขรณฺณี เตนฺอุปฺสงฺกมิตฺตํ ๑ อถโข โสณทณฺฑทสฺส
พุราหุณฺณสฺส ติโรวณฺสณฺทคตฺสฺส เอวํ เจตฺโส ปริวิตกฺโก อุทปาติ
อหฺลฺลเจว โข ปน สมณฺณํ โคตมํ ปญฺหํ ปุํจฺเจยฺยํ ตตฺร เจ มํ
สมฺโณ โคตโม เอวํ วเทยฺย น โข เอส พุราหุณฺณ ปโยห
เอวํ ปุํจฺฉิตฺตพุโพ เอวํ นามสฺ พุราหุณฺณ ปโยห ปุํจฺฉิตฺตพุโพติ
เตน มํ อยํ ปริสา ปริกเวยฺย พาลो โสณทณฺฑโฑ พุราหุณฺโณ
อพฺยตฺโต นาสกฺขิ สมณฺณํ โคตมํ โยนิโส ปญฺหํ ปุํจฺฉิตฺตฺนฺติ ยํ โข
ปนายํ ปริสา ปริกเวยฺย ยโสปี ตสฺส หายเถ ยสฺส โข ปน ยโส
หายเถ โภคาปี ตสฺส หายเถยฺยํ ยโสทฺธา โข ปนมหากํ โภคา
มญฺเจว ปน สมฺโณ โคตโม ปญฺหํ ปุํจฺเจยฺย ตสฺส จาหํ ปญฺหสฺส
เวยฺยกรณฺเณน จิตฺตํ น อาราเชยฺยํ ตตฺร เจ มํ สมฺโณ โคตโม
เอวํ วเทยฺย น โข เอส พุราหุณฺณ ปโยห เอวํ พุยาภาตพุโพ
เอวํ นามสฺ พุราหุณฺณ ปโยห พุยาภาตพุโพติ เตนฺ มํ อยํ ปริสา
#๑ ส. ปุํกุเสนาติ ๑

ปริกเวยฺย พาลโ สโณทญฺโฑ พุราหุมนโณ อพฺยตฺโต นาสกฺขิ
สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺน จิตฺตํ อาราเชตฺตุนฺติ
ยํ โข ปนํยํ ปริสฺตา ปริกเวยฺย ยโสปี ตสฺส หายฺเถ ยสฺส โข
ปนํ ยโส หายฺเถ โภคาปี ตสฺส หายฺยํ ยโสทฺธา โข ปนฺมฺหํ
โภกา อหฺญเจว โข ปนํ เอวํ สมิปฺคโต สฺมาโน อทิสฺวา ว
สมณฺํ โคตมฺํ นินฺตเตยฺยํ เตนํ มํ อยํ ปริสฺตา ปริกเวยฺย พาลโ
สโณทญฺโฑ พุราหุมนโณ อพฺยตฺโต มานถฺทฺโร ภีโต โน วิสฺหิ
สมณฺํ โคตมฺํ ทสฺสนาย อฺปฺสํกมิตฺตุํ กถญฺหิ นาม เอวํ สมิปฺคโต
สฺมาโน อทิสฺวา สมณฺํ โคตมฺํ นินฺตติสฺสตีติ ยํ โข ปนํยํ ปริสฺตา
ปริกเวยฺย ยโสปี ตสฺส หายฺเถ ยสฺส โข ปนํ ยโส หายฺเถ โภคาปี
ตสฺส หายฺยํ ยโสทฺธา โข ปนฺมฺหํ โภคาติ ฯ

[๑๘๔] อตฺโ ข สโณทญฺโฑ พุราหุมนโณ เยน ภควา เตนฺปฺสํกมि
อฺปฺสํกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สฺมฺโมทฺธิํ สฺมฺโมทฺธิยํ กถํ สาราณฺยํ
วีสฺวาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ ฯ จมฺเปยฺยกาปี โข พุราหุมนฺคหฺปติกา
อฺปฺเปกฺจเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ อฺปฺเปกฺจเจ
ภควตา สทฺธิํ สฺมฺโมทฺธิํ สฺมฺโมทฺธิยํ กถํ สาราณฺยํ วีสฺวาเรตฺวา
เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ อฺปฺเปกฺจเจ เยน ภควา เตนฺนฺชลิมฺปณาเมตฺวา
เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ อฺปฺเปกฺจเจ นามโคตฺตํ สวาเวตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ
อฺปฺเปกฺจเจ ตฺถญฺหิภฺภูตา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทฺธิํ ฯ ตตฺตร สฺกํ สโณทญฺโฑ
พุราหุมนโณ เอตฺเทว พหุมนฺนฺวิตฺกฺเกนฺโต นิสฺสินฺโน โหติ อหฺญเจว

โฆ ปน สมณั โคตมัม ปญหัม ปุจฺเจยฺย ตตฺร เจ มัม สมโณ
โคตโม เอวံ วทฺเยยฺ น โฆ เอส พุราหุมนฺ ปโยหฺ เอวံ
ปุจฺฉิตฺตํ โฆ เอวံ นามสฺ พุราหุมนฺ ปโยหฺ ปุจฺฉิตฺตํ โฆ เตน มัม
อัยฺ ปริสา ปริกเวยฺย พาลो โสณทณฺโฆ พุราหุมนฺ อพฺยตฺโต
นาสกุชฺชิ สมณั โคตมัม โยนิโส ปญหัม ปุจฺฉิตฺตํ ยั โฆ ปนายิ
ปริสา ปริกเวยฺย ยโสปี ตสฺส หายถ ยสฺส โฆ ปน ยโส
หายถ โภคาปี ตสฺส หายเยยฺย ยโสทฺธา โฆ ปนมหากั โภคา
มญฺเจว โฆ ปน สมโณ โคตโม ปญหัม ปุจฺเจยฺย ตสฺส จาหัม
ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺน จิตฺตัม น อาราเชยฺย ตตฺร เจ มัม สมโณ
โคตโม เอวံ วทฺเยยฺ น โฆ เอส พุราหุมนฺ ปโยหฺ เอวံ
พฺยาภาตํ โฆ เอวံ นามสฺ พุราหุมนฺ ปโยหฺ พฺยาภาตํ โฆ
เตน มัม อัยฺ ปริสา ปริกเวยฺย พาลो โสณทณฺโฆ พุราหุมนฺ
อพฺยตฺโต นาสกุชฺชิ สมณฺสฺส โคตมฺสฺส ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺน
จิตฺตัม อาราเชยฺย ยั โฆ ปนายิ ปริสา ปริกเวยฺย ยโสปี ตสฺส
หายถ ยสฺส โฆ ปน ยโส หายถ โภคาปี ตสฺส หายเยยฺย
ยโสทฺธา โฆ ปนมหากั โภคา อโห วต มัม สมโณ โคตโม
สเก อาริเยเก เตวิชฺชเก มัม ปญหัม ปุจฺเจยฺย อทฺธา ว ตสฺสาหัม
จิตฺตัม อาราเชยฺย ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺนนาตี ฯ

[๑๘๕] อถ โฆ ภควโต โสณทณฺสฺส พุราหุมนฺสฺส เจตฺสา
เจตฺปริวิตกฺกมฺมญฺญาเย เอตทโหสิ วิหฺลยฺยติ โฆ อัยฺ โสณทณฺโฆ

พราหมโณ สเกน จิตฺเตน ยนฺนุนาหิ โสณทณฺฑํ พราหมณฺํ สเก
อาจริยเก เตวิชฺชเก ปญฺหิ ปุจฺเจยฺยนฺติ ฯ อถโข ภควา โสณทณฺฑํ
พราหมณฺํ เอตทโวจ กตฺตีหิ ปน พราหมณ องฺเคหิ สมนฺนาคตฺ
พราหมณา พราหมณฺํ ปญฺญเปนฺติ พราหมโณสมฺมิตฺติ จ วทมาโน
สมฺมา วเทยฺย น จ ปน มุสาวาทํ อาปชฺเชยฺยติ ฯ อถโข
โสณทณฺฑสฺส พราหมณสฺส เอตทโหสิ ยํ วต โน อโหสิ อิจฺฉิตฺ
ยํ อากงฺขิตฺ ยํ อธิปฺเปตฺ ยํ อภิปฺตฺถิตฺ อโห วต มํ สมโณ
โคตโม สเก อาจริยเก เตวิชฺชเก ปญฺหิ ปุจฺเจยฺย อทฺธา ว
ตสฺสาทํ จิตฺตํ อาราเชยฺยํ ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺน ตตฺร เจ มํ
สมโณ โคตโม สเก อาจริยเก เตวิชฺชเก ปญฺหิ ปุจฺจติ อทฺธา
วตสฺสาทํ จิตฺตํ อาราเชสฺสามิ ปญฺหสฺส เวยฺยากรณฺนาติ ฯ

[๑๘๖] อถโข โสณทณฺโฑ พราหมโณ อพฺกนฺนามตฺวา กายํ
อนฺวิโลเกตฺวา ปริสํ ภควนฺตํ เอตทโวจ ปญฺจหิ โภ โคตม องฺเคหิ
สมนฺนาคตฺ พราหมณา พราหมณฺํ ปญฺญเปนฺติ พราหมโณสมฺมิตฺติ จ
วทมาโน สมฺมา วเทยฺย น จ ปน มุสาวาทํ อาปชฺเชยฺย กตฺเมหิ
ปญฺจหิ อิทฺ โภ โคตม พราหมโณ อุกฺโต สุชาโต โหติ มาติโต
จ ปิตฺติโต จ สํสฺสทฺทคหณฺโภ ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยฺคา อกฺขิตฺโต
อนฺุปกฺกฺกุโร ชาติวาเทน อชฺฌายโภ จ โหติ มนฺตฺชโร ตินฺณํ
เวทานํ ปารคฺคฺ สนิมฺณนฺุเกตฺถานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อติหาสฺปญฺจมานํ
ปทโภ เวยฺยากรโณ โลกายตฺมหาปฺริสฺลกฺขณฺสฺส อนวโย อภิรุโป

จ โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิกโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมฺนาคโต
พฺรหฺมวณฺณิ พฺรหฺมวจฺจสิ อกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย สีลวา จ
โหติ วุฑฺฒสีลสิ วุฑฺฒสีเลน สมฺนาคโต ปณฺหิโต จ โหติ เมธาวิ
ปจฺจโม วา ทฺติโย วา ปุริชฺชํ ปคฺคณฺหนฺตานิ อิมฺหิ โข โภ โคตม
ปญฺจหิ อญฺเคะหิ สมฺนาคตํ พฺรหฺมณฺณ พฺรหฺมณฺณํ ปญฺจเปนฺติ
พฺรหฺมโณสฺสมิตฺติ จ วทฺมานอ สมฺมา เวทยนฺน จ ปนฺน มุสาวาทํ
อาปชฺเชยฺยติ ฯ

[๑๘๘] อิมํ ปนฺน พฺรหฺมณฺณํ ปญฺจณฺนํ อญฺคานํ สกฺกา เอกํ
อญฺคํ จปยิตฺวา จตุหิ อญฺเคะหิ สมฺนาคตํ พฺรหฺมณฺณํ ปญฺจเปตฺตุ
พฺรหฺมโณสฺสมิตฺติ จ วทฺมานอ สมฺมา เวทยนฺน จ ปนฺน มุสาวาทํ
อาปชฺเชยฺยติ ฯ สกฺกา โภ โคตม อิมํ หิ โภ โคตม ปญฺจณฺนํ
อญฺคานํ วณฺณํ จปยาม กิํ หิ วณฺโณ กริสฺสติ ยโต โข โภ
โคตม พฺรหฺมโณ อุกฺโต สุชาโต โหติ มาติโต จ ปิตฺโต จ
สํสฺสทฺชคณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา อกฺขิตฺโต อนฺนปคฺคณฺญโ
ชาติวาเทน อหฺมยโก จ โหติ มนฺตโร ติณฺณํ เวทานํ ปารคฺค
สนิณฺณทฺตณฺณํ สากฺขรปฺปเกทานํ อิติหาสปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยกรโณ
โลกายตมมหาปฺริสทฺกษณฺณสุ อนวโย สีลวา จ โหติ วุฑฺฒสีลสิ
วุฑฺฒสีเลน สมฺนาคโต ปณฺหิโต จ โหติ เมธาวิ ปจฺจโม วา
ทฺติโย วา ปุริชฺชํ ปคฺคณฺหนฺตานิ อิมฺหิ โข โภ โคตม จตุหิ อญฺเคะหิ
สมฺนาคตํ พฺรหฺมณฺณํ พฺรหฺมณฺณํ ปญฺจเปนฺติ พฺรหฺมโณสฺสมิตฺติ จ

วทมาโน สมมา วเทย น จ ปน มุสาวาทิ อาปชเชยยาติ ฯ

[๑๘๘] อิมสึ ปน พุราหุณ จตุนัน อังกาน สกกา เอกัง
องค์ จปยิตวา ตีหิ องเคหิ สมนุณาคตํ พุราหุณํ ปณฺณเปตฺตุ
พุราหุณโณสมฺมิตฺติ จ วทมาโน สมมา วเทย น จ ปน มุสาวาทิ
อาปชเชยยาติ ฯ สกกา โภ โคตม อิมสึ หิ โภ โคตม จตุนัน
องค์ มนฺเต จปยาม กิ หิ มนฺตา กริสฺสนฺติ ยโต โข โภ
โคตม พุราหุณโณ อุกโต สุขาโต โหติ มาติโต จ ปิตฺโต จ
ตํสฺสทชฺคณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยกา อุกฺขิตฺโต อนฺนปฏฺกฺกฺจ
ชาติวาเทน สิวา จ โหติ วุฑฺฒสฺสี วุฑฺฒสฺสีเลน สมนุณาคโต
ปณฺฑิตฺโต จ โหติ เมธาวิ ปจโหม วา ทฺติโย วา ปุञฺช ปคฺคณฺหนฺตานิ
อิมหิ โข โภ โคตม ตีหิ องเคหิ สมนุณาคตํ พุราหุณ
พุราหุณํ ปณฺณเปตฺติ พุราหุณโณสมฺมิตฺติ จ วทมาโน สมมา วเทย
น จ ปน มุสาวาทิ อาปชเชยยาติ ฯ

[๑๘๙] อิมสึ ปน พุราหุณ ตินฺณํ อังกาน สกกา เอกัง
องค์ จปยิตวา ทฺวีหิ องเคหิ สมนุณาคตํ พุราหุณํ ปณฺณเปตฺตุ
พุราหุณโณสมฺมิตฺติ จ วทมาโน สมมา วเทย น จ ปน มุสาวาทิ
อาปชเชยยาติ ฯ สกกา โภ โคตม อิมสึ หิ โภ โคตม ตินฺณํ
องค์ ชาตี จปยาม กิ หิ ชาตี กริสฺสตี ยโต โข โภ โคตม
พุราหุณโณ สิวา จ โหติ วุฑฺฒสฺสี วุฑฺฒสฺสีเลน สมนุณาคโต
ปณฺฑิตฺโต จ โหติ เมธาวิ ปจโหม วา ทฺติโย วา ปุञฺช ปคฺคณฺหนฺตานิ

อิเมหิ โข โภ โคตม ทวีหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตํ พุราหุมน
พุราหุมนํ ปญฺญเปนฺติ พุราหุมนโณสุมีติ จ วทมาโน สมนฺมา วเทย
น จ ปน มุสาวาทํ อาปชฺเชยฺยติ ฯ

[๑๕๐] เอวํ วุตฺเต เต พุราหุมน โสณทณฺโฑ พุราหุมนํ
เอตทโวจจ มา ภวํ โสณทณฺโฑ เอวํ อวจ มา ภวํ โสณทณฺโฑ
เอวํ อวจ อปวทติ ภวํ โสณทณฺโฑ วณฺณํ อปวทติ มนฺเต
อปวทติ ชาตี เอํกเสน ภวํ โสณทณฺโฑ สมนฺสฺสเยว โคตมสฺส
วาทํ อนฺุปกฺขนฺุทตีติ ฯ อถ โข ภควา เต พุราหุมน เอตทโวจ สเจ
โข ตุมฺหากํ พุราหุมนํ เอวํ โหติ อปฺสฺสฺสโต จ โสณทณฺโฑ
พุราหุมน โอลฺยณวากฺกรโณ จ โสณทณฺโฑ พุราหุมน
ทฺุปฺปญฺโโล จ โสณทณฺโฑ พุราหุมน น จ ปโหติ โสณทณฺโฑ
พุราหุมน สมนฺเนน โคตเมน สทฺุธี อสุมี วจเน ปติมนฺเตตฺุนฺติ
ติฏฺฐตฺุ โสณทณฺโฑ พุราหุมน ตุมฺเห มยา สทฺุธี มนฺตโวห สเจ
ปน ตุมฺหากํ พุราหุมนํ เอวํ โหติ พหุสฺสฺสโต จ โสณทณฺโฑ
พุราหุมน กลฺยณวากฺกรโณ จ โสณทณฺโฑ พุราหุมน ปญฺุฑิโต
จ โสณทณฺโฑ พุราหุมน ปโหติ จ โสณทณฺโฑ พุราหุมน
สมนฺเนน โคตเมน สทฺุธี อสุมี วจเน ปติมนฺเตตฺุนฺติ ติฏฺฐตฺุ ตุมฺเห
โสณทณฺโฑ พุราหุมน มยา สทฺุธี ปติมนฺเตตฺุติ ฯ

[๑๕๑] เอวํ วุตฺเต โสณทณฺโฑ พุราหุมน ภควนฺตํ เอตทโวจ
ติฏฺฐตฺุ ภวํ โคตโม ตฺุณฺหิ ภวํ โคตโม โหตุ อหเมว เตสํ

สทรมเมน ปฎิวจนั กริสสามิติ ฯ อถโข โสณทณุโท เต พุราหุมนเ
เอตทโวจ มา ภวนุโต เอวั อวจุตถ มา ภวนุโต เอวั อวจุตถ
อปวทติ ภวั โสณทณุโท พุราหุมนเ วณณั อปวทติ มนุเต
อปวทติ ชาตี เอก์เสน ภวั โสณทณุโท พุราหุมนเ สมณสุเสว
โคตมสุส วาทั อนุปกุขนุทตีติ นาทั โภ อปวทามิ วณณั วา
มนุเต วาชาตี วาติ ฯ

[๑๕๒] เตน โข ปน สมเยน โสณทณุทสุส พุราหุมนสุส
ภากิเนยโย องคโก นาม มาณวโก ตสุถั ปริสายั นิสินุโน
โหติ ฯ อถโข โสณทณุโท พุราหุมนเ เต พุราหุมนเ เอตทโวจ
ปสุสนุติ โน โภนุโต อิมั องคกั มาณวกั อมหากั ภากิเนยยุนุติ ฯ
เอวั โภ องคโก โข โภ มาณวโก อภิรุโป ทสุสนึโย ปาสาทิโก
ปรมาย วณณัไปกัขรตาย สมนุนาคโต พุระหุมนณณิ พุระหุมนจจสิ
อกุขุททาวกาโส ทสุสนาย นาสุส อิมิสุถั ปริสายั สมสโม อตุถิ
วณณเณ จเปตวา สมณั โคตมั ฯ องคโก โข มาณวโก อชุณายโก
มนุตโร ตินณั เวทานั ปารคุ สนิมณุทเทตูกานั สากุขรปุปเกทานั
อิติहाสปลุจมานั ปทโก เวยยากรโณ โลกายตมหาปัฐิสลกุขณเสุ
อนวโย อหมสุส มนุเต วาเจตา องคโก โข มาณวโก อุกโต
สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สัสุทุชคหณิโก ยาว สตุตมา
ปีตามหุคา อุกขิตุโต อนุปกุกุกุโจ ชาติวาเทน อหมสุส มาตา-
ปีตโร ชานามิ องคโก โข มาณวโก ปาณปี หนะยเย อทินนัปี

อาทียะย ปรทาร์ปี กจเจย มุสาปี ภาเสย มชฺขปี ปีเวย
เอตฺถทานิ ก็ วนฺโณ กริสฺสติ ก็ มนฺตา ก็ ชาติ ยโต โข โภ
พฺราหฺมโณ สีลวา จ โหติ วุฑฺฒสีลํ วุฑฺฒสีเลน สมฺนฺนาคโต
ปณฺฑิตो จ โหติ เมธาวิ ปจโหม วา ทฺติโย วา ปุชฺชํ ปกฺคณฺหนฺตํ
อิมหิ โข โภ ทฺวิหิ อญฺเหหิ สมฺนฺนาคตํ พฺราหฺมณา พฺราหฺมณํ
ปณฺณเปนฺติ พฺราหฺมโณสุมฺมิติ จ วทฺมานอ สมฺมา วเทย น จ
ปนฺน มุสาวาทํ อาปชฺเชยฺยาติ ฯ

[๑๕๓] อิมสํ ปน พฺราหฺมณ ทฺวินฺนํ อญฺคานํ สกฺกา เอกํ
อญฺคํ ฐปยิตฺวา เอเกน อญฺเคน สมฺนฺนาคตํ พฺราหฺมณํ ปณฺณเปตฺตุ
พฺราหฺมโณสุมฺมิติ จ วทฺมานอ สมฺมา วเทย น จ ปนฺน มุสาวาทํ
อาปชฺเชยฺยาติ ฯ โน หิทํ โภ โคตม สีลปรีชฺตา หิ โภ โคตม
ปณฺณา ปณฺณาปรีชฺตํ สีลํ ยตฺถ สีลํ ตตฺถ ปณฺณา ยตฺถ ปณฺณา
ตตฺถ สีลํ สีลวโต ปณฺณา ปณฺณวโต สีลํ สีลปณฺณานญฺจ ปน
โลกสุมฺมํ อญฺคณฺกฺขาติ เสยฺยถาปี โภ โคตม หตฺถเณ วา หตฺถํ
ชฺเวยฺย ปาเทน วา ปาทํ ชฺเวยฺย เอวเมว โข โภ โคตม
สีลปรีชฺตา ปณฺณา ปณฺณาปรีชฺตํ สีลํ ยตฺถ สีลํ ตตฺถ ปณฺณา
ยตฺถ ปณฺณา ตตฺถ สีลํ สีลวโต ปณฺณา ปณฺณวโต สีลํ
สีลปณฺณานญฺจ ปนฺน โลกสุมฺมํ อญฺคณฺกฺขาติ ฯ

[๑๕๔] เอวเมตํ พฺราหฺมณ เอวเมตํ พฺราหฺมณ สีลปรีชฺตา
หิ พฺราหฺมณ ปณฺณา ปณฺณาปรีชฺตํ สีลํ ยตฺถ สีลํ ตตฺถ

ปณฺญา ยตฺถ ปณฺญา ตตฺถ สีสํ สีสวโต ปณฺญา ปณฺญวโต
สีสํ สีสปณฺญานนฺจ ปน โลกสฺมี อคฺคมกฺขายติ เสยฺยถาปี พุราหฺมณ
หตฺถเณ วา หตฺถํ โหเวยฺย ปาเทณ วา ปาทำ โหเวยฺย เอวมเว
โห พุราหฺมณ สีสปริชฺตา ปณฺญา ปณฺญาปริชฺตํ สีสํ ยตฺถ
สีสํ ตตฺถ ปณฺญา ยตฺถ ปณฺญา ตตฺถ สีสํ สีสวโต ปณฺญา
ปณฺญวโต สีสํ สีสปณฺญานนฺจ ปน โลกสฺมี อคฺคมกฺขายติ
กตมํ ปน ตํ พุราหฺมณ สีสํ กตมา ปน สา ปณฺญาติ ฯ
เอตฺตกปรมา จ มยํ โภ โคตม กิสมิ อตฺถเ สาธุ วต ภวนฺตํเยว
โคตมํ ปฏฺิภาตฺ อตฺตสฺส ภาติตฺตสฺส อตฺโถติ ฯ

[๑๕๕] เตนหิ พุราหฺมณ สฺณนาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาติสฺสามิติ ฯ
เอวํ โภติ โห โสณทณฺโห พุราหฺมณเ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ
ภควา เอตทโวจ อิท พุราหฺมณ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ (ยถา สามณฺณผลเ เอวํ วิตุถาเรตพุทฺ) ฯ
เปฯ เอวํ โห ปน พุราหฺมณ ภิกฺขุ สีสสมฺปนฺโน โหติ ฯ อิทํปี
โห ตํ พุราหฺมณ สีสํ ฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ พุติย
ฌานํ ฯ ตติย ฌานํ ฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯเปฯ
ลาณทสฺสนาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯเปฯ อิทมฺปิสฺส
โหติ ปณฺญา ย ฯเปฯ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ ฯ อิทมฺปิสฺส
โหติ ปณฺญา ย ฯ อยํ โห สา พุราหฺมณ ปณฺญาติ ฯ

[๑๕๖] เอวํ วุตเต โสณทณฺโห พุราหฺมณเ ภควนฺตํ เอตทโวจ

อภิกกนฺตํ โภ โคตม อภิกกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ โคตม
นิกฺกษุชิตํ วา อุกฺกษุชเยยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มุพฺพหสฺส วา
มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา เตลปฺชฺโชตํ ฐาเรยฺย จกฺขุมนฺโต
รูปานิ ทกฺขณฺตฺติ เอวเมว โภตา โคตเมน อนฺธกปริยาเยน ฐมฺโหม
ปกาสิตฺโต เอสาหิ ภวณฺตํ โคตมํ สรณฺํ คจฺฉามิ ฐมฺมณฺจ ภิกฺขุสํฆณฺจ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตมฺ ฐาเรตุ อชฺชตฺตฺเต ปาณฺเปตํ
สรณฺจคฺตํ อธิวาเสตุ จ เม ภวํ โคตมฺ สุวตฺตนาถ ภาตฺตํ สทฺธิ
ภิกฺขุสํฆเณนาติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตฺถนฺหิภาเวน ฯ อถโข
โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อฏฺฐายาสนา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺํ กตฺวา ปกฺกามิ ฯ

[๑๕๗] อถโข โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
สเก นิเวสเน ปณฺธิตํ ขาทนฺธิยํ โภชนฺธิยํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต
กาลี อาโรจาเปสิ กาลี โภ โคตม นิฏฺฐิตํ ภาตฺตนฺตฺติ ฯ อถโข
ภควา ปุพฺพพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สทฺธิ ภิกฺขุสํฆเณ
เยน โสณทณฺฑสฺส พุราหฺมณฺสฺส นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา
ปญฺจคฺเต อาสเน นิสิตฺติ ฯ อถโข โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ
พุทฺธรูปมฺขํ ภิกฺขุสํฆํ ปณฺธิเตน ขาทนฺธิเยน โภชนฺธิเยน สหตฺถา
สนฺตฺตฺเปสิ สมฺปวาเรสิ ฯ

[๑๕๘] อถโข โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ ภาตฺตาวี
โอนิเตปตฺตปาณิ อญฺจตรํ นิจํ อาสนํ คเหตุวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ ฯ

เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โสณทณฺโฑ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตมฺ ปฺริสคฺโต สฺมาโน อาสนา วุฏฺฐหิตฺวา
ภวนฺตํ โคตมํ อภิวาทฺเยยฺ เตน มํ สฺวา ปฺริสฺวา ปฺริภเวยฺย ยํ
โย ปน สฺวา ปฺริสฺวา ปฺริภเวยฺย ยโสปี ตสฺส หายฺเถ ยสฺส โข
ปน ยโส หายฺเถ โภคฺาปี ตสฺส หายฺเยยฺย ยโสทฺฐา โข ปนฺมหาภิ
โภคฺา อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตมฺ ปฺริสคฺโต สฺมาโน อญฺชฺลี
ปคฺคณฺเหยฺย อาสนา เม ตํ ภวํ โคตโม ปจฺจุฏฺฐานํ ชาเรตุ
อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตมฺ ปฺริสคฺโต สฺมาโน เวฏฺฐนํ โอมุญฺเจยฺย
สิรสา เม ตํ ภวํ โคตโม อภิวาทฺนํ ชาเรตุ อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตม
ยานคฺโต สฺมาโน ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ภวนฺตํ โคตมํ อภิวาทฺเยยฺ
เตน มํ สฺวา ปฺริสฺวา ปฺริภเวยฺย ยํ โข ปน สฺวา ปฺริสฺวา ปฺริภเวยฺย ยโสปี
ตสฺส หายฺเถ ยสฺส โข ปน ยโส หายฺเถ โภคฺาปี ตสฺส หายฺเยยฺย
ยโสทฺฐา โข ปนฺมหาภิ โภคฺา อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตม
ยานคฺโต สฺมาโน ปโตทลฺลฺลฺจฺจํ อพฺภนฺนเมยฺย ยานา เม ตํ ภวํ โคตโม
ปจฺโจโรหนํ ชาเรตุ อหฺลฺเจว โข ปน โภ โคตม ยานคฺโต สฺมาโน
นคฺตํ อปนาเมยฺย สิรสา เม ตํ ภวํ โคตโม อภิวาทฺนํ ชาเรตุติ ฯ
อดโย ภควา โสณทณฺโฑ พุราหฺมณฺณํ ฐมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา
สฺมาทเปตฺวา สฺมุตเตเชตฺวา สฺมปหฺนฺเสตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามิตฺติ ฯ

โสณทณฺโฑตฺตํ จตฺตํ นินฺนิจิตฺติ ฯ

กฏทนต์สุตต์ ปณจัม

[๑๕๕] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกิ สมยิ ภควา มคเชสุ จาริกญจรมาโน
มหตา ภิกขุสัณเณ สทฐิ ปณจมตฺเตหิ ภิกขุสเตหิ เยน
ขานุมตฺตํ นาม มคชานํ พุราหุณคคาโม ตทวสริ ๑ ตตฺร สุตฺ
ภควา ขานุมตฺเต วิหริ อมฺพลญฺจิกายิ ๑ เตน โข ปน สมเยน
กฏทนต์โต พุราหุณเณ ขานุมตฺตํ อชฺฌาวสตี สตฺตฺสสฺสํ สติณกฏฺโฆทกั
สชฺฉณิ ราชโกคฺคํ รลฺลว มาคเชน เสนิเยน พิมฺพิสาเรณ ทินฺนํ
ราชทายิ พุรหุเมทยยิ ๑

[๒๐๐] เตน โข ปน สมเยน กฏทนต์สฺส พุราหุณคฺส
มหายลฺโล อูปกฺขโฏ โหตี ๑ สตฺต จ อฺสภสฺตานิ สตฺต จ
วจฺจตรสฺตานิ สตฺต จ วจฺจตริสฺตานิ สตฺต จ อชฺสฺตานิ สตฺต
จ อฺรพฺภสฺตานิ ญฺญปฺนิตานิ โหนตี ยลฺลตฺถาย ๑ อสฺโสสุ โข
ขานุมตฺตกา พุราหุณคฺคหปฺตีกา สมโณ ขลฺ โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต
สกฺยกุลลา ปพฺพชิตฺโต มคเชสุ จาริกญจรมาโน มหตา ภิกขุสัณเณ
สทฐิ ปณจมตฺเตหิ ภิกขุสเตหิ ขานุมตฺตํ อนฺนปฺตฺโต ขานุมตฺเต
วิหริ อมฺพลญฺจิกายิ ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวิกฺลยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺสโต โลกวิฑู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สฺสถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาตี โส อิมิ โลกั สเทวักิ

สมารกั สพรหมกั สสสมณพราหมณึ ปัง สเทวมนุสสิ สยั อภิญญา
สจฉิกตวา ปเวเทติ โส รมมิ เทเสติ อาทิกลฺยาณั มชฺฌกฺลฺยาณั
ปรีโยสานกฺลฺยาณั สาคถั สพฺยณฺชนั เภวลปรีปฺณณั ปรีสุทฺธิ
พฺรหมจรียั ปกาเสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานั อรหตฺ ทสฺสนั
โหตีติ ฯ อถโข ขานุมตฺตกา พฺร่าหฺมณคหปตีกา ขานุมตฺตา
นิกฺขมิตฺวา ตังฆาตังฆีคณฺเฑิตฺตา เยน อมฺพลภฺจิกา เตนฺอุปสงฺกมฺนฺตีติ ฯ

[๒๐๑] เตน โข ปน สมฺเยน กฺฎฺททฺนฺโต พฺร่าหฺมโณ อฺปรีปาสาเท
ทิวาเสยฺยั อฺปกโต โหตีติ ฯ อทฺทสา โข โส กฺฎฺททฺนฺโต พฺร่าหฺมโณ
ขานุมตฺเต พฺร่าหฺมณคหปตีเก ขานุมตฺตา นิกฺขมิตฺวา ตังฆาตังฆีคณฺเฑิตฺตา
เยน อมฺพลภฺจิกา เตนฺอุปสงฺกมฺนฺเต ทิสฺวา ขตฺตํ อามฺนฺเตสิ
กิณฺนุ โข โภ ขตฺเต ขานุมตฺตกา พฺร่าหฺมณคหปตีกา ขานุมตฺตา
นิกฺขมิตฺวา ตังฆาตังฆีคณฺเฑิตฺตา เยน อมฺพลภฺจิกา เตนฺอุปสงฺกมฺนฺตีติติ ฯ
อตุถิ โข โภ สมฺโณ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลฺลา ปพฺพชิตฺโต
มคฺเชสุ จาริกณฺจรมานो มหตา ภิกฺขุสฺสัฆฺเนน สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสฺสเตหิ ขานุมตฺตํ อฺนฺอุปฺตฺโต ขานุมตฺเต วิหฺรตี อมฺพลภฺจิกายั
ตํ โข ปน ภวฺนฺตํ โคตมํ เอวํกฺลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต
อิตฺตีปี โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกฺโต
โลกวิทู อฺนฺุตฺโตโร ปรีสทฺมฺมสารถิ สตุถา เทวมนุสฺसानั พุทฺโธ
ภควาติ ตเมเต ภวฺนฺตํ โภ โคตมํ ทสฺสนาย อฺปสงฺกมฺนฺตีติติ ฯ
อถโข กฺฎฺททฺนฺตสฺส พฺร่าหฺมณสฺส เอตทโหสิ สุตํ โข ปน เมตํ

สมโณ โคตโม ติวริ ยลลสมปท โสฬสปริภวริ ชานาตีติ น
โฆ ปนาหิ ชานามิ ติวริ ยลลสมปท โสฬสปริภวริ อิจฺฉามิ
จาหิ มหายนลล ยชิตฺตุ ยนฺนุนาหิ สมณฺณ โคตมฺ โอุปสงฺกมิตฺวา
ติวริ ยลลสมปท โสฬสปริภวริ ปุจฺเจยฺยนฺติ ฯ อถโฆ ญฺญทฺนฺโต
พฺรหฺมโณ ขตฺติ อามนฺเตสิ เตนฺหิ โภ ขตฺเต เยน ชานุมตฺตกา
พฺรหฺมณคหปติกา เตนฺอุปสงฺกม อุปสงฺกมิตฺวา ชานุมตฺตเก พฺรหฺมณคหปติเก
เอวํ วเทหิ ญฺญทฺนฺโต โภ พฺรหฺมโณ เอวมาห อากเมนฺตุ
กิริ ภาวนฺโต ญฺญทฺนฺโตปี พฺรหฺมโณ สมณฺณ โคตมฺ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺสตีติ ฯ เอวํ โภติ โฆ โส ขตฺตา ญฺญทฺนฺตสฺส
พฺรหฺมณสฺส ปฏฺฐิตฺสฺสฺวา เยน ชานุมตฺตกา พฺรหฺมณคหปติกา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ชานุมตฺตเก พฺรหฺมณคหปติเก เอตทวโจ
ญฺญทฺนฺโต โภ พฺรหฺมโณ เอวมาห อากเมนฺตุ กิริ ภาวนฺโต
ญฺญทฺนฺโตปี พฺรหฺมโณ สมณฺณ โคตมฺ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺสตีติ ฯ

[๒๐๒] เตน โฆ ปน สมเณ อนเณกานิ พฺรหฺมณสตานิ ชานุมตฺเต
ปฏฺฐิตฺสฺส ญฺญทฺนฺตสฺส พฺรหฺมณสฺส มหายนลล อนฺนุภวิสฺสามาติ ฯ
อสุสฺสํ โฆ เต พฺรหฺมณา ญฺญทฺนฺโต กิริ พฺรหฺมโณ สมณฺณ
โคตมฺ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺสตีติ ฯ อถโฆ เต พฺรหฺมณา เยน
ญฺญทฺนฺโต พฺรหฺมโณ เตนฺอุปสงฺกมิตฺส อุปสงฺกมิตฺวา ญฺญทฺนฺตํ พฺรหฺมณฺ
เอตทวโจจ สจฺจํ กิริ ภาวํ ญฺญทฺนฺโต สมณฺณ โคตมฺ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺสตีติ ฯ เอวํ โฆ เม โภ โหติ อหฺปี สมณฺณ โคตมฺ

ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตสํมิตฺติ ๗ มา ภวํ ญฺญทฺนุโต สมณํ โคตมํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกม น อรหติ ภวํ ญฺญทฺนุโต สมณํ โคตมํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ สเจ ภวํ ญฺญทฺนุโต สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺตสฺสติ โภโต ญฺญทฺนุตสฺส ยโส หายิตฺตสฺสติ สมณสฺส โคตมสฺส
ยโส อภิวทฺตสฺสติ ยมปี โภโต ญฺญทฺนุตสฺส ยโส หายิตฺตสฺสติ
สมณสฺส โคตมสฺส ยโส อภิวทฺตสฺสติ อิมินา จงฺเคน น อรหติ
ภวํ ญฺญทฺนุโต สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ สมโณ เตว
โคตโม อรหติ ภวนฺตํ ญฺญทฺนุตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ ภวํ หิ
ญฺญทฺนุโต อุภโต สุขาโต มาติโต จ ปิตติโต จ สํสฺสทฺชกหณฺนิโก
ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา อภฺชิตฺโต อนฺนปฺกฺกฺกฺจ ชาติวาเทน ยํปี
ภวํ ญฺญทฺนุโต อุภโต สุखाโต มาติโต จ ปิตติโต จ สํสฺสทฺชกหณฺนิโก
ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา อภฺชิตฺโต อนฺนปฺกฺกฺกฺจ ชาติวาเทน
อิมินา จงฺเคน น อรหติ ภวํ ญฺญทฺนุโต สมณํ โคตมํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺตํ สมโณ เตว โคตโม อรหติ ภวนฺตํ ญฺญทฺนุตํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ ภวํ หิ ญฺญทฺนุโต อจฺจโณ มหทฺชโน มหาโภโค
ปฺหฺตวิตฺตูปกรโณ ปฺหฺตชาตฺรปรชโต ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต อชฺฌายโก
มนฺตฺชโร ตินฺณํ เวทานํ ปารคฺคฺ สนิมฺณจฺจเกตฺตฺถานํ สากฺขรปฺปเกทานํ
อิตฺติหาสฺปญฺจมานํ ปทโก เวยฺยกรโณ โลกยตฺมมหาปฺริสฺสทฺกฺขณฺเส
อนวโย ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต อภฺริโป ทสฺสณฺนโย ปาสาทิโก ปรมาย
วณฺณปฺกฺขรตาย สมฺนุนาคโต พุรฺหมวณฺณนิ พุรฺหมวจฺจสิ อภฺชุตฺทาว-

กาโส ทสฺสนาย ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต สีลวา วุฑฺฒสึลลํ วุฑฺฒสึเลน
สมนฺนาคโต ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต กลฺยาณวาโจ กลฺยาณวาภุกรโณ
โปริยา วาจา ย สมนฺนาคโต วิสฺสญฺจาย อนลคฺคทาย อตฺถสฺส
วิญญาปณฺิยา ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต พฺหุณฺ อจฺริยปาจฺริโย ตีณฺิ
มาณวคฺคตานิ มนฺเต วาเจสิ พฺหุ โข ปน นานาทิสา นานาชนปทา
มาณวคา อากจฺจนฺติ โภโต ญฺญทฺนุตฺสฺส สนฺติเก มนฺตคฺคติกา มนฺเต
อชฺชิตุกามา ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต ชินฺโณ วุฑฺโฒ มหฺลลโก อทฺธคฺคโต
วโยอนุปฺปโต สมนฺโณ โคตมฺ โตรุโณ เจว ตรุณปพฺพชฺชิโต จ
ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต รณฺโณ มาคฺคสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส สกฺกโต
ครุคฺคโต มานีโต ปุชฺชิโต อปจฺชิโต ภวณฺหิ ญฺญทฺนุโต พฺราหฺมณฺสฺส
โปกฺขรสาติสฺส สกฺกโต ครุคฺคโต มานีโต ปุชฺชิโต อปจฺชิโต ภวณฺหิ
ญฺญทฺนุโต ขานฺนุตฺตํ อชฺฌาวสฺติ สตฺตฺสฺสทํ สติณฺณญฺโจทกํ สรณฺณํ
ราชโภคฺคํ รณฺณา มากฺเชน เสนิเยน พิมฺพิสารเณ ทินฺนํ ราชทายํ
พฺรหฺมเทยฺยํ ยมฺปิ ภวํ ญฺญทฺนุโต ขานฺนุตฺตํ อชฺฌาวสฺติ สตฺตฺสฺสทํ
สติณฺณญฺโจทกํ สรณฺณํ ราชโภคฺคํ รณฺณา มากฺเชน เสนิเยน
พิมฺพิสารเณ ทินฺนํ ราชทายํ พฺรหฺมเทยฺยํ อิมินา จงฺเคน น อรหฺติ
ภวํ ญฺญทฺนุโต สมนฺณํ โคตมํ ทสฺสนาย อฺปสงฺกมิตฺตุ สมนฺโณ เตว
โคตมฺ อรหฺติ ภวณฺตํ ญฺญทฺนุตํ ทสฺสนาย อฺปสงฺกมิตฺตุนฺติ ฯ

[๒๐๓] เอวํ วุฑฺเต ญฺญทฺนุโต พฺราหฺมโณ เต พฺราหฺมณ
เอตทโวจ เตนหิ โภ มมปิ สุณฺณถ ยถา มยเมว อรหาม ตํ

ภวนต์ โคตมํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ น เตวว อรหติ โส ภวํ
โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตํ สมโณ ขลฺล โภ โคตโม
อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสฺสทฺธคหณิกโก ยาว สตฺตมา
ปีตามหฺยคา อกฺขิตฺโต อนุปกฺกฏฺโจะ ชาติวาเทน ยมฺปิ โภ สมโณ
โคตโม อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิติโต จ สํสฺสทฺธคหณิกโก
ยาว สตฺตมา ปีตามหฺยคา อกฺขิตฺโต อนุปกฺกฏฺโจะ ชาติวาเทน
อิมินา จงฺเคน น อรหติ โส ภวํ โคตโม อมฺหากํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺตํ อถโข มยเมว อรหาม ตํ ภวนต์ โคตมํ ทสฺสนาย
อุปสงฺกมิตฺตํ สมโณ ขลฺล โภ โคตโม มหนต์ ฉาติสํฆํ โอิหาย
ปพฺพชิตฺโต สมโณ ขลฺล โภ โคตโม ปหฺมุติ หิริฉฺชวณฺณํ โอิหาย
ปพฺพชิตฺโต ภูมิกตฉจ เวหาสฏฺฐฉจ สมโณ ขลฺล โภ โคตโม
ททโร ว สมนโน สฺสฺส กภาพเกโส ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคโต
ปรจเมน วยสา อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต สมโณ ขลฺล โภ
โคตโม อกามกานํ มาตาปิตฺตุนํ อสฺสุมฺขานํ รุทฺตทานํ เกสมสฺสํ
โอิหารเตวฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทวฺวา อการสฺมา อนการิยํ
ปพฺพชิตฺโต สมโณ ขลฺล โภ โคตโม อภิรุโป ทสฺสนิโย ปาสาทิโก
ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต พุรฺหมวณฺณํ พุรฺหมวจฺฉสิ
อกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย สมโณ ขลฺล โภ โคตโม สิวา
อริยสีลํ กุสลสีลํ กุสลสีเลน สมนฺนาคโต สมโณ ขลฺล โภ โคตโม
กลฺยาณวาโจ กลฺยาณวาจฺจกรโณ โปริยา วาจา สมนฺนาคโต

วิสุตฺถุจาย อเนลคทาย อตฺตสฺส วิณฺญาปนียา สมโณ ขลฺ ภโก
โคตโม พุณฺโณ อจฺริยปาจฺริโย สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม จีณฺคามราโค
วิคตจาปลฺโล สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม กมฺมวาทิ กิริยวาทิ
อปาปปุเรกฺขาโร พุรหุम्मณฺเฑาย ปชาย สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม
อุจฺจากุลา ปพฺพชิตฺโต อภินฺนขตฺติยกุลา สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม
อหุตฺตกุลา ปพฺพชิตฺโต มหทฺธนา มหาภคฺคา สมณฺโณ ขลฺ ภโก โคตมฺ
ติโรธฺฐจฺจา ติโรชนปทา ตํปุจฺฉิตฺตํ อากจฺฉนฺนติ สมณฺโณ ขลฺ ภโก โคตมฺ
อนกานิ เทวตาสหสฺसानิ ปาณฺเฑหิ สรณฺจคฺคตานิ สมณฺโณ ขลฺ ภโก
โคตมฺ เอวํกฺลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร
ปฺริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ สมโณ ขลฺ ภโก
โคตโม ทวตฺตีสมหาปฺริสทกฺขณฺเฑหิ สมนฺนาคโต สมโณ ขลฺ ภโก
โคตโม เอหิสาคตวาทิ สจฺฉิโล สมฺโมทโก อพฺภากุฏฺฐิโก อุตฺตตานมฺโห
ปฺพพฺภาสี สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม จตฺตุนฺนํ ปฺริสทํ สกฺกโต
ครุคฺคโต มานิตฺโต ปุชฺฉิตฺโต อปจฺฉิตฺโต สมณฺโณ ขลฺ ภโก โคตมฺ พุ
เทวา จ มนุสฺสา จ อภิปฺปสฺสนฺนา สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม ยสฺมี
คามเม วา นิคเม วา ปฏฺิวสฺติ น ตสฺมี คามเม วา นิคเม วา
อมนุสฺสา มนุสฺเส วิเหจฺนติ สมโณ ขลฺ ภโก โคตโม ตํฉิคณฺเฑคณาจฺริโย
ปฺปฺถติตฺถกรานํ อคฺคมกฺขายติ ยถา โห ปน โภ
เอเตสํ สมณฺพฺราหฺมณานํ ยถา วา ตถา วา ยโส สมฺมทาคจฺฉติ

น เหว่ สมณสุส โคตมสุส ยโส สมุทาคโค อถโข อนุตตราย
วิชชาจรณสมุปทาย สมณสุส โคตมสุส ยโส สมุทาคโค สมณ
ขลุ โภ โคตม ราชา มากโร เสนโย พิมพิสารโ สปุคโค
สกรโย สปริโส สามจโจ ปาเนหิ สรณงคโค สมณ ขลุ โภ
โคตม ราชา ปเสนทโกสโล สปุคโค สกรโย สปริโส สามจโจ
ปาเนหิ สรณงคโค สมณ ขลุ โภ โคตม พุราหุมน โปกขรชาติ
สปุคโค สกรโย สปริโส สามจโจ ปาเนหิ สรณงคโค สมณ
ขลุ โภ โคตโม รณโย มาคธสุส เสนียสุส พิมพิสารสุส สกุกโค
ครุกโค มานโค ปุชโค อปจโค สมณ ขลุ โภ โคตโม รณโย
ปเสนทโกสลสุส สกุกโค ครุกโค มานโค ปุชโค อปจโค สมณ
ขลุ โภ โคตโม พุราหุมนสุส โปกขรชาติสุส สกุกโค ครุกโค
มานโค ปุชโค อปจโค สมณ ขลุ โภ โคตโม ขานุมตติ
อนุปคโค ขานุมตเต วิหริ อมพลฎุจิกายึ เย โข ปน เกจิ
สมณา วา พุราหุณา วา อมหากึ คามกเขตติ อากจันนติ
อติธิโน เต โหนติ อติธิ โข ปน อเมหิ สกุกาดพุพา ครุกาดพุพา
มานตพุพา ปุเขตพุพา อปเจตพุพา อัย โข สมณ โคตโม
ขานุมตติ อนุปคโค ขานุมตเต วิหริ อมพลฎุจิกายึ อติธิ อมหากึ
สมณ โคตโม อติธิ โข ปนเมหิ สกุกาดพุโพ ครุกาดพุโพ
มานตพุโพ ปุเขตพุโพ อปเจตพุโพ อมินา จงเคน น อรหติ โส
ภว สมณ โคตโม อมหากึ ทสสนาย อุปสงกมิตุ อถโข มยเมว

อรหาม ตั ภาวนัต โคตม ุทสนาย อุปสงกมิตุ ेतตเก โข
อหิ โโกโต โคตมสุส วมณเ ปรียาปณามิ โน จ โข โส ภว
โคตโม ेतตกวมณเ อปริมาณวมณเ หิ โส ภว โคตโมติ ุ

[๒๐๔] เอว ุตุเต เต พุราหุณา กุฎทนต์ พุราหุณ
ेतทโวจจ ยถา โข ภว กุฎทนต์ สมณสุส โคตมสุส วมณ
ภาสติ อิต เจปิ โส ภว โคตโม โยชนสเต วิหริ อลเมว
สทุเชน กุลปุตเตน ุทสนาย อุปสงกมิตุ อปี ปุโฐเสนาติ ุ เตนหิ
โก สพุเพ ว มย สมณ โคตม ุทสนาย อุปสงกมิตุสตามาติ ุ
อถโข กุฎทนต์ พุราหุณเ มหตา พุราหุณณเณน สทุธิ เยน
อมพลฎุจิกา เยน ภควา เตนอุปสงกมิ อุปสงกมิตวา ภควตา
สทุธิ สมโมติ สมโมทนียิ ถถิ สาราณียิ วิติสเรตุวา เอกมนต์
นินิสิ ุ เอกมนต์ นินินา โข ปน ขานุมตตกา พุราหุณณคหปติกา
อปเปกจเจ ภควนต์ อภิวาเทตุวา เอกมนต์ นินิสิสุ อเปกจเจ
ภควตา สทุธิ สมโมทิสู สมโมทนียิ ถถิ สาราณียิ วิติสเรตุวา
เอกมนต์ นินิสิสุ อเปกจเจ เยน ภควา เตนลชลิมุปณาเมตุวา
เอกมนต์ นินิสิสุ อเปกจเจ นามโคคต สเวตุวา เอกมนต์ นินิสิสุ
อปเปกจเจ ตุนหิฎุตา เอกมนต์ นินิสิสุ ุ เอกมนต์ นินินโน โข
กุฎทนต์ พุราหุณเ ภควนต์ ेतทโวจ สุต เมต โโก โคตม
สมณเ โคตโม ติวริ ยลลสมปท โสพสปริกขาริ ขานาตีติ น
โข ปนาหิ ขานามิ ติวริ ยลลสมปท โสพสปริกขาริ อิจจามหิ

มหายลฉั ยชิตู สาธุ เม ภว โคตโม ติวธิ ยลฉสมปท
โศพสปรักขาริ เทเสตุติ ฯ

[๒๐๕] เตนหิ พุราหุณ ฉุณหิ สาธุกั มนสิกรโหิ ภาสิสุสามิติ ฯ
เอว โภติ โข กุญทนุโต พุราหุณโณ ภควโต ปจจุสโสสิ ฯ ภควา
เอตทโวจ ญตปุพพิ พุราหุณ ราชา มหาวิชิโต นาม อโหสิ อทุโธ
มหทุชโน มหาโกโค ปहुตชาตรุปรชโต ปहुตวิตตุปกรโณ ปहुตชน-
ฉลโย ปริปุลณโกสโกญจาคาโร ฯ อถโย พุราหุณ รลโย
มหาวิชิตสส รโหคตสส ปฐิสลลินสส เอว เจตโส ปริวิตโก
อุทปาติ อธิคตา โข เม วิปูลา มานุสกา โภคา มหนตึ ปจวิมณทล
อภิวิชย อชฎาวสามิ ยนุณนาหิ มหายลฉั ยเชยยิ ยั มม อสส
ทิมรตติ หิตาย สุขายาติ ฯ อถโย พุราหุณ ราชา มหาวิชิโต
ปุโรหิติ พุราหุณฉิ อามนตาเปตวา เอตทโวจ อิช มยหิ พุราหุณ
รโหคตสส ปฐิสลลินสส เอว เจตโส ปริวิตโก อุทปาติ อธิคตา
โย เม วิปูลา มานุสกา โภคา มหนตึ ปจวิมณทล อภิวิชย
อชฎาวสามิ ยนุณนาหิ มหายลฉั ยเชยยิ ยั มม อสส ทิมรตติ
หิตาย สุขายาติ อิจฉามหิ พุราหุณ มหายลฉั ยชิตู อนุสาสตุ
ม ภว ยั มม อสส ทิมรตติ หิตาย สุขายาติ ฯ

[๒๐๖] เอว วุตเต พุราหุณ ปุโรหิตโต พุราหุณโณ ราชานั
มหาวิชิตึ เอตทโวจ โภโต โข รลโย ชนปโท สกณญโก
สอุปปีโป คามฆาตาปี ทิสฺสนติ นิคมฆาตาปี ทิสฺสนติ นครฆาตาปี

ทิสฺสนฺติ ปนฺนทพฺพนาปี ทิสฺสนฺติ ฯ ภาว โข ปน ราชฺยา เอว
สทกฺกญฺเฏ ชนปฺเท สอฺปปิเพ วลี อุตฺทเรยฺย อกฺกัจจการี อสฺส เตน
ภาว ราชฺยา ฯ ลียา โข ปน โภโต รณฺโณ เอวมสฺส อหเมตฺ
ทฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺ วเชน วา พนฺนเชน วา ชานียา วาครหาย วาปฺพพฺพชานาย
วา สมฺมหนิสฺสํมาตี ฯ น โข ปเนตฺสฺส ทฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส เอว สมฺมา
สมฺมคฺคฺมาโต โหตี ฯ เย เต หตฺวาเสตกา ภวิสฺสนฺติ เต ปจฺจนา
रणฺโณ ชนปฺเท วิเหเจสฺสนฺติ ฯ อปีจ โข อิทํ สํวึชานํ อากมฺม
เอวมตฺสฺส ทฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส สมฺมา สมฺมคฺคฺมาโต โหตี ฯ เตนหิ ภาว
ราชฺยา ลียา โข ปน เย โภโต รณฺโณ ชนปฺเท อสฺสฺสฺสฺส
กสิโครกฺเข เตสํ ภาว ราชฺยา วิชกตฺตํ อนฺนปฺปเตตฺตํ เย โภโต
रणฺโณ ชนปฺเท อสฺสฺสฺสฺสฺสฺส วาณิชฺชาย เตสํ ภาว ราชฺยา ปากตํ
อนฺนปฺปเตตฺตํ เย โภโต รณฺโณ ชนปฺเท อสฺสฺสฺสฺสฺส ราชปฺริสฺตา เตสํ
ภาว ราชฺยา ภคฺตเวตฺตํ กปฺเปตฺตํ เต ว มนฺนสฺสา สกมฺมปฺสฺสา รณฺโณ
ชนปฺทํ น วิเหเจสฺสนฺติ ฯ มหา จ รณฺโณ กาสิโก ภวิสฺสตี
เขมฺมญฺจิตฺตา ชนปฺทา อกฺกญฺกา อนฺนปฺปิพา มนฺนสฺสา จ มุทา โมทฺมานา
อูเร ปฺตฺเต นจฺเจนฺตา อปารุตฺตมฺรา มณฺเณ วิหริสฺสนฺตีติ ฯ เอว
โภตี โข พฺราหฺมณ ราชฺยา มหาวิชิตฺโต ปุโรหิตฺสฺส พฺราหฺมณฺสฺส
ปฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺส เย ปน รณฺโณ ชนปฺเท อสฺสฺสฺสฺส กสิโครกฺเข เตสํ
ราชฺยา มหาวิชิตฺโต พิชกตฺตํ อนฺนปฺปทาสิ เย รณฺโณ ชนปฺเท อสฺสฺสฺส
วาณิชฺชาย เตสํ ราชฺยา มหาวิชิตฺโต ปากตํ อนฺนปฺปทาสิ เย รณฺโณ

ชนปเท อุตฺสหีสฺส ราชโปริสา เตสฺส ราชา มหาวิชิโต ภตฺตเวตฺตนํ
กปฺเปสิ เต ว มนุสฺสา สกมฺมปฺสุตา รณฺโณ ชนปทํ น วิหเรสฺสุ ฯ
มหา จ รณฺโณ ราสีโก อโหสิ เขมณฺเฐจฺจา ชนปทา อกณฺเฐจฺจา
อนุปฺปีปา มนุสฺสา มุทา โมทมาณา อูเร ปฺตุเต นจฺเจนฺตา
อปารุตฺตมรา มณฺเณ วิหรีสฺสุ ฯ

[๒๐๗] อถโข พุราหุณฺณ ราชา มหาวิชิโต ปุโรหิตํ พุราหุณฺณํ
อามนฺตาเปตฺวา เอตทโวจ สมุหโต โข เม โภ โส ทุสฺสุชิลो
โภโต ตํวิธานํ อากมฺม มหา จ เม ราสีโก เขมณฺเฐจฺจา ชนปทา
อกณฺเฐจฺจา อนุปฺปีปา มนุสฺสา มุทา โมทมาณา อูเร ปฺตุเต นจฺเจนฺตา
อปารุตฺตมรา มณฺเณ วิหเรณฺติ อิจฺฉามหํ พุราหุณฺณ มหายลฺลํ ยชิตฺตุ
อนุสาสตุ มํ ภวํ ยํ มม อสฺส ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ
เตนหิ ภวํ เย โภโต รณฺโณ ชนปเท ขตฺติยา อนฺยนฺตา เนคมา
เจว ชานปทา จ เต ภวํ ราชา อามนฺตยตฺติ ฯ อิจฺฉามหํ โภ
มहाยลฺลํ ยชิตฺตุ อนฺชานนฺตุ เม ภวนฺโต ยํ มม อสฺส ทิฆรตฺตํ
हितาย สุขายาติ ฯ เย โภโต รณฺโณ ชนปเท อมจฺจา ปาริสชฺชา
เนคมา เจว ชานปทา จ ฯเปฯ พุราหุณฺณมหาสาลา เนคมา
เจว ชานปทา จ ฯเปฯ คหปฺติกา เนจฺยิกา เนคมา เจว ชานปทา
จ เต ภวํ ราชา อามนฺตยตฺติ ฯ อิจฺฉามหํ โภ มหายลฺลํ ยชิตฺตุ
อนฺชานนฺตุ เม ภวนฺโต ยํ มม อสฺส ทิฆรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ
เอวํ โภติ โข พุราหุณฺณ ราชา มหาวิชิโต ปุโรหิตสฺส พุราหุณฺณสฺส

ปฏิสสุตฺวา เย รณฺโณ ชนปฺเท ขตฺติยา อนุยฺนฺตา เนคมา เจว
ชานปฺทา จ เต ราชา มหาวิชิตฺโต อามนฺเตสิ อิจฺฉามหํ โภ
มหายลฺลํ ยชิตฺตุ อนุชานนฺตุ เม ภวนฺโต ยํ มม อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ ฯ ยชิตฺ ภาวํ ราชา ยลฺลํ ยลฺลกาโล มหาราชาติ ฯ
เย รณฺโณ ชนปฺเท อมจฺจา ปาริสชฺชา เนคมา เจว
ชานปฺทา จ ฯเปฯ พุราหฺมณฺมหาสาธา เนคมา เจว ชานปฺทา
จ ฯเปฯ คหปฺติกา เนจยิกา เนคมา เจว ชานปฺทา จ เต ราชา
มหาวิชิตฺโต อามนฺเตสิ อิจฺฉามหํ โภ มหายลฺลํ ยชิตฺตุ อนุชานนฺตุ
เม ภวนฺโต ยํ มม อสฺส ทิฆมฺรตฺตํ หิตาย สุขายาติ ฯ ยชิตฺ
ภาวํ ราชา ยลฺลํ ยลฺลกาโล มหาราชาติ ฯ อิติ อิมเ จตฺตาวโร
อนุมติปกฺขา ตสฺเสว ยลฺลสฺส ปริกฺขารา ภวนฺติ ฯ

[๒๐๘] ราชา มหาวิชิตฺโต อฏฺฐหิ องฺเกหิ สมฺนฺนาคโต อฏฺโถ
สุชาโต มาติโต จ ปิตฺโต จ สํสุทฺธคหฺนิโก ยาว สตฺตมา
ปีตามหฺยคา อกฺขิตฺโต อนุปกฺกฏฺโฐ ชาติวาเทน อภิรุโป ทสฺสนิโย
ฯเปฯ อกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย อจฺโฆ มหฺทฺธโน มหาโภโค
ปฺหุตฺชาตฺรฺปรชฺโต ปฺหุตฺวิตฺตฺวปฺกรโณ ปฺหุตฺธนฺธลฺโณ ปฺริปฺณฺณโกส-
โกฏฺฐาคาโร พลวา จตฺรฺจฺฉินฺนิยา เสนาย สมฺนฺนาคโต อสฺสวาย
โอวาทปฺฏิการาย ตปฺติ มณฺเฑ ปจฺจตฺถิเก ยสฺสา สทฺโธ ทายโก
ทานปฺติโก อนาวฏฺทฺวาโร สมณฺพุราหฺมณฺกปฺณทฺธิกฺวณฺพิพฺกยาจกานํ
โอปานฏฺโถ ปุณฺณานิ กโรติ พหุสฺสุโต ตสฺส ตสฺส สุตฺชาตฺสฺส ตสฺส

ตสเสว โข ปน ภาสิตสฺส อตถิ ชานาติ อัย อิมสฺส ภาสิตสฺส
อตฺโต อัย อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺโตติ ปณฺฑิตो วิยตฺโต เมธาวิ
ปฏฺิพฺโถ อตีตนาถตปจฺจุปฺปนฺเน อตฺเต จินฺเตตุํ ฯ ราชา มหาวิชิโต
อิเมหิ อฏฺุทฺหิ องฺเกหิ สมฺนฺนาคโต ฯ อิติ อิมานิปี อฏฺุจฺงฺกานิ
ตสฺเสว ยลฺลยสฺส ปรีกฺขาราทานฺติ ฯ

[๒๐๕] ปุโรหิตो พุราหฺมโณ จตฺตฺวหฺงฺเกหิ สมฺนฺนาคโต อุกฺโต
สุชาโต มาติโต จ ปีติโต จ ตํสฺสทฺชคฺคหฺนิโก ยาว สตฺตมา
ปีตมาหฺยคา อกฺขิตฺโต อนฺุปกฺกฏฺุโโจ ชาตีวาเทเน อชฺฌายโก มนฺตฺชโร
ติณฺณํ เวทานํ ปารกฺุ สนิชฺฌนฺุเกตุกานํ สากฺขรปฺปเกทานํ อิติहाสปฺลจฺमानํ
ปทโก เวยฺยากรโณ โลกายตฺมหาปฺริสฺสทฺกฺขณฺุ
อนวโย สีลวา วุฑฺฒสีลํ วุฑฺฒสีเลน สมฺนฺนาคโต ปณฺฑิตो
พฺยตฺโต เมธาวิ ปจฺโม วา ทฺติโย วา ปุชฺมปฺกคฺคหนฺุตานํ ฯ
ปุโรหิตो พุราหฺมโณ อิเมหิ จตฺตฺวหฺงฺเกหิ องฺเกหิ สมฺนฺนาคโต ฯ อิติ
อิมานิปี จตฺตาริ องฺกานิ ตสฺเสว ยลฺลยสฺส ปรีกฺขาราทานฺติ ฯ

[๒๑๐] อถ โข พุราหฺมณฺ ปุโรหิตो พุราหฺมโณ รณฺโณ
มหาวิชิตสฺส ปุพฺเพ ว ยลฺลยา ติสฺโส วิธา เทเสสิ สียา โข
ปน โภโต รณฺโณ มหายลฺลํ ชฺชมานสฺส ๑ โภจิตฺเวว วิปฺปฏิสฺทาโร
มหา วต เม โภคกฺขนฺุโร วิคจฺฉิสฺสตีติ โส โภตา รณฺญา
วิปฺปฏิสฺทาโร น กรณฺิโย ฯ สียา โข ปน โภโต รณฺโณ
#๑ สี่. ยิกฺุจฺกามสฺส ฯ

มหายลณั ยชมานสุส โภจเทว วิปฺปฏิสโร มหา วต เม
โภคกฺขนุโธ วิคจฺจตีติ โส โภตา รณฺณา วิปฺปฏิสโร น
กรณีย โย ๆ ลียา โข ปน โภโต รณฺโณ มหายลณั ยชมานสุส
โภจเทว วิปฺปฏิสโร มหา วต เม โภคกฺขนุโธ วิคโตติ โส
โภตา รณฺณา วิปฺปฏิสโร น กรณีย โย ๆ อิม ๑ พฺราหฺมณ
ปุโรหิตो พฺราหฺมโณ รณฺโณ มหาวิชิตสุส ปุพฺเพ ว ยลฺลา
ติสุโส วิธาเทเสตี ๆ

[๒๑๑] ออโข พฺราหฺมณ ปุโรหิตो พฺราหฺมโณ รณฺโณ มหาวิชิตสุส
ปุพฺเพ ว ยลฺลา ทสหาการหิ ปฏิกฺคาหเกสุ วิปฺปฏิสโร
ปฏิวินตี ๆ อากมิตฺสนฺติ โข โภโต ยลณั ปาณาติปาติโนปี
ปาณาติปาตาปี ปฏิวีรตา ๆ เย ตตฺถ ปาณาติปาติโน เตสฺสเยว
เย ตตฺถ ปาณาติปาติโน เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ ปาณาติปาตา
ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตี ภาวํ สชฺชตี ภาวํ โมทตี ภาวํ จิตฺตเมว
ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทตุ ๆ

[๒๑๒] อากมิตฺสนฺติ โข โภโต ยลณั อทินฺนาทายิโนปี อทินฺนาทานาปี
ปฏิวีรตา เย ตตฺถ อทินฺนาทายิโน เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ
อทินฺนาทานา ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตี ภาวํ สชฺชตี ภาวํ โมทตี
ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทตุ ๆ

[๒๑๓] อากมิตฺสนฺติ โข โภโต ยลณั กามesu มิจฺฉาจาริโนปี
#๑ อิม โขตีปี ปาเรน ภาวิตพฺพํ ๆ

กาเมสุ มิจฺฉาจาราปี ปฏิวีรตา เย ตตฺถ กาเมสุ มิจฺฉาจาริโน
เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวีรตา เต
อารพฺภ ยชตํ ภาวํ สชฺชตํ ภาวํ โมทตํ ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนุตฺตรํ
ปสาเทตฺถ ฯ

[๒๑๔] อากมิตฺตฺสนฺติ โข โภโต ยถฺญํ มุสฺสาวาทิโนปี มุสฺสาวาทา
ปฏิวีรตาปี เย ตตฺถ มุสฺสาวาทิโน เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ มุสฺสาวาทา
ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตํ ภาวํ สชฺชตํ ภาวํ โมทตํ ภาวํ จิตฺตเมว
ภาวํ อนุตฺตรํ ปสาเทตฺถ ฯ

[๒๑๕] อากมิตฺตฺสนฺติ โข โภโต ยถฺญํ ปิสุณฺวาจิโนปี ปิสุณฺยา
วจา ย ปฏิวีรตาปี เย ตตฺถ ปิสุณฺวาจิโน เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ
ปิสุณฺยา วจา ย ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตํ ภาวํ สชฺชตํ ภาวํ
โมทตํ ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนุตฺตรํ ปสาเทตฺถ ฯ

[๒๑๖] อากมิตฺตฺสนฺติ โข โภโต ยถฺญํ ผรุสฺวาจิโนปี ผรุสฺยา
วจา ย ปฏิวีรตาปี เย ตตฺถ ผรุสฺวาจิโน เตสฺสเยว เตน เย ตตฺถ
ผรุสฺวาจา ย ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตํ ภาวํ สชฺชตํ ภาวํ โมทตํ
ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนุตฺตรํ ปสาเทตฺถ ฯ

[๒๑๗] อากมิตฺตฺสนฺติ โข โภโต ยถฺญํ สมฺพปฺปลาปีโนปี
สมฺพปฺปลาปา ปฏิวีรตาปี เย ตตฺถ สมฺพปฺปลาปีโน เตสฺสเยว เตน
เย ตตฺถ สมฺพปฺปลาปา ปฏิวีรตา เต อารพฺภ ยชตํ ภาวํ สชฺชตํ
ภาวํ โมทตํ ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนุตฺตรํ ปสาเทตฺถ ฯ

[๒๑๘] อากมิสฺสนติ โข โภโต ยถฺยํ อภิขุณาโลโนปิ อนภิขุณาโลโนปิ
เย ตตฺถ อภิขุณาโลโน เตสํเยว เตนฺ เย ตตฺถ
อนภิขุณาโลโน เต อารพฺภ ยชฺถํ ภาวํ สชฺชชฺถํ ภาวํ โมทตํ ภาวํ
จิตฺตเมว ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทหุ ๑

[๒๑๙] อากมิสฺสนติ โข โภโต ยถฺยํ พุยาปนฺนจิตฺตปิ
อพฺยาปนฺนจิตฺตปิ เย ตตฺถ พุยาปนฺนจิตฺตปิ เตสํเยว เตนฺ เย
ตตฺถ อพฺยาปนฺนจิตฺตา เต อารพฺภ ยชฺถํ ภาวํ สชฺชชฺถํ ภาวํ โมทตํ
ภาวํ จิตฺตเมว ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทหุ ๑

[๒๒๐] อากมิสฺสนติ โข โภโต ยถฺยํ มิจฺฉาทิฏฺฐิกากปิ
สมฺมาทิฏฺฐิกากปิ เย ตตฺถ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา เตสํเยว เตนฺ เย ตตฺถ
สมฺมาทิฏฺฐิกา เต อารพฺภ ยชฺถํ ภาวํ สชฺชชฺถํ ภาวํ โมทตํ ภาวํ
จิตฺตเมว ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทหุติ ๑ อิมฺเห โข พุราหุมนฺ ปุโรหิตो
พุราหุมนฺ ญโณ มหาวิชิตฺตสฺส ปุพฺเพ ว ยถฺยํ ทสฺหากาเรหิ
ปฏิกุคฺคาหเกสุ วิปฺปฏิสาร์ ปฏิวินฺสิ ๑

[๒๒๑] อถ โข พุราหุมนฺ ปุโรหิตो พุราหุมนฺ ญโณ
มหาวิชิตฺตสฺส มหายถฺยํ ยชฺมานสฺส โสพฺสฺหิ อากาเรหิ จิตฺตํ
สนฺทสฺเสสิ สฺมาทเปสิ สฺมุตเตเชสิ สฺมปฺหฺเสสิ สฺยา โข ปนฺ โภโต
ญโณ มหายถฺยํ ยชฺมานสฺส โกจิทเวว วตฺตา ราชา โข มหาวิชิตो
มหายถฺยํ ยชฺติ โน จ ชฺวสฺส อามนฺติตา ชฺตฺติยา อนฺยนฺตา
เนคฺมา เจว ชานปฺทา จ อถ จ ปนฺ ภาวํ ราชา เอวรูปํ มหายถฺยํ

ยชตีติ ฯ เอวंपิ โข โภโต รญโฬ वृत्ता ऋमृतो नृत्ति ฯ
โภโต โข पन रญ्णो आमृत्तिता खत्तिยา अनुयुता नेकमा
जेव खानपथा ज ओमिनापेत्तिं गवृं राखा खानात्तु यच्छत्तिं गवृं सखच्छत्तिं
गवृं मोत्तत्तिं गवृं जित्तमेव गवृं अनुत्तरं पसातेत्तु ฯ

[๒๒๒] สिया โข ปน โภโต รญโฬ มหายลลัณิ ยชमानสุส
โกจितเวว वृत्ता राखा โข महाविच्छित्तो महायलลัณि यชत्ति โน ज
खुवสุส आमृत्तिता ओमจ्जा पारिसख्खा नेकमा जेव खानपथा ज
ฯเปฯ पुरาहुम्महासालา नेकमा जेव खानपथा ज ฯ कपत्तिनेजयिका
नेकमा जेव खानपथा ज ओत्त ज पन गवृं राखा ओवरूपं
महायललัณि यชत्तिติ ฯ एवंपि โข โภโต रญ्णो वृत्ता ऋमृतो
नृत्ति ฯ โภโต โข पन रญ्णो आमृत्तिता कपत्तिनेजयिका नेकमा
जेव खानपथा ज ฯ ओमिनापेत्तिं गवृं राखा खानात्तु यच्छत्तिं गवृं
सखच्छत्तिं गवृं मोत्तत्तिं गवृं जित्तमेव गवृं अनुत्तरं पसातेत्तु ฯ

[๒๒๓] สिया โข ปน โภโต รญโฬ มหายลลัณิ ยชमानสุส
โกจितเวว वृत्ता राखा โข महाविच्छित्तो महायलลัณิ यชत्ति โน ज
โข ओกत्तो सुखात्तो มาत्तिโต ज पิต्तिโต ज สัสมุत्तคคหณิโก ยาว
สत्तตมา पิต्तามहुคคา ओกจित्तโต अनुपคคกุจ्जो ขาติวาเทन ओत्त ज
पन गवृं राखा ओवरूपं महायलลัณि यชत्तिติ ฯ ओवंपิ โข โภโต
रญ्णो वृत्ता ऋमृतो नृत्ति ฯ गवृं โข पन राखा ओกत्तो
सुखात्तो มาत्तिโต ज पित्तिโต ज สัสมุत्तคคหณิโก ยาว สत्तตมา

ปีตามหุคคา อกขิตโต อนุปกกุญโจ ชาตีวาเทน ๆ อิมินาเปตี ภว
ราชา ชานาคู ยชตี ภว สชชตี ภว โมทตี ภว จิตตเมว ภว
อนุตริ ปสาเทตฺต

[๒๒๔] สียา โข ปน โภโต รณโณ มหายณฺณิ ยชมานสฺส
โกจิวเว วตฺตทา ราชา โข มหาวิชิตโต มหายณฺณิ ยชตี โน จ
โย อภิวโป ทสฺสนิโย ปาสาทิกโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย
สมนฺนาคโต พุรหฺมวณฺณิ พุรหฺมวจฺฉสิ อกฺขุทฺทาวกาโส ทสฺสนาย
ฯเปฯ โน จ โข อทฺโธ มหฺทฺธโน มหาโภโค ปหฺตชาตฺรปรชโต
ปหฺตวิตฺตูปกรโณ ปหฺตชนรณโณ ปริปฺณฺณโกสโกฏฺฐาคาโร ฯเปฯ
โน จ โข พลวา จตฺรจฺฉินิยา เสนาย สมนฺนาคโต อสฺสวาย
โรวาทปฏิการาย ตปตี มณฺเณ ปจฺจตฺถิเก ยสฺสา โน จ โข
สทฺธิ ทายโก ทานปตี อนาวฏฺทวโร สมณพฺรหฺมณฺณกปณฺทฺธิก-
วณฺนิพฺพกยาจกานํ โอปานภูโต ปุณฺณานิ กโรตี โน จ โข พหุสฺสโต
ตสฺส ตสฺส สุตชาตสฺส โน จ โข ตสฺส ตสฺสเว โข ปน ภาสิตสฺส
อตุลฺล ชานาคิ อยฺม อิมสฺส ภาสิตสฺส อตุลฺล อยฺม อิมสฺส ภาสิตสฺส
อตุลฺลติ โน จ โข ปณฺทฺธิโต วิยฺตฺโต เมธาวิ ปฏฺิพฺโล อตีตา-
นาคตปจฺจุปฺปนฺเน อตุลฺล จินฺเตตฺตํ อถ จ ปน ภว ราชา เอวรูป
มหายณฺณิ ยชตีติ ฯ เอวํปิ โข โภโต รณโณ วตฺตทา ชมฺมโต
นตฺถิ ฯ ภว โข ปน ราชา ปณฺทฺธิโต วิยฺตฺโต เมธาวิ ปฏฺิพฺโล
อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺเน อตุลฺล จินฺเตตฺตํ อิมินาเปตี ภว ราชา

ชานาคู ยชตี ภาว สชชตี ภาว โมทตี ภาว จิตตเมว ภาว
อนุตริ ปสาเทตฺฯ

[๒๒๕] สียา โข ปน โภโต รลฺโย มหายณฺณํ ยชมานสฺส
โกจิทเว วตฺตา ราชา โข มหาวิชิโต มหายณฺณํ ยชตี โน จ
ขุสฺส ปุโรหิตो พุราหฺมโณ อุภโต สุชาโต มาติโต จ ปิตีโต
จ สฺสทฺชคหณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา อภฺจิตฺโต อนฺุปกฺกฺกุโ
ชาตีวาเทน อถ จ ปน ภาว ราชา เอวรूपิ มหายณฺณํ ยชตีตี ๗
เอวปี โข โภโต รลฺโย วตฺตา ชมฺมโต นตฺถิ ๗ โภโต โข
ปน รลฺโย ปุโรหิตो พุราหฺมโณ อุภโต สุชาโต มาติโต จ
ปิตีโต จ สฺสทฺชคหณฺนิโก ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา อภฺจิตฺโต
อนฺุปกฺกฺกุโ ชาตีวาเทน อิมินาเปตี ภาว ราชา ชานาคู ยชตี ภาว
สชชตี ภาว โมทตี ภาว จิตตเมว ภาว อนุตริ ปสาเทตฺฯ

[๒๒๖] สียา โข ปน โภโต รลฺโย มหายณฺณํ ยชมานสฺส
โกจิทเว วตฺตา ราชา โข มหาวิชิโต มหายณฺณํ ยชตี โน จ
ขุสฺส ปุโรหิตो พุราหฺมโณ อชฺฌายโก มนฺตฺชโร ตินฺณํ เวทานํ
ปารคฺคฺ สนิชฺฌนฺุเกตฺถกานํ สากฺขรปฺเปทานํ อิติหาสปลฺยจฺมานํ ปทโก
เวยฺยากรโณ โลกาชตฺตมาปฺุริสทฺกฺขณฺสฺส อนวโย โน จ ขุสฺส
ปุโรหิตो พุราหฺมโณ สิลวา วุฑฺฒสึลลิวุฑฺฒสึเลน สมฺนฺนาคโต
โน จ ขุสฺส ปุโรหิตो พุราหฺมโณ ปณฺุฑฺฒิตโต วิยตฺโต เมชาวี
ปจฺจโม วา ทฺตฺติโย วา ปุชฺช ปคฺคณฺุหนฺตฺตานํ อถ จ ปน ภาว

ราชา เอวรูปี มหายณฺณํ ยชตีติ ฯ เอวปี โภโต รณฺโณ วตฺตา
ธมฺมโต นตฺถิ ฯ โภโต โข ปน รณฺโณ ปุโรหิตो พุราหฺมโณ
ปณฺฑิตो วิยตฺโต เมธาวิ ปจฺโหม वा ทุตฺติโย वा ปุञ्च ปคฺคณฺหนฺตानํ
อิมินาเปตี ภาวํ ราชา ชานาตุ ยชตํ ภาวํ สชชตํ ภาวํ โมหตํ ภาวํ
จิตฺตเมว ภาวํ อนฺตรํ ปสาเทตฺติ ฯ อิมหิ โข พุราหฺมณฺ ปุโรหิตो
พุราหฺมโณ รณฺโณ มหาวิชิตฺสฺส มหายณฺณํ ยชฺมานสฺส โสพฺสหิ
อากาเรหิ จิตฺตํ สนฺทสฺเสตี สฺมาทเปตี สฺมุตฺเตเชตี สฺมปฺหํเสตี ฯ

[๒๒๗] ตสฺมี โข ปน พุราหฺมณฺ ยลฺลเณ เนว คาโว หลฺลณฺีสุ
น อเชพฺภา หลฺลณฺีสุ น กุกฺกุฏฺสฺสฺสฺรา หลฺลณฺีสุ น วิวิธา ปาณา
ลํฆาตี อปฺชชฺีสุ น รุกฺขา ฉินฺนีสุ ๑ ยฺยปฺตถาย น ทพฺพา ลายฺีสุ
ปรีหฺีสฺตถาย ฯ เยปฺสฺส อเหลฺลํ ทาสาตี वा เปสฺสาตี वा กมฺมฺกราตี
วา เตปี น ทณฺฑตฺชชิตา น ภัยตฺชชิตา น อสฺสุมุขา โรทฺมานา
ปรีกมฺมานิ อํกํสุ ฯ อถ โข เย อิจฺฉนฺีสุ เต อํกํสุ เย น
อิจฺฉนฺีสุ น เต อํกํสุ ฯ ยํ อิจฺฉนฺีสุ ตํ อํกํสุ ยํ น อิจฺฉนฺีสุ
น ตํ อํกํสุ ฯ สปฺปีเตลนฺวณิตฺทริมฺรุผาณฺีเตน เจว โส ยลฺลโณ
นิจฺฉานมกฺมาตี ฯ

[๒๒๘] อถ โข พุราหฺมณฺ ขตฺติยา อนฺยฺยนฺตฺตา เนคฺมา เจว
ชานปฺทา จ ฯ อมฺจฺจา ปารีสชฺชา เนคฺมา เจว ชานปฺทา จ ฯ
พุราหฺมณฺมหาสาลา เนคฺมา เจว ชานปฺทา จ ฯ คหปฺตีเนจยิกา
#๑ นิชชฺีสุตี वा ปาโง ฯ

เนคมา เจว ชานปทา จ ปहुตฺ สุปเตยฺย อาทาย ราชานํ
มหาวิชิตํ อุปสงกมิตฺวา เอวมาหิสฺส อิทํ เต เทว ปहुตฺ สุปเตยฺย
เทวฺยเอว อุตฺทิสฺส อากตํ ตํ เทโว ปฏิกุณฺหาตฺตติ ฯ อลํ โภ
มมาปี อิทํ ปहुตฺ สุปเตยฺย ฐมฺมิเกน พลินา อภิสํขตํ ตณฺจ
โว โหตุ อิตฺโต จ ภิชฺสโย หรธาติ ฯ เต รณฺธา ปฏิกุชิตฺตา
เอกมนฺตํ อปกุมมฺ เอวํ สมจินฺเตสฺส น โข เอตํ อมฺหากํ ปฏฺฐึรปํ
ยํ มยํ อิมานิ สุปเตยฺยานิ ปุณฺเทว สกานิ ฆรานิ ปฏฺฐึคฺคณฺเฬยฺยาม
ราชา โข มหาวิชิตํ มหายลฺลํ ยชติ หนฺนทสฺส มยํ อนุยาคิโน
โหมมาติ ฯ

[๒๒๕] อถ โข พุราหฺมณฺ ปุรตฺถิเมน ยลฺลวาทสฺส ขตฺติยา
อนฺุยนฺตา เนคมา เจว ชานปทา จ ทานานิ ปฏฺฐเปสฺสึ ฯ ทกฺขิณฺน
ยลฺลวาทสฺส อมจฺจา ปาริสชฺชา เนคมา เจว ชานปทา จ ทานานิ
ปฏฺฐเปสฺสึ ฯ ปจฺฉิเมน ยลฺลวาทสฺส พุราหฺมณฺมหาสาธา เนคมา
เจว ชานปทา จ ทานานิ ปฏฺฐเปสฺสึ ฯ อุตฺตเรน ยลฺลวาทสฺส
คหฺปติเนจฺยิกา เนคมา เจว ชานปทา จ ทานานิ ปฏฺฐเปสฺสึ ฯ
เตสฺสปี โข พุราหฺมณฺ ยลฺลเวสฺส เนว คาโว หลฺลวีสฺส น อเชพฺกา
หลฺลวีสฺส น กุกฺกุฏฺสฺสกรา หลฺลวีสฺส น วิวิธา ปาณา สํฆาตํ
อาปชฺชิสฺส น รุกฺขา จินฺทิสฺส ยฺยปฺตฺถาย น ทพฺพา ลาภิสฺส ปรีหิ-
สฺสฺตฺถาย ฯ เย เนสํ อเหสฺสึ ทาสาติ วา เปสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
วา เตปี น ทณฺฑตฺตชฺชิตา น ภยตฺตชฺชิตา น อสฺสฺสมฺฆา โรทฺมานา

ปริกมฺมานิ อํกุสุ ฯ อถโข เย อิจฺฉีสุ เต อํกุสุ เย น อิจฺฉีสุ
น เต อํกุสุ ฯ ยํ อิจฺฉีสุ ตํ อํกุสุ ยํ น อิจฺฉีสุ ตํ น อํกุสุ ฯ
สปปิตฺเตถนวณิตทริมฺมฐผาณิตฺเตน เจว โส ยถฺยโธ นิฏฺฐานมคฺมาสิ ฯ
อิตฺติ จตฺตารโ จ อนุมตฺติปกฺขา ราชา มหาวิชิตฺโต อฏฺฐหิ องฺเคหิ
สมนฺนาคโต ปุโรหิตฺโต พุราหุมนฺโณ จตฺตฺหฺงฺเคหิ สมนฺนาคโต ติสฺโส
วิธา อํยํ วุจฺจติ พุราหุมนฺน ตฺวิธา ยถฺยลสมฺปทา โสฬสปริกฺขาราทิ ฯ

[๒๓๐] เอวํ วุตฺเต เต พุราหุมนฺนา อุนฺนาทินฺโน อุจฺจาสทฺทา
มหาสทฺทา อเหตุํ อโห ยถฺยโธ อโห ยถฺยลสมฺปทาติ ฯ กุฏฺทนฺโต
ปน พุราหุมนฺนํ ตฺตฺตฺทฺทฺโต ว นิสินฺนํ โหติ ฯ อถโข เต
พุราหุมนฺนา กุฏฺทนฺตํ พุราหุมนฺนํ เอตฺตโทวจฺจ กสฺมา ปน ภวํ กุฏฺทนฺโต
สมณฺนสฺส โคตมฺสฺส สฺภาสิตํ สฺภาสิตฺโต นาทฺตฺตฺนํ โมทิตฺติ ฯ นาทํ
โก สมณฺนสฺส โคตมฺสฺส สฺภาสิตํ สฺภาสิตฺโต น อพฺทฺนํ โมทามิ
มฺทฺธาปี ตสฺส นิปฺปเตยฺย ๑ โย สมณฺนสฺส โคตมฺสฺส สฺภาสิตํ
สฺภาสิตฺโต น อพฺทฺนํ โมเทยฺย อปีจฺจ เม โภ เอวํ โหติ สมฺโน
โคตโม เอวมาหฺ เอวํ เม สฺตฺตฺนํ วา เอวํ อรฺหติ ภวิตฺตฺนํ วา
อปีจฺจ สมฺโน โคตโม เอวํ ตทา อาสิ อิตฺถํ ตทา อาสิเตว
ภาสติ ตสฺส มยฺหํ โภ เอวํ โหติ อทฺธา สมฺโน โคตโม เต
สมฺเยน ราชา โหติ มหาวิชิตฺโต ยถฺยลสํมิ ปุโรหิตฺโต ตสฺส ยถฺยลสฺส
ยาเชตฺตาติ อภิชานาติ ปน ภวํ โคตโม เอวรูปํ ยถฺยลํ ยชิตฺวา
#๑ สฺ. วิปเตยฺย ฯ

วา ยาเขตวา วา กายสุส เกทา ปรี มรณา สุกตี สุกคิ โลกิ
อุปชชิตาติ ฯ อภิขานามาหิ พุราหุณ เอวรูปิ ยณณิ ยชิตวา
จ ยาเขตวา จ กายสุส เกทา ปรี มรณา สุกตี สุกคิ โลกิ๓
อุปชชิตาติ อหิ เตน สมเยน พุราหุณ ปุโรหิตโต พุราหุณโณ
อโหสีตสุส ยณณสุส ยาเขตวาติ ฯ

[๒๓๑] อตุถิ ปน โภ โคตม อณโณ ยณโณ อิมาย ติวิชาย
ยณณสมุปทาย โสพสปริกขาราย อปุตตโร จ อปุตมารมุตโร
จ มหปุตโร จ มหานิสฺสโร จาติ ฯ อตุถิ พุราหุณ อณโณ
ยณโณ อิมาย ติวิชาย ยณณสมุปทาย โสพสปริกขาราย อปุตตโร
จ อปุตมารมุตโร จ มหปุตโร จ มหานิสฺสโร จาติ ฯ
กตโม ปน โภ โคตม โส ยณโณ อิมาย ติวิชาย ยณณสมุปทาย
โสพสปริกขาราย อปุตตโร จ อปุตมารมุตโร จ มหปุตโร
จ มหานิสฺสโร จาติ ฯ ยานิ โข ตานิ พุราหุณ นิจฺจทานานิ
อนุกฺขยณณานิ สีสวณฺเต ปพฺพชิตเ อุกฺกิสฺส ทิยนฺติ อัย โข
ปน พุราหุณ ยณโณ อิมาย ติวิชาย ยณณสมุปทาย โสพสปริกขาราย
อปุตตโร จ อปุตมารมุตโร จ มหปุตโร จ
มหานิสฺสโร จาติ ฯ โภ นุ โข โภ โคตม เหตุ โภ ปจฺจโย
เยนตี ๑ นิจฺจทานิ อนุกฺขยณณิ อิมาย ติวิชาย ยณณสมุปทาย
โสพสปริกขาราย อปุตตรณฺจ อปุตมารมุตตรณฺจ มหปุตตรณฺจ
#๑ เยเนตฺตุนฺติ วา ปาโห ฯ

มหานิสัตรจจาติ ฯ น โข พุราหุมน เอวรูปุ ยลลั ออุปสงกมนุติ
อรหุโนโต วา อรหตุตมकुคั วา समाปนุना ตั กิสुส เหตุ
ทิสुสนุติ เหตุ พุราหุมน ทนุทปหาราปี กลकुคหาปี ตสุมา
เอวรูปุ ยลลั น ออุปสงกมนุติ อรหุโนโต วา อรหตุตมकुคั วา
समापनुना यानि โข ปन तानि पुराहुमन् निजुतानानि अनुकुलयलुनानि
सिलनुते पपुषिते उतुतिसु तियनुติ एवรูปु โข ปन
पुराहुमन् यल्लु ออุปสงกมนุติ อรหุโนโต วา อรหตุตมकुคั วา
समापनुना ตั กิสुส เหตุ न हेतुत्त पुराहुमन् तिसुสนुति
तनุทปหารापी กลकुคหาपी ตสุมา เอวรูปุ ยลลั ออุปสงกมนุติ
อรหุโนโต วา อรหตุตมकुคั วา समाปนุना อัย โข พุราหุมน
เหตุ อัย ปจจุโย เยนตี นิจुतานิ अनुकुलयลลั อิมาย ติวิชาย
ยลลสมุปทาย โสพสปริการาย อปุตตุตตรจจ อปุตสมารมกตตรจจ
มหปผลตตรจจ มหानิสัตรจจาติ ฯ

[๒๓๒] อตุติ ปน โภ โคตม อลโล ยลลโล อิมาย จ
ติวิชาย ยลลสมุปทาย โสพสปริการาย อิมินา จ นิจुทาเนน
อนुकูลยลลเนน อปุตตุตโร จ อปุตสมารมกตโร จ มหปผลตโร
จ มหानิสัตโร จาติ ฯ อตุติ โข พุราหุมน อลโล ยลลโล
อิมาย จ ติวิชาย ยลลสมุปทาย ฯเปฯ กตโม ปน โส โภ
โคตม อลโล ยลลโล อิมาย จ ติวิชาย ยลลสมุปทาย ฯเปฯ
โย โข พุราหุมน จาตุทิสั สัม อุตุทิสุ วิหาริ กโรติ อยจ

โฆ พุราหุณณ ชลฺโล อิมาย จ ติวิชาย ชลฺลสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย
อิมินา จ นิจฺจทานน อนุชฺลยชฺเลน อปฺปตฺถตโร จ
อปฺปสมารมฺภตโร จ มหฺปผลตโร จ มหฺนีสฺสโร จาติ ฯ

[๒๓๓] อตฺถิ ปน โภ โคตม อชฺโล ชลฺโล อิมาย จ
ติวิชาย ฯเปฯ มหฺนีสฺสโร จาติ ฯ อตฺถิ โฆ พุราหุณณ
อชฺโล ชลฺโล ฯเปฯ กตโม ปน โส โภ โคตม อชฺโล
ชลฺโล ฯเปฯ โย โฆ พุราหุณณ ปสนฺนจิตฺโต พุทฺธํ สรณํ
กจฺจติ ชมฺมํ สรณํ กจฺจติ ตํชฺมํ สรณํ กจฺจติ อัย โฆ พุราหุณณ
ชลฺโล อิมาย จ ติวิชาย ชลฺลสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย อิมินา
จ นิจฺจทานน อนุชฺลยชฺเลน อิมินา จ วิหารทานน อปฺปตฺถตโร
จ อปฺปสมารมฺภตโร จ มหฺปผลตโร จ มหฺนีสฺสโร จาติ ฯ

[๒๓๔] อตฺถิ ปน โภ โคตม อชฺโล ชลฺโล อิมาย จ
ติวิชาย ชลฺลสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย อิมินา จ นิจฺจทานน
อนุชฺลยชฺเลน ฯเปฯ อปฺปตฺถตโร จ อปฺปสมารมฺภตโร จ
มหฺปผลตโร จ มหฺนีสฺสโร จาติ ฯ อตฺถิ โฆ พุราหุณณ
อชฺโล ชลฺโล อิมาย จ ติวิชาย ฯเปฯ กตโม ปน โส โภ
โคตม อชฺโล ชลฺโล อิมาย จ ติวิชาย ฯเปฯ โย โฆ
พุราหุณณ ปสนฺนจิตฺโต สิกฺขาปทานิ สมหฺทียติ ปาณาติปาตา เวรมณิ
อทินฺนาทานา เวรมณิ กามสุ มิจฺฉาจารา เวรมณิ มุสาวาทา
เวรมณิ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา เวรมณิ อัย โฆ พุราหุณณ

ขณฺโณ อิมาย จ ติวิชาย ขณฺณสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย
อิมินา จ นิจฺจทานน อนุกฺกุณฺณณ ๑เป๑ อปฺปตฺถตโร จ
อปฺปสมารมฺภตโร จ มหปฺผลตโร จ มหานิสฺสตโร จาติ ๑

[๒๓๕] อตฺถิ ปน โภ โคตม อณฺโณ ขณฺโณ อิมาย จ
ติวิชาย ขณฺณสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย อิมินา จ นิจฺจทานน
อนุกฺกุณฺณณ ๑เป๑ อตฺถิ โข พุราหุณฺณ อณฺโณ ขณฺโณ อิมาย
จ ติวิชาย ขณฺณสมฺปทาย โสฬสปริกฺขาราย อิมินา จ นิจฺจทานน
อนุกฺกุณฺณณ อิมินา จ วิหารทานน อิมเหิ จ สรณฺคมเนหิ อิมเหิ
จ สิกฺขาปเทหิ อปฺปตฺถตโร จ อปฺปสมารมฺภตโร จ มหปฺผลตโร
จ มหานิสฺสตโร จาติ ๑ กตโม ปน โส โภ โคตม อณฺโณ
ขณฺโณ อิมาย จ ติวิชาย ขณฺณสมฺปทาย ๑เป๑ อปฺปตฺถตโร
จ อปฺปสมารมฺภตโร จ มหปฺผลตโร จ มหานิสฺสตโร จาติ ๑
อิธ พุราหุณฺณ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมนฺนสมฺพุทฺโธ
๑เป๑ (ยถา สามณฺณผล เหวํ สพุพฺ วิตฺถาเรตพุพฺ) ๑เป๑
เอวํ โข พุราหุณฺณ ภิกฺขุ สีสกฺขปฺนโน โหติ ๑ ปจฺม ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ๑ อยํ โข พุราหุณฺณ ขณฺโณ ปุริเมหิ
ขณฺณเหหิ อปฺปตฺถตโร จ อปฺปสมารมฺภตโร จ มหปฺผลตโร จ
มหานิสฺสตโร จ ๑ ทฺติยํ ฌานํ ๑ ตติยํ ฌานํ ๑ จตุตฺถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ๑ อยํปิ โข พุราหุณฺณ ขณฺโณ ปุริเมหิ
ขณฺณเหหิ อปฺปตฺถตโร จ อปฺปสมารมฺภตโร จ มหปฺผลตโร จ

มหานิสัสตโร จ ฯ ฌาณทสสนาย จิตต์ อภินิหริติ อภินินฺนาเมติ
จิณา ชาติ วุสสิตฺติ พุรหุมจริยิ กตฺติ กรณียิ นاپริ อิตฺถตฺตยาติ
ปชานาติ ฯ อัย โข พุราหุมน ฌณฺโณ ปุริเมหิ ฌณฺเณหิ
อปฺปตฺตโร จ อปฺปสมารมฺภโร จ มหปฺผลโร จ มหานิสัสตโร
จ อิมาย จ พุราหุมน ฌณฺณสมฺปทาย อญฺญา ฌณฺณสมฺปทา
อุตฺตริตฺตรา วา ปณฺีตฺตรา วา นตฺถิติ ฯ

[๒๓๖] เอวํ วุตฺเต กุญฺเฑนฺโต พุราหุมนฺโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ โคตม
นิกฺกขฺชิตฺติ วา อุกฺกขฺเชยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพหฺสฺส วา
มคฺคิ อากฺโขเขยฺย อนุชกาเร วา เตลปฺชฺโชติ ฐาเรยฺย จกฺขุมฺนฺโต
รูปานิ ทกฺขนฺตฺติ เอวเมว โภตา โคตเมน อนฺเณกปริยาเยน ฐมฺโหม
ปกาสิโต เอสาหิ ภวนฺตํ โคตมํ สรณฺณํ กจฺจามิ ฐมฺมณฺจ กิกฺขุสฺสมณฺจ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺุเปตฺติ
สรณฺจกตฺติ เอสาหิ โภ โคตม สตฺต จ อฺสภสฺตานิ สตฺต จ
วจฺจนฺตรสฺตานิ สตฺต จ วจฺจนฺตริสฺตานิ สตฺต จ อชฺสฺตานิ สตฺต
จ อฺรพฺภสฺตานิ มฺญจามิ ๑ ชีวิตฺติ เทมิ หริตฺตานิ เจว ตฺติณานิ ขาทนฺตุ
สฺตีตฺตานิ จ ปานิยานิ ปิวนฺตุ สฺตีโต เนสํ วาโต อฺปวายตฺติ ฯ

[๒๓๗] อถ โข ภควา กุญฺเฑนฺตสฺส พุราหุมนฺนสฺส อฺนุปฺพุพฺพิกฺกํ
กเถสิ เสยฺยถิํ ทานกถิํ สฺสีถกถิํ สกฺคกถิํ กามานํ อาทินฺนํ โອการิ
#๑ สฺสี. มฺญจาเปมิ ฯ

สงฺกิลลํ นิกุขเม ๑ อานิสํสํ ปกาเสสิ ฯ ยทา ภควา อญฺญาสิ
กุญฺทนต์ํ พุราหุณฺณํ กถุจจิตฺตํ มุทฺทิจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทฺทกจิตฺตํ
ปสฺนุณจิตฺตํ อถ ยา พุทฺธานํ สามุกกํสิกา ชมฺมเทสนา ตํ ปกาเสสิ
ทุกุขํ สมุทฺทํ นิโรธํ มคฺคํ ฯ เสยฺยถาปี นาม สฺทฺธํ วัตถํ
อปคตกาฬํ สมฺมเทว รัชนํ ปฏิกุคฺคเณหฺยฺย เหวเมว กุญฺทนต์สฺส
พุราหุณฺณสฺส ตสฺมีเยว อาสเน วิรัชํ วิตมถํ ชมฺมจกฺขุํ อุทฺปาที
ยํ กิณฺจิ สมุทฺทชฺมมํ สพฺพพฺพนต์ํ นิโรชชฺมมนฺติ ฯ อถโข กุญฺทนต์โต
พุราหุณฺโณ ทิฏฺฐชฺมโม ปตฺตชฺมโม วิทิตชฺมโม ปรีโยคาพฺพชฺมโม
ติณฺณวิจิจฺจโณ วิคตกถํโกโธ เวสารชฺชปฺปตฺโต อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสฺสเน
ภวณฺตํ เอตทโวจ อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาถ
ภตฺตํ สทฺธี ภิกฺขุสฺสํเณนาตี ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตฺถุณีภาเวเน ฯ
อถโข กุญฺทนต์โต พุราหุณฺโณ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อญฺญาสาสนา
ภควณฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ ฯ

[๒๓๘] อถโข กุญฺทนต์โต พุราหุณฺโณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
สเก ยลฺลวาทะ ปณฺธิตํ ขาทนียโกชฺชนียํ ปฏฺยาทาเปตฺวา ภควโต
กาลํ อาโรจาเปสิ กาลโธ โภ โคตม นินฺจฺจิตฺตํ ภตฺตณฺติ ฯ อถโข
ภควา ปุพฺพพฺพนฺทสมฺมํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรรมาทาย สทฺธี ภิกฺขุสฺสํเณ
เยน กุญฺทนต์สฺส พุราหุณฺณสฺส ยลฺลวาทะ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตฺติ ฯ อถโข กุญฺทนต์โต
#๑ เนกฺขมเมติปี ปาเจเน ภวิตพฺพํ ฯ

พราหฺมโณ พุทฺธปฺมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณฺีเตน ขาพณฺีเยน โภชนฺีเยน
สทฺตถา สนฺตปฺเปสฺสึ สมฺปวาเรสฺสึ ฯ อถโช ญฺญทฺนฺโต พฺราหฺมโณ
ภควนฺตํ ภูตฺตาวี โอนฺีตปฺตฺตปาณฺี อลฺยตรํ นิจํ อาสนํ กเหตุวา
เอกมฺนฺตํ นิสฺสึทฺธิ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺนํ โช ญฺญทฺนฺตํ พฺราหฺมณฺ์ ภควา
ชฺมมฺิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺตวา สმაทฺเปตฺตวา สมฺตฺเตเชตฺตวา สมฺปหฺ์เสตฺตวา
อฺฏฺจายาสนา ปกฺกามิตฺติ ฯ

ญฺญทฺนฺตฺตฺตํ ปลฺยจมฺ์ นินฺนฺจิตฺตํ ฯ

มหาลิสต์ตั้ง ๓๖

[๒๓๕] เอวมเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลีย วิหริติ
มหาวเน ภูฏาคารสาลาญํ ฯ เตน โข ปน สมเยน สมพหุลา
โกสลกา จ พุราหุมนทุตตา มาชกา จ พุราหุมนทุตตา เวสาลีย
ปฏิวินนุติ เกนจเทว ธรรมเนียม ฯ อสุโสสุ โข เต โกสลกา จ
พุราหุมนทุตตา มาชกา จ พุราหุมนทุตตา สมโณ ขลु โภ
โคตโม สกยปุตโต สกยกุลตา ปพพิชิต เวสาลีย วิหริติ มหาวเน
ภูฏาคารสาลาญํ ตํ โข ปน ฆานุตํ โคตมํ เอวักลยาโณ กิตติสทโท
อพุกุคโต อิติปี โส ภควา ฯเปฯ พุทฺโธ ภควาติ โส
อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ ฯเปฯ ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ
โหตีติ ฯ อถโฆ เต โกสลกา จ พุราหุมนทุตตา มาชกา จ
พุราหุมนทุตตาเยน มหาวนํ ภูฏาคารสาลาเตนุปสงกมึสุ ฯ

[๒๔๐] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นาคีโต ภควโต อุปฏจาโก
โหติ ฯ อถโฆ เต โกสลกา จ พุราหุมนทุตตา มาชกา จ
พุราหุมนทุตตา เยนายสฺมา นาคีโต เตนุปสงกมึสุ อุปสงกมิตฺวา
อายสฺมุนตํ นาคิตํ เอตทโวจจ กหํ นุ โข โภ นาคิต เอตฺรหิ โส ภวํ
โคตโม วิหริติ ทสฺสนกามา หิ มยํ ตํ ฆานุตํ โคตมุนติ ฯ อกาโล
โฆ อวฺโส ภควนุตํ ทสฺสนาย ปฏิสลฺลีโน ภควาติ ฯ อถโฆ เต
โกสลกา จ พุราหุมนทุตตา มาชกา จ พุราหุมนทุตตา ตตฺถเว

เอกมนต์ นิสีทิสู ทิสวา ว มยฺ ตํ ภควนฺตํ โคตมํ กจฺจิสฺสามาติ ฯ

[๒๔๑] โอฏฺฐทฺโรปี โข ลิจฺฉวิ มหฺตยา ลิจฺฉวิปริสาย สทฺธิ
เยน มหาวนํ กุณฺณาการสาธา เยนายสุมา นาคิโต เตนุปลสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา อายสฺมนตํ นาคิตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนตํ อฏฺฐาสิ ฯ
เอกมนตํ จิโต โข โอฏฺฐทฺโรปี ลิจฺฉวิ อายสฺมนตํ นาคิตํ เอตทโวจ
กหนฺนุ โข ภนฺเต นาคิต เอตฺรหิ โส ภควา วิหฺรติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ทสฺสนกามา หิ มยฺ ตํ ภควนฺตํ อรหฺนตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ ฯ
อกาโล โข มหาสิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย ปฏฺิสลฺลีโน
ภควาติ ฯ โอฏฺฐทฺโรปี ลิจฺฉวิ ตตฺถเวว เอกมนตํ นิสีทิสู
วาหํ ตํ ภควนฺตํ คมิสฺสามิ อรหฺนตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ ฯ

[๒๔๒] ออโข สึโห สมณฺฑทฺเทโส เยนายสุมา นาคิโต เตนุปลสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา อายสฺมนตํ นาคิตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนตํ อฏฺฐาสิ ฯ
เอกมนตํ จิโต โข สึโห สมณฺฑทฺเทโส อายสฺมนตํ นาคิตํ เอตทโวจ
เอเต ภนฺเต กสฺสปล สมฺพหุลา โกสลกา จ พุราหฺมณฺฑตา มากชกา
จ พุราหฺมณฺฑตา อิชฺฐปลสงฺกนฺตา ภควนฺตํ ทสฺสนาย โอฏฺฐทฺโรปี
ลิจฺฉวิ มหฺตยา ลิจฺฉวิปริสาย สทฺธิ อิชฺฐปลสงฺกนฺโต ภควนฺตํ ทสฺสนาย
สาธฺว ภนฺเต กสฺสปล ลภตํ เอสา ชนตา ภควนฺตํ ทสฺสนายาติ ฯ
เตนหิ สึห ตฺวณฺเณว ภควโต อารโจะหิตี ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข
สึโห สมณฺฑทฺเทโส อายสฺมโต นาคิตสฺส ปฏฺิสสฺสุตฺวา เยน ภควา
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนตํ อฏฺฐาสิ ฯ

เอกมนต์ จิต โข สิวो สมณุตเทโส ภควนตฺ เอตทโวจ เอเต ภนฺเต
 สมพหุลา โกสลกา จ พุราหุมนทฺตา มาคธกา จ พุราหุมนทฺตา
 อธิฐปสงฺกนฺตา ภควนตฺ ทสฺสนาย โอิฏฺฐทฺโรปิ ลิจฺฉวิ มหตฺติยา
 ลิจฺฉวิปริสาย สทฺธิ อธิฐปสงฺกนฺโต ภควนตฺ ทสฺสนาย สาธฺ ภนฺเต
 ลภตฺติ เอสา ชนฺตา ภควนตฺ ทสฺสนายาติ ฯ เตนฺหิ สีห วิหารปจฺฉายายิ
 อาสนํ ปญฺญเปหิตฺติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข สิวो สมณุตเทโส
 ภควโต ปฏฺฐิสฺสุตฺวา วิหารปจฺฉายายิ อาสนํ ปญฺญเปสิ ฯ อถ โข
 ภควา วิหารา นิกฺขมฺม วิหารปจฺฉายายิ ปญฺญตฺตาสเน นิสิตฺติ ฯ
 อถ โข เต โกสลกา จ พุราหุมนทฺตา มาคธกา จ พุราหุมนทฺตา
 येन ภควา เตนฺอุปสงฺกมฺิสฺสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทฺทิสฺสุ
 สมฺโมทฺทณฺิยํ กถํ สาราณฺิยํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนตฺ นิสิตฺทิสฺสุ ฯ

[๒๔๗] โอิฏฺฐทฺโรปิ ลิจฺฉวิ มหตฺติยา ลิจฺฉวิปริสาย สทฺธิ येन
 ภควา เตนฺอุปสงฺกมฺิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนตฺ อภิวาเทตฺวา เอกมนตฺ
 นิสิตฺติ ฯ เอกมนตฺ นิสินฺโน โข โอิฏฺฐทฺโรปิ ลิจฺฉวิ ภควนตฺ
 เอตทโวจ ปุริมานิ ภนฺเต ทิวसानิ ปุริมตฺรานิ สุนกฺขตฺโต ลิจฺฉวิปฺตฺโต
 येनाหํ เตนฺอุปสงฺกมฺิ อุปสงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจ ยทฺคฺเค อหํ
 มหาลลิตํ ภควนตฺ อุปนิสฺสาย วิหารามิ น จิริ ตฺถิ วสฺसानิ ทิพฺพานิ หิ
 โข รุปรานิ ปสฺสามิ ปิยฺรูปานิ กามฺุปสฺสยฺหิตานิ รชฺนียนิ โน จ
 โข ทิพฺพานิ สทฺทานิ สฺถนามิ ปิยฺรูปานิ กามฺุปสฺสยฺหิตานิ รชฺนียนิ
 สนฺตฺตานว นฺ โข ภนฺเต สุนกฺขตฺโต ลิจฺฉวิปฺตฺโต ทิพฺพานิ สทฺทานิ

นาสุโสสี ปิยรูปานิ กามุปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ ตานิ อุทาทุ อสนฺตานิตี ฯ
สนฺตานิเนว โข มหาลลิตฺตํ สุนกฺขตฺโต ลลิตฺตํ วิปฺปตฺโต ทิพฺพานิ
สทฺททานิ นาสุโสสี ปิยรูปานิ กามุปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ โน อสนฺตานิตี ฯ
โก นฺน โข ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน สุนกฺขตฺโต
ลลิตฺตํ วิปฺปตฺโต สนฺตานิเนว ทิพฺพานิ สทฺททานิ น อสุโสสี ปิยรูปานิ
กามุปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ โน อสนฺตานิตี ฯ

[๒๔๔] อธิ มหาลลิตฺตํ สุนกฺขตฺโต ปุรตฺตํ ทิสาย เอกํสภาวิตฺเต
สมมิตฺติ โหติ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสณาย ปิยรูปานํ กามุปสฺสฺหิตานํ
รชฺณิยานํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺททานํ สวณาย ปิยรูปานํ
กามุปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ โส ปุรตฺตํ ทิสาย เอกํสภาวิตฺเต
สมมิตฺติ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสณาย ปิยรูปานํ กามุปสฺสฺหิตานํ
รชฺณิยานํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺททานํ สวณาย ปิยรูปานํ
กามุปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ ปุรตฺตํ ทิสาย ทิพฺพานิ รูปานิ
ปสฺสตี ปิยรูปานิ กามุปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ โน จ โข ทิพฺพานิ
สทฺททานิ สฺสณาย ปิยรูปานิ กามุปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ ตํ กิสฺส
เหตุ เอวํ เหตุ มหาลลิตฺตํ สุนกฺขตฺโต ปุรตฺตํ ทิสาย เอกํสภาวิตฺเต
สมมิตฺติ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสณาย ปิยรูปานํ กามุปสฺสฺหิตานํ
รชฺณิยานํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺททานํ สวณาย ปิยรูปานํ
กามุปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ ฯ

[๒๔๕] ปุณฺณ จปฺริ มหาลลิตฺตํ สุนกฺขตฺโต ทสฺสณาย ทิสาย ฯเปฯ

ปรจฺฉิมาย ทิสาย ฯเปฯ อุตฺตราย ทิสาย ฯเปฯ อุทฺทมโ
ติริยํ เอกํสภาวิตฺตํ สมาริ โหติ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยฺรูปานํ
กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺทานํ
สวนาย ปิยฺรูปานํ กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ โส อุทฺทมโ
ติริยํ เอกํสภาวิตฺตํ สมาริมฺหิ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยฺรูปานํ
กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺทานํ สวนาย
ปิยฺรูปานํ กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ อุทฺทมโ ติริยํ ทิพฺพานิ
รูปานิ ปสฺสตี ปิยฺรูปานิ กามฺปสฺสยหิตานิ รชฺนียนิ โน จ โข
ทิพฺพานิ สทฺทานิ สฺสมติ ปิยฺรูปานิ กามฺปสฺสยหิตานิ รชฺนียนิ
ตํ กิสฺส เหตุ เอวํ เหตุํ มหาติ โหติ ภิกฺขุโน อุทฺทมโ
ติริยํ เอกํสภาวิตฺตํ สมาริมฺหิ ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยฺรูปานํ
กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ โน จ โข ทิพฺพานํ สทฺทานํ สวนาย
ปิยฺรูปานํ กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ ฯ

[๒๔๖] อิทฺ มหาติ ภิกฺขุโน ปรฺตฺถิมาย ทิสาย เอกํสภาวิตฺตํ
สมาริ โหติ ทิพฺพานํ สทฺทานํ สวนาย ปิยฺรูปานํ กามฺปสฺสยหิตานํ
รชฺนียนํ โน จ โข ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยฺรูปานํ
กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ โส ปรฺตฺถิมาย ทิสาย เอกํสภาวิตฺตํ
สมาริมฺหิ ทิพฺพานํ สทฺทานํ สวนาย ปิยฺรูปานํ กามฺปสฺสยหิตานํ
รชฺนียนํ โน จ โข ทิพฺพานํ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยฺรูปานํ
กามฺปสฺสยหิตานํ รชฺนียนํ ปรฺตฺถิมาย ทิสาย ทิพฺพานิ สทฺทานิ

[๒๔๘] อธิ มหาลล กิกฺขุโน ปุรตฺถิมาย ทิสาย อุภยฺสภาวิตโต
สมาริ โหติ ทิพฺพานญจ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยรูปานํ กามฺมปสฺสฺหิตานํ
รชฺณิยานํ ทิพฺพานญจ สทฺททานํ สวนาย ปิยรูปานํ กามฺมปสฺสฺหิตานํ
รชฺณิยานํ โส ปุรตฺถิมาย ทิสาย อุภยฺสภาวิตเต สมาริมฺหิ ทิพฺพานญจ
รูปานํ ทสฺสนาย ฯเปฯ ทิพฺพานญจ สทฺททานํ สวนาย ฯเปฯ
ปุรตฺถิมาย ทิสาย ทิพฺพานิ จ รูปานิ ปสฺสฺติ ปิยรูปานิ กามฺมปสฺสฺหิตานิ
รชฺณิยานิ ทิพฺพานิ จ สทฺททานิ สฺสฺมาติ ปิยรูปานิ กามฺมปสฺสฺหิตานิ
รชฺณิยานิ ตํ กิสฺส เหตุ เอวํ เหตุ มหาลล โหติ
กิกฺขุโน ปุรตฺถิมาย ทิสาย อุภยฺสภาวิตเต สมาริมฺหิ ทิพฺพานญจ
รูปานํ ทสฺสนาย ฯเปฯ ทิพฺพานญจ สทฺททานํ สวนาย ปิยรูปานํ
กามฺมปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ ฯ

[๒๔๙] ปุณ จปฺริ มหาลล กิกฺขุโน ทกฺขิณาย ทิสาย ฯเปฯ
ปจฺฉิมาย ทิสาย ฯเปฯ อุตฺตราย ทิสาย ฯเปฯ อุทฺทมโร
ติริยํ อุภยฺสภาวิตโต สมาริ โหติ ทิพฺพานญจ รูปานํ ทสฺสนาย
ปิยรูปานํ กามฺมปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ ทิพฺพานญจ สทฺททานํ สวนาย
ปิยรูปานํ กามฺมปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ โส อุทฺทมโร ติริยํ อุภยฺส-
ภาวิตเต สมาริมฺหิ ทิพฺพานญจ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยรูปานํ กามฺม-
ปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ ทิพฺพานญจ สทฺททานํ สวนาย ปิยรูปานํ กามฺม-
ปสฺสฺหิตานํ รชฺณิยานํ อุทฺทมโร ติริยํ ทิพฺพานิ รูปานิ ปสฺสฺติ
ปิยรูปานิ กามฺมปสฺสฺหิตานิ รชฺณิยานิ ทิพฺพานิ จ สทฺททานิ สฺสฺมาติ

ปิยรูปานิ กามุปสณฺหิตานิ รชณิยานิ ตํ กิสฺส เหตุ เอวํ เหติ
มหาลึ โหติ ภิกฺขุโน อุทฺทมโ ช ติริยํ อุภยสภาวิตฺเต สมาริหมฺหิ
ทิพฺพานณฺจ รูปานํ ทสฺสนาย ปิยรูปานํ กามุปสณฺหิตานํ รชณิยานํ
ทิพฺพานณฺจ สทฺทานํ สวนาย ปิยรูปานํ กามุปสณฺหิตานํ รชณิยานํ
อัย โข มหาลึ เหตุ อัย ปจฺจโย เยน สนฺตนาเนว สฺนุกฺขตฺโต
ลิจฺฉวิปฺตฺโต ทิพฺพานิ สทฺทานิ น อสฺโสสิ ปิยรูปานิ กามุปสณฺหิตานิ
รชณิยานิ โน อสนฺตานิตี ๑

[๒๕๐] เอตาสํ นฺน ฆนฺเต สมาริภาวนานํ สจฺฉนิกิริยาเหตุ ภิกฺขุ
ภควติ พุรฺหมจฺริยํ จรณฺตีติ ๑ น โข มหาลึ เอตาสํ สมาริภาวนานํ
สจฺฉนิกิริยาเหตุ ภิกฺขุ มยิ พุรฺหมจฺริยํ จรณฺติ อตฺถิ โข มหาลึ
อณฺเณ ฌมฺมา อุตฺตริตฺรา จ ปณฺีตฺตรา จ เยสํ สจฺฉนิกิริยาเหตุ
ภิกฺขุ มยิ พุรฺหมจฺริยํ จรณฺตีติ ๑ กตเม ปน ฆนฺเต ฌมฺมา
อุตฺตริตฺรา จ ปณฺีตฺตรา จ เยสํ สจฺฉนิกิริยาเหตุ ภิกฺขุ ภควติ
พุรฺหมจฺริยํ จรณฺตีติ ๑ อีช มหาลึ ภิกฺขุ ตินฺณํ สลฺโลชนานํ
ปริกฺขยา โสตาปนฺโน โหติ อวินิปาตฌมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโน
อัย โข มหาลึ ฌมฺโม อุตฺตริตฺโร จ ปณฺีตฺโตร จ
ยสฺส สจฺฉนิกิริยาเหตุ ภิกฺขุ มยิ พุรฺหมจฺริยํ จรณฺติ ๑

[๒๕๑] ปฺน จปฺริ มหาลึ ภิกฺขุ ตินฺณํ สลฺโลชนานํ ปริกฺขยา
รากโทสโมหานํ ตนฺนุตฺตา สกทาคามิ โหติ สกิทเว อิมํ โลกํ
อาคณฺตฺวา ทฺกฺขสฺสนตํ กโรติ อัย โข มหาลึ ฌมฺโม อุตฺตริตฺโร จ

ปณิตตโร จ ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิက္ขุ มยิ พุรหฺมจริยิ จรฺนติ ฯ

[๒๕๒] ปุณฺ จปฺริ มหาลล ภิက္ขุ ปณฺจณฺนํ โอรฺมภาคิยานํ
สญฺโฆชนานํ ปฺริภุชยา โอบปาตโก โหติ ตตฺถ ปฺรินิพฺพายิ อนาวตฺติชฺมโม
ตสฺมา โลกา อยํ โข มหาลล ชฺมโม อุตฺตริตโร จ

ปณิตตโร จ ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิက္ขุ มยิ พุรหฺมจริยิ จรฺนติ ฯ

[๒๕๓] ปุณฺ จปฺริ มหาลล ภิက္ขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ
เจโตวิมฺตฺตี ปณฺณววิมฺตฺตี ทิฏฺฐเจ ว ชฺมเม สยิ อภิลฺลหา สจฺฉิกิตฺวา
อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อยํปิ โข มหาลล ชฺมโม อุตฺตริตโร จ

ปณิตตโร จ ยสฺส สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิက္ขุ มยิ พุรหฺมจริยิ จรฺนติ

อิม โข เต มหาลล ชฺมมา อุตฺตริตฺรา จ ปณิตฺตรา จ เยถํ

สจฺฉิกิริยาเหตุ ภิက္ขุ มยิ พุรหฺมจริยิ จรฺนติติ ฯ

[๒๕๔] อตฺถิ นฺุ โข ฆนฺเต มคฺโค อตฺถิ ปฏฺฐิปฺทา เอเตถํ
ชฺมมานํ สจฺฉิกิริยาชาติ ฯ อตฺถิ โข มหาลล มคฺโค อตฺถิ ปฏฺฐิปฺทา

เอเตถํ ชฺมมานํ สจฺฉิกิริยาชาติ ฯ กตโม ปน ฆนฺเต มคฺโค

กตมา ปฏฺฐิปฺทา เอเตถํ ชฺมมานํ สจฺฉิกิริยาชาติ ฯ อยเมว อริโย

อญฺจจฺจโก มคฺโค เสยฺยถิถํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาจา

สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ

อยํ โข มหาลล มคฺโค อยํ ปฏฺฐิปฺทา เอเตถํ ชฺมมานํ

สจฺฉิกิริยาชาติ ฯ

[๒๕๕] เอกมิตฺทาหํ มหาลล สมยํ โกสมฺพิยิ วิหฺรามิ โฆสิตารามे ฯ

อถโข เทว ปพพชิตา มณฺหิโย จ ปรีพพาชโก ชาลโย
จ ทารุปลตฺติกนฺเตวาสี เยนหิ เตนฺอุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา มยา
สทฺฐี สมฺโมทิสฺสุ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสเรตฺวา เอกมฺนตฺ
อฏฺฐิสฺสุ ฯ เอกมฺนตฺ จิตา โข เต เทว ปพพชิตา มํ เอตทโวจ
กิณฺฺนุ โข อวฺวโส โคตม ตํ ชีวํ ตํ สรีริ อูทาหุ อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺฺติ ฯ เตนหาวิโส สฺสณฺณ สาทฺฐกํ มนสิกโรถ
ภาสิสฺสสามิ ฯ อิวฺวโส ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
ฯเปฯ (ยถา สามณฺณสฺสเถ เอวํ วิตฺติสเรตฺพุทฺ) ฯเปฯ
เอวํ โข อวฺวโส ภิกฺขุ สีสสมฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ โย นฺุ โข อวฺวโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ
เอวํ ปสฺสติ กถฺลนฺฺนุ โข ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรีรินฺฺติ
วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺฺติ วาติ ฯ โย โส อวฺวโส ภิกฺขุ
เอวํ ชานาติ เอวํ ปสฺสติ น กถฺลํ ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ
สรีรินฺฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺฺติ วา ฯ อหิ โข ปเนตํ
อวฺวโส เอวํ ชานามิ เอวํ ปสฺสามิ อถ จ ปนาหิ น วทามิ ตํ
ชีวํ ตํ สรีรินฺฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺฺติ วาติ ฯ พุคฺคิย
ฌานํ ฯ ตคฺคิย ฌานํ ฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ
โย นฺุ โข อวฺวโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ เอวํ ปสฺสติ กถฺลนฺฺนุ โข
ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรีรินฺฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ
สรีรินฺฺติ วาติ ฯ โย โส อวฺวโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ เอวํ

ปสฺสตี น กลฺลํ ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรฺรณฺตี วา อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺตี วาติ ฯ อหํ โข ปเนตํ อาวุโส เอวํ
ชานามิ เอวํ ปสฺสามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ ตํ ชีวํ ตํ สรฺรณฺตี
วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺตี วาติ ฯ ฅาณทสฺสนาย จิตฺตํ
อภินิหฺรตี อภินินฺนามเตติ ฯ โย นฺุ โข อาวุโส ภิกฺขุ ฯเปฯ นาปรี
อิตฺตตฺตยาติ ปชานาติ ฯ โย นฺุ โข อาวุโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ
เอวํ ปสฺสตี กลฺลํ นฺุ โข ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรฺรณฺตี วา
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺตี วาติ ฯ โย โส อาวุโส ภิกฺขุ เอวํ
ชานาติ เอวํ ปสฺสตี น กลฺลํ ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ
สรฺรณฺตี วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺตี วาติ ฯ อหํ โข ปเนตํ
อาวุโส เอวํ ชานามิ เอวํ ปสฺสามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ
ตํ ชีวํ ตํ สรฺรณฺตี วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺตี วาติ ฯ
อิทมวโจ ภควา ฯ อตฺตมโน โอฏฺฐทฺโร ทิจฺฉวิ ภควโต ภาสิตํ
อภินนฺุทิติ ฯ

มหาติสฺสตฺตํ นฺุจฺฉํ นินฺุจฺฉิตํ ฯ

ชาลียสุตต์ สุตตัม

[๒๕๖] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกํ สมยํ ภควา โกสมพิยฺ วิหริติ
 โฆสิตารามे ๑ อถโโข เทว ปพฺพชิตา มณฺฑลโโย จ ปริพฺพาชโก
 ชาลโโย จ ทารุปฺตติกนฺเดวาสี เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมฺมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควตา สทฺฐี สมฺโมทิสฺสุ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา
 เอกมฺนตฺ อฏฺฐังสุ ๑ เอกมฺนตฺ จิตา โข เต เทว ปพฺพชิตา
 ภควนฺตฺ เอตทโวจจ กิณฺณุ โข อาวุโส โภ โคตม ตํ ชีวํ ตํ
 สรีริ อฺุทาหุ อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺติ ๑ เตนฺหาวุโส สุณฺณถ
 สาธุกํ มนฺตีกโรถ ภาติสฺสามิติ ๑ เอวมฺาวุโสติ โข เต เทว
 ปพฺพชิตา ภควโต ปจฺจสฺสโสตฺถุ ๑ ภควา เอตทโวจ อธิ อาวุโส
 ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ๑เปฯ (ยถา
 สามณฺณผล เอวํ วิตุถาเรตพฺพ) ๑เปฯ เอวํ โข อาวุโส ภิกฺขุ
 สิลสมฺปนฺโน โหติ ๑ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ๑

[๒๕๗] โย นฺุ โข อาวุโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ เอวํ ปสฺสติ
 กถฺลนฺนุ โข ตสฺเสตํ วจฺนาย ตํ ชีวํ ตํ สรีรินฺติ วา อณฺณํ ชีวํ
 อณฺณํ สรีรินฺติ วาติ ๑ โย โส อาวุโส ภิกฺขุ เอวํ ชานาติ
 เอวํ ปสฺสติ น กถฺลํ ตสฺเสตํ วจฺนาย ๑เปฯ อหํ โข ปเนตํ
 อาวุโส เอวํ ชานามิ เอวํ ปสฺสามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ
 ตํ ชีวํ ตํ สรีรินฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรินฺติ วาติ ๑ ทฺุติย

ฉานัน ๗ ตติยฉานัน ๗ จตุตถฉานัน อุปสมปชช วิหริติ ๗

[๒๕๘] โย นุ โข อาวุโส ภิกขุ เอว ชาณาติ เอว ปสฺสติ
กลลัน นุ โข ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ วา อณฺณํ ชีวํ
อณฺณํ สรริณฺติ วาติ ๗ โย โส อาวุโส ภิกขุ เอว ชาณาติ เอว
ปสฺสติ น กลลัน ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ วา อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรริณฺติ วา ๗ อหํ โข ปเนตํ อาวุโส เอว ชาณามิ
เอว ปสฺสามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ
วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรริณฺติ วาติ ๗ ฅาณทสฺสนาย จิตฺตํ
อภินิหริติ อภินินฺนามเตติ ๗ โย นุ โข อาวุโส ภิกขุ ๗เป๗
นาปรี อิตฺตตฺตยาติ ปชานาติ ๗

[๒๕๙] โย นุ โข อาวุโส ภิกขุ เอว ชาณาติ เอว ปสฺสติ
กลลัน นุ โข ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ วา อณฺณํ ชีวํ
อณฺณํ สรริณฺติ วาติ ๗ โย โส อาวุโส ภิกขุ เอว ชาณาติ เอว
ปสฺสติ น กลลัน ตสฺเสตํ วจนาย ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ วา อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรริณฺติ วาติ ๗ อหํ โข ปเนตํ อาวุโส เอว ชาณามิ
เอว ปสฺสามิ อถ จ ปนาหํ น วทามิ ตํ ชีวํ ตํ สรริณฺติ วา
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรริณฺติ วาติ ๗ อิทมโวจ ภควา ๗ อตฺตมณา
เต เทว ปพฺพชิตา ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ ๗

ชาลียสฺสตุตํ สตุตมํ นิฏฺฐิตํ ๗

มหาสิหนาทสูตร อัญม

[๒๖๐] เอวมเม สุต ๑ เอก สมย ภควา อุชุลณาย วิหริติ
 กณณกเถ มิคทาเย ๑ อลโฆ อเจโล กสสโป เยน ภควา
 เตนุปลสงกมิ อุปสงกมิตวา ภควตา สหฐี สมโมทิ สมโมทนิย กถ
 สาราณีย วิตีสารตวา เอกมณต อฏฐาสี ๑ เอกมณต จิต โข
 อเจโล กสสโป ภควนต เอตทวโจ สุตเมต โภ โคตม สมโณ
 โคตโม สพพนตปี ครหติ สพพนตปสสี ลูชาชีวี เอกเสน อุปกโกสติ
 อุปวทตีติ เย เต โภ โคตม เอวมาหุสุ สมโณ โคตโม
 สพพนตปี ครหติ สพพนตปสสี ลูชาชีวี เอกเสน อุปกโกสติ
 อุปวทตีติ กจจิ เต โภโต โคตมสส วุตตวาทีโน น จ ภวนต
 โคตม อฏฐเตน อพภากิขนติ ชมมสส จ อนุชมม พยากรโณติ
 น จ โภจิ สหชมมิโก วาทานวาโท การยห จาน อากจลติ
 อนพภกขาตุกามา หิ มย ภวนต โคตมณติ ๑ เย เต กสสโป
 เอวมาหุสุ สมโณ โคตโม สพพนตปี ครหติ สพพนตปสสี ลูชาชีวี
 เอกเสน อุปกโกสติ อุปวทตีติ น เม เต วุตตวาทีโน อพภากิขนติ
 น จ ม เต อสตา อฏฐเตน ๑ อิธาห กสสโป เอกจจ ตปสสี
 ลูชาชีวี ปสสามิ ทิพเพน จกขุณา วิสุทเชน อติกนตมานุสเสน
 กายสส เกทา ปรี มรณา อปายิ ทุคคตี วินิปาตี นิรย อุปปนนิ อธิ
 ปนาห กสสโป เอกจจ ตปสสี ลูชาชีวี ปสสามิ ทิพเพน จกขุณา

วิสุทฺธเชน อติกุกนุตมานุสเกน กายสุส เกทา ปรี มรณา สุคติ
สกุคิ โลกิ อุปปนุ ๗ อิช ปนาหิ กสุสปล เอกจจํ ตปสฺสี
อปฺปทุกุขวิหารี ปสฺสามิ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺธเชน อติกุกนุตมานุสเกน
กายสุส เกทา ปรี มรณา อปายิ ทุกุคฺติ วินิปาติ
นิริยิ อุปปนุ ๗ อิช ปนาหิ กสุสปล เอกจจํ ตปสฺสี อปฺปทุกุขวิหารี
ปสฺสามิ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺธเชน อติกุกนุตมานุสเกน
กายสุส เกทา ปรี มรณา สุคติ สกุคิ โลกิ อุปปนุ ๗ โสหิ
กสุสปล อิมสํ ตปสฺสีนํ เอวิ อากตฺติณจ กตฺติณจ จุตฺติณจ อุปตฺตติณจ
ยถากุคิ ปชานามิ โสหิ ก็ สพฺพนตปปี ครหิตฺสามิ สพฺพนตปสฺสี
ลฺลาซึวิเอกัเสน อุปกโกสิสฺสามิ อุปวทิตฺสามิ ๗

[๒๖๑] สนฺติ กสุสปล เอก สมณพฺรหฺมณา ปณฺฑิตา นิปฺญา
กตปรปฺปวาทา วาลเวธิรฺรปา เต ภินฺทนฺตา มณฺเฒ จรฺนติ ปณฺฑากเตน
ทิฏฺฐจิกตานิ ๗ เตหิปีเม สทฺธิ เอกจฺเจสุ จาเนสุ สเมนฺติ
เอถจฺเจสุ จาเนสุ น สเมนฺติ ๗ ยนฺเต เอกจจํ ๑ วเทฺนฺติ สาธฺตฺติ
มยฺปิ ตํ เอกจจํ วเทม สาธฺตฺติ ๗ ยนฺเต เอกจจํ วเทฺนฺติ น
สาธฺตฺติ มยฺปิ ตํ เอกจจํ วเทม น สาธฺตฺติ ๗ ยนฺเต เอกจจํ
วเทฺนฺติ สาธฺตฺติ มยฺ ตํ เอกจจํ วเทม น สาธฺตฺติ ๗ ยนฺเต เอกจจํ
วเทฺนฺติ น สาธฺตฺติ มยฺ ตํ เอกจจํ วเทม สาธฺตฺติ ๗ ยํ มยฺ
เอกจจํ วเทม สาธฺตฺติ ปเรปี ตํ เอกจจํ วเทฺนฺติ สาธฺตฺติ ๗ ยํ
#๑ สี่. ยนฺเตกจฺเจ ๗

มยฺ เอกจฺจํ วเทม น สาธฺติ ปเรปี ตํ เอกจฺจํ วเทนฺติ น
สาธฺติ ฯ ยํ มยฺ เอกจฺจํ วเทม สาธฺติ ปเรปี ตํ เอกจฺจํ
วเทนฺติ น สาธฺติ ฯ ยํ มยฺ เอกจฺจํ วเทม น สาธฺติ ปเรปี
ตํ เอกจฺจํ วเทนฺติ สาธฺติ ฯ ตฺยํ อฺปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทามิ
เยสุ โน อาวุโส จาเนสุ น สเมนฺติ ติฏฺฐนฺตุ ตานิ จานานิ เยสุ
จาเนสุ สเมนฺติ ตตฺถ วิญฺญ สมฺนุญฺจชฺชนฺตํ สมฺนุคฺคาหนฺตํ สมฺนุภาสนฺตํ
สตฺถารา वा สตฺถารํ สํเฆน वा สํฆํ ये อิมํสํ ภวตํ
ชฺมมา อฺกุสลา อฺกุสลสํชาตา สาวชฺชา สาวชฺชสํชาตา อเสวิตพฺพา
อเสวิตพฺพลํชาตา นอลมรียา นอลมรียสํชาตา กณฺหา กณฺหสํชาตา
โก อิม ชฺมเม อนวเสสํ ปหาย วตฺตติ สมฺโณ โคตโม ปเร
วา ปน โภนุโต คณาจริยาติ ฯ

[๒๖๒] จานํ โข ปเนตํ กสฺสป วิชฺชติ ยํ วิญฺญ สมฺนุญฺจชฺชนฺตา
สมฺนุคฺคาหนฺตา สมฺนุภาสนฺตา เอวํ วทฺยํ ये อิมํสํ ภวตํ
ชฺมมา อฺกุสลา อฺกุสลสํชาตา สาวชฺชา สาวชฺชสํชาตา อเสวิตพฺพา
อเสวิตพฺพลํชาตา นอลมรียา นอลมรียสํชาตา กณฺหา กณฺหสํชาตา
สมฺโณ โคตโม อิม ชฺมเม อนวเสสํ ปหาย วตฺตติ ยํ วา ปน
โภนุโต ปเร คณาจริยาติ ฯ อิติห กสฺสป วิญฺญ สมฺนุญฺจชฺชนฺตา
สมฺนุคฺคาหนฺตา สมฺนุภาสนฺตา อเมห วตฺตถฺยฺเยน ปสฺสฺเสยฺยํ ฯ

[๒๖๓] อปรีปี โน กสฺสป วิญฺญ สมฺนุญฺจชฺชนฺตํ สมฺนุคฺคาหนฺตํ
สมฺนุภาสนฺตํ สตฺถารา वा สตฺถารํ สํเฆน वा สํฆํ ये อิมํสํ

ภวดี ฐมมา กุสลา กุสลสัขาตา อนวชชสัขาตา
เสวิตพพา เสวิตพพสัขาตา อลมรียา อลมรียสัขาตา สุกกา
สุกกสัขาตา โโก อิเม ฐมเม อนวเสลลั โกโนโต สมหาย วตุตติ
สมโน โคตโม ปเร วา ปน โกโนโต คณาจรียาติ ฯ จานัน โข
ปนตัง กสุสปล วิชชติ ยั วิญญู สมนุญญชนตา สมนุกคาหนตา
สมนุภาสนตา เอวั วเทยัยั เย อิเมลลั ภวดี ฐมมา กุสลา
กุสลสัขาตา อนวชชา อนวชชสัขาตา เสวิตพพา เสวิตพพสัขาตา
อลมรียา อลมรียสัขาตา สุกกา สุกกสัขาตา สมโน โคตโม
อิเม ฐมเม อนวเสลลั สมหาย วตุตติ ยั วา ปน โกโนโต ปเร
คณาจรียาติ ฯ อิติห กสุสปล วิญญู สมนุญญชนตา สมนุกคาหนตา
สมนุภาสนตาอเมห ว ตตุถ เยญเยน ปลลลเยยั ฯ

[๒๖๔] อปรปี โน กสุสปล วิญญู สมนุญญชนตัง สมนุกคาหนตัง
สมนุภาสนตัง สตุถาราวา วา สตุถาริ ลลเมน วา ลลัน เย อิเมลลั
ภวดี ฐมมา กุสลา กุสลสัขาตา สาวชชา สาวชชสัขาตา
อเสวิตพพา อเสวิตพพสัขาตา นอลมรียา นอลมรียสัขาตา กณหา
กณหสัขาตา โโก อิเม ฐมเม อนวเสลลั ปหาย วตุตติ โคตมสาวกสัโม
วา ปเร วา ปน โกโนโต คณาจรียสาวกสัมาติ ฯ
จานัน โข ปนตัง กสุสปล วิชชติ ยั วิญญู สมนุญญชนตา
สมนุกคาหนตา สมนุภาสนตา เอวั วเทยัยั เย อิเมลลั ภวดี
ฐมมา อกุสลา อกุสลสัขาตา สาวชชา สาวชชสัขาตา อเสวิตพพา

อเสวิตพุพัสขตา นอลมรียา นอลมรียัสขตา กณหา กณหัสขตา
โคตมสาวกัสโม อิเม ฌมเม อนวเสส ปหาย วุตตติ ยั วา
ปน โภนุโต ปเร คณาจรียสาวกัสฆาติ ฯ อิติห กสฺสป วิญญ
สมนุญฺชชฺชตา สมนุคฺคาหนฺตา สมนุภาสนฺตา อเมห ว ตตฺถ
เยภฺยเยน ปัสเสยฺยํ ฯ

[๒๖๕] อปริปิ โน กสฺสป วิญญ สมนุญฺชชฺชตํ สมนุคฺคาหนฺตํ
สมนุภาสนฺตํ สตุถารรา วา สตุถาริ สัฆเนน วา สัฆมฺ เย อิเมสํ
ภวตํ ฌมฺมา กุสลา กุสลัสขตา อนวชฺชา อนวชฺชัสขตา
เสวิตพุพา เสวิตพุพัสขตา อลมรียา อลมรียัสขตา สุกกา
สุกกัสขตา โภ อิเม ฌมฺเม อนวเสส สมากาย วุตตติ โคตมสาวกัสโม
วา ปเร วา ปน โภนุโต คณาจรียสาวกัสฆาติ ฯ
จันนํ โข ปเนตํ กสฺสป วิชฺชติ ยั วิญญ สมนุญฺชชฺชตา
สมนุคฺคาหนฺตา สมนุภาสนฺตา เอวํ วเทยฺยํ เย อิเมสํ ภวตํ ฌมฺมา
กุสลา กุสลัสขตา อนวชฺชา อนวชฺชัสขตา เสวิตพุพาเสวิตพุพัสขตา
อลมรียา อลมรียัสขตา สุกกา สุกกัสขตา โคตมสาวกัสโม
อิเม ฌมฺเม อนวเสส สมากาย วุตตติ ยั วา ปน
โภนุโต ปเร คณาจรียสาวกัสฆาติ ฯ อิติห กสฺสป วิญญ
สมนุญฺชชฺชตา สมนุคฺคาหนฺตา สมนุภาสนฺตา อเมห ว ตตฺถ
เยภฺยเยน ปัสเสยฺยํ ฯ อตฺถิ กสฺสป มกุโค อตฺถิ ปฎิปทา
ยถาปฎิปนฺโน สามณฺเณว ฌสฺสติ สามํ ทภฺขติ สมโณ โคตโม

กาลวาทิ ภูตวาทิ อตฺตวาทิ ฌมฺมวาทิ วินยวาทิตฺติ ฯ กตโม จ
กสฺสป มคฺโค กตมา จ ปฏฺฐิปทา ยถาปฏฺฐิปนฺโน สามณฺญเวย
ณฺสฺสติ สามํ ทกฺขติ สมโณ โคตโม กาลวาทิ ภูตวาทิ อตฺตวาทิ
ฌมฺมวาทิ วินยวาทิตฺติ ฯ อยเมว อริโย อฏฺฐจฺจกฺโก มคฺโค เสยฺยถิทํ
สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสํกปโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว
สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ อัย โข กสฺสป
มคฺโค อัย ปฏฺฐิปทา ยถาปฏฺฐิปนฺโน สามณฺญเวย ณฺสฺสติ สามํ
ทกฺขติ สมโณ โคตโม กาลวาทิ ภูตวาทิ อตฺตวาทิ ฌมฺมวาทิ
วินยวาทิตฺติ ฯ

[๒๖๖] เอวํ วุตฺเต อเจโล กสฺสโป ภควนฺตํ เอตทโวจ อิมปิ
โฆ อาวุโส โคตม ตโปปกฺกมา เอเตสํ สมณพฺรหฺมณฺณํ สามณฺญณฺสํชาตา
จ พฺรหฺมณฺญณฺสํชาตา จ อเจลกฺโก จ โหติ มุตฺตาจาโร
หตฺถาวเลขโน น เอหิภทฺทนิโก น ติฏฺฐภทฺทนิโก นาภิตํ น
อุทฺทิสฺส กตํ น นิมนฺตํ สาทึยติ โส น กุมฺภิมฺขา ปฏฺฐิคฺคฺหาติ
น กโลปิมฺขา ปฏฺฐิคฺคฺหาติ น เอพกมฺนฺตรํ น ทณฺฑกมฺนฺตรํ น
มุสฺสลมฺนฺตรํ น ทฺวินฺนํ ภูยฺชมานนํ น คพฺุณินฺยา น ปายมานาย
น ปฺริสนฺตรคฺคาย น สํกิตฺตีสฺส น ยตฺถ สา อฺุปฏฺฐิตฺโต โหติ น
ยตฺถ มกฺขิกา สณฺฑทสณฺฑทจารินี น มจฺฉํ น มํสํ น สฺรํ น
เมรยํ น ญฺโสทกํ ปิวติ ฯ โส เอกาคาริโก วา โหติ เอกาโลปีโก
ทฺวาการิโก วา โหติ ทฺวาโลปีโก สตฺตาคาริโก วา โหติ สตฺตาโลปีโก

เอกิสฺสาปี ทตฺตียา ยาเปติ ทฺวีหิปี ทตฺตีหิ ยาเปติ สตฺตหิปี
ทตฺตีหิ ยาเปติ เอกาหิภีปี อหาลิ อหาลเรติ ทฺวีหิภีปี อหาลิ
อหาลเรติ สตฺตทาหิภีปี อหาลิ อหาลเรติ ฯ อิติ เอวรूपิ อทฺธมาสิภีปี
ปริยายภตฺตโกชนานุโยคมนุยุตฺโต วิหฺรติ อิมปิ โข อวฺโส โคตม
ตโปปฺกมา เอเตสํ สมณพฺราหฺมณานํ สามณฺณสํชาตา จ พฺรหฺมณฺณสํชาตา
จ สากภฺกฺโข วา โหติ สามากภฺกฺโข วา โหติ นิวารภฺกฺโข
วา โหติ ททฺทภฺกฺโข วา โหติ นิยาสภฺกฺโข วา โหติ
หตฺภกฺโข วา โหติ กณฺณภกฺโข วา โหติ อจามภกฺโข วา
โหติ ปิณฺณวากภกฺโข วา โหติ ติณฺณภกฺโข วา โหติ โคมยภกฺโข
วา โหติ วนมฺูลผลาหาโร ยาเปติ ปวตฺตผลโกชี ฯ อิม โข
อวฺโส โคตม ตโปปฺกมา เอเตสํ สมณพฺราหฺมณานํ สามณฺณสํชาตา
จ พฺรหฺมณฺณสํชาตา จ สาณานิปี ชาเรติ มสาณานิปี
ชาเรติ ฉวทฺสฺสานิปี ชาเรติ ปัสฺสูลานิปี ชาเรติ ติริฎานิปี ชาเรติ
อชินานิปี ชาเรติ อชินภฺกฺขิปีปี ชาเรติ กุสฺจิริปี ชาเรติ วากจิริปี
ชาเรติ ผลกจิริปี ชาเรติ เกสกมฺพลปี ชาเรติ วาลกมฺพลปี ชาเรติ
อฺลฺลภกฺขิปี ชาเรติ เกสมสฺสฺโลจโกปี โหติ เกสมสฺสฺโลจจนาณฺุโยคมนุยุตฺโต
อฺพภฺกฺโขปี โหติ อาสนปฺภิกฺขิตฺโต อฺกฺกฺโขปี โหติ
อฺกฺกฺโขปฺปฺชานมนุยุตฺโต กณฺณภกฺปสฺสยิโกปี โหติ กณฺณภกฺปสฺสย
เสยฺยํ กปฺเปติ ผลกเสยฺยํปี กปฺเปติ ตณฺฑิลเสยฺยํปี กปฺเปติ
เอกปสฺสยิโกปี โหติ รโฆชฺลลฺลโร อพฺโภกาสิโก โหติ ยถา-

สนุถติโก เวกฏิกโกปี โหติ วิกฏโกชนานุโยคมนุยุตโต อาปานโกปี
โหติ อาปานกมนุยุตโต สายํ ตติยกัมปี อุทโกโรหนานุโยคมนุยุตโต
วิหริตติ ฯ

[๒๖๗] อเจลกโก เจปี กสฺสป โหติ มุตตาจาโร หตฺถาวเลขโน
ฯเปฯ อิติ เอวรूपํ อหุธมาสีกัมปี ปริยายภคตโกชนานุโยคมนุยุตโต
วิหริติ ฯ ตสฺส วายํ สีลสมฺปทา จิตฺตสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา
อภาวิตา โหติ อสจฺฉิกตา ฯ อถโข โส อารกา จ สามณฺญา
อารกา จ พุรหฺมณฺญา ฯ ยโต โข กสฺสป ภิกฺขุ อเวริ อพฺยาปชฺฉํ
เมตฺตจิจฺจํ ภาเวติ อาสวานญจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี
ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริติ ฯ อยํ วุจฺจติ กสฺสป ภิกฺขุ สมฺโน อิติปี พุราหฺมโน
อิติปี ฯ สากภกฺโข เจปี กสฺสป โหติ สามากภกฺโข ฯเปฯ
วนมฺลผลาหาโร ยาเปติ ปวตฺตผลโกชํ ฯ ตสฺส วายํ สีลสมฺปทา
จิตฺตสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา อภาวิตา โหติ อสจฺฉิกตา ฯ อถโข
โส อารกา จ สามณฺญา อารกา จ พุรหฺมณฺญา ฯ ยโต โข
กสฺสป ภิกฺขุ อเวริ อพฺยาปชฺฉํ เมตฺตจิจฺจํ ภาเวติ อาสวานญจ
ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม สยํ
อภินฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อยํ วุจฺจติ กสฺสป
ภิกฺขุ สมฺโน อิติปี พุราหฺมโน อิติปี ฯ สาณานิ เจปี กสฺสป
ธารติ มสาณานิปี ธารติ ฯเปฯ สายํ ตติยกัมปี อุทโก-

โรหณานุโยคมนุยุตโต วิหริติ ฯ ตสฺส วายํ สीलสมปทา จิตฺต-
สมปทา ปญฺญาสมปทา อภาวิตา โหติ อสจฺฉิกตา ฯ อถ โข โส
อารกา จ สามณฺเณ อารกา จ พุรหฺมณฺเณ ฯ ยโต โข กสฺสป
ภิกฺขุ อเวรํ อพฺยาปชฌํ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ อาสวานนฺจ ขยา
อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเฐ ว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อयํ วุจฺจติ กสฺสป ภิกฺขุ
สมโณ อิติปิ พุราหฺมโณ อิติปิตี ฯ

[๒๖๘] เอวํ วุตฺเต อเจโล กสฺสโป ภควนฺตํ เอตทโวจ
ทฺถกัรํ โภ โคตม สามณฺณํ ทฺถกัรํ พุรหฺมณฺเณนฺติ ฯ ปกฺติ โข
เอสา กสฺสป โลกสฺมี ทฺถกัรํ สามณฺณํ ทฺถกัรํ พุรหฺมณฺเณนฺติ ฯ
อเจลกฺ อเจปิ กสฺสป โหติ มุตฺตาจาโร หตฺถาวเลขนฺ อเปฯ
อิติ เอวรूपํ อทฺธมาสิกฺปิ ปริยายภตฺตโกชฌานุโยคมนุยุตโต วิหริติ ฯ
อิมาย จ กสฺสป มุตฺตายน อิมินา จ ตโปปฺกฺกเมน สามณฺณํ วา
อภวิสฺส พุรหฺมณฺณํ วา ทฺถกัรํ สฺทฺถกัรํ เนตํ อภวิสฺส กถฺมํ
วจนาย ทฺถกัรํ สามณฺณํ ทฺถกัรํ พุรหฺมณฺเณนฺติ สกฺกา จ ปเนตํ
อภวิสฺส กาคฺคํ คหปฺตินา วา คหปฺติปฺตฺเตน วา อนุตฺมโส
กฺมฺภทาสฺยาปิ หนฺทาหํ อเจลกฺ โหมิ มุตฺตาจาโร หตฺถาวเลขนฺ
อเปฯ อิติ เอวรूपํ อทฺธมาสิกฺปิ ปริยายภตฺตโกชฌานุโยคมนุยุตโต
วิหรามิตี ฯ ยสฺมา จ โข กสฺสป อณฺเณตฺเรว อิมาย จ มุตฺตายน
อณฺเณตฺร อิมินา จ ตโปปฺกฺกเมน สามณฺณํ วา โหติ พุรหฺมณฺณํ

วา ทุกฺกริ สุทุกฺกริ ตสฺมา เอตํ กลฺลํ วจฺนายนฺติ ทุกฺกริ สามณฺณํ
ทุกฺกริ พุรหฺมณฺณนฺติ ฯ ยโต โข กสฺสป ภิက္ขุ อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ
เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ อาสวานนฺจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี
ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา อุปสมฺบฺพชฺช
วิหฺรติ ฯ อโย วุจฺจติ กสฺสป ภิက္ขุ สมฺโณ อติปิ พุราหฺมโณ
อติปิ ฯ สาภกฺโข เจปิ กสฺสป โหติ สามาภกฺโข ฯเปฯ
วณฺมุลผลาหาโร ยาเปติ ปวตฺตผลโกชี ฯ อิมาย จ กสฺสป มตฺตายน
อิมินา จ ตโปปฺกฺกเมณ สามณฺณํ วา อภวิสฺส พุรหฺมณฺณํ วา
ทุกฺกริ สุทุกฺกริ เนตํ อภวิสฺส กลฺลํ วจฺนายนฺติ ทุกฺกริ สามณฺณํ
ทุกฺกริ พุรหฺมณฺณนฺติ ฯ สกฺกา จ ปเนตํ อภวิสฺส กาคฺคํ คหฺปติเนน
วา คหฺปติปฺตฺเตน วา อนตฺมโส กุมฺภทาสียาปิ หนฺนทาหํ สาภกฺโข
โหมิ สามาภกฺโข วา ฯเปฯ วณฺมุลผลาหาโร ยาเปมิ ปวตฺตผลโกชีติ ฯ
ยสฺมา จ โข กสฺสป อณฺเฏเรว อิมาย มตฺตายน
อณฺเฏเร อิมินา จ ตโปปฺกฺกเมณ สามณฺณํ วา โหติ พุรหฺมณฺณํ
วา ทุกฺกริ สุทุกฺกริ ตสฺมา เอตํ กลฺลํ วจฺนายนฺติ ทุกฺกริ สามณฺณํ
ทุกฺกริ พุรหฺมณฺณนฺติ ฯ ยโต โข กสฺสป ภิက္ขุ อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ
เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ อาสวานนฺจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี
ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺวา อุปสมฺบฺพชฺช
วิหฺรติ ฯ อโย วุจฺจติ กสฺสป ภิက္ขุ สมฺโณ อติปิ พุราหฺมโณ
อติปิ ฯ สาณานิ เจปิ กสฺสป ฐาเรติ มสาณานิปิ ฐาเรติ ฯเปฯ

สาย คติยกปี อุทโกโรหนานุโยคมนุยุตโต วิหริติ ฯ อิมาย จ
กสฺสป มตฺตตาย อิมินา จ ตโปปุกกเมน สามณฺณํ วา อภวิสฺส
พฺรหฺมณฺณํ วา ทุกฺกริ สฺสทุกฺกริ เนตฺติ อภวิสฺส กลฺลํ วจนาย
ทุกฺกริ สามณฺณํ ทุกฺกริ พฺรหฺมณฺณนฺติ ฯ สกฺกา จ ปเนตฺติ
อภวิสฺส กาคฺคฺ คหปตินา วา คหปติปฺตฺเตน วา อนฺตมโส กุมฺภทาสียาปิ
หนฺนทาหิ สาณานิปี ชาเรมิ มสาณานิปี ชาเรมิ ฯเปฯ
สาย คติยกปี อุทโกโรหนานุโยคมนุยุตโต วิหรามิติ ฯ ยสฺมา จ
โฆ กสฺสป อลฺลตฺเรว อิมาย จ มตฺตตาย อลฺลตฺร อิมินา จ
ตโปปุกกเมน สามณฺณํ วา โหติ พฺรหฺมณฺณํ วา ทุกฺกริ สฺสทุกฺกริ
ตสฺมา เอตฺติ กลฺลํ วจนาย ทุกฺกริ สามณฺณํ ทุกฺกริ พฺรหฺมณฺณนฺติ ฯ
ยโต โฆ กสฺสป ภิกฺขุ อเวริ อพฺยาปชฺฌํ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ
อาสวานฺนจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเ ว
ธมฺเม สยิ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อยิ วุจฺจติ
กสฺสป ภิกฺขุ สมโณ อิติปี พฺราหฺมโณ อิติปีติ ฯ

[๒๖๕] เอวํ วุตฺเต อเจโล กสฺสโป ภควนฺตํ เอตทโวจ
ทฺชฺชานโน โภ โคตม สมโณ ทฺชฺชานโน พฺราหฺมโณติ ฯ ปกฺติ โฆ
เอสา กสฺสป โลกสฺมี ทฺชฺชานโน สมโณ ทฺชฺชานโน พฺราหฺมโณติ ฯ
อเจลกฺก เจปี กสฺสป โหติ มตฺตตฺตาจโร หตฺถาวเลขโน ฯเปฯ
อิติ เอวรूपิ อทฺธมาสิกฺปี ปริยายภตฺตโกชนานุโยคมนุยุตโต วิหริติ
อิมาย จ กสฺสป มตฺตตาย อิมินา จ ตโปปุกกเมน สมโณ วา

อภิวิสส พุราหุมนโณ วา ทุชชานโน สุตุชชานโน เนตฺติ อภิวิสส กลลฺลํ
วจนาย ทุชชานโน สมโณ ทุชชานโน พุราหุมนโณติ ฯ สกกา จ
ปเนตฺติ อภิวิสส ฌาตฺถุ คหปตฺตินา วา คหปตฺติปุตฺเตน วา อนุตฺตมโส
กุมฺภทาสียาปี อัยปี อเจโล มุตฺตาจาโร หตฺถาวเลขโน ฯเปฯ อิติ
เอวรูปํ อทฺทมาสีกัปปิ ปริยายภตฺตโกชนานุโยคมนุยุตฺโต วิหริตฺติ ฯ
ยสุมา จ โข กสฺสป อญฺญเตรว อิมาย จ มตฺตาย อญฺญตฺร
อิมินา จ ตโปปฺปกฺกเมน สมโณ วา โหติ พุราหุมนโณ วา ทุชชานโน
สุตฺทชานโน ตสุมา เอตํ กลลฺลํ วจนาย ทุชชานโน สมโณ ทุชชานโน
พุราหุมนโณติ ฯ ยโต โข กสฺสป ภิกฺขุ อเวรํ อพฺยาปชฺฌํ เมตฺตจิตฺตํ
ภาเวติ อาสวานญจ ขยา อนาสวญฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเ
ว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อัย
วุจฺจติ กสฺสป ภิกฺขุ สมโณ อิติปี พุราหุมนโณ อิติปี ฯ สากกฺโข
เจปี กสฺสป โหติ สามากกฺโข ฯเปฯ วนมฺมูลผลาหาโร ยาเปติ
ปวตฺตผลโกชี ฯ อิมาย จ กสฺสป มตฺตาย อิมินา จ ตโปปฺปกฺกเมน
สมโณ วา อภิวิสส พุราหุมนโณ วา ทุชชานโน สุตฺทชานโน เนตฺติ
อภิวิสส กลลฺลํ วจนาย ทุชชานโน สมโณ ทุชชานโน พุราหุมนโณติ ฯ
สกกา จ ปเนโส อภิวิสส ฌาตฺถุ คหปตฺตินา วา คหปตฺติปุตฺเตน
วา อนุตฺตมโส กุมฺภทาสียาปี อัย สากกฺโข วา โหติ สามากกฺโข
ฯเปฯ วนมฺมูลผลาหาโร ยาเปติ ปวตฺตผลโกชีติ ฯ ยสุมา จ
โข กสฺสป อญฺญเตรว อิมาย จ มตฺตาย อญฺญตฺร อิมินา จ

ตโปปุกกเมน สมโณ วา โหติ พุราหุมนโณ วา ทุชชานโน สุตุชชานโน
ตสฺมา เอตํ กถํ วจนาย ทุชชานโน สมโณ ทุชชานโน พุราหุมนโณติ ฯ
ยโต จ โข กสฺสป ภิกฺขุ อเวรํ อพฺยาปชฌํ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ
อสาวันญจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเ ว ฌมฺเม
สยํ อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อยํ วุจฺจติ
กสฺสป ภิกฺขุ สมโณ อิติปิ พุราหุมนโณ อิติปิ ฯ สาณานิ
เจปิ กสฺสป ฌาเรติ มสาณานิปิ ฌาเรติ ฯเปฯ สายํ ตติยกัมปิ
อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ ฯ อิมาย จ กสฺสป มตฺตาย
อิมินา จ ตโปปุกกเมน สมโณ วา อภวิสฺส พุราหุมนโณ วา
ตุชชานโน สุตุชชานโน เนตํ อภวิสฺส กถํ วจนาย ทุชชานโน สมโณ
ตุชชานโน พุราหุมนโณติ ฯ สกฺกา จ ปเนโส อภวิสฺส ฌาตุํ
กหปตฺตินา วา กหปตฺติปฺตุเตน วา อนตฺมโส กุมฺภทาสียาปิ อยํ
สาณานิปิ ฌาเรติ มสาณานิปิ ฌาเรติ ฯเปฯ สายํ ตติยกัมปิ
อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหริตฺติ ฯ ยสฺมา จ โข กสฺสป
อญฺญเตรว อิมาย จ มตฺตาย อญฺญตฺร อิมินา จ ตโปปุกกเมน
สมโณ วา โหติ พุราหุมนโณ วา ทุชชานโน สุตุชชานโน ตสฺมา
เอตํ กถํ วจนาย ทุชชานโน สมโณ ทุชชานโน พุราหุมนโณติ
ยโต จ โข กสฺสป ภิกฺขุ อเวรํ อพฺยาปชฌํ เมตฺตจิตฺตํ ภาเวติ
อสาวันญจ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺตี ปญฺญาวิมุตฺตี ทิฏฺฐเ ว
ฌมฺเม สยํ อภิญญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ อยํ วุจฺจติ

กสฺสป ภิกฺขุ สมโณ อติปิ พุราหฺมโณ อติปีติ ฯ

[๒๓๐] เอวํ วุตฺเต อเจโถ กสฺสโป ภควนฺตํ เอตทโวจ กตฺมา
ปนฺน สว โภ โคตฺม สีสกฺสมฺปทา กตฺมา จิตฺตสมฺปทา กตฺมา
ปญฺญาสมฺปทาติ ฯ อธิ กสฺสป ตถาคโถ โลกเ อูปฺปชฺชติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯ เปฯ วิตุถาเรตฺพุโป ฯ กถญจ กสฺสป ภิกฺขุ
สีสกฺสมฺปนฺโน โหติ อธิ กสฺสป ภิกฺขุ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา
ปฏฺวิโรโต โหติ นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตุโถ ลชฺซี ทยาปนฺโน
สพฺพปาณญฺหิตานุกมฺปิ วิหฺรติ อิทํปีสฺส โหติ สีสกฺสมฺปทาย ฯ เปฯ
โส อิมินา อริเยน สีสกฺษณฺเรน สมฺนฺนาคโถ อชฺฌตฺตํ อนวชฺชสุํ
ปฏฺฐิสฺสเวเตติ เอวํ กสฺสป ภิกฺขุ สีสกฺสมฺปนฺโน โหติ อัย โข สว
กสฺสป สีสกฺสมฺปทา ฯ เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อูปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิทํปีสฺส
โหติ จิตฺตสมฺปทาย อัย โข กสฺสป จิตฺตสมฺปทา ฯ เปฯ ฌานทสฺสนาย
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามเตติ อิทํปีสฺส โหติ ปญฺญาสมฺปทาย
ฯ เปฯ นวปรี อิตฺถคฺคตฺยาติ ปชานาติ อิทํปีสฺส โหติ
ปญฺญาสมฺปทา อัย โข กสฺสป ฌานสมฺปทา ฯ อิมาย จ กสฺสป
สีสกฺสมฺปทาย จิตฺตสมฺปทาย ปญฺญาสมฺปทาย อญฺญา สีสกฺสมฺปทา
จิตฺตสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา อุตฺตริตฺตรา วา ปณฺีตฺตรา วา นคฺติ ฯ

[๒๓๑] สนฺติ กสฺสป เอเก สมณฺพุราหฺมณา สีสวาทา เต
อเนกปริยาเยน สีสวณฺณํ ภาสนฺติ ฯ ยาวตา กสฺสป อริยํ ปรมํ
สีลํ นาหํ ตตฺถ อตฺตโน สมสมํ สมฺนุสฺสสามิ กุโถ ภิกฺขุโย อถโ

อหเมว ตตฺถ ภิกฺขุโย ยทิตฺถ อธิสึลํ ฯ สนฺติ กสฺสปฺ เอเก
สมณพฺรหฺมณา ตโปชิกฺขจฺฉวาทา เต อนนฺกปริยาเยน ตโปชิกฺขจฺฉาย
วณฺณํ ภาสฺนฺติ ฯ ยาวตา กสฺสปฺ อริยา ปรมมา ตโปชิกฺขจฺฉา
นาหิ ตตฺถ อตฺตโน สมสมํ สมนุสฺสํ กุโธ ภิกฺขุโย อถโฆ
อหเมว ตตฺถ ภิกฺขุโย ยทิตฺถ อธิเชคฺคจฺฉํ ฯ สนฺติ กสฺสปฺ เอเก
สมณพฺรหฺมณา ปญฺญาวาทา เต อนนฺกปริยาเยน ปญฺญา วณฺณํ
ภาสฺนฺติ ฯ ยาวตา กสฺสปฺ อริยา ปรมมา ปญฺญา นาหิ ตตฺถ
อตฺตโน สมสมํ สมนุสฺสํ กุโธ ภิกฺขุโย อถโฆ อหเมว ตตฺถ
ภิกฺขุโย ยทิตฺถ อธิปญฺญํ ฯ สนฺติ กสฺสปฺ เอเก สมณพฺรหฺมณา
วิมุตฺติวาทา เต อนนฺกปริยาเยน วิมุตฺติยา วณฺณํ ภาสฺนฺติ ฯ
ยาวตา กสฺสปฺ อริยา ปรมมา วิมุตฺติ นาหิ ตตฺถ อตฺตโน สมสมํ
สมนุสฺสํ กุโธ ภิกฺขุโย อถโฆ อหเมว ตตฺถ ภิกฺขุโย ยทิตฺถ
อธิวิมุตฺติ ฯ

[๒๑๒] จานํ โข ปเนตํ กสฺสปฺ วิชฺชติ ยํ อญฺญตฺติตฺติยา
ปรีพฺพชกา เอวํ วเทยฺยํ สีหนาทํ โข สมโณ โคตโม นทติ
ตถจ โข สุนฺญาคารเ นทติ โน จ ปรีสาสุติ ฯ เต มา
เหวนฺนุตฺตสฺส วณฺเณยา ฯ สีหนาทถจ สมโณ โคตโม นทติ ปรีสาสุ
จ นทติ โน จ สุนฺญาคารเ นทตฺติ เอวมสฺส กสฺสปฺ วณฺเณยา ฯ
จานํ โข ปเนตํ กสฺสปฺ วิชฺชติ ยํ อญฺญตฺติตฺติยา ปรีพฺพชกา
เอวํ วเทยฺยํ สีหนาทํ สมโณ โคตโม นทติ ปรีสาสุ จ นทติ

โน จ โข วิจารณ์โท นทตติ ๗ เต มา เหวณตีสสุ วจนียา ๗
สีหนาทถจ สมโณ โคตโม นทติ ปริสาสุ จ นทติ วิจารณ์โท จ
นทตติ เอวมสสุ กสสปล วจนียา ๗ จานัน โข ปเนตติ กสสปล
วิษชติ ยี อถถตติถถียา ปริพพชกา เอว วเทยฺย สีหนาทถจ
สมโณ โคตโม นทติ ปริสาสุ จ นทติ วิจารณ์โท จ นทติ โน
จ โข นัน ปถหํ ปุจจนนติ ปถถถจ นัน ปุจจนนติ โน จ โข เนลล
ปถหํ ปุจฺจโจ พุยากรโรติ ปถถถจ เนลล ปุจฺจโจ พุยากรโรติ โน
จ ปถถถส พุยากรถเนน จิตฺตํ อาราเชติ ปถถถส จ พุยากรถเนน
จิตฺตํ อาราเชติ โน จ โข โสตพพม มถถถนติ โสตพพถถถส
มถถถนติ โน จ โข สุตฺวา ปสสีถนติ สุตฺวา จสส ปสสีถนติ โน
จ โข ปสนนนา ปสนนนาการ์ กโรนติ ปสนนนา จ ปสนนนาการ์
กโรนติ โน จ โข ตถถถาย ปฏิปชชนติ ตถถถาย จ ปฏิปชชนติ
โน จ โข ปฏิปนนา อาราเชนตติ ๗ เต มา เหวณตีสสุ วจนียา ๗
สีหนาทถจ สมโณ โคตโม นทติ ปริสาสุ จ นทติ วิจารณ์โท จ
นทติ ปถถถจ นัน ปุจจนนติ ปถถถจ เนลล ปุจฺจโจ พุยากรโรติ
ปถถถส จ เวยยากรถเนน จิตฺตํ อาราเชติ โสตพพถถถส มถถถนติ
สุตฺวา จสส ปสสีถนติ ปสนนนา จ ปสนนนาการ์ กโรนติ ตถถถาย
ปฏิปชชนติ ปฏิปนนา จ อาราเชนตติ เอวมสสุ กสสปล วจนียา ๗
เอกมิตาหํ กสสปล สมยํ ราชคเห วิหรามิ คิษถถถถ ปพพเต ๗
ตตร มํ อถถถโร เต สพพพพจาริ นินฺโครโร นาม ปริพพชโก

อธิเชคฺจฺเจ ปณฺหํ ปุจฺฉิ ตสฺสํ อธิเชคฺจฺเจ ปณฺหํ ปุญฺโจ พุยาภาสี
พุยาเกต จ ปณ เม อตฺตมโน อโหสิ ปรี วีย มตฺตยาติ ฯ

[๒๗๓] โโก หิ ฆนฺเต ฆควโต ฆมฺมํ สุตฺวา น อตฺตมโน อสฺส
ปรี วีย มตฺตยา อหํปี ฆนฺเต ฆควโต ฆมฺมํ สุตฺวา อตฺตมโน
ปรี วีย มตฺตยา อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต เสยฺยถาปี
ฆนฺเต นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพฺหสฺส
วา มคฺคิ อัจฺฉเยยฺย อนุทฺทการเ วา เตลปชฺชิตํ ฐาเรยฺย จกฺขุมนฺโต
รูปานิ ทกฺขณฺตีติ เอวเมว ฆควตา อนนฺกปริยาเยน ฆมฺโม เทสิโต
เอสํ ฆนฺเต ฆควนฺตํ สรณฺมํ คจฺฉามิ ฆมฺมณฺจ ภิกฺขุสํฆณฺจ
ลเกยฺยาหํ ฆนฺเต ฆควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ ลเกยฺยํ อุปสมฺปทฺนติ ฯ

[๒๗๔] โย โข กสฺสโป อณฺตติตฺถิยปุพฺโपो อิมสฺมี ฆมฺมวินเย
อากฺขติ ปพฺพชฺชํ อากฺขติ อุปสมฺปทํ โส จตฺตาริ มาเส
ปรีวสฺติ จตฺนํ มาसानํ อจฺเจเนน อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขุ ปพฺพาเชนฺติ
อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย อปิจ เมตฺถ ปุคฺคลเวมตฺตตา วิทิตาติ ฯ
สเจ ฆนฺเต อณฺตติตฺถิยปุพฺโपो อิมสฺมี ฆมฺมวินเย อากฺขติ ปพฺพชฺชํ
อากฺขติ อุปสมฺปทํ จตฺตาริ มาเส ปรีวสฺติ จตฺนํ มาसानํ อจฺเจเนน
อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขุ ปพฺพาเชนฺติ อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย อหํ
จตฺตาริ วสฺसानิ ปรีวสฺสํ อจฺเจเนน อารทฺธจิตฺตา
ภิกฺขุ ปพฺพาเชนฺติ อุปสมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวายาติ ฯ อลตฺถ โข
อเจโล กสฺสโป ฆควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ อลตฺถ อุปสมฺปทํ ฯ

อจิรูปสมปฺโน โข ปนายสฺมา กสฺสโป เอโก วูปกฺกฺโข อปฺมตฺโต
อาตปิ ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิสฺเสว ยสฺสตุถาย กุลปฺตฺตา สมฺมเทว
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺตฺตฺริ พฺรหฺมจฺริยปริโยสานํ
ทิกฺกฺเข ว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกคฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ
จีณา ชาติ วุสฺสิํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ กรณฺิยํ นาปริ อิตฺตฺตฺยาติ
อพฺภณฺณาสิ ๑ อณฺณตโร โข ปนายสฺมา กสฺสโป อรหฺตํ อโหสิตี ๑
มหาสิหนาทสฺสตุตฺตํ อฏฺฐมํ นิฏฺฐิตํ ๑

โปฏฐปาทสุตตํ นวมํ

[๒๗๕] เอวมเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สาวตถึยิ วิหริติ
เขตวนเ อนาถปิณฑิกสุสาราเม ฯ เตเน โข ปน สมเยน โปฏฐปาโท
ปริพพาชโก สมยปฺปวาทเก ตินฺฑุกาจิเร เอกสาริเก มลฺลิการาม
ปฏิวสตี มหิตยา ปริพพาชกปริสาย สทฺธิํ ตีสมตฺเตหิ ปริพพาชกสเตหิ ฯ
อถโฆ ภควา ปุพฺพพฺพหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
สาวตถึยิ ปิณฑาย ปาวิสี ฯ อถโฆ ภควโต เอตทโหสิ อติปฺโปโค
โฆ ตาว สาวตถึยิ ปิณฑาย จริตฺตุ ยนฺนุนาหิ เยน สมยปฺปวาทโก
ตินฺฑุกาจิโร เอกสาลิโก มลฺลิการามิ เยน โปฏฐปาโท ปริพพาชโก
เตนุสฺสงกเมยฺยนฺติ ฯ อถโฆ ภควา เยน สมยปฺปวาทโก ตินฺฑุกาจิโร
เอกสาลิโก มลฺลิการามิ เตนุสฺสงกมิ ฯ

[๒๗๖] เตเน โข ปน สมเยน โปฏฐปาโท ปริพพาชโก มหิตยา
ปริพพาชกปริสาย สทฺธิํ นิสินฺโน โหติ อุนฺนาทีนียา อุจฺจาสทฺทมหาสทฺทาย
อเนกวิหิตํ ตिरจฺฉานกถํ กถเณตฺติยา ฯ เสยฺยถิํ ฯ ราชกถํ
โจรกถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยฺยทฺชกถํ อนฺนกถํ ปานกถํ
วตฺถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คนฺธกถํ ฉาติกถํ ยานกถํ คามกถํ
นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิตฺถิกถํ ปุริสกถํ สุรากถํ วิสิขากถํ
กุมภจฺฉานกถํ ปุพฺพเปตฺกถํ นานตฺตกถํ โลกกฺขายิกํ สมฺมทฺทกฺขายิกํ
อิตฺถิภาวกถํ อิติ วา ฯ อทฺทสา โข โปฏฐปาโท ปริพพาชโก

ภควนุตฺตํ ทูโรโต ว อากจฺจนุตฺตํ ทิสฺวาน สกปริสฺสํ สณฺจเปสึ
อปฺปสทฺทา โภณฺโต โหณฺตุ มา โภณฺโต สทฺทมกตฺถ อຍ္ယံ สมนฺโณ
โคตโม อากจฺจติ อปฺปสทฺทกาโม โข ปนายสฺมา โส อปฺปสทฺทสฺส
วณฺณวาที อปฺเปวณาม อปฺปสทฺทํ ปริสฺสํ วิทิตฺวา อุปลงฺกमितພພ
มณฺเญຍາติ ฯ เວံ วຸດເຕ ເຕ ປຣິພຸພາຊກາ ຕຸຊນີ ອເສຸ ຯ

[๒๙๗] อถโฆ ภควาเยน โปฏฺฐปาโท ปຣິພຸພາຊກອ ເຕນຸປສງກມິ ຯ
ອถโฆ โปฏฺฐปาโท ปຣິພຸພາຊກອ ກຸວນຸຕັ ເອຕທວົຈ ເອຕຸ ໂຈ ກນຸເຕ
ກຸວາ ສຸວາຄຕັ ກນຸເຕ ກຸວໂຕ ຈິຣສຸສັ ໂຈ ກນຸເຕ ກຸວາ ອິມໍ
ປຣິຍາຍມກາສິ ຍທີທໍ ອິຊາຄມນາຍ ນິສິທຸ ກນຸເຕ ກຸວາ ອິທມາສນໍ
ປຣຸຣຕຸຕນຸຕິ ຯ ນິສິທິ ກຸວາ ປຣຸຣຕຸເຕ ອາສເນ ຯ ໂປຊຸປາໂທປິ
ໂຈ ປຣິພຸພາຊກອ ອຸຣຸຣຕຣິ ນິຈໍ ອາສນໍ ຄເຊຕຸວາ ເອກມນຸຕັ ນິສິທິ ຯ
ເອກມນຸຕັ ນິສິນຸນໍ ໂຈ ໂປຊຸປາທໍ ປຣິພຸພາຊກໍ ກຸວາ ເອຕທວົຈ
ກາຍ ໂນຕຸຣ ໂປຊຸປາທ ເອຕຣຸທິ ກຸດາຍ ສນຸນິສິນຸນາ ກາ ຈ ປນ
ໂວ ອນຸຕຣາຄາ ວິປຸປຄຕາຕິ ຯ

[๒๙๘] เเวံ วຸດເຕ ໂປຊຸປາໂທ ປຣິພຸພາຊກອ ກຸວນຸຕັ ເອຕທວົຈ
ຕິຊຸເຕສາ ກນຸເຕ ກຸດາ ຍາຍ ມຍໍ ເອຕຣຸທິ ກຸດາຍ ສນຸນິສິນຸນາ
ເນສາ ກນຸເຕ ກຸດາ ກຸວໂຕ ທຸລຸລກາ ກວິສຸສຕິ ປຈຸຣາປິ ສວນາຍ
ປຸຣິມານິ ກນຸເຕ ທິວສານິ ປຸຣິມຕຣານິ ນານາຕິຄຸຕິຍານໍ ສມຣຸພຣາຮຸມຣຸນານໍ
ໂຄຕຸຮລສາລາຍ ສນຸນິສິນຸນານໍ ສນຸນິປຕິຕານໍ ອກິສຣຸຣຸນານິໂຣເຮ ກຸດາ
ອຸທປາທິ ກຄໍ ນຸ ໂຈ ໂກ ອກິສຣຸຣຸນານິໂຣໂຮ ໂຫຕິຕິ ຕເຕຣກຈເຈ

เอวม่าหฺส อเหตุ อปฺปจฺจยา ปุริสสฺส สลฺลว อฺปฺปชฺชติปิ นฺริชฺชติปิ
ยสฺมี สมเย อฺปฺปชฺชติ สลฺลว คฺสฺมี สมเย โหติ ยสฺมี สมเย
นฺริชฺชติ อสลฺลว คฺสฺมี สมเย โหตีติ อิตฺถเก อภิสลฺลวานิโรธํ
ปฺลฺลวเปนฺติ ตมฺลฺโล เอวม่าห น โข ปน เมตฺ โภ เอวํ ภวิสฺสติ
สลฺลว หิ โภ ปุริสสฺส อคฺคตา โส จ โข อฺเปติปิ อเปติปิ
ยสฺมี สมเย อฺเปติ สลฺลว คฺสฺมี สมเย โหติ ยสฺมี สมเย อเปติ
อสลฺลว คฺสฺมี สมเย โหตีติ อิตฺถเก อภิสลฺลวานิโรธํ ปฺลฺลวเปนฺติ
ตมฺลฺโล เอวม่าห น โข ปน เมตฺ โภ เอวํ ภวิสฺสติ สนฺติ หิ
โภ สมณฺพฺราหฺมณา มหิตฺธิกา มหฺนุภาวา เต อิมสฺส ปุริสสฺส
สลฺลว อฺปกฺกชฺชณฺติปิ อปฺกชฺชณฺติปิ ยสฺมี สมเย อฺปกฺกชฺชณฺติ
สลฺลว คฺสฺมี สมเย โหติ ยสฺมี สมเย อปฺกชฺชณฺติ อสลฺลว
คฺสฺมี สมเย โหตีติ อิตฺถเก อภิสลฺลวานิโรธํ ปฺลฺลวเปนฺติ ตมฺลฺโล
เอวม่าห น โข ปน เมตฺ โภ เอวํ ภวิสฺสติ สนฺติ หิ โภ เทวา
มหิตฺธิกา มหฺนุภาวา เต อิมสฺส ปุริสสฺส สลฺลว อฺปกฺกชฺชณฺติปิ
อปฺกชฺชณฺติปิ ยสฺมี สมเย อฺปกฺกชฺชณฺติ สลฺลว คฺสฺมี สมเย
โหติ ยสฺมี สมเย อปฺกชฺชณฺติ อสลฺลว คฺสฺมี สมเย โหตีติ
อิตฺถเก อภิสลฺลวานิโรธํ ปฺลฺลวเปนฺติ คฺสฺส มยฺหํ ภนฺเต ภควนฺตฺยเอว
อารพฺภ สติ อฺทปาถิ อโห นฺน ภควา อโห นฺน สฺกโต โย
อิมสฺส ฐมฺมานํ สฺกฺสโลติ ภควา ภนฺเต กฺสโล ภควา ปกตฺถญ
อภิสลฺลวานิโรธสฺส กถนฺนุ โข ภนฺเต อภิสลฺลวานิโรธํ โหตีติ ฯ

[๒๗๕] ตตฺร โปฏฺฐปาถ เย เต สมณพฺรหฺมณา เอวมาหิสฺส
อเหตุ อปฺปจฺจยา ปุริสสฺส สลฺลยา อุปฺปชฺชติปิ นิรุชฺชติปิตี อาทิตฺโต
ว เนถฺ อปรทฺธํ ฯ ตํ กิถฺส เหตุ ฯ สเหตุ หิ โปฏฺฐปาถ สปฺปจฺจยา
ปุริสสฺส สลฺลยา อุปฺปชฺชติปิ นิรุชฺชติปิ สิกฺขา เอกา สลฺลยา
อุปฺปชฺชติปิ สิกฺขา เอกา สลฺลยา นิรุชฺชติปิ กา จ สิกฺขาติ
ภควา อโวจ ฯ อธิ โปฏฺฐปาถ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ (ยถา สามณฺณผล เอวํ วิตุถารตพฺพํ) ฯ
เอวํ โข โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ สीलสมฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ ตสฺสิเม
ปฺลจฺ นีวรณฺ ปหิเน อตฺตนิ สมฺนุสฺสโต ปาโมชฺชํ ชายติ
ปมฺพิตสฺส ปิตี ชายติ ปิติมฺนสฺส กาโย ปสฺสสมฺภติ ปสฺสทฺธกาโย
สฺขํ เวทยติ สฺขิโน จิตฺตํ สมาริยติ ฯ โส วิวิจฺเจว กามเห
วิวิจฺจ อกฺขเลหิ ฌมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกฺขํ ปิตีสุขํ ปจฺม
ณานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส ยา ปุริมา กามสลฺลยา सा निरुचฺชติ
วิเวกฺขปิตีสุขสฺसุมสจฺจสลฺลยา ตสฺมี สมเย โหติ วิเวกฺขปิตีสุขสฺसุมสจฺจสลฺลยเ
ว
ตสฺมี โหติ เอวํปิ สิกฺขา เอกา สลฺลยา อุปฺปชฺชติ
สิกฺขา เอกา สลฺลยา นิรุชฺชติ อຍံปิ สิกฺขาติ ภควา อโวจ ฯ

[๒๗๖] ปฺน จปฺริ โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ วิตกฺกวิจาร์ณํ วุปฺสมา
อชฺชตฺตํ สมฺปสาหนํ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สมาริขํ
ปิตีสุขํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺส ยา ปุริมา วิเวกฺข-
ปิตีสุขสฺสุมสจฺจสลฺลยา सा निरुचฺชติ สมาริขปิตีสุขสฺसุมสจฺจสลฺลยา

ตสฺมี สมเย โหติ สมาธิชปีตีสุขสุขุมสจฺจสณฺณิเยว ตสฺมี สมเย
โหติ เอวंपิ สิกฺขา เอกา สณฺณา อุปฺปชฺชติ สิกฺขา เอกา สณฺณา
นिरุชฺชติ อัยปิ สิกฺขาติ ภควา อโวจ ๑

[๒๘๑] ปุณ จปรี โปฏฺจปาท ภิกฺขุ ปีตยา จ วิราคา อุเปกฺขโก
จ วิหริติ สโต จ สมฺปชาโน สุขญจ กายเณ ปฏิสฺสเวเทติ ยํ ตํ
อริยา อัจฺจขฺนติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตติยํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ตสฺส ยา ปุริมา สมาธิชปีตีสุขสุขุมสจฺจสณฺณา
สา นินฺรุชฺชติ อุเปกฺขาสุขสุขุมสจฺจสณฺณา ตสฺมี สมเย โหติ
อุเปกฺขาสุขสุขุมสจฺจสณฺณิเยว ตสฺมี สมเย โหติ เอวंपิ สิกฺขา
เอกา สณฺณา อุปฺปชฺชติ สิกฺขา เอกา สณฺณา นินฺรุชฺชติ อัยปิ
สิกฺขาติ ภควา อโวจ ๑

[๒๘๒] ปุณ จปรี โปฏฺจปาท ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส
จ ปหานา ปุพฺเพ ว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา อทฺกฺขมฺสุขํ
อุเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ตสฺส ยา
ปุริมา อุเปกฺขาสุขสุขุมสจฺจสณฺณา สา นินฺรุชฺชติ อทฺกฺขมฺสุขสุขุมสจฺจสณฺณา
ตสฺมี สมเย โหติ อทฺกฺขมฺสุขสุขุมสจฺจสณฺณิเยว ตสฺมี
สมเย โหติ เอวंपิ สิกฺขา เอกา สณฺณา อุปฺปชฺชติ สิกฺขา เอกา
สณฺณา นินฺรุชฺชติ อัยปิ สิกฺขาติ ภควา อโวจ ๑

[๒๘๓] ปุณ จปรี โปฏฺจปาท ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสณฺณานํ
สมตฺติกฺกมา ปฏฺิฆสณฺณานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสณฺณานํ อมนสิการา

อนนโต อากาโสตติ อากาसानญายตนํ อุปสมปชช วิหริติ ตสฺส ยา
ปฺริมา รูปสญฺญา ตา นิรุชฺฌติ อากาसानญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญา
ตสฺมี สมเย โหติ อากาसानญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญีเยว ตสฺมี
สมเย โหติ เอวํปี สิกฺขา เอกา สญฺญา อุปปชฺชติ สิกฺขา เอกา
สญฺญา นิรุชฺฌติ อัยปี สิกฺขาติ ภควา อโวจ ๑

[๒๘๔] ปุณ จปริ โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ สพฺพโส อากาसानญายตนํ
สมตฺติกมฺม อนนตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญายตนํ อุปสมปชช
วิหริติ ตสฺส ยา ปฺริมา อากาसानญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญา ตา
นิรุชฺฌติ วิญฺญาณญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญา ตสฺมี สมเย โหติ
วิญฺญาณญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญีเยว ตสฺมี สมเย โหติ เอวํปี
สิกฺขา เอกา สญฺญา อุปปชฺชติ สิกฺขา เอกา สญฺญา นิรุชฺฌติ
อัยปี สิกฺขาติ ภควา อโวจ ๑

[๒๘๕] ปุณ จปริ โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ
สมตฺติกมฺม นตฺถิ กิลฺลจิตฺติ อากิลฺลญฺญาตนํ อุปสมปชช วิหริติ
ตสฺส ยา ปฺริมา วิญฺญาณญายตนํสุขุมสจฺจสญฺญา ตา นิรุชฺฌติ
อากิลฺลญฺญาตนํสุขุมสจฺจสญฺญา ตสฺมี สมเย โหติ
อากิลฺลญฺญาตนํสุขุมสจฺจสญฺญีเยว ตสฺมี สมเย โหติ เอวํปี สิกฺขา เอกา
สญฺญา อุปปชฺชติ สิกฺขา เอกา สญฺญา นิรุชฺฌติ อัยปี สิกฺขาติ
ภควา อโวจ ๑

[๒๘๖] ยถา โข โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ อธิ สกสญฺญี โหติ โส

ตโต อมฺตร ตโต อมฺตร อนุปฺพุเพน สลฺลคฺคํ สฺสตี ตสฺส สลฺลคฺเค
จิตฺตสฺส เอวํ โหตี เจตยมานสฺส เม ปาปีโย อเจตยมานสฺส เม
เสยฺโย อหฺลฺลเจว โข ปน เจเตยฺยํ อภิสฺสเรยฺยํ อีมา จ เม
สลฺลภา นิรุชฺฌเยยฺยํ อลฺลภา จ โอปาริกา สลฺลภา อุปฺปชฺชเยยฺยํ
ยฺนฺนุนาหํ น เจว เจเตยฺยํ น จ อภิสฺสเรยฺยนฺติ ฯ โส น เจว
เจเตตี น จ อภิสฺสโรตี ตสฺส อเจตยโต อนภิสฺสโรโต ตา เจว
สลฺลภา นิรุชฺฌนฺติ อลฺลภา จ โอปาริกา สลฺลภา น อุปฺปชฺชนฺติ
โส นิโรธํ สฺสตี ฯ เอวํ โข โปฏฺฐปาถ อนุปฺพุพาทิสลฺลภา-
นิโรธสมฺปชานสมาปฺตตี โหตี ฯ ตํ กิ มลฺลลสิ โปฏฺฐปาถ อปี
นฺนุ โข เต อิตฺตํ ปฺพุเพ เอวรฺูปาอนุปฺพุพาทิสลฺลพานิโรธสมฺปชาน-
สมาปฺตตี สฺสตฺตฺตํ ปฺพุพาที ฯ โน เหตี ฆนฺเต เอวํ โข อหํ ฆนฺเต
ภควตา ฆมฺมํ เทลิตํ ๑ อาชานามิตี ฯ ยโต โข โปฏฺฐปาถ ภิกฺขุ
สกสลฺลลํ โหตี โส ตโต อมฺตร ตโต อมฺตร อนุปฺพุเพน สลฺลคฺคํ
สฺสตี ตสฺส สลฺลคฺเค จิตฺตสฺส เอวํ โหตี เจตยมานสฺส เม ปาปีโย
อเจตยมานสฺส เม เสยฺโย อหฺลฺลเจว โข ปน เจเตยฺยํ อภิสฺสเรยฺยํ
อีมา จ เม สลฺลภา นิรุชฺฌเยยฺยํ อลฺลภา จ โอปาริกา สลฺลภา
อุปฺปชฺชเยยฺยํ ยฺนฺนุนาหํ น เจว เจเตยฺยํ น จ อภิสฺสเรยฺยนฺติ ฯ
โส น เจว เจเตตี น จ อภิสฺสโรตี ตสฺส อเจตยโต อนภิสฺสโรโต
ตา เจว สลฺลภา นิรุชฺฌนฺติ อลฺลภา จ โอปาริกา สลฺลภา น
#๑ ส. ภควโต ภาสิตํ ฯ

อุปปชชติ โส นิโรธํ ฆสฺสติ ฯ เอวํ โข โปฏฺฐปาท
อนุปฺพุพาทิสถณานินโรธสมฺปชานสมาปตฺติ โหตีติ ฯ

[๒๘๗] เอวํ โปฏฺฐปาทาติ ฯ เอกณฺเจว นฺุ โข ฆนฺเต ภควา
สถณคฺคํ ปณฺณเปตี อุทาทุ ปฺุฎฺฐิ สถณคฺเค ปณฺณเปตีติ ฯ
เอกํปิ โข โปฏฺฐปาท อหํ สถณคฺคํ ปณฺณเปมิ ปฺุฎฺฐิ สถณคฺเค
ปณฺณเปมีติ ฯ ยถากถํ ปน ฆนฺเต ภควา เอกํปิ สถณคฺคํ
ปณฺณเปตี ปฺุฎฺฐิ สถณคฺเค ปณฺณเปตีติ ฯ ยถา ยถา โข
โปฏฺฐปาท นิโรธํ ฆสฺสติ ตถา ตถา อหํ สถณคฺคํ ปณฺณเปมิ
เอวํ โข อหํ โปฏฺฐปาท เอกํปิ สถณคฺคํ ปณฺณเปมิ ปฺุฎฺฐิ
สถณคฺเค ปณฺณเปมีติ ฯ

[๒๘๘] สถณฺวา นฺุ โข ฆนฺเต ปจฺมํ อุปปชชติ ปจฺฉา ฉานํ
อุทาทุ ฉานํ ปจฺมํ อุปปชชติ ปจฺฉา สถณฺวา อุทาทุ สถณฺวา จ
ฉานํ จ อปฺพุพํ อจฺริมํ อุปปชชติติ ฯ สถณฺวา โข โปฏฺฐปาท
ปจฺมํ อุปปชชติ ปจฺฉา ฉานํ สถณฺวปฺปาทา จ ปน ฉานฺวปฺปาโท
โหตี โส เอวํ ปชานาติ อิทปฺปจฺจยา กิร เม ฉานํ อุทปาทีติ ฯ
อิมินา จ โข เอตํ โปฏฺฐปาท ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถา สถณฺวา
ปจฺมํ อุปปชชติ ปจฺฉา ฉานํ สถณฺวปฺปาทา จ ปน ฉานฺวปฺปาโท
โหตีติ ฯ

[๒๘๙] สถณฺวา นฺุ โข ฆนฺเต ปฺริสสฺส อตฺตา อุทาทุ อณฺณา
สถณฺวา อณฺโณ อตฺตาติ ฯ กิํ ปน ตวํ โปฏฺฐปาท อตฺตานํ

ปจเจสีติ ฯ โอปาริกัง โข อหิ ฆนเต อุตตานิ ปจเจมิ รูปี
จาตุम्महाภูติกัง กวลีการภกขนุติ ฯ โอปาริกโก จ หิ เต ปุญฺญปาท
อุตตา อภวิสุส รูปี จาตุम्महाภูติโก กวลีการภกโข ฯ เอว
สนตํ โข เต ปุญฺญปาท อญฺญา จ สญฺญา อภวิสุส อญฺโณ
อุตตา ฯ ตทิมินาเปตํ ปุญฺญปาท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถา จ
อญฺญา สญฺญา ภวิสุสติ อญฺโณ อุตตา ฯ ตัญฺญเตว อัย
ปุญฺญปาท โอปาริกโก อุตตา รูปี จาตุम्महाภูติโก กวลีการภกโข
อถ อิมสุส ปุริสสุส อญฺญา ว สญฺญา อูปฺปชฺชติ อญฺญา ว
สญฺญา นิรุชฺชติ อิมินา โข เอตํ ปุญฺญปาท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ
ยถา อญฺญา ว สญฺญา ภวิสุสติ อญฺโณ อุตตาติ ฯ

[๒๕๐] มโนมยํ โข อหิ ฆนเต อุตตานิ ปจเจมิ สพฺพงคปจจงกํ
อหีนินฺทุริยนฺติ ฯ มโนมโย จ หิ เต ปุญฺญปาท อุตตา
อภวิสุส สพฺพงคปจจงกํ อหีนินฺทุริโย ฯ เอว สนตํปิ โข เต
ปุญฺญปาท อญฺญา จ สญฺญา ภวิสุสติ อญฺโณ อุตตา ฯ
ตทิมินาเปตํ ปุญฺญปาท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถา อญฺญา ว
สญฺญา ภวิสุสติ อญฺโณ อุตตา ฯ ตัญฺญเตว สายํ จ ปุญฺญปาท
มโนมโย อุตตา สพฺพงคปจจงกํ อหีนินฺทุริโย ฯ อถ โข อิมสุส
ปุริสสุส อญฺญา ว สญฺญา อูปฺปชฺชติ อญฺญา สญฺญา นิรุชฺชติ ฯ
อิมินาปิ โข เอตํ ปุญฺญปาท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ยถา อญฺญา
จ สญฺญา ภวิสุสติ อญฺโณ อุตตาติ ฯ

[๒๕๑] อรุปี โข อหิ ฆนเต อตุตานิ ปจเจมิ สญญามยนฺติ ฯ
อรูปี จ หิ เต โปฏฺฐปาท อตุตา ฆวิสฺสติ สญญามโย ฯ เอว
สนฺตํปี โข เต โปฏฺฐปาท อญฺญา ว สญฺญา ฆวิสฺสติ อญฺโฆ
อตุตา ฯ ตทิมินาเปตํ โปฏฺฐปาท ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถา อญฺญา
ว สญฺญา ฆวิสฺสติ อญฺโฆ อตุตา ฯ ติจฺจเตว สายํ โปฏฺฐปาท
อรูปี อตุตา สญญามโย อถ อิมสฺส ปุริสสฺส อญฺญา ว สญฺญา
อุปฺปชฺชติ อญฺญา ว สญฺญา นีรุชฺชติ ฯ อิมินาปี โข เอตํ
โปฏฺฐปาท ปรียาเยน เวทิตพฺพํ ยถา อญฺญา ว สญฺญา ฆวิสฺสติ
อญฺโฆ อตุตาคี ฯ

[๒๕๒] สกฺกา จ ปเนตํ ฆนเต มยา ฉาตุํ สญฺญา ปุริสสฺส
อตุตาคี วา อญฺญา จ สญฺญา อญฺโฆ จ อตุตาคี วาคี ฯ
ทุชฺชานํ โข เอตํ โปฏฺฐปาท ตยา อญฺญทิจฺจเกน อญฺญนฺติเกน
อญฺญรฺจิกเกน อญฺญตฺถ อาโยเคน อญฺญตฺถาจรียเกน สญฺญา ปุริสสฺส
อตุตาคี วา อญฺญา จ สญฺญา อญฺโฆ จ อตุตาคี วาคี ฯ
สเจ ตํ ฆนเต มยา ทุชฺชานํ อญฺญทิจฺจเกน อญฺญนฺติเกน
อญฺญรฺจิกเกน อญฺญตฺถ อาโยเคน อญฺญตฺถาจรียเกน สญฺญา ปุริสสฺส
อตุตาคี วา อญฺญา จ สญฺญา อญฺโฆ จ อตุตาคี วา ฯ กิ
ปน ฆนเต สสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ โฆมมญฺญนฺติ ฯ เอตํปี
โข โปฏฺฐปาท มยา อพฺยาคตํ สสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ
โฆมมญฺญนฺติ ฯ กิ ปน ฆนเต อสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ

โมฆมณฺณนฺติ ฯ เอตํปี โข โปฏฺฐปาถ มยา อพฺยาถคํ อสฺสสโต
โลโก อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ฯ กิ ปน ฆนฺเต อนฺตวา
โลโก ฯเปฯ อนฺตวา โลโก ฯ ตํ ชีวํ ตํ สรีริ ฯ อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรีริ ฯ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา ฯ น โหติ
ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา ฯ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา ฯ
เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา อิทเมว สจฺจํ
โมฆมณฺณนฺติ ฯ เอตํปี โข โปฏฺฐปาถ มยา อพฺยาถคํ เนว
โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ฯ
กสฺมา ปเนตํ ฆนฺเต ฆควตา อพฺยาถคณฺติ ฯ น เหนติ โปฏฺฐปาถ
อตุตฺสณฺหิตํ น ฆมฺมสณฺหิตํ น อาทิจฺจหุมจฺริยํ น นิพฺพิทาย น
วิราคาย น นิโรธาย น อุปสฺมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย
น นิพฺพานาย สํวตฺตติ ตสฺมาตํ มยา อพฺยาถคณฺติ ฯ

[๒๕๗] กิ ปน ฆนฺเต ฆควตา พฺยาถคณฺติ ฯ อิทํ กุณฺนฺติ
โข โปฏฺฐปาถ มยา พฺยาถคํ อยํ กุณฺนฺตฺตโยติ โข โปฏฺฐปาถ
มยา พฺยาถคํ อยํ กุณฺนฺนิโรธติ โข โปฏฺฐปาถ มยา พฺยาถคํ
อยํ กุณฺนฺนิโรธคามินิ ปฏฺฐปทาติ โข โปฏฺฐปาถ มยา พฺยาถคณฺติ ฯ
กสฺมา ปเนตํ ฆนฺเต ฆควตา พฺยาถคณฺติ ฯ เอตํ หิ โปฏฺฐปาถ
อตุตฺสณฺหิตํ เอตํ ฆมฺมสณฺหิตํ เอตํ อาทิจฺจหุมจฺริยํ นิพฺพิทาย
วิราคาย นิโรธาย อุปสฺมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย
สํวตฺตติ ตสฺมา เหนติ มยา พฺยาถคณฺติ ฯ เอวเมตํ ฆควา เอวเมตํ

สุคต ยสฺสทานิ ฆนฺเต ฆควา กาลิ มณฺณตีติ ฯ อถโข ฆควา
อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ ฯ

[๒๕๔] อถโข เต ปริพฺพชกา อจิรปกฺกนฺตสฺส ฆควโต
โปฏฺฐปาหิ ปริพฺพชกัํ สมฺนฺตโต วาจา ย สฺนฺนิปฺโตทเกน สณฺชมฺภริมกัํสุ
เอวมฺเว ปนํยิ ฆวํ โปฏฺฐปาโท ยณฺณทเว สมฺโณ
โคตโม ฆาสติ ตนฺตทเวสฺส อพฺภนฺนุโมทติ เอวมฺตํ ฆควา เอวมฺตํ
สุคตฺตาติ น โข ปน มยิ ฆิณฺจติ สมณฺสฺส โคตมฺสฺส เอกัํสิกัํ
ชฺมมํ เทสิตํ อาชานาม สสฺสโต โลโกติ วา อสฺสโต โลโกติ
วา ฯเปฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วาติ ฯ

[๒๕๕] เอวํ วุคฺเต โปฏฺฐปาโท ปริพฺพชโก เต ปริพฺพชเก
เอตทโวจ อหํปิ โข โภ น ฆิณฺจติ สมณฺสฺส โคตมฺสฺส เอกัํสิกัํ
ชฺมมํ เทสิตํ อาชานามิ สสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ เนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา อปิจ สมฺโณ โคตโม
ภฺกฺติ ตจฺจํ ตถิ ปฏฺธิปํหิ ปณฺณเปติ ชฺมมฺภุจิตตํ ชฺมมฺนิยามตํ ภฺกฺติ
โข ปน ตจฺจํ ตถิ ปฏฺธิปํหิ ปณฺณเปตฺตสฺส ชฺมมฺภุจิตตํ ชฺมมฺนิยามตํ
กถิ หิ นาม มาทิสฺส วิณฺญฺ ปุริสฺส สมณฺสฺส โคตมฺสฺส สุฆาสิตํ
สุฆาสิตโต น อพฺภนฺนุโมทเยยฺยาติ ฯ

[๒๕๖] อถโข ทวิหตีหสฺส อจฺจเยน จิตฺโต จ หตฺถิสาริปฺตฺโต
โปฏฺฐปาโท จ ปริพฺพชโก เยน ฆควา เตนฺนฺปสฺงกมึสฺสุ อุปสฺงกมิตฺวา
จิตฺโต หตฺถิสาริปฺตฺโต ฆควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสึทติ ฯ

โปฏฐปาโท ปน ปริพพาชโก ภควตา สทธี สมฺโมทิตี สมฺโมทนีย
 กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ ฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
 โข โปฏฐปาโท ปริพพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ ตทา มํ ฆนฺเต
 เต ปริพพาชกา อจฺริปกุกนฺตสฺส ภควโต สมฺนตโต วาจา
 สนฺนิปิตฺทเกณ สลฺยฆมฺภริมกํสุ เอวเมว ปนํยํ ภวํ โปฏฐปาโท
 ปริพพาชโก ชลฺยเทว สมฺโณ โคตโม ภาสติ ตนฺตเทวสฺส
 อพฺภนฺนโมทิตี เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สุกตาทิ น โข ปน มยํ
 กิณฺจิ สมณฺสสฺส โคตมฺสสฺส เอกํสิทํ ฆมฺมํ เทสิตํ อาชานาม สสฺสโต
 โลโกติ วา อสฺสสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ เนว โหติ น น
 โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วาติ เอวํ วุตฺตาทํ ฆนฺเต เต
 ปริพพาชเก เอตทโวจํ อหํปิ โข โภ น กิณฺจิ สมณฺสสฺส โคตมฺสสฺส
 เอกํสิทํ ฆมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ สสฺสโต โลโกติ วา ฯเปฯ
 เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา อปิจ สมฺโณ
 โคตโม ภูตํ ตจฺจํ ตถํ ปฏิปทํ ปญฺญเปติ ฆมฺมญฺจิตตํ ฆมฺมนิยามตํ
 ภูตํ โข ปน ตจฺจํ ตถํ ปฏิปทํ ปญฺญเปตฺตสฺส ฆมฺมญฺจิตตํ
 ฆมฺมนิยามตํ กถํ หิ นาม มาทิสฺส วิญฺญู ปุริสฺส สมณฺสสฺส
 โคตมฺสสฺส สฺสภาสิตํ สฺสภาสิตโต น อนุโมทเยยฺยติ ฯ

[๒๕๗] สพฺเพเหว โข เอเต โปฏฐปาท ปริพพาชกา อนฺธา
 อจฺจุกา ตฺวณฺเณว เนสํ เอโก จฺจุมา ฯ เอกํสิกาปิ หิ โข
 โปฏฐปาท มยา ฆมฺมา เทสิตา ปญฺญตฺตา ฯ อเนกํสิกาปิ หิ

โฆ โปฏฐปาถ มยา ฐมา เทสิตา ปญจตุตา ฯ กตเม จ
โปฏฐปาถ มยา อนกัสิกา ฐมา เทสิตา ปญจตุตา ฯ สสุโต
โลกิโติ โฆ โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก ฐโม เทสิโต ปญจตุโต ฯ
อสสุโต โลกิโติ โฆ โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก ฐโม เทสิโต
ปญจตุโต ฯ อนุตวา โลกิโติ โฆ โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก
ฐโม เทสิโต ปญจตุโต ฯ อนนุตวา โลกิโติ โฆ โปฏฐปาถ มยา
อนกัสิโก ฐโม เทสิโต ปญจตุโต ฯ ตัง ชิวัง ตัง สิริรุตติ โฆ
โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก ฐโม เทสิโต ปญจตุโต ฯ อญญัง
ชิวัง อญญัง สิริรุตติ โฆ โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก ฐโม เทสิโต
ปญจตุโต ฯ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ โฆ โปฏฐปาถ มยา
ฯเปฯ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ โฆ โปฏฐปาถ มยา ฯเปฯ
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ โฆ โปฏฐปาถ มยา
ฯเปฯ เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ โฆ
โปฏฐปาถ มยา อนกัสิโก ฐโม เทสิโต ปญจตุโต ฯ กสุมา
เจเต โปฏฐปาถ มยา อนกัสิกา ฐมา เทสิตา ปญจตุตา ฯ น
हेเต โปฏฐปาถ อตุตสญหิตา น ฐมุตสญหิตา น อาทิพุรหุมจริยกา
น นิพุพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญญาย น
สมุโพธาย น นิพุพานาย ลัวตุตุนติ ตสุมา เอเต มยา อนกัสิกา
ฐมาเทสิตา ปญจตุตา ฯ

[๒๕๘] กตเม จ โปฏฐปาถ มยา เอกัสิกา ฐมา เทสิตา

ปณฺณตฺตา ฯ อิทํ ทุกฺขนฺตํ โข โปฏฺฐปาถ มยา เอกํสิโก ฌมฺโม
เทสิโต ปณฺณตฺโต ฯ อยํ ทุกฺขสมุทโยติ โข โปฏฺฐปาถ มยา
เอกํสิโก ฌมฺโม เทสิโต ปณฺณตฺโต ฯ อยํ ทุกฺขนิโรธติ โข
โปฏฺฐปาถ มยา เอกํสิโก ฌมฺโม เทสิโต ปณฺณตฺโต ฯ อยํ
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฎิปทาติ โข โปฏฺฐปาถ มยา เอกํสิโก ฌมฺโม
เทสิโต ปณฺณตฺโต ฯ กสฺมา เจเต โปฏฺฐปาถ มยา เอกํสิกา
ฌมฺมา เทสิตา ปณฺณตฺตา ฯ เอเต โปฏฺฐปาถ มยา อตฺตสฺสยฺหิตา
เอเต ฌมฺมสฺสยฺหิตา เอเต อาทิพฺรหฺมจฺริยกา เอเต นิพฺพิทาย วิราคาย
นิโรธาย อุปสฺมาย อภิญฺจาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตฺตฺนฺติ
ตสฺมาเอเต มยา เอกํสิกา ฌมฺมา เทสิตา ปณฺณตฺตา ฯ

[๒๕๕] สนฺติ โข โปฏฺฐปาถ เอเต สมณฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน
เอวํทิกฺกุจฺจโน เอกนฺตสฺสึ อตฺตา โหติ อโรโค ปรมฺมรณฺาติ ตฺยาหํ
อุปสํกมิตฺวา เอวํ วทามิ สจฺจํ กิร ตฺเมห อายสฺมนฺโต เอวํวาทีโน
เอวํทิกฺกุจฺจโน เอกนฺตสฺสึ อตฺตา โหติ อโรโค ปรมฺมรณฺาติ ฯ เต
เจ เม เอวํ ปุฏฺฐา อามาติ ปฎิขานนฺติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ
อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมนฺโต เอกนฺตสฺสึ โลกํ ชานํ ปสฺสํ
วิหฺรธาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ อปีจ ปน
ตฺเมห อายสฺมนฺโต เอกํ วา รตฺตี เอกํ วา ทิวสํ อุปทฺตํ วา
รตฺตี อุปทฺตํ วา ทิวสํ เอกนฺตสฺสึ อตฺตานํ สมฺปชานธาติ ฯ
อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห

อายุสมนุโต ชานาถ อัย มกุโค อัย ปฏิปทา เอกนุตสุขสุต โลกสุต
สจฉิกริยาชาติ ฯ อิติ ปุฏฐา โนติ วทนติ ตยาหิ เอวั วทามิ อปัจ
ปน ตุมะห อายุสมนุโต ยา ตา เทวตา เอกนุตสุขุ โลกั อุปปนา
ตาสั ภาสมานานัน สทุหิ สุณนถ สุปฏิปนุนตถ มาริสตา อชุปฏิปนุนตถ
มาริสตา เอกนุตสุขสุต โลกสุต สจฉิกริยาช มยปี หิ มาริสตา เอวั ปฏิปนนา
เอกนุตสุขุ โลกั อุปปนาติ ฯ อิติ ปุฏฐา โนติ วทนติ ฯ
ตัม ก็ มลลลสิ โปฏฐปาท นนุ เอวั สนุเต เตสั สมณพราหมณานัน
อปุปาฏิหิริกตัม ภาสิตัม สมปชชตีติ ฯ อทฐา โช ฆนุเต เอวั สนุเต
เตสั สมณพราหมณานัน อปุปาฏิหิริกตัม ภาสิตัม สมปชชตีติ ฯ

[๓๐๐] เสยธถาปี โปฏฐปาท ปุริโส เอวั วเทยย อหิ ยา
อิมสมิ ชนปเท ชนปทกลุยาณี ตัม อิจฉามิ ตัม กามเมตี ตเมนัน
เอวั วเทยย อมโก ปุริส ยัม ตวั ชนปทกลุยาณี อิจฉลสิ กามลสิ
ชานาสี ตัม ชนปทกลุยาณี ขตติยิ วา พราหมณิ วา เวสสิ วา
สุททิ วาติ ฯ อิติ ปุฏฐโ จ โนติ วเทยย ตเมนัน เอวั วเทยย
อมโก ปุริส ยัม ตวั ชนปทกลุยาณี อิจฉลสิ กามลสิ ชานาสี ตัม
ชนปทกลุยาณี เอวั นามา วา เอวั โคตตทา วา ทิฆมา วา รสุสา
วา มชฉิมมา วา กณหา วา สามา วา มงคุรจฉวิ วาติ อสุกสมิ
คามเม วา นิคเม วา นคเร วาติ ฯ อิติ ปุฏฐโ จ โนติ วเทยย
ตเมนัน เอวั วเทยย อมโก ปุริส ยัม ตวั น ชานาสี น ปสสสิ
ตัม ตวั อิจฉลสิ กามลสิติ ฯ อิติ ปุฏฐโ จ อามาติ วเทยย ฯ ตัม ก็

มณฺณลลิต โปฏฺฐปาถ นนฺ เหวํ สนนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฎิหิริกตํ
ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ อทฺธา โข ฆนฺเต เหวํ สนนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส
อปฺปาฎิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ เอวเมว โข โปฏฺฐปาถ เย
เต สมณฺพราหฺมณา เหวํวาทิโน เหวํทิกฺกุสิโน เอกนฺตสฺสึ อตฺตา
โหติ อโรโค ปรมฺมรณฺาติ ตฺยาหํ อุปฺสงฺกมิตฺวา เหวํ วทามิ
สจฺจํ กิร ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต เหวํวาทิโน เหวํทิกฺกุสิโน เอกนฺตสฺสึ
อตฺตา โหติ อโรโค ปรมฺมรณฺาติ ฯ เต เจ เม เหวํ ปุฏฺฐา
อามาติ ปฏฺิขานนฺติ ตฺยาหํ เหวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต
เอกนฺตสฺสํ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหฺรธาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ
ตฺยาหํ เหวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต เอกํ วา รตฺตี
เอกํ วา ทิวสํ อุปฺทฺมํ วา รตฺตี อุปฺทฺมํ วา ทิวสํ เอกนฺตสฺสึ
อตฺตานํ สมฺปชานฺธาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ตฺยาหํ เหวํ
วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต ชานาถ อยํ มคฺโค อยํ
ปฏฺิปทา เอกนฺตสฺสสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยาธาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา
โนติ วทนฺติ ตฺยาหํ เหวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต
ยา ตา เทวตา เอกนฺตสฺสํ โลกํ อุปฺปนฺนา ตาสํ ภาสमानานํ สทฺทํ
สุณฺาถ สฺุปฏฺิปนฺนตฺถ มารีสา อฺุชฺุปฏฺิปนฺนตฺถ มารีสา เอกนฺตสฺสสฺส
โลกสฺส สจฺฉิกิริยาช มยฺปี หิ มารีสา เหวํปฏฺิปนฺนา เอกนฺตสฺสํ
โลกํ อุปฺปนฺนาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ฯ ตํ ก็ มณฺณลลิต
โปฏฺฐปาถ นนฺ เหวํ สนนฺเต เตสํ สมณฺพราหฺมณานํ อปฺปาฎิหิริกตํ

ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ อทฺธา โข ฆนฺเต เอวํ สนฺเต เตสํ
สมณฺพฺราหฺมณานํ อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ

[๓๐๑] เสยฺยถาปี โปฏฺจปาท ปุริโส จาคฺคฺมมหาปเถ นิสฺเสณฺนี
กเรยฺย ปาสาทสฺส อารโหณาย ตเมณฺ เอวํ วเทยฺยํ อมฺโห ปุริส
ยสฺส ตฺวํ ปาสาทสฺส อารโหณาย นิสฺเสณฺนี กโรตี ชานาสิ ตํ
ปาสาทํ ปุริตฺถิมา ย วา ทิสาย ทกฺขิณาย วา ทิสาย ปจฺฉิมา
วา ทิสาย อุตฺตราย วา ทิสาย อจฺจโ จ วา นีโ จ วา มชฺโณ
วาติ ฯ อิติ ปุฏฺจโ โนติ วเทยฺย ตเมณฺ เอวํ วเทยฺยํ อมฺโห ปุริส
ยํ ตฺวํ น ชานาสิ น ปสฺสตี ตสฺส ตฺวํ ปาสาทสฺส อารโหณาย
นิสฺเสณฺนี กโรตีติ ฯ อิติ ปุฏฺจโ อามาติ วเทยฺย ฯ ตํ ก็ มณฺณตี
โปฏฺจปาท นนฺุ เอวํ สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ
สมฺปชฺชตีติ ฯ อทฺธา โข ฆนฺเต เอวํ สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส
อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ เอวเมว โข โปฏฺจปาท เย
เต สมณฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺจโน เอกนฺตสฺสุปี อตฺตา
โหติ อโรโค ปรี มรณาติ ตฺยาหํ อฺปสฺงกมิตฺวา เอวํ วทามิ
สจฺจํ กิร ตฺเมห อายสฺมนฺโต เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺจโน เอกนฺตสฺสุปี
อตฺตา โหติ อโรโค ปรี มรณาติ ฯ เต เจ เม เอวํ
ปุฏฺจธา อามาติ ปฏฺจขานฺนติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห
อายสฺมนฺโต เอกนฺตสฺสุฯ โลกํ ชานํ ปสฺสํ วิหฺรธาติ ฯ อิติ ปุฏฺจโ
โนติ วทนฺติ ตฺยาหํ เอวํ วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมนฺโต

เอกั วา รตฺตี เอกั วา ทิวสั อุปฺทตฺมึ วา รตฺตี อุปฺทตฺมึ วา
ทิวสั เอกนฺตสุขี อตฺตानันฺ สมฺปชานถาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ
วทนฺติ ตฺยาหึ เอวั วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห อายสฺมฺนฺโต ชานาถ
อัย มคฺโค อัย ปฏฺิปทา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยาयाติ ฯ
อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ตฺยาหึ เอวั วทามิ อปีจ ปน ตฺเมห
อายสฺมฺนฺโต ยา ตา เทวตา เอกนฺตสุขั โลกั อุปฺปนฺนา ตาสั
ภาสमानานันฺ สทฺทํ สุณาถ สุปฺปฏิปนฺนตฺถ มาริสฺสา อฺชุปฺปฏิปนฺนตฺถ
มาริสฺสา เอกนฺตสุขสฺส โลกสฺส สจฺฉิกิริยา ยมยปี หิ มาริสฺสา เอวัปฏิปนฺนา
เอกนฺตสุขั โลกั อุปฺปนฺนาติ ฯ อิติ ปุฏฺฐา โนติ วทนฺติ ฯ
ตํ กิ มลฺลลสิ โปฏฺฐปาท นนฺุ เอวั สนฺเต เตสั สมณฺพฺราหฺมณานัน
อปฺปภาหฺิหริกตํ ภาสิตํ สมฺปชชตีติ ฯ อทฺธา โข ฆนฺเต เอวั สนฺเต
เตสั สมณฺพฺราหฺมณานัน อปฺปภาหฺิหริกตํ ภาสิตํ สมฺปชชตีติ ฯ

[๓๐๒] ตโย โขเม โปฏฺฐปาท อตฺตปฏฺิลาภา โอพาริโก อตฺตปฏฺิลาโก
มโนมโย อตฺตปฏฺิลาโก อรุโป อตฺตปฏฺิลาโก ฯ กตโม
จ โปฏฺฐปาท โอพาริโก อตฺตปฏฺิลาโก ฯ รุปี จาคฺคฺมมหาภูติโก
กวลีการภฺกฺโข อัย โอพาริโก อตฺตปฏฺิลาโก ฯ กตโม มโนมโย
อตฺตปฏฺิลาโก ฯ รุปี มโนมโย สพฺพงคฺปจฺจงฺคี อหิณฺนฺทฺริโย อัย
มโนมโย อตฺตปฏฺิลาโก ฯ กตโม อรุโป อตฺตปฏฺิลาโก ฯ อรุปี
สญฺญามโย อัย อรุโป อตฺตปฏฺิลาโก ฯ

[๓๐๓] โอพาริกสฺสปี โข อหิ โปฏฺฐปาท อตฺตปฏฺิลาภสฺส

ปหานาย ฌมฺมํ เทเสมิ ยถาปฏิปนฺนํ โว ลํกิลลิกา ฌมฺมา
ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา ฌมฺมา อภิวทฺถิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี
เวปฺพลตฺตณฺจ ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิลฺลว สจฺจณิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริสฺสเถติ ฯ ลียา โข ปน เต โปฏฺฐปาถ เอวมฺสฺส ลํกิลลิกา
ฌมฺมา ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา ฌมฺมา อภิวทฺถิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี
เวปฺพลตฺตณฺจ ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิลฺลว สจฺจณิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริสฺสเถติ ทฺทุกฺโข จ วิหารโรติ ฯ น โข ปเนตํ โปฏฺฐปาถ เอวํ
ทฺทฺฐพฺพํ ลํกิลลิกา เจว ฌมฺมา ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา จ ฌมฺมา
อภิวทฺถิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี เวปฺพลตฺตณฺจ ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ
อภิลฺลว สจฺจณิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถติ ปาโมชฺชณฺเจว ภวิสฺสเถติ
ปีติ จ ปสฺสทฺธิ จ สติ จ สมฺปชฺชณฺณณฺจ สฺสุโข จ วิหารโร ฯ

[๓๐๔] มโนมยสฺสปี โข อหํ โปฏฺฐปาถ อตฺตปฏฺฐิลาภสฺส
ปหานาย ฌมฺมํ เทเสมิ ยถาปฏิปนฺนํ โว ลํกิลลิกา ฌมฺมา
ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา ฌมฺมา อภิวทฺถิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี
เวปฺพลตฺตณฺจ ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิลฺลว สจฺจณิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริสฺสเถติ ฯ ลียา โข ปน เต โปฏฺฐปาถ เอวมฺสฺส ลํกิลลิกา
ฌมฺมา ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา ฌมฺมา อภิวทฺถิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี
เวปฺพลตฺตณฺจ ทิกฺกุเจ ว ฌมฺเม สยํ อภิลฺลว สจฺจณิกตฺวา อุปสมฺปชฺช
วิหริสฺสเถติ ทฺทุกฺโข จ วิหารโรติ ฯ น โข ปเนตํ โปฏฺฐปาถ เอวํ
ทฺทฺฐพฺพํ ลํกิลลิกา เจว ฌมฺมา ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา จ ฌมฺมา

อภิวทฺธิสุสฺนฺติ (เปยฺยาโล) ปาโมชฺชณฺเจว ภวิสฺสตี ปีติ จ
ปฺสฺสทฺธิ จ สตี จ สมฺปชฺณณฺณจ สุโข จ วิหาโร ฯ

[๓๐๕] อรูปสฺสปี โข อหํ โปฏฺฐปาท อตฺตปฏฺฐิตาภสฺส ปหานาย
ชฺมมํ เทเสมิ ยถาปฏฺฐิพนฺนํ โว ลักฺกิตฺติกา ชฺมมา ปหียิสฺสฺนฺติ
โวทานียา ชฺมมา อภิวทฺธิสุสฺนฺติ ปณฺณปาปริปฺปรี เวปฺลฺลตฺตณฺจ
ทิกฺกุเช ว ชฺมเม สยํ อภินฺณวา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถตี ฯ
(เปยฺยาโล) ปามุชฺชณฺเจว ภวิสฺสตี ปีติ จ ปฺสฺสทฺธิ จ สตี จ
สมฺปชฺณณฺณจ สุโข จ วิหาโร ฯ

[๓๐๖] ปเร เจ โปฏฺฐปาท อเมหฺ เอวํ ปุจฺเจยฺยํ กตโม ปน
โส อวฺวโส ๑ โอิพาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโก ยสฺส ตฺเมหฺ ปหานาย
ชฺมมํ เทเสถ ยถาปฏฺฐิพนฺนํ โว ลักฺกิตฺติกา ชฺมมา ปหียิสฺสฺนฺติ
โวทานียา ชฺมมา อภิวทฺธิสุสฺนฺติ ปณฺณปาปริปฺปรี เวปฺลฺลตฺตณฺจ
ทิกฺกุเช ว ชฺมเม สยํ อภินฺณวา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถตี ฯ
เตสํ มยํ เอวํ ปุจฺจฺจา เอวํ พุยากรเยยฺยาม อยํ วา โส อวฺวโส
โอพาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโก ยสฺส มยํ ปหานาย ชฺมมํ เทเสม ยถาปฏฺฐิพนฺนํ
โว ลักฺกิตฺติกา ชฺมมา ปหียิสฺสฺนฺติ โวทานียา ชฺมมา
อภิวทฺธิสุสฺนฺติ ปณฺณปาปริปฺปรี เวปฺลฺลตฺตณฺจ ทิกฺกุเช ว ชฺมเม
สยํ อภินฺณวา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถตี ฯ

[๓๐๗] ปเร เจ โปฏฺฐปาท อเมหฺ เอวํ ปุจฺเจยฺยํ กตโม ปน โส
#๑ สี่. กตมา ปนาวุโส ฯ

อาวุโส มโนมโย อตตปฏิตาโก ฯ (โสเยว เปยยาโล) กตโม ปน
โส อรุโป อตตปฏิตาโก ยสฺส ตุมฺเห ปหานาย ฌมฺมิ เทเสถ ยถาปฏิปนฺนํ
โว สักกิสฺสกา ฌมฺมา ปหฺยิสฺสนฺติ โวทานิยา ฌมฺมา
อภิวทฺทิสฺสนฺติ ฯเปฯ อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถติ ฯ ตํ ก็ มนฺณสิ
โปฏฺฐปาท นนฺ เอิ สนฺเต สปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ
อทฺธา โข ฆนฺเต เอิ สนฺเต สปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ

[๓๐๘] เสยฺยถาปี โข โปฏฺฐปาท ปุริโส นิสฺเสณฺณี กรเยยฺ?
ปาสาทสฺส อาโรหนาย ตสฺเสว ปาสาทสฺส เหญจฺจา ตเมนฺ เอิ
วเทยฺยํ อมฺโก ปุริสฺ ยสฺส ตวํ ปาสาทสฺส อาโรหนาย นิสฺเสณฺณี
กโรสิ ชานาสี ตํ ปาสาทํ ปุริตฺถิมาย วา ทิสาย ทกฺขิณาย วา
ทิสาย ปจฺจิมาย วา ทิสาย อุตฺตราย วา ทิสาย อจฺจโย วา
นิจโย วา มชฺโฆ วาติ ฯ โส เจ เอิ วเทยฺยํ อัย วา โส
อาวุโส ปาสาทอ ยสฺสํ อาโรหนาย นิสฺเสณฺณี กโรมิ ตสฺเสว
ปาสาทสฺส เหญจฺจาติ ฯ ตํ ก็ มนฺณสิ โปฏฺฐปาท นนฺ เอิ
สนฺเต ตสฺส ปุริสฺสํ สปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ อทฺธา
โข ฆนฺเต เอิ สนฺเต ตสฺส ปุริสฺสํ สปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ
สมฺปชฺชตีติ ฯ เอวเมว โข โปฏฺฐปาท ปเร เจ อเมหฺ เอิ
ปุจฺเจยฺยํ กตโม ปน โส อาวุโส โอปาริโก อตตปฏิตาโก ฯเปฯ
กตโม ปน โส อาวุโส มโนมโย อตตปฏิตาโก ฯ กตโม ปน
โส อาวุโส อรุโป อตตปฏิตาโก ยสฺส ตุมฺเห ปหานาย ฌมฺมิ

เทเสถ ยถาปฏิปนฺนानํ โว ลักฺกฺเลสิกา ชฺมมา ปหียิสฺสนฺติ โวทานิยา
ชฺมมา อภิวทฺธิสฺสนฺติ ปญฺญาปาริปุรี เวปฺลฺลตฺตตฺตยจ ภิญฺเฐ ว ชฺมเม
สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหริสฺสเถติ ฯ เตสํ มยฺ
เอวํ ปุญฺญา เอวํ พุยากรเยยาม อยํ วา โส อาวุโส อรุโป
อตุตฺตปฏิลาโก ยสฺส มยฺ ปหานาย ฯเปฯ ตํ ก็ มลฺลสฺสิ
โปญฺญาปาท นนฺุ เอวํ สนฺเต สปฺปาฎิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ
อทฺธา โข ภนฺเต เอวํ สนฺเต สปฺปาฎิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ

[๓๐๕] เอวํ วุตฺเต จิตฺโต หตฺถิสาริปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ
ยสฺมี ภนฺเต สมเย โอปาริโก อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมฆสฺส ตสฺมี
สมเย มโนมโย อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมโฆ อรุโป อตุตฺตปฏิลาโก
โหติ โอปาริโกปสฺส อตุตฺตปฏิลาโก ตสฺมี สมเย สจฺจโ จ โหติ
ยสฺมี ภนฺเต สมเย มโนมโย อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมฆสฺส ตสฺมี
สมเย โอปาริโก อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมโฆ อรุโป อตุตฺตปฏิลาโก
โหติ มโนมโย อตุตฺตปฏิลาโก ตสฺมี สมเย สจฺจโ จ โหติ ยสฺมี
ภนฺเต สมเย อรุโป อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมฆสฺส ตสฺมี สมเย
โอปาริโก อตุตฺตปฏิลาโก โหติ โมโฆ มโนมโย อตุตฺตปฏิลาโก โหติ
อรุโป อตุตฺตปฏิลาโก ตสฺมี สมเย สจฺจโ จ โหตีติ ฯ ยสฺมี จิตฺต
สมเย โอปาริโก อตุตฺตปฏิลาโก โหติ เนว ตสฺมี สมเย มโนมโย
อตุตฺตปฏิลาโกติ สํขยํ ๑ กจฺฉติ น จ อรุโป อตุตฺตปฏิลาโกติ สํขยํ
#๑ สී. สจฺจํ ฯ

คจฺฉติ โอปาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโกเตวว ตสฺมี สมเย สํขยํ คจฺฉติ ฯ
ยสฺมี จิตฺต สมเย มโนมโย อตฺตปฏฺฐิตาโก โหติ เนว ตสฺมี
สมเย โอปาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ คจฺฉติ น จ อรูป
อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ คจฺฉติ มโนมโย อตฺตปฏฺฐิตาโกเตวว ตสฺมีb
สมเย สํขยํ คจฺฉติ ฯ ยสฺมี จิตฺต สมเย อรูป อตฺตปฏฺฐิตาโก โหติ
เนว ตสฺมี สมเย โอปาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ คจฺฉติ น จ
มโนมโย อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ คจฺฉติ อรูป อตฺตปฏฺฐิตาโกเตวว
ตสฺมี สมเย สํขยํ คจฺฉติ ฯ

[๓๑๐] สเจ ตํ จิตฺต เอวํ ปุจฺเจยฺยํ อโหสิ ตฺวํ อตีตมทฺธานํ
น ตฺวํ น อโหสิ ภวิสฺสตี ตฺวํ อนาคตมทฺธานํ น ตฺวํ น ภวิสฺสตี
อตฺถิ ตฺวํ เอตฺรหิ น ตฺวํ นตฺถิตฺติ ฯ เอวํ ปุณฺโณ ตฺวํ จิตฺต
กิณฺติ พุยากรเยยาสีติ ฯ สเจ มํ ภนฺเต เอวํ ปุจฺเจยฺยํ อโหสิ
ตฺวํ อตีตมทฺธานํ น ตฺวํ น อโหสิ ภวิสฺสตี ตฺวํ อนาคตมทฺธานํ
น ตฺวํ น ภวิสฺสตี อตฺถิ ตฺวํ เอตฺรหิ น ตฺวํ นตฺถิตฺติ ฯ เอวํ
ปุณฺโณ อหํ ภนฺเต เอวํ พุยากรเยยํ อโหสํ อตีตมทฺธานํ นํ
น อโหสี ภวิสฺสามหํ อนาคตมทฺธานํ นํ น ภวิสฺสามิ อตฺถาหํ
เอตฺรหิ นํ นตฺถิตฺติ ฯ เอวํ ปุณฺโณ อหํ ภนฺเต เอวํ พุยากรเยยฺยนฺติ ฯ

[๓๑๑] สเจ ปน ตํ จิตฺต เอวํ ปุจฺเจยฺยํ โย เต อโหสิ อตีโต
อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺจโ จ โมโฆ อนาคโต
โมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน โย เต ภวิสฺสตี อนาคโต อตฺตปฏฺฐิตาโก

โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺใจ โมโฆ อตีโต โมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน
 โย เต เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนฺโน อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก
 สจฺใจ โมโฆ อตีโต โมโฆ อนาคโตติ ฯ เอวํ ปุณฺณโง ติวํ จิตฺต
 กิณฺติ พุยากรเยยาสีติ ฯ สเจ ปน มํ ฆนฺเต เอวํ ปุจฺเจยฺยํ โย
 เต อโหสิ อตีโต อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺใจ
 โโมโฆ อนาคโต โโมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน โย เต ภาวิสฺสติ อนาคโต
 อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺใจ โโมโฆ อตีโต
 โโมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน โย เต เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนฺโน อตฺตปฏฺฐิตาโก
 โสเยว เต อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺใจ โโมโฆ อตีโต โโมโฆ อนาคโตติ ฯ
 เอวํ ปุณฺณโง อหํ ฆนฺเต เอวํ พุยากรเยยํ โย จ เม อโหสิ อตีโต
 อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เม อตฺตปฏฺฐิตาโก ตสฺมี สมเย สจฺใจ อโหสิ
 โโมโฆ อนาคโต โโมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน โย จ เม ภาวิสฺสติ อนาคโต
 อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เม อตฺตปฏฺฐิตาโก ตสฺมี สมเย สจฺใจ ภาวิสฺสติ
 โโมโฆ อตีโต โโมโฆ ปจฺจุปฺปนฺโน โย จ เม เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนฺโน
 อตฺตปฏฺฐิตาโก โสเยว เม อตฺตปฏฺฐิตาโก สจฺใจ โโมโฆ อตีโต โโมโฆ
 อนาคโตติ ฯ เอวํ ปุณฺณโง อหํ ฆนฺเต เอวํ พุยากรเยยฺยนฺติ ฯ

[๓๑๒] เอวเมว โข จิตฺต ยสฺมี สมเย โอพาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโก
 โหติ เนว ตสฺมี สมเย มโนมโย อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ กจฺจติ น
 อรูปํ อตฺตปฏฺฐิตาโกติ สํขยํ กจฺจติ โอพาริโก อตฺตปฏฺฐิตาโกเตว
 ตสฺมี สมเย สํขยํ กจฺจติ ฯ ยสฺมี จิตฺต สมเย มโนมโย

อตุตปฏฐลาโก โหติ ๗เป๗ ยสุมี จิตต สมเย อรุโป อตุตปฏฐลาโก
โหติ เนว ตสุมี สมเย โอปารโก อตุตปฏฐลาโกติ สํขุํ กจฺจติ น
มโนมโย อตุตปฏฐลาโกติ สํขุํ กจฺจติ อรุโป อตุตปฏฐลาโกเตว
ตสุมี สมเย สํขุํ กจฺจติ ๗ เสยฺยถาปี จิตต ควา จีริ จีรมหา
ทธิ ทธิมหา นวนิตฺตํ นวนิตฺตมหา สปปี สปปีมหา สปปีมณฺโฑ ๗
ยสุมี สมเย จีริ โหติ เนว ตสุมี สมเย ทธิติ สํขุํ กจฺจติ น
จ นวนิตฺตนฺติ สํขุํ กจฺจติ น จ สปปีติ สํขุํ กจฺจติ น จ
สปปีมณฺโฑติ สํขุํ กจฺจติ จีริเตวว ตสุมี สมเย สํขุํ กจฺจติ ๗
ยสุมี สมเย ทธิ โหติ ๗ นวนิตฺตํ โหติ ๗ สปปี โหติ ๗
สปปีมณฺโฑ โหติ เนว ตสุมี สมเย จีรินฺติ สํขุํ กจฺจติ น
ทธิติ สํขุํ กจฺจติ น นวนิตฺตนฺติ สํขุํ กจฺจติ น สปปีติ สํขุํ
กจฺจติ สปปีมณฺโฑเตวว ตสุมี สมเย สํขุํ กจฺจติ ๗ เอวเมว
โฆ จิตต ยสุมี สมเย โอปารโก อตุตปฏฐลาโก โหติ เนว
ตสุมี สมเย มโนมโย อตุตปฏฐลาโกติ สํขุํ กจฺจติ น อรุโป
อตุตปฏฐลาโกติ สํขุํ กจฺจติ โอปารโก อตุตปฏฐลาโกเตวว ตสุมี
สมเย สํขุํ กจฺจติ ๗ ยสุมี สมเย จิตต มโนมโย อตุตปฏฐลาโก
โหติ ๗เป๗ อรุโป อตุตปฏฐลาโก โหติ เนว ตสุมี สมเย โอปารโก
อตุตปฏฐลาโกติ สํขุํ กจฺจติ น จ มโนมโย อตุตปฏฐลาโกติ
สํขุํ กจฺจติ อรุโป อตุตปฏฐลาโกเตวว ตสุมี สมเย สํขุํ
กจฺจติ ๗ อีมา โฆ จิตต โลกสมณฺญา โลกนินฺรุตฺติโย โลกโหวหารา

โลกปณตติโย ยาหิ ตถาคโต โวหริติ อปรามสนุโตติ ฯ

[๓๑๓] เอวํ วุตเต โปฏฐปาโท ปริพุพชโก ภควนุตเมตทโวจ
อภิกุณฺตํ ภนฺเต อภิกุณฺตํ ภนฺเต ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภควา
ชารเต อชชตฺตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺจคตฺตํ ฯ จิตฺโต ปน หตฺถิสาริปฺตฺโต
ภควนุตเมตทโวจ อภิกุณฺตํ ภนฺเต อภิกุณฺตํ ภนฺเต
เสยฺยถาปี ภนฺเต ปฏฺิจฺจนฺนํ ฯเปฯ จกฺขุมฺนุโต รูปานิ ทกฺขณฺตีติ
เอวเมว ภควตา อนेกปริยาเยน ชมฺโม ปกาสิโต เอสาหิ ภนฺเต
ภควนฺตํ สรณฺํ คจฺฉามิ ชมฺมณฺจ ภิกฺขุสํมณฺจ ลเกยฺยาหิ ภนฺเต
ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ ลเกยฺยํ อุปสมฺปทฺนฺติ ฯ อลตฺถ โข
จิตฺโต หตฺถิสาริปฺตฺโต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ อลตฺถ อุปสมฺปทํ ฯ
อจิรฺอุปสมฺปนฺโน โข อายสฺมา หตฺถิสาริปฺตฺโต เอโก วูปกฺกุโจ
อุปมฺตฺโต อาตาปี ปหิตฺตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย
กฺลปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชฺชฺนฺติ ตทฺนฺตฺตฺริ
พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว ชมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกฺตฺวา
อุปสมฺปชฺช วิहाสิ จิณฺา ชาติ วุสฺสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณฺิยํ
นาปริ อิตฺถตฺตฺยาชาติ อพฺภณฺณาสิ ฯ อณฺฺตโร โข อายสฺมา
หตฺถิสาริปฺตฺโต อรหฺตํ อโหสิตี ฯ

โปฏฐปาทสุตฺตํ นวํ นิฏฺฐิตํ ฯ

สุกสุตต์ ทสมัม

[๓๑๔] เอวมเม สุตฺ ๑ เอกัม สมยํ อายสฺมา อานนุโท สาวตถึยิ
วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสฺสาราเม อจิริปรินิพฺพุเต ภควติ ๑

[๓๑๕] เตน โข ปน สมเยน สุโภ มาณโว โตเทยฺยปฺตุโต
สาวตถึยิ ปฏฺวิสฺติ เกนจิทเว กรณีเยน ๑ อถ โข สุโภ มาณโว
โตเทยฺยปฺตุโต อลฺลตฺรํ มาณวกํ อามนฺเตสิ เอहि ตฺวํ มาณวก
เยน สมโณ อานนุโท เตนุปฺสงฺกม อฺุปสงฺกมิตฺวา มม วจเนน
สมณฺโณ อานนุทํ อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺจํ พลํ ฝาสฺสูวิหาริ
ปฺจุจฺจ สุโภ มาณโว โตเทยฺยปฺตุโต ภวนฺตํ อานนุทํ อปฺปาพาธํ
อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺจํ พลํ ฝาสฺสูวิหาริ ปฺจุจฺจตีติ เอวญจ วเทหิ
สาธฺว กิริ ภวํ อานนุโท येन สุกฺกุสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตุตฺตสฺส
นิเวสฺนํ เตนุปฺสงฺกมตฺถ อนุกมฺปํ อฺุปาทายาติ ๑ เอวํ โภติ โข โส
माणวโก สุกฺกุสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตุตฺตสฺส ปฏฺฐิสฺสุตฺวา येनाยสฺมา
อานนุโท เตนุปฺสงฺกมิ อฺุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนุเทน สทฺฐี
สมฺโมทมิ สมฺโมทนิยํ กถํ สาราณียิ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตฺถํ นิสฺสีทิ ๑
เอกมฺนตฺถํ นิสฺสินฺโน โข โส มาณวโก อายสฺมมฺนตฺถํ อานนุทํ เอตทวโจ
สุโภ โข มาณโว โตเทยฺยปฺตุโต ภวนฺตํ อานนุทํ อปฺปาพาธํ
อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺจํ พลํ ฝาสฺสูวิหาริ ปฺจุจฺจติ เอวญจ วเทหิ
สาธฺว กิริ ภวํ อานนุโท येन สุกฺกุสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตุตฺตสฺส

นิเวสนัน เตนุปลสงกมตุ อุนกมปปี อุปาทายาติ ฯ

[๓๑๖] เอวํ วุตเต อายสุมา อานนุโท ตํ มาณวกํ เอตทโวจ
อกาโล โข มาณวก อตุถิ เม อชช เกสชชมตฺตา ปิตา อปฺเปวนาม
เสวปี อุปสงกเมยฺยาม กาลญจ สมยญจ อุปาทายาติ ฯ
เอวํ โภถิ โข โส มาณวโก อายสมโต อานนุทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา
อฏฺฐายาสนา เยน สฺโก มาณโว โตเทยฺยปฺตฺโต เตนุปลสงกมิ
อุปสงกมิตฺวา สฺกํ มาณวํ โตเทยฺยปฺตฺตํ เอตทโวจ อโวจุมหา
โข มยํ โภโต วจเนน ตํ ภวนฺตํ อานนุทํ สฺโก มาณโว
โตเทยฺยปฺตฺโต ภวนฺตํ อานนุทํ อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุญฺจानํ
พลํ ฬาสฺสูหริํ ปุจฺจติ เอวญจ วเทติ สาธุ กิร ภวํ อานนุโท
เยน สฺกสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตฺตสฺส นิเวสนัน เตนุปลสงกมตุ
อุนกมปปี อุปาทายาติ เอวํ วุตเต โภ สมโณ อานนุโท มํ
เอตทโวจ อกาโล โข มาณวก อตุถิ เม อชช เกสชชมตฺตา
ปิตา อปฺเปวนาม เสวปี อุปสงกเมยฺยาม กาลญจ สมยญจ
อุปาทายาติ เอตฺตาวตฺตาปี โข โภ กตเมว เอตํ ยโต โข โส
ภวํ อานนุโท โอกาสมกาสิ สฺวาตนาถปี อุปสงกมนายาติ ฯ

[๓๑๗] อถโข อายสุมา อานนุโท ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
ปฺพุพฺพนุหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย เจตเกน ภิกฺขุณา
ปจฺจาสมเณน เยน สฺกสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตฺตสฺส นิเวสนัน
เตนุปลสงกมิ อุปสงกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีถิ ฯ อถโข

สุโก มาณโว โตเทยยุปฺตฺโต เยนายสุมา อานนุโท เตนุปลงฺกมิ
อุปลงฺกมิตฺวา อายสุมตา อานนุเทน สทฺธิ สมฺโมทิตฺติ สมฺโมทนีย
กถํ สาราณียํ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ ฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โฆ สุโก มาณโว โตเทยยุปฺตฺโต อายสุมฺนตํ อานนุทํ เอตทวโจ
ภวณฺหิตฺติ อานนุโท ตสฺส โภโต โคตมสฺส ทิมฺรตฺตํ อุปลฺงฺกาโก
สนฺตฺติกาจโร สมฺปิจาริ ภาเมตํ อานนุโท ชาเนยฺย เยสํ โส ภวํ
โคตโม ฌมฺมานํ วนฺณวาที อโหสิ ยตฺถ จ อิมํ ฌนตํ สมาทเปสิ
นิเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิ กตเมसानํ โฆ โภ อานนุท ฌมฺมานํ โส
ภวํ โคตโม วนฺณวาที อโหสิ กตฺถ จ อิมํ ฌนตํ สมาทเปสิ
นิเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิติ ฯ ตินฺณํ โฆ มาณวก ฆนฺธานํ โส
ภควา วนฺณวาที อโหสิ เอตฺถ จ อิมํ ฌนตํ สมาทเปสิ นิเวเสสิ
ปตฺติจฺจาเปสิ กตเมสํ ตินฺณํ อริยสฺส สীগุขนุชสฺส อริยสฺส
สมาริกุขนุชสฺส อริยสฺส ปญฺญาภิษนุชสฺส อิมํ โฆ มาณวก
ตินฺณํ ฆนฺธานํ โส ภควา วนฺณวาที อโหสิ เอตฺถ จ อิมํ
ฌนตํ สมาทเปสิ นิเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิติ ฯ

[๓๑๘] กตโม ปน โส โภ อานนุท อริโย สীগุขนุชโย ยสฺส
โส ภวํ โคตโม วนฺณวาที อโหสิ ยตฺถ จ อิมํ ฌนตํ สมาทเปสิ
นิเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิติ ฯ อิทฺถ มาณว ตถาคโต โลเก อุปลฺงฺชติ
อรหํ สมฺมาสมุพฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน ฯเปฯ โส อิมํ โลกํ
สเทวํกํ สมารํกํ ฯเปฯ ปริสุทฺธํ พุรหุญฺจริยํ ปกาเสติ ฯ ตํ

ธมฺมํ สุณฺนาติ กหปติ วา กหปติปฺตุโต วา อณฺเวยตรสฺมี วา
กุเล ปจฺจณาชาโต โส ตํ ธมฺมํ สุตฺวา ตถาคเต สทฺธึ ปฏฺธิกฺกติ
โส เตน สทฺธาปฏฺฐิตาเกน สมฺนฺนาคโต อิติปิ ปฏฺฐิตญฺจิกฺขติ สมฺพาโร
ฆราวาโส ราชปโถ อพฺุโภาโส ปพฺพชฺชา นยิทํ สุกฺริ อการํ
อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปฺณณํ เอกนฺตปริสฺสุทฺธึ สํขลิขิตํ พุรหฺมจฺริยํ
จริตุํ ยนฺนฺนาหํ เกสมสฺสุํ โอิหารเตวฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเตวฺวา
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชเยนฺติ ฯ โส อปรเณ สมเยน อปฺปี
วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย มหนฺตํ วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย อปฺปี วา
ฌาติปริวฏฺฐํ ปหาย มหนฺตํ วา ฌาติปริวฏฺฐํ ปหาย เกสมสฺสุํ
โอิหารเตวฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเตวฺวา อการสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชฺชติ ฯ โส เอวํ ปพฺพชฺชิตอ สฺมาโน ปาติโมกฺขสํวรํสูโต วิหฺรติ
อาจารโคจรสมฺปนฺโน อนฺมตฺเตสฺ วชฺเชสฺ ภยทสฺสาวิ สฺมาทาย สิกฺขติ
สิกฺขาปเทสฺ กายกมฺมวจิกมฺเมน สมฺนฺนาคโต กุสเลน ปริสฺสุทฺธาชีโว
สีลสมฺปนฺโน อินฺทฺริเยสฺ กุตฺตทฺวาโร สติสมฺปชฺฌเณน สมฺนฺนาคโต
สนฺตุญฺโโจ ฯ

[๓๑๕] กถญฺจ มาณว ภิกฺขุ สีลสมฺปนฺโน โหติ อิทฺ มาณว ภิกฺขุ
ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ นิหิตทณฺโฑ
นิหิตสตุโถ ลชฺชึ ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺจหิตานุกมฺปี วิหฺรติ ฯ ยํปี
माणว ภิกฺขุ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ
นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตุโถ ลชฺชึ ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺจหิตานุกมฺปี

วิหริติ อิทปิสุส โหติ สีสุมิ (ตโต ปริ สพุพิ วิตุธาเรตพุพิ) ฯเปฯ

[๓๒๐] ยถา วา ปเนเก โภณโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ
โภชนานิ ภูณชิตฺวา เต เอวรูปาย ติริจฺจฺจานวิชฺชาย
มิจฺจฺจาชีเวน ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ เสยฺยถิทํ ฯ สนฺติกมฺมํ ปณฺธิกมฺมํ
ภุมิกมฺมํ ภูริกมฺมํ วสุสกมฺมํ โวสุสกมฺมํ วตฺตुकมฺมํ วตฺตูปริกรณํ
อจมนํ นุหปนํ ชุหนํ วมนํ วิเรจฺจํ อุทฺธวิเรจฺจํ อโรวิเรจฺจํ
สีสฺวิเรจฺจํ กณฺณเตลํ เนตฺตปฺปานํ นตฺตुकมฺมํ อลฺลชนํ ปจฺจลฺลชนํ
สาลากิยํ สลลลตฺตฺติยํ ทารกตฺติกฺจฺจํ มฺมฺลเกสชฺชานํ อนฺนปฺปทานํ โอสธินํ
ปฏฺวิโมกฺโข อิติ วา ฯ อิติ เอวรูปาย ติริจฺจฺจานวิชฺชาย มิจฺจฺจาชีวา
ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ ยปิ มาณว ภิกฺขุ ยถา วา
ปเนเก โภณโต สมณพราหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ โภชนานิ ภูณชิตฺวา
เต เอวรูปาย ติริจฺจฺจานวิชฺชาย มิจฺจฺจาชีเวน ชีวิกํ กปฺเปนฺติ ฯ
เสยฺยถิทํ ฯ สนฺติกมฺมํ ปณฺธิกมฺมํ ฯเปฯ โอสธินํ ปฏฺวิโมกฺโข อิติ
วา ฯ อิติ เอวรูปาย ติริจฺจฺจานวิชฺชาย มิจฺจฺจาชีวา ปฏฺวิโรโต โหติ
อิทฺมปิสุส โหติ สีสุมิ ฯ ส โข โส มาณว ภิกฺขุ เอว
สีสฺสมฺปนฺโน น กุโตจิ ภิยฺย สมฺนุสฺสฺสฺติ ยทิทํ สีสฺสวโรโต ฯ
เสยฺยถาปี มาณว ราชา ขตฺติโย มฺมฺทฺธาวสฺสฺโต นฺนิหตฺตปฺจฺจามิตฺโต
น กุโตปี ภิยฺย สมฺนุสฺสฺสฺติ ยทิทํ ปจฺจตฺตฺติโกโต เอวเมว โข
माणว ภิกฺขุ เอว สีสฺสมฺปนฺโน น กุโตปี ภิยฺย สมฺนุสฺสฺสฺติ ยทิทํ
สีสฺสวโรโต ฯ โส อิมินา อริเยน สীগุณนุเชน สมฺนฺนาคโต อชฺฌตฺตํ

อนวชชสุขํ ปฏิสัเวเทติ ฯ เอวํ โข มาณว ภิกฺขุ สীগฺกขมฺปนโน
โหติ ฯ อयํ โข โส มาณว อริโย สীগฺกขนุชฺช ยสฺส โส
ภควา วณฺณวาที อโหสิ เอตถ จ อิมํ ชนตํ สมากเปสิ นิเวเสสิ
ปติฏฺฐาเปสิ อตฺถิ เจเวตถ อุตฺตริํ กรณียนฺติ ฯ อจฺจริยํ โภ
อานนฺท อพฺภุตํ โภ อานนฺท โส จายํ โภ อานนฺท อริโย
สীগฺกขนุชฺช ปริปุณฺโณ โน อปริปุณฺโณ เอวํ ปริปุณฺณญจาหํ
โภ อานนฺท อริยํ สীগฺกขนุชฺชํ อโธ พหิทฺธา อญฺเญสุ สมณพฺรหฺมณฺเณสุ
น สมนุสฺสสามิ ฯ เอวํ ปริปุณฺณญจ โภ อานนฺท
อริยํ สীগฺกขนุชฺชํ อโธ พหิทฺธา อญฺเญ สมณพฺรหฺมณา อตฺตนิ
สมนุสฺสเสยฺยํ เต ตาวตเกเนว อตฺตมฺนา อสฺสุ อลเมตฺตาวตา
กตเมตฺตาวตา อนุปฺปตฺโต โน สามญฺจตฺโต นตฺถิ โน กิณฺจิ
อุตฺตริํ กรณียนฺติ ฯ อถ จ ปน ภวํ อานนฺโท เอวมาห อตฺถิ
เจเวตถ อุตฺตริํ กรณียนฺติ ฯ

[๓๒๑] กตโม ปน โส โภ อานนฺท อริโย สมากิขฺกนุชฺช ยสฺส
โส ภวํ โคตโม วณฺณวาที อโหสิ ยตถ จ อิมํ ชนตํ สมากเปสิ
นิเวเสสิ ปติฏฺฐาเปสิติ ฯ กถญจ ปน มาณว ภิกฺขุ อินฺทริเยสุ คฺคตฺตทฺวาโร
โหติ ฯ อิธ มาณว ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคภาที
โหติ นานุพฺพยฺชนคฺคภาที ยตฺวาธิกรณเมนํ จกฺขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ
อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺุสลา ฐมฺมา อนฺวาสุสเวยฺยํ ตสฺส
สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ จกฺขุณฺทริยํ จกฺขุณฺทริเย สํวริ อापชฺชติ ฯ

เทติ เอวเมว โข มาณว ภิกขุ สนฺตุฏฺโง โหติ กายปริหาริเกน
จิวเรน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฺฑปาเตน โส เยน เยนว ปกฺกมติ
สมาทาเยว ปกฺกมติ ฯ เอว โข มาณว ภิกขุ สนฺตุฏฺโง โหติ ฯ

[๓๒๔] โส อิมินา จ อริเยน สীগุขนุเชน สมฺนฺนาคโต อิมินา
จ อริเยน อินฺทฺริยสัวเรน สมฺนฺนาคโต อิมินา จ อริเยน สติสมฺปชฌเณน
สมฺนฺนาคโต อิมาย จ อริยาย สนฺตุฏฺฐิจิยา สมฺนฺนาคโต
วิวิตฺตํ เสนาสนํ ภาชติ อรณฺถํ รุกฺขมฺถํ ปพฺพตํ กนฺทํ คิริคูหํ
สุสานํ วนปตฺถํ อพฺโลกาถํ ปลาลปฺลูชํ ฯ โส ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต
นีสีทติ ปลลฺลงกํ อากุชิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย ปริมฺขํ
สตี อฺปฏฺฐเปตฺวา ฯ โส อภิขมฺมํ โลกํ ปหาย วิคตาทิขฺเณน
เจตสา วิหริติ อภิขมฺมาย จิตฺตํ ปริโสเชติ พฺยาปาทปโทสํ ปหาย
อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหริติ สพฺพปาณญฺตหิตานุกมฺปิ พฺยาปาทปโทสา
จิตฺตํ ปริโสเชติ ถินมิทฺธํ ปหาย วิคตถินมิทฺธโร วิหริติ อาโลกสณฺณํ
สโต สมฺปชานา ถินมิทฺธา จิตฺตํ ปริโสเชติ อฺทฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย
อนฺทฺทโต วิหริติ อหฺมตฺตํ วุปฺสนฺตจิตฺโต อฺทฺทจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ
ปริโสเชติ วิจิกิจฺจํ ปหาย คิณฺณวิจิกิจฺจโร วิหริติ อกถงฺกถิ กุสเลสุ
ธมฺเมสุ วิจิกิจฺจาย จิตฺตํ ปริโสเชติ ฯ

[๓๒๕] เสยฺยถาปิ มาณว ปฺริโส อิมํ อาทาย กมฺมฺนฺเต
ปโยเชยฺย ตสฺส เต กมฺมฺนฺตา สมิชฺฌเณยฺยุ ฯ โส ยานิ จ
ไปราณานิ อิมฺมุลาณี ตานิ จ พฺยฺนตฺติเกเรยฺย สียา จสฺส อุตฺตริ

อวสิฏฺฐิ ทารภณาย ฯ ตสฺส เอวมสฺส อหิ โข ปุพฺเพ อฉิ
อาทาย กมฺมนฺเต ปโยเชสี ตสฺส เต เม กมฺมนฺตา สมิชฺฉีสุ
โสหิ ยานิ โปราณานิ อฉิมฺullanิ ตานิ จ พุยนฺตีกาสี อตฺถิ จ
เม อุตฺตริ อวสิฏฺฐิ ทารภณายาติ ฯ โส ตโตนิทานิ ลภถ
ปาโมชฺชํ อธิคฺจฺเจ โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปุริโส อาพาธโก
อสฺส ทฺถุจฺโถ พาทฺหคฺลิตานอ ภตฺตณฺจสฺส นจฺฉาทฺทย น จสฺส
กาเย พลมตฺตา ฯ โส อปเรณ สมเยน ตมฺหา อาพาธา มุจฺเจยฺย
ภตฺตณฺจสฺส ฉาทฺทย สฺยิ จสฺส กาเย พลมตฺตา ฯ ตสฺส
เอวมสฺส อหิ โข ปุพฺเพ อาพาธโก อโหสี ทฺถุจฺโถ พาทฺหคฺลิตานอ
ภตฺตณฺจ เม นจฺฉาทฺเทสิ น จ เม อาสี กาเย พลมตฺตา โสมุหิ
เอตฺรหิ ตมฺหา อาพาธา มุตฺโต ภตฺตณฺจ เม ฉาทฺเทสิ อตฺถิ จ
เม กาเย พลมตฺตาติ ฯ โส ตโตนิทานิ ลภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจฺเจ
โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปุริโส พนฺชนาคารเ พนฺชอ อสฺส
โส อปเรณ สมเยน ตมฺหา พนฺชนาคารา มุจฺเจยฺย โสตฺถินา
อกฺเขน น จสฺส กิณฺจิ โภคานํ วโย ฯ ตสฺส เอวมสฺส อหิ
โข ปุพฺเพ พนฺชนาคารเ พนฺชอ อโหสี โสมุหิ เอตฺรหิ ตมฺหา
พนฺชนาคารา มุตฺโต โสตฺถินา อกฺเขน นตฺถิ จ เม กิณฺจิ โภคานํ
วโยติ ฯ โส ตโตนิทานิ ลภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจฺเจ โสมนสฺสํ ฯ
เสยฺยถาปี มาณว ปุริโส ทาโส อนตฺตาริโน ปราชิโน น เยน-
คามํคโม ฯ โส อปเรณ สมเยน ตมฺहा ทาสพฺยา มุจฺเจยฺย

อตุตธาธิโน อปราธิโน ภูชิสฺสโต เยนกามํคโม ฯ ตสฺส เอวมสฺส อหํ
โฆ ปุพฺเพ ทาสโ อโหสิ น อตุตธาธิโน ปราธิโน น เยนกามํคโม
โสมนฺหิ เอตฺรหิ ตมฺหา ทาสพฺยา มุตฺโต อตุตธาธิโน อปราธิโน
ภูชิสฺสโต เยนกามํคโมติ ฯ โส ตโตนิทานํ ลเภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจเณ
โสมนสฺสํ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปุริโส สฺชโน สโกโค กนฺตารทฺธานมคฺคํ
ปฏฺธิปชฺเชยฺย ทฺพฺภิกขํ สปฺปฏฺธิกฺขํ ฯ โส อปเรน
สมเยน ตํ กนฺตารํ นิตฺถเรยฺย โสตุถินา คามนฺตํ อนุปาปุณฺเณยฺย
เขมํ อปฺปฏฺธิกฺขํ ฯ ตสฺส เอวมสฺส อหํ โฆ ปุพฺเพ สฺชโน สโกโค
กนฺตารทฺธานมคฺคํ ปฏฺธิปชฺชํ ทฺพฺภิกขํ สปฺปฏฺธิกฺขํ โสมนฺหิ เอตฺรหิ ตํ
กนฺตารํ นิตฺถินฺโณ โสตุถินา คามนฺตํ อนุปฺตฺโต เขมํ อปฺปฏฺธิกฺขณฺติ ฯ
โส ตโตนิทานํ ลเภถ ปาโมชฺชํ อธิคฺจเณ โสมนสฺสํ ฯ
เอวเมว โฆ มาณว ภิกฺขุ ยถาอิณฺณํ ยถาโรคํ ยถาพฺนฺธนาคารํ
ยถาทาสพฺยํ ยถากนฺตารทฺธานมคฺคํ อิเม ปญฺจ นีวรเณ อปฺปหิเน
อตุตฺถนิ สมฺนุสฺสติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ยถาอาณณฺยํ ยถาอาโรคฺยํ
ยถาพฺนฺธนาโมกฺขํ ยถาภูชิสฺสํ ยถาเขมฺนฺตญฺมิ เอวเมว ภิกฺขุ อิเม
ปญฺจ นีวรเณ ปหิเน อตุตฺถนิ สมฺนุสฺสติ ตสฺสิเม ปญฺจ นีวรเณ
ปหิเน อตุตฺถนิ สมฺนุสฺสโต ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺหิตสฺส ปิติ ชายติ
ปิติมฺนสฺส กาโย ปสฺสมภฺติ ปสฺสทฺธกาโย สฺขํ ปเวเทติ สฺขินฺ
จิตฺตํ สมาริยติ ฯ โส วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ชฺมเมหิ
สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกขํ ปิติสฺขํ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ

โส อิมเมว กายั วิเวกเซน ปิติสฺเซน อภิสฺนฺเทติ ปฺริสฺนฺเทติ
ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุผลฺริติ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส วิเวกเซน
ปิติสฺเซน อปฺมุคฺติ โหติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ทกฺโข นฺหาปโก วา
นฺหาปกนฺตฺวาสี วา กัสมฺถาเล นฺหานียจฺจนฺณานิ อากิริตฺวา อฺทเถน
ปฺริปฺุโผลกั สนฺนฺเทยฺย ปฺริสฺนฺนฺเทยฺย สายั นฺหานียปฺิณฺจฺติ เสนฺหานฺนฺคตา
เสนฺนฺหปฺเรตา สนฺนฺตรพฺาหิรา ผฺุตฺตา เสนฺนฺเหเน น จ ปคฺคฺมฺริติ เอวเมว
โโข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ ยั หิ มาณว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามฺเห
วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฆมฺเมหิ สวิตกฺกั สวิจาร์ วิเวกขั ปิติสฺขั ปจฺม
ณานั อฺปสมฺปชฺช วิหฺริติ โส อิมเมว กายั วิเวกเซน ปิติสฺเซน
อภิสฺนฺเทติ ปฺริสฺนฺเทติ ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุผลฺริติ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต
กายสฺส วิเวกเซน ปิติสฺเซน อปฺมุคฺติ โหติ ฯ อิทฺปิสฺส โหติ
สมาริหมิ ฯ

[๑๒๖] ปฺุณ จปฺริ มาณว ภิกฺขุ วิตกฺกวิจาร์านั วฺุปสมฺา
อชฺคตฺตํ สมฺปสฺาถนั เจตโส เอโกทิกฺาว่า อวิตกฺกั อวิจาร์ สมาริขั
ปิติสฺขั ทฺุติยั ฌานั อฺปสมฺปชฺช วิหฺริติ ฯ โส อิมเมว กายั
สมาริเซน ปิติสฺเซน อภิสฺนฺเทติ ปฺริสฺนฺเทติ ปฺริปฺุเรติ ปฺริปฺุผลฺริติ
นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส สมาริเซน ปิติสฺเซน น อปฺมุคฺติ
โหติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว อฺทกรฺหโท คมฺภิโร อฺพฺุภิตฺทโก
ตสฺส เนวสฺส ปฺุรตฺถิมาย ทิสาย อฺทกสฺส อายมฺขั น ทกฺขิณฺาย
ทิสาย อฺทกสฺส อายมฺขั น ปจฺฉิมาย ทิสาย น อฺตฺตราย ทิสาย

อุทกสฺส อายมฺหํ เทโว ปน กาเลน กาลํ สมนาธาโร อนุปฺปเวจฺเจย
อถโข ตมฺหา จ อุทกรหทา สีตา วาริธารา อุพฺภิชฺชิตฺวา ตเทว
อุทกรหํ สีเตน วารินา อภิสนฺเทยฺย ปริสนฺเทยฺย ปริปฺปุเรยฺย
ปริปฺปุเรยฺย นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต อุทกรหทสฺส สีเตน วารินา
อปฺมุตฺ อสฺส เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ๆเปฯ ยํปี มาณว
ภิกฺขุ วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสมา ๆเปฯ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ อิมเมว กายํ สมาธิเชน ปิตฺติสุเขน อภิสนฺเทติ ปริสนฺเทติ
ปริปฺปุเรติ ปริปฺปุรติ นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส สมาธิเชน
ปิตฺติสุเขน อปฺมุตฺ โหติ ฯ อิทมฺปิสฺส โหติ สมาธิสฺมี ฯ

[๓๒๗] ปฺน จปฺริ มาณว ภิกฺขุ ปิตฺติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก
จ วิหฺรติ สโต สมฺปชาโน สุขณฺจ กายเณ ปฏฺฐิเสวเทติ ยนฺตํ
อริยา อากิณฺนติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหฺรติ ตติยํ ฌานํ
อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ฯ โส อิมเมว กายํ นิปฺปิตฺติเกน สุขเณ อภิสนฺเทติ
ปริสนฺเทติ ปริปฺปุเรติ ปริปฺปุรติ นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสฺส
นิปฺปิตฺติเกน สุขเณ อปฺมุตฺ โหติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว อุปฺปฺลีนีย
วา ปทฺมินีย วา ปุณฺฑริกีนีย วา อปฺเปกฺจฺจานิ อุปฺปลานี วา
ปทฺมานี วา ปุณฺฑริกานี วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวทฺธมานี
อุทกานุคตานิ อนุโต นิมฺมุคฺคโปสีนีย ตานิ ยาว จ อคฺคานี ยาว
จ มฺูลานี สีเตน วารินา อภิสนฺนานิ ปริสนฺนานิ ปริปฺปฺรานี ปริปฺมุตฺตานี
นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวตํ อุปฺปลานํ วา ปทฺมานํ วา ปุณฺฑริกานํ

วา สีเตน วารินา อปฺมุตฺ อสุส เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ
ฯเปฯ ยํปี มาณว ภิกฺขุ ปิตฺยา จ วิจารณ์ฯ ติตฺย
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิมเมว กายํ นิปฺปิตฺเกน สุเขน อภิสนฺเทติ
ปริสฺนฺเทติ ปฺริปฺเรติ ปฺริปฺพรติ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส
นิปฺปิตฺเกน สุเขน อปฺมุตฺ โหติ ฯ อิทฺมฺปิสุส โหติ สมาริสุมี ฯ

[๓๒๘] ปฺน จปฺริ มาณว ภิกฺขุ สุขสุส จ ปหานา ทฺกฺขสุส
จ ปหานา ปฺพเพ ว โสมนสุสโทมนสุสํ อตฺตงฺคมา อทฺกฺขมฺสฺขํ
อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธิ จตฺตถํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ โส อิมเมว
กายํ ปฺริสุทฺเชน เจตฺสา ปฺริโยทาเตน ผริตฺวา นิสินฺโน โหติ 8
นาสุส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส ปฺริสุทฺเชน เจตฺสา ปฺริโยทาเตน
อปฺมุตฺ โหติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปฺริโส โอทาทเณน วตฺเถน
สสีสํ ปารุปีตฺวา นิสินฺโน อสุส นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส
โอทาทเณน วตฺเถน อปฺมุตฺ โหติ เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ
ยํปี มาณว ภิกฺขุ สุขสุส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถํ ฉานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อิมเมว กายํ ปฺริสุทฺเชน เจตฺสา ปฺริโยทาเตน
ผริตฺวา นิสินฺโน โหติ นาสฺส กิณฺจิ สพฺพาวโต กายสุส ปฺริสุทฺเชน
เจตฺสา ปฺริโยทาเตน อปฺมุตฺ โหติ ฯ อิทฺมฺปิสุส โหติ สมาริสุมี ฯ อัย
โย โส มาณว อริโย สมาริกฺขุ นฺโห ยสุส โส ภควา วณฺณวาทิ
อโหสิ เอตฺถ จ อิมํ ชนตํ สมาทเปสิ นินฺเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิ
อตุถิ เจเวตฺถ อตุตฺริ ทรัพฺยนฺติ ฯ อจฺจริยํ โภ อานนฺท อพฺภูตํ

โก อานนุท โส จาย โภ อานนุท อริโย สมาริกุขนุชโร ปริปฺณฺโณ
โน อปริปฺณฺโณ เอว ปริปฺณฺณณฺจาทิ โภโต อานนุทสฺส อริย
สมาริกุขนุชโร อิตฺ พหิทฺธา อณฺเณสฺส สมณพฺรหฺมณฺเณสฺส น สมฺนุปลฺสสามิ
เอว ปริปฺณฺณณฺจ โภ อานนุท อริย สมาริกุขนุชโร อิตฺ
พหิทฺธา อณฺเณ สมณพฺรหฺมณฺณา อตฺตนิ สมฺนุปลฺสเสยฺยฺ เต ตาวตเกเนว
อตฺตมฺนา อสฺส อลเมตฺตาวตา กตเมตฺตาวตา อฺนุปฺตฺโต โน
สามณฺณตฺโต นตฺติ โน กิลฺยจิ อุตฺตรํ กรณฺียนฺติ ฯ อถ จ ปน ภว
อานนุโท เอวมาห อตฺติ เจเวตฺถ อุตฺตรํ กรณฺียนฺติ ฯ

[๓๒๕] กตโม ปน โส โภ อานนุท อริโย ปณฺณากุขนุชโร ยสฺส
โส ภว โคตโม วณฺณวาที อโหสิ ยตฺถ จ อิมํ ชนตํ สมารเปสิ
นิเวเสสิ ปตฺติจฺจาเปสิ ฯ โส เอว สมาริเต จิตฺเต ปริสุทฺเท ปริโยทาเต
อนจฺจณฺเณ วิคฺตฺวปกฺกิลเส มุทฺทฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต อานณฺชปฺตฺเต
ณณทสฺสนาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส เอว ปชานาติ
อัย โข เม กาโย รูปี จาตุมฺมมหาภูติโก มาตาเปตฺติกสมฺภโว
โธทนกฺุมมาสุปฺจโย นิจฺจุจฺฉาทนปริมทฺทนเกทนวิทฺธฺสนธฺมโม อิทฺถจ
ปน เม วิญฺญาณํ เอตฺถ สิตํ เอตฺถ ปฏฺิพฺพทฺธนฺติ ฯ เสยฺยถาปี
มาณว มณฺเณพฺริโย สุโก ชาติมา อฏฺฺจฺโส สฺสปริกมฺมกโต อจฺโณ
วิปฺปสนฺโน สพฺพการสมฺปนฺโน ตตรสฺส สฺสจฺจํ อวฺจฺจํ นิลํ วา ปีตํ
วา โลหิตํ วา โอทาทํ วา ปณฺณสฺสจฺจํ วา ตเมณํ จกฺขมา ปฺริโส
หตฺถเก กริตฺวา ปจฺจเวกฺเขยฺย อัย โข มณฺเณพฺริโย สุโก ชาติมา

อฏฐิสโส สุปริกรมมกโต อจฺโณ วิปฺสฺสนโน สพฺพการสมฺปนฺโน ตตฺริทํ
สฺสุดํ อวฺตํ นิลํ วา ปิตํ วา โลหิตํ วา โอทาทํ วา ปณฺฑิตํ
วาทิ เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ ยํปี มาณว ภิกฺขุ เอวํ
สมาหิตะ จิตฺเต ปฺริสฺสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนํจฺเณ วิคฺคฺอุปฺกฺกิลเส
มฺทฺทฺเท กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตฺเต ฌานทสฺสนาย จิตฺตํ
อภินิหฺรติ อภินินฺนามติ โส เอวํ ปชานาติ อัย โข เม
กาโย รุปี จาคฺคฺมมหาภูติโก มาตาเปตฺติกสมฺภโว โอทนฺกมฺมาสฺสฺจโย
นิจฺจุจฺฉาทนปฺริมทฺทนเกทนวิทฺธฺสนชฺมโม อิทฺถจ ปน เม วิณฺณณํ
เอตฺถ สิตํ เอตฺถ ปฏฺิพฺทฺชนฺติ ฯ อิทํปิสฺส โหติ ปณฺณาย ฯ

[๓๓๐] โส เอวํ สมาหิตะ จิตฺเต ปฺริสฺสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนํจฺเณ
วิกฺคฺอุปฺกฺกิลเส มฺทฺทฺเท กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตฺเต มโนมยํ
อภินิมฺมินาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามติ ฯ โส อิมฺมหา กายา
อณฺณํ กายํ อภินินฺนามติ รุปี มโนมยํ สพฺพงฺคปจฺจํกํ อหีนินฺทฺริยํ ฯ
เสยฺยถาปี มาณว ปฺริโส มฺลชฺมหา อสิกํ ปวาหฺเยยฺย ตสฺส เอวมสฺส
อัย มฺลชฺ อัย อสิกา อณฺโณ มฺลชฺ อณฺณา อสิกา มฺลชฺมหา
เตวว อสิกา ปวาลฺหาติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปฺริโส อสิ
โกสิยา ปวาหฺเยยฺย ตสฺส เอวมสฺส อัย อสิ อัย โกสิ อณฺณา
อสิ อณฺณา โกสิ โกสิยา เตวว อสิ ปวาลฺหาติ ฯ เสยฺยถาปี
माणว ปฺริโส อหิ กรณฺทา อุทฺชเรยฺย ตสฺส เอวมสฺส อัย อหิ
อัย กรณฺโฑ อณฺโณ อหิ อณฺโณ กรณฺโฑ กรณฺทา เตวว อหิ

อุทฺธรฺโธติ ๑ เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ๔เปฯ ยปี มาณว ภิกฺขุ
เอวํ สมหิเต จิตฺเต ๔เปฯ อานนฺชปฺปตฺเต มโนมยํ อภินิมฺมินาย
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ๔เปฯ อิทฺปิสฺส โหติ ปญฺญา ๔

[๓๓๑] โส เอวํ สมหิเต จิตฺเต ปฺริสฺสุทฺเธ ปฺริโยทาเต อนนฺจณ
วิคฺคฺคฺกเกสเส มุทฺฎฺเต กมฺมฺนียะ จิตฺเต อานนฺชปฺปตฺเต อิทฺธิวិชาเย
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ๔ โส อนนฺทวิหิตํ อิทฺธิวិธํ ปจฺจนฺโกติ
เอโกปี หุตฺวา พหุชา โหติ พหุชาปี หุตฺวา เอโก โหติ อวิภาวํ
ติโรภาวํ ติโรกฺกฺกฺกํ ติโรปการํ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน คจฺจติ
เสยฺยถาปี อากาเส ๔ โส ปจฺวิยาปี อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรติเสยฺยถาปี
อุทฺเท อุทฺเทปี อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาปี ปจฺวิยํ อากาเสปี
ปลฺลนฺเกน กมฺมิ เสยฺยถาปี ปกฺกํ สกฺกฺกํ อิมฺปิ จนฺทิมฺสุริเย
เอวํหิทฺธิเก เอวํหานฺนภาเว ปาณินา ปฺริมสฺติ ปฺริมชฺชติ ยาว
พฺรหฺมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ ๔ เสยฺยถาปี มาณว ทกฺโข
กฺกฺกฺกาโร วา กฺกฺกการนฺเตวาสิ วา สฺสปฺริกมฺมกตฺตาย มตฺติกาย ยํ
ยเทว ภาชนวิกฺกํ อากงฺเขยฺย ตนฺตเทว กเรยฺย อภินิปฺผาทฺทย
เสยฺยถาปี วา ปน มาณว ทกฺโข ทนฺตกาโร วา ทนฺตการนฺเตวาสิ
วา สฺสปฺริกมฺมกตฺสฺมี ทนฺตสฺมี ยํ ยเทว ทนฺตวิกฺกํ อากงฺเขยฺย
ตฺนตเทว กเรยฺย อภินิปฺผาทฺทย เสยฺยถาปี วา ปน มาณว
ทกฺโข สฺวณฺณกาโร วา สฺวณฺณการนฺเตวาสิ วา สฺสปฺริกมฺมกตฺสฺมีa
#๑ สีสกฺกไปตฺถเก อุทฺธโธติ ๔

สุวณฺณสุมี ยํ ยเทว สุวณฺณวิกิตี อากงฺเขยฺย ตนฺตเทว กเรยฺย
อกินิปฺผาเทยฺย เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ เอวํ สฺมาหิตะ จิตฺเต
ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนนฺจเณ วิคฺคฺกูปกฺกิลเส มุทฺฐเต กมฺมนิเย
จิตฺเต อานนฺชปฺปตฺเต อิทฺธิวิธาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ
โส อนนฺกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ ปจฺจนฺโกติ เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา โหติ
ฯเปฯ ยาว พุรฺหมฺโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ ฯ อิทฺธิมฺปิสุส
โหติ ปญฺญาฯ

[๓๑๒] โส เอวํ สฺมาหิตะ จิตฺเต ฯเปฯ อานนฺชปฺปตฺเต
ทิพฺพาย โสตธาตฺยา จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส ทิพฺพาย
โสตธาตฺยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสึกาย อุโก สทฺเท สฺมณฺติ
ทิพฺเพ จ มานุเส จ เย ทูเร สนฺติเก จ ฯ เสยฺยถาปี มาณว
ปฺริโส อทฺธานมคฺคปฏฺธิปฺนโน โส สฺมณฺชยฺย เภริสทฺทํปี มุทฺทิงคสทฺทํปี ๑
ลํขสทฺทํปี ปณฺวสทฺทํปี เทณฺจิมสทฺทํปี ตสฺส เอวมสฺส เภริสทฺโท
อิตฺธิปี มุทฺทิงคสทฺโท อิตฺธิปี ลํขสทฺโท อิตฺธิปี ปณฺวสทฺโท อิตฺธิปี
เทณฺจิมสทฺโท อิตฺธิปี เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ ยํปี
माणว ภิกฺขุ เอวํ สฺมาหิตะ จิตฺเต ฯเปฯ อานนฺชปฺปตฺเต
ทิพฺพาย โสตธาตฺยา วิสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสึกาย อุโกปี สทฺเท
#๑ อิตฺติ ปรี สีสฺลโปตฺถเก ลํขปณฺวเทณฺจิมสทฺทมฺปิ ตสฺส เอวมสฺส
#เภริสทฺโท อิตฺธิปี มุทฺทิงคสทฺโท อิตฺธิปี ลํขปณฺวเทณฺจิมสทฺโท อิตฺธิปีติ
#อิตฺติโส ปาโร ทิสฺสตี ฯ

สุณฺนาติ ทิปฺเพ จ มานุเส จ เย พุเร สฺนฺติเก จ ฯ อิทฺมปิสุส
โหติ ปญฺญา ย ฯ

[๓๓๓] โส เอวํ สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ปฺริสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนฺจณฺเ
วิกฺคฺกูปกฺกิลเส มุทฺทฺเต กมฺมฺนิเย จิตฺเต อานฺเณชฺชปฺตฺเต เจโตปฺริยวณฺญา
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ฯ โส ปฺรสฺตฺตานํ
ปฺรปฺกฺกฺกฺกานํ เจตฺสา เจโต ปฺริจฺจ ปฺชานาติ สฺราคํ วา จิตฺตํ
สฺราคํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตราคํ วา จิตฺตํ วิตราคํ จิตฺตฺนฺติ
ปฺชานาติ สฺโทถํ วา จิตฺตํ ลฺโทถํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตฺโทถํ
วา จิตฺตํ วิตฺโทถํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺโมหํ วา จิตฺตํ สฺโมหํ
จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิตฺโมหํ วา จิตฺตํ วิตฺโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ
ถํจิตฺตํ วา จิตฺตํ ถํจิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิกฺกฺกฺกฺกํ วา จิตฺตํ
วิกฺกฺกฺกํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ มหฺกฺกํ วา จิตฺตํ มหฺกฺกํ จิตฺตฺนฺติ
ปฺชานาติ อมฺหฺกฺกํ วา จิตฺตํ อมฺหฺกฺกํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺจฺจฺจฺจํ
วา จิตฺตํ สฺจฺจฺจฺจํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ อนฺจฺจฺจํ วา จิตฺตํ อนฺจฺจฺจํ
จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ สฺมาหิตํ วา จิตฺตํ สฺมาหิตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ
อสมฺาหิตํ วา จิตฺตํ อสมฺาหิตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ วิมฺุตฺตํ วา
จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ อวิมฺุตฺตํ วา จิตฺตํ อวิมฺุตฺตํ
จิตฺตฺนฺติ ปฺชานาติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว อิตฺถิ วา ปฺริโส วา
ทหโร ยฺววา มณฺฑนฺชาติโก อาทาเส วา ปฺริสุทฺเต ปฺริโยทาเต
อจฺเณ วา อุกฺกปฺตฺเต สกมฺขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน สกณฺธิกํ วา

สกณิกนฺติ ปชานนฺย อกณิกํ วา อกณิกนฺติ ปชานนฺย เอวเมว
โฆ มานว ภิกฺขุ ๔เปฯ ยํปี มานว ภิกฺขุ เอวํ สมหิเต
จิตฺเต ๔เปฯ อานนฺชปฺตเต เจโตปริยณานาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนามเต ๔ โส ปรสตุตฺตํ ปรปฺกคฺคณํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
ชานาติ สราคํ วา จิตฺตํ สราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ ๔เปฯ อวิมฺตํ
วา จิตฺตํ อวิมฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ ๔ อิทมฺปิสุส โหติ ปญฺญา ๔

[๓๓๔] โส เอวํ สมหิเต จิตฺเต ๔เปฯ อานนฺชปฺตเต
ปฺพเพนิวาसानุสฺสตีณานาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามเต ๔ โส
อนนฺทวิหิตํ ปฺพเพนิवासํ อนฺนฺสฺสรติ เสยฺยถิํ เอกํปี ชาตี เทวปี
ชาตโย ติสฺโสปี ชาตโย จตฺสฺโสปี ชาตโย ปญฺจปี ชาตโย ทสปี
ชาตโย วีสํปี ชาตโย คีสํปี ชาตโย จตฺตافیสํปี ชาตโย ปญฺจาสํปี
ชาตโย ชาตีสํปี ชาตีสหฺสํปี ชาตีสตฺสหฺสํปี อนนฺทปี สํวณฺณกฺปฺเป
อนนฺทปี วิวณฺณกฺปฺเป อนนฺทปี สํวณฺณวิวณฺณกฺปฺเป อมฺตฺราสี เอวํนาโม
เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวํสุขทฺกฺขปฺภิสํเวทึ
เอวํมาชฺชปฺริยฺนฺโต โส ตโต จโต อมฺตฺร อฺทฺปาที ตฺตฺราปาสี เอวํนาโม
เอวํโกตฺโต เอวํวณฺโณ เอวํมาหาโร เอวํสุขทฺกฺขปฺภิสํเวทึ
เอวํมาชฺชปฺริยฺนฺโต โส ตโต จโต อธิฐฺปฺนฺโนติ ๔ อิติ สากาโร
สอฺทฺเทสํ อนนฺทวิหิตํ ปฺพเพนิवासํ อนฺนฺสฺสรติ ๔ เสยฺยถาปี มานว
ปฺริโส สกมฺหาปี คามา อณฺณํ คามํ คจฺเจยฺย ตมฺหาปี คามา
อณฺณํปี คามํ คจฺเจยฺย โส ตมฺหา คามา สกฺเขว คามํ ปจฺจา-

คจฺเจยฺย ตสฺส เอวมสฺส อหิ โข สกฺมหา คามา อมฺม คามิ
อจฺฉนฺตี ๑ ตตฺถาปิ เอว ๒ อฏฺฐาสี เอว นิสฺสีทึ เอว อภาสึ เอว
ตฺถนฺทึ อโหสึ โส ตมฺหา คามา อมฺม คามิ อจฺฉนฺตี ตตฺธาปิ
เอว อฏฺฐาสี เอว นิสฺสีทึ เอว อภาสึ เอว ตฺถนฺทึ อโหสึ
โสมฺหิ ตมฺหา คามา สกฺเยว คามิ ปจฺจาคโถติ เอวเมว โข
มาณว ภิกฺขุ ๔เป๔ ยํปี มาณว ภิกฺขุ เอว สฺมาหิตฺเต จิตฺเต
๔เป๔ อานนฺชปฺปตฺเต ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติตฺถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนาเมติ โส อนนฺกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ เสยฺยถิทํ เอกํปี
ชาติํ เทวํปี ชาตฺติโย ๔เป๔ อิติ สากาโร สอฺทุเทถํ อนนฺกวิหิตํ
ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ๔ อิทํปีสฺส โหติ ปญฺญา ๔

[๓๓๕] โส เอว สฺมาหิตฺเต จิตฺเต ๔เป๔ อานนฺชปฺปตฺเต
สฺตฺตฺตํ จุตฺตปฺปตฺตฺถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ ๔ โส
ทิตฺตฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน อตฺถิกนฺตฺมานุสฺสเกน สฺตฺเต ปสฺสตี จวฺมาน
อุปฺชชฺชมาเน หิเน ปณฺธิเต สุวณฺณเณ ทฺพฺพณฺณเณ สฺสคเต ทฺกคฺเต
ยถากมฺมุปฺเค สฺตฺเต ปชานาติ อิมे วต โภณฺโต สฺตฺตา กายทฺจฺจริเตน
สมนฺนาคตา วจฺิทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทฺจฺจริเตน
สมนฺนาคตา อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา
เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺกคฺตี วินิปาตํ
นิริยํ อุปฺปนฺนา อิมे วา ปน โภณฺโต สฺตฺตา กายทฺจฺจริเตน
#๑ อคณฺนินฺติ วา ปาโห ๔ ๒ สฺ. ตตฺร เอว ๔

สมนุภาคตา วิสุจรีเตน สมนุภาคตา มโนสุจรีเตน สมนุภาคตา
อริยานัน อนุปวาทกา สมมาทิฏฐิจิกา สมมาทิฏฐิจิกมมสมาทานา เต
กายสุส เกทา ปรมมรณา สุกตี สุกคัม โลกัม อุปปนุชาติ อิติ
ทิพเพน จกขุณา วิสุทเธน อติกนุตมานุสเกน สตุเต ปสฺสตี จวมานे
อุปชชมานे हीने ปณฺเฑ สุวณฺเณ ทุพพณฺเณ สุกเต ทุกฺคเต
ยถากมฺมุเปเต สตุเต ปชานาติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว มชฺเณ สี่ฆาฏเก
ปาสาโท ตตฺถ จกขุมา ปุริโส จิโต ปสฺเสยฺย มนุสฺเส เกหํ
ปวิสฺนเตปี นิกขมนฺเตปี รติยาย วิถी สลฺยจฺรณฺเตปี มชฺเณ สี่ฆาฏเก
นินฺนเนปี ตสฺส เอวมสฺส เอเต มนุสฺสา เกหํ ปวิสฺนติ เอเต
นิกขมนฺติ เอเต รติยายปี วิถी สลฺยจฺรณฺติ เอเต มชฺเณ สี่ฆาฏเก
นินฺนนาติ เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ ยปี มาณว ภิกฺขุ เอว
สมาหิตे จิตฺเต ฯเปฯ อานนฺชปฺปตฺเต สตุตานัน จตุปฺปาทถาณาย
จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามेติ ฯ โส ทิพเพน จกขุณา วิสุทเธน
อติกนุตมานุสเกน สตุเต ปสฺสตี จวมานे อุปชชมานे हीने
ปณฺเฑ สุวณฺเณ ทุพพณฺเณ สุกเต ทุกฺคเต ยถากมฺมุเปเต สตุเต
ปชานาติ ฯ อิทมฺปิสฺส โหติ ปญฺญา ฯ

[๓๓๖] โส เอวํ สมาหิตे จิตฺเต ปรีสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนงฺคเณ
วิกฺขุปกฺกิลเส มุทฺฎเต กมฺมนิเย จิตे อานนฺชปฺปตฺเต อาสวานัน
ชยถาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนามेติ ฯ โส อิทํ ทุกฺขนฺติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทุกฺขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ

ทุกขนิโรชติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ ทุกขนิโรชคามินี ปฏิปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อิมเ อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ อาสวสมุทโยติ
ยถาภูตํ ปชานาติ อัยํ อาสวนิโรชติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อัยํ อาสวนิโรชคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ตสฺส เอวํ
ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ ภวาสวาปี จิตฺตํ
วิมฺจุจติ อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ ฯ วิมุตฺตสฺมี วิมุตฺตมิตติ
ฌาณํ โหติ ฯ จีณา ชาติ วุสิตํ พุรหุมจริยํ กตํ กรณียํ นาปริ
อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ ฯ เสยฺยถาปี มาณว ปพฺพตตํเขปอฺทกรหโท
อจฺโฆ วิปฺปสนฺโน อนาวิโล ตตฺถ จกฺขมา ปฺริโส ตีเร จิโต ปสฺเสยฺย
สิปฺปิกสมฺพุทฺถปี สกฺขรกจฺลปี มจฺจคฺคฺมฺพปี จรฺนตฺปี ติฏฺฐจฺนตฺปี ตสฺส
เอวมสฺส อัยํ โข อฺทกรหโท อจฺโฆ วิปฺปสนฺโน อนาวิโล ตตฺริเม
สิปฺปิกสมฺพุทฺธาปี สกฺขรกจฺลาปี มจฺจคฺคฺมฺพาปี จรฺนตาปี ติฏฺฐจฺนตาปี ๑
เอวเมว โข มาณว ภิกฺขุ ฯเปฯ ยํปี มาณว ภิกฺขุ เอวํ สสมาหิตะ
จิตฺเต ฯเปฯ อาเนญชฺปฺตเต อาสวานํ ขยฌาณาย จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนาเมติ ฯ โส อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ อัยํ
อาสวนิโรชคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ตสฺส เอวํ ชานโต
เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ ภวาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ
อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจติ ฯ วิมุตฺตสฺมี วิมุตฺตมิตติ ฌาณํ โหติ ฯ
จีณา ชาติ วุสิตํ พุรหุมจริยํ กตํ กรณียํ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ
#๑ สี่. จรฺนตฺปี ติฏฺฐจฺนตฺปี ฯ

ปชานาติ ฯ อิทมปิสุส โหติ ปณณาย ฯ

[๓๓๗] อัย โข โส มาณว อริโย ปณณากุขนุโธ ยสุส โส
ภควา วณณวาที อโหสิ เอตถ จ อิมं ชนตัม สมหาเปสิ นิเวเสสิ
ปติฏฐาเปสิ นตถิ เจเวตถ อุตฺตริ กรณียนฺติ ฯ อจฺจริยํ โภ อานนฺท
อพฺภูตัม โภ อานนฺท โสวายํ โภ อานนฺท อริโย ปณณากุขนุโธ
ปริปฺปลุณฺโณ โน อปริปฺปลุณฺโณ เอวํ ปริปฺปลุณฺณจฺจาหํ โภ อานนฺท
อริยํ ปณณากุขนุธํ อิตฺโต พหิทฺธา อณฺเณสุ สมนฺพฺราหฺมณฺเณสุ น
สมนฺปฺสฺสามิ นตถิ โน กิณฺจิ อุตฺตริ กรณียนฺติ ฯ อภิกฺกนฺตัม โภ
อานนฺท อภิกฺกนฺตัม โภ อานนฺท เสยฺยถาปี โภ อานนฺท นิกฺกฺชฺชิตฺติ
วา อุกฺกฺชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพฺหฺสฺส วา มคฺคํ
อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา เตลปฺชฺชิตฺติ ชาเรยฺย จกฺขุมฺนฺโต รูปานิ
ทกฺขนฺตฺติ เอวเมว โข โภตา อานนฺเทน อนฺกปริยาเยน ฌมฺโม
ปกาสิตฺโต เอสาหํ โภ อานนฺท ภวนฺตัม โภตมํ สรณํ คจฺฉามิ
ฌมฺมณฺจ ภิกฺขุสํมณฺจ อฺปาสกํ มํ ภวํ อานนฺท ชาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค
ปาณฺเปตฺติ สรณฺจฺคนฺติ ฯ

สุภฺสุตฺตํ ทสมํ นิฏฺฐิตํ ฯ

เกวณฺณสุตฺตํ เอกาทสมี

[๓๓๘] เอวมเม สุตฺตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา นาลนุทายํ วิหริติ
 ปาวาริกมฺพวเน ฯ อถโข เกวณฺโณ คหปติปฺตฺโต เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมि อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวัตฺเตวฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทึ ฯ
 เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข เกวณฺโณ คหปติปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ
 อยํ ภนฺเต นาลนุทา อิทฺธา เจว ผีตา จ พหุชฺชา อากิณฺณมฺนุสฺสา
 ภควติ อภิปฺปสฺนฺนา สาธุ ภนฺเต ภควา เอกํ ภิกฺขุํ สมมาทิสฺตุ
 โย อุตฺตริมฺนุสฺสชฺชมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ กริสฺสตี เอวายํ นาลนุทา
 ภิชฺโยโส มตฺตตาย ภควติ อภิปฺปสฺสีทิสฺสตีติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภควา
 เกวณฺณํ คหปติปฺตฺตํ เอตทวโจ น โข อหํ เกวณฺณํ ภิกฺขุณฺณํ เอวํ ชมฺมํ
 เทเสมิ เอถ ตฺมุเห ภิกฺขเว กิหิณฺโณ โอทาทวสฺนानํ อุตฺตริมฺนุสฺสชฺชมา
 อิทฺธิปาฏิหาริยํ กโรถาติ ฯ ทฺตียมฺปิ โข เกวณฺโณ คหปติปฺตฺโต
 ภควนฺตํ เอตทวโจ นาทํ ภนฺเต ภควนฺตํ จเปสึ อปิจ เอวํ วทามิ อยํ
 ภนฺเต นาลนุทา อิทฺธา เจว ผีตา จ พหุชฺชา อากิณฺณมฺนุสฺสา
 ภควติ อภิปฺปสฺนฺนา สาธุ ภนฺเต ภควา เอกํ ภิกฺขุํ สมมาทิสฺตุ
 โย อุตฺตริมฺนุสฺสชฺชมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ กริสฺสตี เอวายํ นาลนุทา
 ภิชฺโยโส มตฺตตาย ภควติ อภิปฺปสฺสีทิสฺสตีติ ฯ ตฺตียมฺปิ ฯเปฯ

[๓๓๙] ตีณิ โข อิมานิ เกวณฺณํ ปาฏิหาริยานิ มยา สยํ
 อภิญญา สจฺฉิกตฺวา ปเวทิตานิ กตฺมานิ ตีณิ อิทฺธิปาฏิหาริยํ

อาเทศนาปาฏิหาริย์ อนุศาสนิปาฏิหาริย์ ๆ กตมณจ เกวณฺณ อิทฺธิ-
ปาฏิหาริย์ อธิ เกวณฺณ ภิกฺขุ อเนกวิหิตฺ อิทฺธิวิธิ ปจฺจนุโกติ
เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา โหติ พุทฺธาปี หุตฺวา เอโก โหติ อาวิภาว
ติโรภาวฺ ติโรกฺขุทฺทํ ติโรปการิ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมาโน คจฺจติ
เสยฺยถาปี อากาเส ปจฺเวีย อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรติ เสยฺยถาปี
อุทฺเท อุทฺเทปี อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาปี ปจฺเวีย อากาเสปี
ปลฺลงฺเกน กมติ เสยฺยถาปี ปกฺขิ สกุโณ อิมปี จนฺทิมสุริเย
เอวฺมหิตฺธิเก เอวฺมหานุกาเว ปาณินา ปริมสฺติ ปริมชฺชติ ยาว
พุทฺหมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตติ ๆ ตเมนนํ อณฺณตโร สทฺโธ
ปสนฺโน ปสฺสติ ตํ ภิกฺขุํ อเนกวิหิตฺ อิทฺธิวิธิ ปจฺจนุโกนฺตํ เอโกปี
หุตฺวา พุทฺธา โหนฺตํ พุทฺธาปี หุตฺวา เอโก โหนฺตํ อาวิภาว
ติโรภาวฺ ติโรกฺขุทฺทํ ติโรปการิ ติโรปพฺพตํ อสชฺชมานิ คจฺจนฺตํ
เสยฺยถาปี อากาเส ปจฺเวีย อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรนฺตํ เสยฺยถาปี
อุทฺเท อุทฺเทปี อภิชฺชมาเน คจฺจนฺตํ เสยฺยถาปี ปจฺเวีย อากาเสปี
ปลฺลงฺเกน กมนฺตํ เสยฺยถาปี ปกฺขิ สกุโณ อิมปี จนฺทิมสุริเย
เอวฺมหิตฺธิเก เอวฺมหานุกาเว ปาณินา ปริมสนฺตํ ปริมชฺชนฺตํ ยาว
พุทฺหมโลกาปี กาเยน วสํ วตฺเตนฺตํ ๆ ตเมนนํ โส สทฺโธ ปสนฺโน
อณฺณตรสฺส อสฺสทฺธสฺส อปฺปสนฺนสฺส อาโรเจติ อจฺจริยํ วต โภ
อพฺภูตํ วต โภ สมณฺสสฺส มหิตฺธิกตา มหานุกาเวตา อมาหิ ภิกฺขุํ
อทฺทสํ อเนกวิหิตฺ อิทฺธิวิธิ ปจฺจนุโกนฺตํ เอโกปี หุตฺวา พุทฺธา โหนฺตํ

พหุชาปี หุตฺวา เอโก โหนฺติ ฯเปฯ ยาว พุรหฺมโลกาปี กาเยน วสั
วตฺเตนฺตฺนฺติ ฯ ตเมเนํ โส อสฺสทฺโร อปฺปสฺนฺโน ตํ สทฺธํ ปสฺนฺนํ
เอวํ วเทยฺย อตฺถิ โข โภ กนฺธาริ นาม วิชฺชา ตาย โส ภิกฺขุ
อเนกวิหิตํ อิทฺธิวธิํ ปจฺจนฺโภติ ฯเปฯ ยาว พุรหฺมโลกาปี
กาเยน วสั วตฺเตตฺติ ฯ ตํ ก็ มลฺลสฺสิ เกวณฺณฺ อปี นฺ โส
อสฺสทฺโร อปฺปสฺนฺโน ตํ สทฺธํ ปสฺนฺนํ เอวํ วเทยฺยติ ฯ วเทยฺย
ภนฺเตติ ฯ อิมํ โข อหํ เกวณฺณฺ อิทฺธิปาฎิหาริเย อาทิโนวํ สมฺปสฺส-
มาโน อิทฺธิปาฎิหาริเยน อณฺุฑิยามิ หรายามิ ชิกฺขุณฺามิ ฯ

[๓๔๐] กตมณฺจ เกวณฺณฺ อาเทศนาปาฎิหาริยํ ฯ อิธ เกวณฺณฺ
ภิกฺขุ ปฺรสฺตฺตานํ ปฺรปฺุคฺคฺลานํ จิตฺตมฺปิ อาทิสฺติ เจตสิกมฺปิ อาทิสฺติ
วิตกฺกิตมฺปิ อาทิสฺติ วิจาริตมฺปิ อาทิสฺติ เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ
เต มโน อิติปิ เต จิตฺตฺนฺติ ฯ ตเมเนํ อลฺลตโร สทฺโร ปสฺนฺโน
ปสฺสฺติ ตํ ภิกฺขุํ ปฺรสฺตฺตานํ ปฺรปฺุคฺคฺลานํ จิตฺตมฺปิ อาทิสนฺตํ
เจตสิกมฺปิ อาทิสนฺตํ วิตกฺกิตมฺปิ อาทิสนฺตํ วิจาริตมฺปิ อาทิสนฺตํ
เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ เต มโน อิติปิ เต จิตฺตฺนฺติ ฯ ตเมเนํ
โส สทฺโร ปสฺนฺโน อลฺลตฺรสฺส อสฺสทฺธสฺส อปฺปสฺนฺนสฺส อาโรเจติ
อจฺฉริยํ วต โภ อพฺุคฺคํ วต โภ สมณฺสฺส มหิทฺธิกฺตา มหฺานุภาวตา
อมาหํ ภิกฺขุํ อทฺทสั ปฺรสฺตฺตานํ ปฺรปฺุคฺคฺลานํ จิตฺตมฺปิ อาทิสนฺตํ
เจตสิกมฺปิ อาทิสนฺตํ วิตกฺกิตมฺปิ อาทิสนฺตํ วิจาริตมฺปิ อาทิสนฺตํ
เอวํปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ เต มโน อิติปิ เต จิตฺตฺนฺติ ฯ ตเมเนํ

โส อสสุทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอวํ วทฺเขยฺย อตฺถิ
โฆ โภ มณฺเฑกา นาม วิชฺชา ตาย โส ภิกฺขุ ปฺรศตฺตํ ปฺรปฺกฺคถํ
จิตฺตมฺปิ อาทิสฺติ เจตฺตมฺปิ อาทิสฺติ วิตฺถกิตฺตมฺปิ อาทิสฺติ วิจาริตฺตมฺปิ
อาทิสฺติ เอวมฺปิ เต มโน อิตฺถมฺปิ เต มโน อิติปิ เต จิตฺตฺนฺติ ฯ
ตํ กิํ มลฺลสฺสิ เกวณฺณํ อปี นุ โส อสฺสุทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ
สทฺธํ ปสนฺนํ เอวํ วทฺเขยฺยติ ฯ วทฺเขยฺย ฆนฺเตติ ฯ อิมํ โฆ
อหํ เกวณฺณํ อาทิสฺนาปาฎิหาริเย อาทิสฺนํ สมฺปสฺสฺมาโน
อาทิสฺนาปาฎิหาริเยน อณฺเฎยิยามิ หฺรยยามิ ชิกฺขุจฺฉามิ ฯ

[๓๔๑] กตฺตมฺลจฺ เกวณฺณํ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯ อิทฺ เกวณฺณํ
ภิกฺขุ เอวมฺนุสฺสาสฺติ เอวํ วิตฺถกฺเถถ มา เอวํ วิตฺถกฺยิตฺถ เอวํ
มฺนสิทฺโรถ มา เอวํ มฺนสิทฺโรถ อิทํ ปชฺหถ อิทํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺรธาติ ฯ อิทํ วุจฺจติ เกวณฺณํ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯ

[๓๔๒] ปฺน จปฺริ เกวณฺณํ อิทฺ ตถาคโต โลเก อฺปฺปชฺชติ
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ (ยถา สฺสามลฺลผลฺล เอวํ วิตฺถาเรตฺตพฺพิ)
ฯเปฯ อิทํปิ วุจฺจติ เกวณฺณํ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯ ทฺติยํ ฆนํ ฯ
ตฺติยํ ฆนํ ฯ จจฺจตุถํ ฆนํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ อิทํ
วุจฺจติ เกวณฺณํ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯเปฯ ฆนํทสฺสฺนาย จิตฺตํ
อภินิหฺรติ อภินิหฺนฺนาเมติ ฯ อิทํ วุจฺจติ เกวณฺณํ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯ
ฯเปฯ นนฺปรี อิตฺถตฺตยาติ ปชานาติ อิทํ วุจฺจติ อฺนุสฺสาสนิปาฎิหาริยํ ฯ
อิมานิ โฆ เกวณฺณํ ตีณิ ปาฎิหาริยานิ มยา สยํ

อภิณฺวา สจฺฉิกคฺวา ปเวทิตานิ ฯ

[๓๔๓] ภูตปฺพุพฺพิ เกวณฺณ อิมสฺมีเยว ภิกฺขุสฺสเม อณฺณตรสฺส
ภิกฺขุโน เอวฺ เจตฺโส ปรีวิตกฺโก อุทปาทิ กคฺถ นฺ โข ๑ อิม
จตุตฺตารุ มหาวุตฺตารุ อปริเสสฺสา นีรุชฺฌนฺตฺติ เสยฺยถิถิ ปจฺวีชาตฺตุ อาโปชาตฺตุ
เตโชชาตฺตุ วาโยชาตฺตุติ ฯ อถ โข เกวณฺณ ภิกฺขุ ตถารูปํ สมาริ
สมาปชฺชชฺชิตฺติ ยถา สมาริเต จิตฺเต เทวยานิโย มคฺโค ปาตุรโหสิ ฯ
อถ โข โส เกวณฺณ ภิกฺขุ เยน จาตุมฺมหาราชิกา เทวา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา จาตุมฺมหาราชิกเ เทเว เอตทวโจจ กคฺถ นฺ โข
อวฺโส อิม จตุตฺตารุ มหาวุตฺตารุ อปริเสสฺสา นีรุชฺฌนฺตฺติ เสยฺยถิถิ
ปจฺวีชาตฺตุ อาโปชาตฺตุ เตโชชาตฺตุ วาโยชาตฺตุติ ฯ เอวฺ วุตฺเต เกวณฺณ
จาตุมฺมหาราชิกา เทวา ติ ภิกฺขุ เอตทวโจจ มยฺปิ โข ภิกฺขุ น
ชานาม ยตฺถิมิ จตุตฺตารุ มหาวุตฺตารุ อปริเสสฺสา นีรุชฺฌนฺตฺติ เสยฺยถิถิ
ปจฺวีชาตฺตุ อาโปชาตฺตุ เตโชชาตฺตุ วาโยชาตฺตุติ อคฺถิ โข ภิกฺขุ
จตุตฺตารุ มหาราชานอ อเมหฺหิ อภิกฺกนฺตฺตรา จ ปณฺธิตฺตรา จ
เต โข เอวฺ ชานเยยฺยํ ยตฺถิมิ จตุตฺตารุ มหาวุตฺตารุ อปริเสสฺสา
นีรุชฺฌนฺตฺติ เสยฺยถิถิ ปจฺวีชาตฺตุ อาโปชาตฺตุ เตโชชาตฺตุ วาโยชาตฺตุติ ฯ
อถ โข เกวณฺณ ภิกฺขุ เยน จตุตฺตารุ มหาราชานอ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา จตุตฺตารุ มหาราชานอ เอตทวโจจ กคฺถ นฺ โข
อวฺโส อิม จตุตฺตารุ มหาวุตฺตารุ อปริเสสฺสา นีรุชฺฌนฺตฺติ เสยฺยถิถิ
#๑ สฺ. กถนฺนุ โข ฯ

ปจวีชาตุ อาโปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุติ ฯ เอวํ วุตเต เกวณฺณ
จตุตารโ มหาราชานो ตํ ภิกขุํ เอตทโวจจ มยปี โข ภิกขุ น
ชานาม ยตุติ ฯเปฯ วาโยชาตุติ อตุติ โข ภิกขุ ตาวตีสา นาม
เทวา อเมหิ อภิกกนุตตรา จ ปณิตตรา จ เต โข เอวํ
ชานนยฺยํ ยตุติเม จตุตารโ ฯเปฯ วาโยชาตุติ ฯ อถโฆ เกวณฺณ
ภิกขุ เยน ตาวตีสา เทวา เตนฺอุปสงกมิ อุปสงกมิตฺวา ตาวตีเส
เทเว เอตทโวจจ กตถ นฺ โข อาวุโส อิเม จตุตารโ มหาภูตา
อปรีเสสา นีรุชฌนฺติ เสยฺยถิทํ ปจวีชาตุ อาโปชาตุ เตโชชาตุ
วาโยชาตุติ ฯ เอวํ วุตเต เกวณฺณ ตาวตีสา เทวา ตํ ภิกขุํ
เอตทโวจจ มยปี โข ภิกขุ น ชานาม ยตุติเม ฯเปฯ วาโยชาตุติ
อตุติ โข ภิกขุ สกโก เทวานมินฺโท อเมหิ อภิกกนุตตโร จ
ปณิตตโร จ โส โข เอวํ ชานนยฺยํ ยตุติเม จตุตารโ ฯเปฯ
วาโยชาตุติ ฯ อถโฆ โส เกวณฺณ ภิกขุ เยน สกโก เทวานมินฺโท
เตนฺอุปสงกมิ อุปสงกมิตฺวา สกโก เทวานมินฺโท เอตทโวจจ กตถ นฺ
โ ข อาวุโส จตุตารโ มหาภูตา อปรีเสสา นีรุชฌนฺติ เสยฺยถิทํ
ปจวีชาตุ อาโปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุติ ฯ เอวํ วุตเต เกวณฺณ
สกโก เทวานมินฺโท ตํ ภิกขุํ เอตทโวจจ อหปี โข ภิกขุ น
ชานามิ ยตุติเม จตุตารโ ฯเปฯ วาโยชาตุติ อตุติ โข ภิกขุ
ยามา นาม เทวา ฯเปฯ สุยาโม นาม เทวปฺตุโต ฯเปฯ
ตุสิตา นาม เทวา ฯเปฯ สนฺตุสิตโต นาม เทวปฺตุโต ฯเปฯ

นิมมานรตี นาม เทวา ฯเปฯ สุนิมมิโต นาม เทวปุตโต ฯเปฯ
ปรนิมมิตวสวตตี นาม เทวา ฯเปฯ ปรนิมมิตวสวตตี นาม
เทวปุตโต อเมหิ อภิกกนุตตโร จ ปณิตตโร จ โส โข เอว
ชานะย ขตติเม จตตารโ มหาภูตา อปริเสสา นิจฺจณนติ เสยฺยถิทำ
ปจฺจวิชาตุ อาโปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุติ ฯ

[๓๔๔] อถ โข โส เกวณฺณ ภิภุ เยน วสวตตี เทวปุตโต
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา วสวตตี เทวปุตฺตํ เอตทโวจ กตถ นฺ โข
อาวุโส อิมะ จตตารโ มหาภูตา อปริเสสา นิจฺจณนติ เสยฺยถิทำ
ปจฺจวิชาตุ อาโปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุติ ฯ เอวํ วุตเต เกวณฺณ
วสวตตี เทวปุตโต ตํ ภิภุ เอตทโวจ อหํปี โข ภิภุ น ชานามิ
ขตติเม จตตารโ มหาภูตา อปริเสสา นิจฺจณนติ เสยฺยถิทำ ปจฺจวิชาตุ
อาโปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุติ อตฺถิ โข ภิภุ พุรหฺมกายิกา
นาม เทวา อเมหิ อภิกกนุตตรา จ ปณิตตรา จ เต โข เอว
ชานะย ขตติเม จตตารโ ฯเปฯ วาโยชาตุติ ฯ อถ โข เกวณฺณ
ภิภุ ตถารูปํ สมารี สมารุชฺชิตฺวา สมารุชฺชิตํ จิตฺเต พุรหฺมยานิโย
มคฺโค ปาตุโรหิตี ฯ

[๓๔๕] อถ โข โส เกวณฺณ ภิภุ เยน พุรหฺมกายิกา เทวา
เตนุปลสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา พุรหฺมกายิกะ เทเว เอตทโวจ กตถ นฺ
โ ข อาวุโส อิมะ จตตารโ ฯเปฯ วาโยชาตุติ ฯ เอวํ วุตเต
เกวณฺณ พุรหฺมกายิกา เทวา ตํ ภิภุ เอตทโวจจ มยํปี โข ภิภุ

น ชานาม ยตฺถิเม ฯเปฯ วาโยธาตฺติ อตฺถิ โข ภิกฺขุ พุรฺหฺมา
มหาพุรฺหฺมา อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺณทตฺถุทโส วสวตฺติ อิสฺสโร
กตฺตา นิมฺมิตฺตา เสฏฺฐโ จ สชฺชิตฺตา วสฺสี ปิตา ภูตภพฺยานํ อเมหฺหิ
อภิกฺกนฺตฺตโร จ ปณฺธิตฺตโร จ โส โข เอวํ ชานเยยฺย ยตฺถิเม
จตฺตาโร มหาภูตฺตา อปริเสสฺสา นิร์ชฌนฺตฺติ เสยฺยถิํ ปจฺวีธาตฺ
อาโปธาตฺ เตชฺธาตฺ วาโยธาตฺติ ฯ กหํ ปนาวุโส เอตฺรหิ โส
มหาพุรฺหฺมาติ ฯ มยฺปิ โข ภิกฺขุ น ชานาม ยตฺถ วา พุรฺหฺมา
เยน วา พุรฺหฺมา อปิจ ภิกฺขุ ยถา นิมิตฺตา ทิสฺสนฺตฺติ อาโลโก
สณฺชายติ โอภาโส ปาตฺถวติ พุรฺหฺมา ปาตฺถวิสฺสติ พุรฺหฺมโน
เหตํ ปุพฺพนิมิตฺตํ ปาตฺถวาย ยถิํ อาโลโก สณฺชายติ โอภาโส
ปาตฺถวตีติ ฯ อตฺถ โข โส เกวณฺณ มหาพุรฺหฺมา นจิสฺเสว ปาตฺถโรหิ ฯ

[๓๔๖] อตฺถ โข โส เกวณฺณ ภิกฺขุ เยน มหาพุรฺหฺมาเตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ตํ มหาพุรฺหฺมานํ เอตทโวจ กตฺถ นฺ โข อาวุโส
อิมฺเ จตฺตาโร มหาภูตฺตา อปริเสสฺสา นิร์ชฌนฺตฺติ เสยฺยถิํ ปจฺวีธาตฺ
อาโปธาตฺ เตชฺธาตฺ วาโยธาตฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต เกวณฺณ โส
มหาพุรฺหฺมา ตํ ภิกฺขุ เอตทโวจ อหฺมสฺมิ ภิกฺขุ พุรฺหฺมา มหาพุรฺหฺมา
อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺณทตฺถุทโส วสวตฺติ อิสฺสโร กตฺตา นิมฺมิตฺตา
เสฏฺฐโ จ สชฺชิตฺตา วสฺสี ปิตา ภูตภพฺยานนฺตฺติ ฯ พุคฺคิมฺปิ โข เกวณฺณ โส
ภิกฺขุ ตํ มหาพุรฺหฺมานํ เอตทโวจ น โข อหํ ตํ อาวุโส เอวํ
ปุจฺฉามิ ตฺวํสฺสิ พุรฺหฺมา มหาพุรฺหฺมา อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺณทตฺถุทโส

วสวตติ อีสโร กตตะ นิมนิตา สชชิตา วลี ปิตา ภูตภพยานัน
เอวณจ โข อหนุต อวโร เอว ปุจณามิ กตถ นุ โข อวโร
อิมะ จตตะโร มหาภูตตะ อปริเสสตะ นิรุชฌนตติ เสยยถิทำ ปจวีชัตตะ
อาโปชัตตะ เตชชัตตะ วาโยชัตตะติ ฯ ทุติยมปี โข เกวณฺณ โส
มหาพฺรหฺมา ตัม ภิกขุํ เอตทโวจ อหมสฺมิ ภิกขุ พฺรหฺมา มหาพฺรหฺมา
อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺณทตฺถุทโส วสวตติ อีสโร กตตะ นิมนิตา
เสณฺโจ สชชิตา วลี ปิตา ภูตภพยานนตติ ฯ ตติยมปี โข เกวณฺณ
โส ภิกขุ ตัม มหาพฺรหฺมานัน เอตทโวจ น โข อหนุต อวโร เอว
ปุจณามิ คุวมสฺสิ พฺรหฺมา มหาพฺรหฺมา อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺณทตฺถุทโส
วสวตติ อีสโร กตตะ นิมนิตา เสณฺโจ สชชิตา วลี ปิตา
ภูตภพยานัน เอวณจ โข อหนุต อวโร เอว ปุจณามิ กตถ นุ โข
อวโร อิมะ จตตะโร มหาภูตตะ อปริเสสตะ นิรุชฌนตติ เสยยถิทำ
ปจวีชัตตะ อาโปชัตตะ เตชชัตตะ วาโยชัตตะติ ฯ

[๓๔๗] อถ โข เกวณฺณ โส มหาพฺรหฺมา ตัม ภิกขุํ พาทายัน
กเหตุวา เอกมณฺตัม อปเนตฺวา ตัม ภิกขุํ เอตทโวจ อิมะ โข มัม
ภิกขุ พฺรหฺมกายิกา เทวา เอว ชานนตติ นตฺถิ กิลฺยจิ พฺรหฺมโน
อณฺณตัม นตฺถิ กิลฺยจิ พฺรหฺมโน อทฺธิจันฺตติ นตฺถิ กิลฺยจิ พฺรหฺมโน
อวิทิตัม นตฺถิ กิลฺยจิ พฺรหฺมโน อสจฺจิกตฺถนตติ ตสฺมา อหเมเตสฺส
สมมุขาน น พุยาทาสี อหंपิ โข ภิกขุ น ชานามิ ยตฺถิเม จตตะโร
มหาภูตตะ อปริเสสตะ นิรุชฌนตติ เสยยถิทำ ปจวีชัตตะ อาโปชัตตะ

เตโชธาตฺว วาโยธาตฺวติ ตสฺมา ตีห ภิกฺขุ ตฺเมหเวตฺถิ ทุกฺกภูํ ตฺเมหเวตฺถิ
อปรทฺธํ ยํ ตฺวํ ภควนฺตํ อภิมฺญจิตฺวา ๑ พหิทฺธา ปรีเยญฺสี อาปชฺชสี
อิมสฺส ปณฺหสฺส เวยฺยากรณาย กจฺฉ ตฺวํ ภิกฺขุ ตเมว ภควนฺตํ
อุปสงฺกมิตฺวา อิมํ ปณฺหํ ปุจฺฉ ยถา เต ภควา พุยาโกโรติ ตถา
นํ ชาเรยฺยาสีติ ฯ

[๑๔๘] อถโฆ เกวณฺณ โส ภิกฺขุ เสยฺยถาปี นาม พลวา ปุริโส
สมฺมุณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาทํ สมฺมุณฺชเยย
เอวเมว พุรหฺมโลเก อนฺตรหิโต มม ปุโรโต ปาตุโรหิสี ฯ อถโฆ
โส เกวณฺณ โส ภิกฺขุ มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ
นสินฺโน โฆ เกวณฺณ โส ภิกฺขุ มํ เอตทโวจ กตฺถ นฺ โฆ ภนฺเต
อิมเ จตฺตาโร มหาภูตา อปริเสสา นีรุชฺฉนฺติ เสยฺยถิํ ปจฺวีธาตฺว
อาโปธาตฺว เตโชธาตฺว วาโยธาตฺวติ ฯ เอวํ วุตฺเต อหํ เกวณฺณ ตํ
ภิกฺขุ เอตทโวจํ ภูตปุพฺพิ ภิกฺขุ สามทฺทิกา พาณฺชชา ตีรทสฺสี สกฺกณฺ
กเหตุวา นาวาย อชฺโฆคาหนฺติ เต อตีรทสฺสินฺยา นาวาย ตีรทสฺสี
สกฺกณฺ มุณฺจนฺติ โส กจฺฉติ ปุรตฺถิมํ ทิสํ กจฺฉติ ทกฺขิณฺ ทิสํ
กจฺฉติ ปจฺฉิมํ ทิสํ กจฺฉติ อุตฺตรํ ทิสํ กจฺฉติ อุตฺตํ ทิสํ กจฺฉติ
อนฺนทิสํ สเจ โส สมฺนฺตา ตีริํ ปสฺสติ ตถาปกฺกนฺโต ว โหติ สเจ
ปน โส สมฺนฺตา ตีริํ น ปสฺสติ ตเมว นาวํ ปจฺจาจฺฉติ อยเมว
โฆ ตฺวํ ภิกฺขุ ยโต ยาว พุรหฺมโลกา ปรีเยสมานอ อิมสฺส
#๑ สี. อติสิตฺวา ฯ

ปญหสฺส เวยยากรณน อชฺฌคมา อถโฆ มยฺหเมว สนนฺติเก
ปจฺจาคโต น โฆ เอโส ภิกฺขุ ปโยห เอวํ ปุจฺฉิตฺตพฺโพ กตฺถ นุ
โฆ ฆนฺเต อิเม จตฺตารโ มหาวุตา อปริเสสา นิร์ชฌนฺติ เสยฺยถิทํ
ปจฺจิวาตฺต อวาปฺธาตฺต เตโชธาตฺต วาโยธาตฺตติ ฯ เอวญฺจ โฆ โส
ภิกฺขุ ปโยห ปุจฺฉิตฺตพฺโพ ฯ

[๓๔๕] กตฺถ อวาปฺ จ ปจฺจิว จ เตโช วาโย น คารฺตติ

กตฺถ ทิมฺมญฺจ รสฺสญฺจ อนน ญฺถํ สุภาสุภํ

กตฺถ นามญฺจ รูปญฺจ อเสถํ อปรุชฺชตฺตีติ ฯ

ตตฺตร เวยยากรณํ ภาวติ ฯ

[๓๕๐] วิญฺญาณํ อนิทฺตสฺสนํ อนนฺตํ สพฺพโต ปภํ

เอตฺถ อวาปฺ จ ปจฺจิว จ เตโช วาโย น คารฺตติ

เอตฺถ ทิมฺมญฺจ รสฺสญฺจ อนน ญฺถํ สุภาสุภํ

เอตฺถ นามญฺจ รูปญฺจ อเสถํ อปรุชฺชตฺตี

วิญฺญาณสฺส นโรเรน เอตฺถเอตํ อปรุชฺชตฺตีติ ฯ

อิทมวโจ ภควา ฯ อตฺตมโน เกวญฺญุญฺจ คหปติปฺปตฺโต ภควโต
ภาสิตํ อภินนฺนุทิติ ฯ

เกวญฺญุญฺจสุตฺตํ เอกาทสํ นินฺนุจิตํ ฯ

ปริโยสานกฤษณัม สาคถัม สพฺยณฺชนํ เกวลปฺริปฺณณํ ปฺริสุทฺธิ
พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสติ สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ ฯ

[๓๕๓] อถโฆ โลหิจฺโจ พฺรหฺมโณ โรสีกํ นฺหาปิตํ อามนฺเตสิ
เอหิ ตฺวํ สมฺม โรสีเก เยน สมฺโณ โคตโม เตนฺอุปสงฺกม
อุปสงฺกมิตฺวา มม วจนฺน สมณฺโณ โคตมํ อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ
ลหฺภูจฺจานํ พลํ ฆาสุวิหาริ ปุจฺจ โลหิจฺโจ โภ โคตม พฺรหฺมโณ
ภควนฺตํ โคตมํ อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺจานํ พลํ ฆาสุวิหาริ
ปุจฺจตีติ เอวญฺจ วเทหิ อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม โลหิจฺจสฺส
พฺรหฺมณฺสสฺส สุวตฺตนาถ ภาตฺตํ สทฺธิ ภิกฺขุสฺสํเฆนาติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ
โฆ โรสีโก นฺหาปโก โลหิจฺจสฺส พฺรหฺมณฺสสฺส ปฺฏิสฺสตุวา เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
นีสีติ ฯ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โฆ โรสีโก นฺหาปโก ภควนฺตํ เอตทโวจ
โลหิจฺโจ ภนฺเต พฺรหฺมโณ ภควนฺตํ อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ
ลหฺภูจฺจานํ พลํ ฆาสุวิหาริ ปุจฺจติ เอวญฺจ วเทหิ อธิวาเสตุ กิร
ภนฺเต ภควา โลหิจฺจสฺส พฺรหฺมณฺสสฺส สุวตฺตนาถ ภาตฺตํ สทฺธิ
ภิกฺขุสฺสํเฆนาติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตฺวณฺหิภาเวน ฯ

[๓๕๔] อถโฆ โรสีโก นฺหาปโต ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา
อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน โลหิจฺโจ
พฺรหฺมโณ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา โลหิจฺจํ พฺรหฺมณฺโณ เอตทโวจ
อโวจฺมฺหา โฆ มยํ โภโต วจนฺน ตํ ภควนฺตํ โลหิจฺโจ ภนฺเต

พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อปฺปาพาริ อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺจํ พลฺลํ ฝาสฺสูวิหาริ
ปฺุจฺจติ เอวญฺจ วเทติ อธิวเสตฺตํ กิริ ฆนฺเต ฆควา โลหิจฺจสฺส
พฺราหฺมณฺสฺส สฺวตนาถ ฆตฺตํ สทฺธิ ฆิกฺขุสฺสเมนาติ อธิวญฺจณฺจ
ปนฺ เตน ฆควตติ ๑ อถโข โลหิจฺจโ จ พฺราหฺมโณ ตสฺสา รตฺติยา
อจฺจนฺเต สเก นีเวสเน ปณฺธิตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏฺิยาเทตฺวา
โรสฺสิกํ นฺหาปิตํ อามนฺเตสฺสิ เอหิ ตฺวํ สมฺมํ โรสฺสิเก ยนฺ สมฺโณ
โคตโม เตนฺอุปสงฺกมํ อฺอุปสงฺกमितฺวา สมณฺสฺส โคตมฺสฺส กาลํ
อาโรเจหิ กาลो โภ โคตมํ นินฺนิจิตฺตํ ฆตฺตนฺติ ๑ เอวํ โภติ
โข โรสฺสิโก นฺหาปิตฺวา โลหิจฺจสฺส พฺราหฺมณฺสฺส ปฏฺิสฺสฺสฺวา ยน
ฆควา เตนฺอุปสงฺกมํ อฺอุปสงฺกमितฺวา ฆควนฺตํ อภิวาทฺเตวา เอกมฺนฺตํ
อญฺจาสฺสิ ๑ เอกมฺนฺตํ จิตฺวา โข โรสฺสิโก นฺหาปิตฺวา ฆควตฺวา กาลํ
อาโรเจสฺสิ กาลอ ฆนฺเต นินฺนิจิตฺตํ ฆตฺตนฺติ ๑

[๑๕๕] อถโข ฆควา ปฺุพฺพณฺหสมฺมํ นีวเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
สทฺธิ ฆิกฺขุสฺสเมนฺ ยนฺ สาลวตฺติกา เตนฺอุปสงฺกมํ ๑ เตน โข ปน
สมยนฺ โรสฺสิโก นฺหาปิตฺวา ฆควนฺตํ ปินฺนิจิตฺวา ปินฺนิจิตฺวา อนฺุพฺนฺโร
โหติ ๑ อถโข โรสฺสิโก นฺหาปิตฺวา ฆควนฺตํ เอตทวโจ โลหิจฺจสฺส ฆนฺเต
พฺราหฺมณฺสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทินฺนิจิตฺตํ อฺอุปปนฺนํ โหติ อธิ สมฺโณ
วา พฺราหฺมโณ วา กุสฺลํ ฆมฺมํ อธิจฺเจยฺย กุสฺลํ ฆมฺมํ อธิคฺนฺตฺวา
น ปฺรสฺส อาโรเจยฺย กิณฺหิ ปโร ปฺรสฺส กฺริสฺสฺสฺติ เสยฺยถาปี
นาม ปฺราณํ พนฺธนํ จินฺนิตฺตฺวา อณฺณํ นวํ พนฺธนํ กเรยฺย เอวํ

สมุปหมิโท ปาปกั โลภมมัม วทามิ กิณฺหิ ปโร ปรสฺส กริสฺสตีติ
สาธฺม ภาเต ภควา โลหิจฺจํ พุราหุณฺณํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิกตา
วิเวเจตฺติ ฯ อปฺเปวนาม สียา โรสีเก อปฺเปวนาม สียา โรสีเกติ ฯ
อถโข ภควา เยน โลหิจฺจสฺส พุราหุณฺณสฺส นีเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ ฯ อถโข โลหิจฺโจ
พุราหุณฺโณ พุทฺธปฺมุขํ ภิกฺขุสํฆํ ปณฺเฑน ขาพฺนีเยน โภชนีเยน
สทฺตธา สนฺตปฺเปสิ สมฺปวาเรสิ ฯ

[๓๕๖] อถโข โลหิจฺโจ พุราหุณฺโณ ภควนฺตํ ภูตฺตาวี โอนิตปตฺตปาณํ
อญฺญตรํ นิจฺจํ อาสนํ กเหตุวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ ฯ
เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข โลหิจฺจํ พุราหุณฺณํ ภควา เอตทโวจ สจฺจํ
กิริ โลหิจฺจ เต เอวรूपํ ปาปกั ทิฏฺฐิกตํ อุปฺปนฺนํ อิทฺ สมฺโณ
วา พุราหุณฺโณ วา กุสลํ ฆมฺมํ อธิคฺจเจยฺย กุสลํ ฆมฺมํ อธิคฺนตฺวา
น ปรสฺส อาโรเจยฺย กิณฺหิ ปโร ปรสฺส กริสฺสตีติ เสยฺยถาปี
นาม ปุราณํ พนฺธนํ ฉินฺหิตฺวา อญฺฉํ นวํ พนฺธนํ กเรยฺย เอวํ
สมุปหมิโท ปาปกั โลภมมัม วทามิ กิณฺหิ ปโร ปรสฺส กริสฺสตีติ ฯ
เอวํ โภ โคตม ฯ ตํ กิ มญฺญสิ โลหิจฺจ นนฺุ ตวํ สาลาวตีกํ
อชฺฉาวสตีติ ฯ เอวํ โภ โคตม ฯ โย นฺุ โข โลหิจฺจ เอวํ
วเทยฺย โลหิจฺโจ พุราหุณฺโณ สาลาวตีกํ อชฺฉาวสตีติ ยา สาลาวตีกาย
สมุทฺถํ สญฺชาตี โลหิจฺโจ ว ตํ พุราหุณฺโณ เอกโก ปริภุญฺเชยฺย
น อญฺเณสํ ทเทยฺยาตี เอวํวาที โส เย ตํ อุปชีวนฺติ เตสํ

อนฺตรายกโร วา โหติ โน วาติ ฯ อนฺตรายกโร โภ โคตม ฯ
อนฺตรายกโร สฺมาโน หิตานุกมฺปี วา เตสํ โหติ อหิตานุกมฺปี วาติ ฯ
อหิตานุกมฺปี โภ โคตม ฯ อหิตานุกมฺปีสฺส เมตฺตํ วา เตสฺ จิตฺตํ
ปจฺจุปฺภูจิตฺตํ โหติ สฺปตฺติกํ วาติ ฯ สฺปตฺติกํ โภ โคตม ฯ สฺปตฺติเก
จิตฺเต ปจฺจุปฺภูจิตฺเต มิจฺฉาทิภฺภูจิจิ วา โหติ สฺมมาทิภฺภูจิจิ วาติ ฯ
มิจฺฉาทิภฺภูจิจิ โภ โคตม ฯ มิจฺฉาทิภฺภูจิสฺส โข อหํ โลหิจฺจ ทฺวินฺนํ
คตฺตินํ อณฺณตฺรํ คตฺตี วทามิ นิริยํ วา ติริจฺฉานโยนํี วา ฯ

[๓๕๗] ตํ กิํ มณฺณลํ โลหิจฺจ นนฺุ ราชา ปเสนทิโกสโล
กาสิโกสลํ อชฺฉาวสตีติ ฯ เอวํ โภ โคตม ฯ โย นฺุ โข
โลหิจฺจ เอวํ วทฺเยย ราชา ปเสนทิโกสโล กาสิโกสลํ อชฺฉาวสตี
ยา กาสิโกสเล สฺมทฺยํ สณฺชาติ ราชา ว ตํ ปเสนทิโกสโล
เอกโก ปรีภฺภูเชยฺย น อณฺณลํ ททฺเยยติ เอวํวาที โส เย
ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อปฺชีวนฺติ ตฺเมห เจว อณฺณลํ จ เตสํ
อนฺตรายกโร วา โหติ โน วาติ ฯ อนฺตรายกโร โภ โคตม ฯ
อนฺตรายกโร สฺมาโน หิตานุกมฺปี วา เตสํ โหติ อหิตานุกมฺปี วาติ ฯ
อหิตานุกมฺปี โภ โคตม ฯ อหิตานุกมฺปีสฺส เมตฺตํ วา เตสฺ จิตฺตํ
ปจฺจุปฺภูจิตฺตํ โหติ สฺปตฺติกํ วาติ ฯ สฺปตฺติกํ โภ โคตม ฯ สฺปตฺติเก
จิตฺเต ปจฺจุปฺภูจิตฺเต มิจฺฉาทิภฺภูจิจิ วา โหติ สฺมมาทิภฺภูจิจิ วาติ ฯ
มิจฺฉาทิภฺภูจิจิ โภ โคตม ฯ มิจฺฉาทิภฺภูจิสฺส โข อหํ โลหิจฺจ ทฺวินฺนํ
คตฺตินํ อณฺณตฺรํ คตฺตี วทามิ นิริยํ วา ติริจฺฉานโยนํี วา ฯ

[๑๕๘] อิติ กิร โลหิจฺจ โย เอวํ วเทยฺย โลหิจฺจโจ พุราหุมนโณ
สาลาวตฺกํ อชฺฌาวสตี ยา สาลาวตฺกาย สมุทฺยํ สลฺยชาติ โลหิจฺจโจ
ว ตํ พุราหุมนโณ เอกโก ปรีกฺขณฺเชยฺย น อณฺเณสํ ทเทยฺยาคี
เอวํวาที โส เย ตํ อุปชีวนฺติ เตสํ อนฺตรายกโร โหติ อนฺตรายกโร
สมาโน อหิตานุกมฺปิ โหติ อหิตานุกมฺปิสฺส สปตฺตีกํ จิตฺตํ ปจฺจุปฺภุจฺจิตฺตํ
โหติ สปตฺตีกเก จิตฺเต ปจฺจุปฺภุจฺจิตฺเต มิจฺฉาทิภฺภูจฺจि โหติ ฯ
เอวเมว โข โลหิจฺจ โย เอวํ วเทยฺย อธิ สมฺโณ วา พุราหุมนโณ
วา กุสลํ ฌมฺมํ อธิคฺจฺเจยฺย กุสลํ ฌมฺมํ อธิคฺนฺตฺวา น ปฺรสุส
อาโรเจยฺย กิลฺลหิ ปโร ปฺรสุส กริสฺสตีติ ฯ เสยฺยถาปี นาม
ปฺราณํ พนฺธนํ ฯเปฯ กริสฺสตีติ ฯ เอวํวาที โส เย เต
กุลฺปฺตฺตา ตถาคตฺปฺเวทิตํ ฌมฺมวินยํ อากมฺม เอวรूपํ อุพาริ วิเสสํ
อธิคฺจฺจนฺติ โสตาปตฺติผลํปี สจฺฉิกโรนฺติ สกทาคามิผลํปี สจฺฉิกโรนฺติ
อนาคามิผลํปี สจฺฉิกโรนฺติ อรหตฺตํปี สจฺฉิกโรนฺติ เย จิเม ทิพฺพา
คพฺภา ปรีปาเจนฺติ ทิพฺพานํ ภาวนํ อภินิพฺพตฺติยา เตสํ อนฺตรายกโร
โหติ อนฺตรายกโร สมาโน อหิตานุกมฺปิ โหติ อหิตานุกมฺปิสฺส
สปตฺตีกํ จิตฺตํ ปจฺจุปฺภุจฺจิตฺตํ โหติ สปตฺตีกเก จิตฺเต ปจฺจุปฺภุจฺจิตฺเต
มิจฺฉาทิภฺภูจฺจิ โหติ ฯ มิจฺฉาทิภฺภูจฺจิสฺส โข อหํ โลหิจฺจ ทฺวินฺนํ คตฺตินํ
อณฺเณตรํ คตฺติ วทามิ นิริยํ วา ติริจฺฉานโยนี วา ฯ

[๑๕๙] อิติ กิร โลหิจฺจ โย เอวํ วเทยฺย ราชา ปเสนทิกอสฺโส
กาสิโกสลํ อชฺฌาวสตี ยา กาสิกอสฺเส สมุทฺยํ สลฺยชาติ ราชา ว

ตํ ปเสนทโกสลโ เอกโก ปริญฺญเชยฺย น อญฺเณสํ ทเทยฺยาติ
เอวํวาทิ โส เย ราชานํ ปเสนทโกสลํ อุปชีวนฺติ ตุมฺเห เจว
อญฺเณ จ เตสํ อนุตฺตรายกโร โหติ อนุตฺตรายกโร สมานอ อหิตานุกมฺปิ
โหติ อหิตานุกมฺปิสุส สปตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจุปฺภูจิตฺตํ โหติ สปตฺตํเก
จิตฺเต ปจฺจุปฺภูจิตฺเต มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ฯ เอวเมว โข โลหิจฺจ
โย เอวํ วเทยฺย อีช สมนฺโณ วา พุราหฺมโณ วา กุสฺลํ
ชมฺมํ อธิคฺจเจยฺย กุสฺลํ ชมฺมํ อธิคฺนตฺวา น ปรสุส อารโจะยฺย
กิลฺยฺหิ ปโร ปรสุส กริสฺสตีติ ฯ เสยฺยถาปิ นาม ปุราณํ พนฺธนํ
ฉินฺนิตฺตฺวา อญฺลํ นวํ พนฺธนํ กรเขยฺย เอวํ สมฺปทมิทํ ปาปกมฺมํ
โลภชมฺมํ วทามิ กิลฺยฺหิ ปโร ปรสุส กริสฺสตีติ ฯ เอวํวาทิ โส
เย เต กุลปฺตฺตา ตถาคตฺปเวทิตํ ชมฺมวินยํ อากมฺม เอวรูปํ
อุพาริ วิเสสํ อธิคฺจณฺติ โสตาปตฺตํผลํปิ สจฺฉิกโรนฺติ สกทาคามิผลํปิ
สจฺฉิกโรนฺติ อนาคามิผลํปิ สจฺฉิกโรนฺติ อรหตฺตํปิ สจฺฉิกโรนฺติ เย
จิเม ทิพฺพา กพฺภา ปริปาเจนฺติ ทิพฺพานํ ภวานํ อภินิพฺพตฺติยา
เตสํ อนุตฺตรายกโร โหติ อนุตฺตรายกโร สมานอ อหิตานุกมฺปิ โหติ
อหิตานุกมฺปิสุส สปตฺตํ จิตฺตํ ปจฺจุปฺภูจิตฺตํ โหติ สปตฺตํเก จิตฺเต
ปจฺจุปฺภูจิตฺเต มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิสฺส โข อหํ โลหิจฺจ
ทฺวินฺนํ คตฺนํ อญฺลตฺรํ คตฺวี วทามิ นริยํ วา ติริจฺฉานโยนี วา ฯ

[๓๖๐] ตโย โขเม โลหิจฺจ สตฺถาโร เย โลเก โจทฺนารหา โย
จ ปเนวรูปํ สตฺถาโร โจเทติ สา โจทฺนา ภูตา ตจฺฉา ชมฺมิกา

อนวชฺชา กตเม ตโย อิธ โลหิจฺจ เอกจฺโจ สตุถา ยสฺสตุถาย
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โหติ สุวาสุส สามณฺณตฺโต
อนนุปรตฺโต โหติ ฯ โส ตํ สามณฺณตฺถํ อนนุปรตฺตํ สวากานํ
ชมฺมํ เทเสติ อิํ โว หิตาย อิํ โว สุขายาติ ฯ ตสฺส สวากาน
สุสฺสณฺติ น โส ตํ โอทหนฺติ น อณฺณาจิตฺตํ อุปรุจฺเจเนติ โวกุภมฺม
จ สตุถุ สาสนา วตฺตณฺติ ฯ โส เอวมสฺส โจเทตฺตพฺโพ आयสฺมา
โฆ ยสฺสตุถาย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โส เต สามณฺณตฺโต
อนนุปรตฺโต ตํ ตวํ สามณฺณตฺถํ อนนุปรตฺตํ สวากานํ ชมฺมํ
เทเสติ อิํ โว หิตาย อิํ โว สุขายาติ ฯ ตสฺส เต สวากาน
สุสฺสณฺติ น โส ตํ โอทหนฺติ น อณฺณาจิตฺตํ อุปรุจฺเจเนติ โวกุภมฺม
จ สตุถุ สาสนา วตฺตณฺติ เสยฺยถาปี นาม โอสกฺกนฺติยา วา
อุสฺสเกยฺย ปรมฺมุชึ วา อาลิจฺเจยฺย เอวํ สมฺปทมิํ ปาปํ โลภชมฺมํ
วทามิ กิณฺหิ ปโร ปฺรสุสฺส กริสฺสตีติ ฯ อัย โฆ โลหิจฺจ ปจฺโม(
สตุถา โย โลเก โจทฺนารโห โย จ ปเนวรูปํ สตุถารํ โจเทติ
สา โจทฺนา ภูตา ตจฺจนา ชมฺมิกา อนวชฺชา ฯ

[๓๖๑] ปฺน จปฺริ โลหิจฺจ อิเชกจฺโจ สตุถา ยสฺสตุถาย
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺโต โหติ สุวาสุส สามณฺณตฺโต
อนนุปรตฺโต โหติ ฯ โส ตํ สามณฺณตฺถํ อนนุปรตฺตํ สวากานํ
ชมฺมํ เทเสติ อิํ โว หิตาย อิํ โว สุขายาติ ฯ ตสฺส เต สวากา
สุสฺสณฺติ โส ตํ โอทหนฺติ อณฺณาจิตฺตํ อุปรุจฺเจเนติ น จ โวกุภมฺม

สตถุ สาสนา วตตุนติ ฯ โส เอวมสฺส โจเทตพุโพ อายสฺมา
โฆ ยสฺสตุถาย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต โหติ โส เต
สามณฺณตฺโต อนนฺุปฺตฺโต ตํ ตฺวํ สามณฺณตฺถิ อนนฺุปาปฺณิตฺวา
สาวกานํ ฌมฺมํ เทเสสิ อิทํ โว หิตาย อิทํ โว สุขายาติ ฯ
ตสฺส เต สาวกา สฺสฺสนฺติ โสตํ โอทหนฺติ อณฺณจิตฺตํ อุปฺภูจฺเปณฺติ
น จ โวกุภมฺม สตถุ สาสนา วตตุนติ เสยฺยถาปี นาม สกํ
เขตฺตํ โอิหาย ปรกฺเขตฺตํ นินฺุททายิตพฺพํ มณฺเวยฺย เอวํ สมฺปทมิทํ
ปาปกํ โลกธมฺมํ วทามิ กิณฺุหิ ปโร ปรสฺส กริสฺสตีติ ฯ อัย
โฆ โลหิจฺจ ทฺุติโย สตุถา โย โลกเ โจทนารโห โย จ ปเนวรूपํ
สตถาริ โจเทติ สา โจทนา ภูตา ตจฺจมา ฌมฺมิกา อนวชฺชา ฯ

[๓๖๒] ปฺน จปฺริ โลหิจฺจ อีเชกฺจฺโจ สตุถา ยสฺสตุถาย
อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต โหติ สฺวาสฺส สามณฺณตฺโต
อนนฺุปฺตฺโต โหติ ฯ โส ตํ สามณฺณตฺถิ อนนฺุปาปฺณิตฺวา สาวกานํ
ฌมฺมํ เทเสสิ อิทํ โว หิตาย อิทํ โว สุขายาติ ฯ ตสฺส สาวกา
น สฺสฺสนฺติ น โสตํ โอทหนฺติ น อณฺณจิตฺตํ อุปฺภูจฺเปณฺติ
โวกุภมฺม จ สตถุ สาสนา วตตุนติ ฯ โส เอวมสฺส โจเทตพุโพ
อายสฺมา โฆ ยสฺสตุถาย อการสฺมา อนการิยํ ปพฺพชิตฺโต โส
เต สามณฺณตฺโต อนนฺุปฺตฺโต ตํ ตฺวํ สามณฺณตฺถิ อนนฺุปาปฺณิตฺวา
สาวกานํ ฌมฺมํ เทเสสิ อิทํ โว หิตาย อิทํ โว สุขายาติ ฯ
ตสฺส เต สาวกา น สฺสฺสนฺติ น โสตํ โอทหนฺติ น อณฺณจิตฺตํ

อุปฏฐเปนฺติ โวกุมม จ สตุถุ สาสนา วตฺตนฺติ เสยฺยถาปี
นาม ปุราณํ พนฺธนํ ฉินฺทิตฺวา อณฺณํ นวํ พนฺธนํ กเรยฺย เอวํ
สมฺปทมิทํ ปาปกํ โลกธมฺมํ วทามิ กิณฺหิ ปโร ประสฺส กริสฺสตีติ ฯ
อัย โข โลหิจฺจ ตติโย สตุถา โย โลกเก โจทนารโห โย จ ปเนวรูปํ
สตุถารํ โจเทติ สา โจทนา ภูตา ตจฺจมา ฐมฺมิกา อนวชฺชา ฯ
อิม โข โลหิจฺจ ตโย สตุถาโร เย โลกเก โจทนารหา โย จ ปเนวรูปे
สตุถาโร โจเทติ สา โจทนา ภูตา ตจฺจมา ฐมฺมิกา อนวชฺชาติ ฯ

[๓๖๓] เอวํ วุตฺเต โลหิจฺโจ พุราหุมนฺเณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
อตุถิ ปน โภ โคตม โภจิ สตุถา โย โลกเก น โจทนารโหติ ฯ
อตุถิ โข โลหิจฺจ สตุถา โย โลกเก น โจทนารโหติ ฯ กตโม
ปน โภ โคตม สตุถา โย โลกเก น โจทนารโหติ ฯ อิท
โลหิจฺจ ตถาคโต โลกเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ
(ยถา สามณฺณผล เอวํ วิตุถาเรตพุพฺ) ฯเปฯ เอวํ โข โลหิจฺจ
ภิกฺขุ สีสกฺขปฺนฺโน โหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ
ยสฺมี โข โลหิจฺจ สตุถริ สาวโก เอวรูปํ อุพารํ วิเสสํ อธิคจฺจติ ฯ
อัย โข โลหิจฺจ สตุถา โย โลกเก น โจทนารโห โย ปเนวรูปํ
สตุถารํ โจเทติ สา โจทนา อภูตา อตจฺจมา อฐมฺมิกา
สาวชฺชา ฯเปฯ พุติย ฆานํ ฯ ตติย ฆานํ ฯ จตุตถ ฆานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ฯ ยสฺมี โข โลหิจฺจ สตุถริ สาวโก เอวรูปํ
อุพารํ วิเสสํ อธิคจฺจติ ฯ อัยปิ โข โลหิจฺจ สตุถา โย โลกเก

น โจทนารโ โย จ ปเนวรูป สตุถาร โจเทติ सा जोटना
อภูตา อตจญา อธมมิกา สาวชชา ๕เป๕ ฅาณทสุสนาย จิตต์
อภินิหริติ อภินินนาเมติ ๕ ยสุมี โข โลหิจจ สตุถริ สาวโก
เอวรูป ๕เป๕ นาปริ อิตถตตยาติ ปชานาติ ๕ ยสุมี โข
โลหิจจ สตุถริ สาวโก เอวรูป อุพาร วิเสถ์ อธิคจฺจติ ๕ อัย
โย โลหิจจ สตุถา โย โลเก น โจทนารโ โย จ ปเนวรูป
สตุถาร โจเทติ सा जोटना อภูตา อตจญา อธมมิกา สาวชชชาติ ๕

[๓๖๔] เอว วุตเต โลหิจโจ พุราหุมนเ ภาควนุตฺ เตตทโวจ
เสยฺยถาปี โภ โคตม ปุริโส ปุริสํ นรคปปาตํ ปปตฺนุตฺ เกเสสุ
คเหตุวา อุทฺทริตฺวา ถเล ปติฏฺฐาเปยฺย เอวเมวาทํ โภตา โคตเมน
นรคปปาตํ ปปตฺนุโต อุทฺทริตฺวา ถเล ปติฏฺฐาปีโต อภิกฺกนฺตํ
โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี โภ โคตม นิกฺกชฺชิตฺ
วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพฺุหฺสฺส วา มคฺคํ
อาจิกฺเขยฺย ๕เป๕ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค
ปาณฺุเปตํ สรณฺุคคฺนฺุติ ๕เป๕

โลหิจจสุตฺตํ ทฺวาทสมํ นิฏฺุจิตฺ ๕

เตวิชชสุตต์ เทรสมัม

[๑๖๕] เอวมเม สุตัม ๑ เอกัม สมยัม ภควา โกสเสสุ จาริกญจรมาโน
มหตา ภิกขุสัณเณ สทฐี ปญจมตฺเตหิ ภิกขุสเตหิ เยน
มนสากตฺนฺนาม โกสลานัม พุราหุณคฺคาโม ตทวสริ ๑ ตตฺร สุตัม
ภควา มนสากเต วิหริติ อุตฺตเรน มนสากตฺสฺส อจิรวติยา นทียา
ตีเร อมฺพวเน ๑

[๑๖๖] เตเน โข ปน สมเยเน สมฺพหุลา อภิญญาตา อภิญญาตา
พุราหุณมหาสาลา มนสากเต ปฏิวสฺนฺติ เสยฺยถิทํ วงฺกิ พุราหุณเ
ตารุกฺโข พุราหุณเ โปกฺขรสาติ พุราหุณเ ชาณฺโสณิ พุราหุณเ
โตเทยฺยพุราหุณเ อญฺเณ จ อภิญญาตา อภิญญาตา พุราหุณมหาสาลา ๑
อถ โข วาเสฏฺฐการทฺวาชานัม มาณวานัม ชงฺฆวิหารัม
อนฺจกฺกมนฺตานัม อนฺวิจฺรณฺตานัม มคฺคามคฺเค กถา อุทฺปาติ วาเสฏฺฐโ
มาณโว เอวมมาห อยเมว อฺชฺหมคฺโค อยมนฺชฺสายโน นียฺยานิโก
นียฺยาติ ตกฺกรสฺส พุรฺหุณสฺสพฺยตาย ยฺวายัม อกฺขาโต พุราหุณเ
โปกฺขรสาตินาติ ๑ การทฺวาชปี มาณโว เอวมมาห อยเมว
อฺชฺหมคฺโค อยมนฺชฺสายโน นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส พุรฺหุณสฺสพฺยตาย
ยฺวายัม อกฺขาโต พุราหุณเ ตารุกฺเขนาติ ๑ เนว โข
อสฺสภฺนิ วาเสฏฺฐโ มาณโว การทฺวาชัม มาณโว สลฺยาเปตฺตุน
ปน อสฺสภฺนิ การทฺวาชปี มาณโว วาเสฏฺฐจฺจ มาณโว สลฺยาเปตฺตุน ๑

[๓๖๗] อถโข วาเสฏฺโฐ มาณโว ภารทฺวาหํ มาณโว อามนฺเตสิ
อัย โข ปน ภารทฺวาห สมโณ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลลา
ปพฺพชฺชิตฺโต มนฺสากเต วิหฺรติ อุตฺตเรน มนฺสากตฺตสฺส อจฺจรวติยา
นทฺธิยา ตีเร อมฺพวเน ตํ โข ปน ภวฺนตํ โคตมํ เอวํกฺลฺยาโณ
กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ
ภควาติ อายาม ภารทฺวาห เยน สมโณ โคตโม เตนฺอุปสงฺกมิตฺตํ
อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ สมณํ โคตมํ ปุจฺฉิตฺตํ ยถา โน สมโณ
โคตโม พุยากริตฺตํ ตถา นํ ชาเรตฺตํ ฯ เอวํ โภติ โข
ภารทฺวาห มาณโว วาเสฏฺฐสฺส มาณวสฺส ปจฺจสุโสสิ ฯ

[๓๖๘] อถโข วาเสฏฺฐภารทฺวาห มาณวา เยน ภควา
เตนฺอุปสงฺกมิตฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺตํ สมฺโมทนฺนํ
กถํ สาราณนํ วิตฺติสเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺตํ ฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน
โข วาเสฏฺฐ มาณโว ภวฺนตํ เอตทโวจ อิทฺ โภ โคตม
อมฺหากํ ชงฺขวิหฺรํ อนฺจฺจกมฺนตํ อนฺจฺจจฺจกมฺนตํ มกฺคามกฺเค กถา
อุทฺปาทิตฺ อหํ เอวํ วทามิ อยเมว อฺชฺชมฺคฺโค อยฺมณฺชฺชสยโน
นินฺยฺยานิโก นินฺยฺยาติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺมสทฺทพฺยตฺยา ยวํ อกฺขาโต
พฺรหฺมณฺเณน โปกฺขรสาตินาติ ภารทฺวาห มาณโว เอวมาห อยเมว
อฺชฺชมฺคฺโค อยฺมณฺชฺชสยโน นินฺยฺยานิโก นินฺยฺยาติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺม-
สทฺทพฺยตฺยา ยวํ อกฺขาโต พฺรหฺมณฺเณน ตารุกฺเขนาติ เอตฺถ โภ
โคตม อตฺถเวว วิคฺคโห อตฺถิ วิวาโท อตฺถิ นานาวาโทติ ฯ อติ

กิริ วาเสฏฺฐ ตฺวํ เอวํ วเทสิ อยเมว อชฺหมคฺโค อยมนฺชสายโน
นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺมสทฺพฺยตาย ยฺวายํ อกฺขาโต
พฺรหฺมณฺณ โปกฺขรสาตินาติ ภารทฺวาไซ มาณโว เอวมาห อยเมว
อชฺหมคฺโค อยมนฺชสายโน นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺมสทฺพฺยตาย
ยฺวายํ อกฺขาโต อกฺขาโต พฺรหฺมณฺณ ตารุกฺเขนาติ อถ กิสิมึ
ปน โว วาเสฏฺฐ วิคฺคโห กิสิมึ วิวาโท กิสิมึ นานาวาโทติ ฯ
มคฺคามคฺเค โภ โคตม กิณฺจาปี โภ โคตม พฺรหฺมณฺณ นานามคฺเค
ปลฺลนเปฺนฺติ อทฺฐริยา พฺรหฺมณฺณ ติตฺติริยา พฺรหฺมณฺณ จฺนุโทกา
พฺรหฺมณฺณ พฺรหฺริธา พฺรหฺมณฺณ อถโข สพฺพานิ ตานิ นียฺยานิกานิ
นียฺยนฺติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺมสทฺพฺยตาย เสยฺยถาปี โภ โคตม คามสฺส
วา นิคฺมสฺส วา อวิทฺฐเร พฺหุณี เจปี นานามคฺคานิ ภวนฺติ อถโข }
สพฺพานิ ตานิ คามสโมสฺรณานิ ภวนฺติ เอวเมว โข โภ โคตม
กิณฺจาปี พฺรหฺมณฺณ นานามคฺเค ปลฺลนเปฺนฺติ อทฺฐริยา พฺรหฺมณฺณ
ติตฺติริยา พฺรหฺมณฺณ จฺนุโทกา พฺรหฺมณฺณ พฺรหฺริธา พฺรหฺมณฺณ
อถโข สพฺพานิ ตานิ นียฺยานิกานิ นียฺยนฺติ ตกฺกรสฺส พฺรหฺมสทฺพฺยตายติ ฯ
นียฺยนฺตีติ วาเสฏฺฐ วเทสิ ฯ นียฺยนฺตีติ โภ โคตม
วทามิ ฯ นียฺยนฺตีติ วาเสฏฺฐ วเทสิ ฯ นียฺยนฺตีติ โภ โคตม วทามิ ฯ
นียฺยนฺตีติ วาเสฏฺฐ วเทสิ ฯ นียฺยนฺตีติ โภ โคตม วทามิติ ฯ

[๓๖๕] ที ปน วาเสฏฺฐ อตฺถิ โภจิ เตวิขฺชานํ พฺรหฺมณฺณํ
เอกพฺรหฺมณฺณปี เยน พฺรหฺมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิทำ โภ

โคตม ๆ ก็ ปน วาเสฏฐ อดติ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ
เอกาจริโยปี เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิํโก
โคตม ๆ ก็ ปน วาเสฏฐ อดติ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ
อาจริยปาจริโยปี เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิํโก
โคตม ๆ ก็ ปน วาเสฏฐ อดติ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ
ยาว สตุตฺตมาจริยมหุคฺคา เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน
หิํโก โคตม ๆ ก็ ปน วาเสฏฐ อดติ เย เต เตวิชชานํ
พุราหุมนานํ ปุพฺพกา อิสโย มนฺตานํ กตฺตารो มนฺตานํ ปวตฺตารो
เยสมิํโก เอตฺรหิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ ปุราณํ มนฺตปํโก คีตํ ปวตฺตํ
สมิํโก ตทฺนุคฺคาณนฺติ ตทฺนุภาสณฺติ ภาสิตมฺนุภาสณฺติ วาจิตมฺนุวาเจนฺติ
เสยฺยถิํโก อฏฺฐโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ
องฺคิโรโส ภาทฺทวาโซ วาเสฏฺฐโจ กสฺสโป ภคฺค เตปี นํ เอวมาหํสุ
มยเมตํ ชานาม มยเมตํ ปสฺสาม ยตฺถ วา พุรหุมา เยน วา
พุรหุมา ยหิ วา พุรหุมาติ ฯ โน หิํโก โคตม ๆ

[๓๗๐] อิติ กิร วาเสฏฐ นคฺคิ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ
เอกพุราหุมนานํ เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิํโก
โคตม ๆ ก็ ปน วาเสฏฐ นคฺคิ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ
เอกาจริโยปี เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิํโก โคตม ๆ
ก็ ปน วาเสฏฐ นคฺคิ โกจิ เตวิชชานํ พุราหุมนานํ อาจริย-
ปาจริโยปี เยน พุรหุมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจติ ฯ โน หิํโก โคตม ๆ

กั ปน วาเสฏฐ นตถิ โภจิ เตวิชชานัน พุราหุมนานัน ยาว
สตตมาจริยมหุคคา เยน พุระหุมา สกขิ ทิฏฐโธติ ฯ โน หิทั โภ
โคตม ฯ กั ปน วาเสฏฐ ยेषิ เต กิร เตวิชชานัน พุราหุมนานัน
ปุปุพกา อิสโย มนุทานัน กตตารโ มนุทานัน ปวตตารโ ยสมิทั
เอตริหิ เตวิชชา พุราหุมนานา โปราณัน มนุตปทั คีตติ ปวคตติ
สมิหิตติ ตทनुคายนตติ ตทनुภาสนตติ ภาสิตมनुภาสนตติ วาจิตมनुวาเจนตติ
เสยยถิทั อฏฐโก วามโก วามเทโว เวสสามิตโต ยมตคคิ อังคิโรโส
การทวาโซ วาเสฏฐโ กตสโป ภคฺ เตปี นัน เอมมาหิสฺ มยเมตติ
ชานาม มยเมตติ ปสฺสาม ยตถ วา พุระหุมา เยน วา พุระหุมา
ยหิ วา พุระหุมาติ ฯ เต ว เตวิชชา พุราหุมนานา เอมมาหิสฺ
มยํ น ชานาม มยํ น ปสฺสาม ตสฺส สหพุคตาย มคฺคิ
เทเสม อยเมว อุมคฺโค อยมลฺชสายโน นียยานิโก นียยาติ
ตกฺกรสฺส พุระหุมสหพุคตายาติ ฯ

[๓๗๑] ตั กั มลฺลสิ วาเสฏฐ นนุ เอวั สนฺเต เตวิชชานัน
พุราหุมนานัน อปฺปาฏิหิริกตติ ภาสิตติ สมฺปชฺชตติติ ฯ อทฺธา โข
โภ โคตม เอวั สนฺเต เตวิชชานัน พุราหุมนานัน อปฺปาฏิหิริกตติ
ภาสิตติ สมฺปชฺชตติติ ฯ สาธฺ วาเสฏฐ เตวิชชา พุราหุมนานา ยํ น
ชานนตติ ยํ น ปสฺสนตติ ตสฺส สหพุคตาย มคฺคิ เทสิสฺสนตติ
อยเมว อุมคฺโค อยมลฺชสายโน นียยานิโก นียยาติ ตกฺกรสฺส
พุระหุมสหพุคตายาติ เนตฺ จานัน วิชฺชติ ฯ เสยยถาปี วาเสฏฐ

อนุชเวณีปรัปรสตัดดา ปุริโมปี น ปสฺสติ มชฺฉิมโอมปี น ปสฺสติ
ปจฺฉิมโอมปี น ปสฺสติ เอวมเว โข วาเสฏฺฐ อนุชเวณูปมํ มณฺเณ
เตวิชฺชานํ พุราหุมนานํ ภาสิตํ ปุริโมปี น ปสฺสติ มชฺฉิมโอมปี น
ปสฺสติ ปจฺฉิมโอมปี น ปสฺสติ เตสมิทํ เตวิชฺชานํ พุราหุมนานํ
ภาสิตํ หสฺสกัเยว สมฺปชฺชติ นามกัเยว สมฺปชฺชติ วิตฺตกัเยว
สมฺปชฺชติ ตุจฺจกัเยว สมฺปชฺชติ ฯ ตํ กิ มณฺเณสิ วาเสฏฺฐ
ปสฺสณฺติ เตวิชฺชา พุราหุมนา จนฺทิมสุริเย อณฺเณ วาปี พหู ชนา 8
ยโต จ จนฺทิมสุริยา อุกฺกจฺจนฺติ ยตฺถ จ โอคจฺจนฺติ อายาจนฺติ
โอมยฺนฺติ ปณฺชติกา นมสฺสมานา อนฺุปริวตฺตณฺตีติ ฯ เอวํ โภ
โคตม ปสฺสณฺติ เตวิชฺชา พุราหุมนา จนฺทิมสุริเย อณฺเณ วาปี
พหู ชนา ยโต จ จนฺทิมสุริยา อุกฺกจฺจนฺติ ยตฺถ จ โอคจฺจนฺติ
อายาจนฺติ โอมยฺนฺติ ปณฺชติกา นมสฺสมานา อนฺุปริวตฺตณฺตีติ ฯ

[๓๗๒] ตํ กิ มณฺเณสิ วาเสฏฺฐ ยํ ปสฺสณฺติ เตวิชฺชา พุราหุมนา
จนฺทิมสุริเย อณฺเณ วาปี พหู ชนา ยโต จ จนฺทิมสุริยา อุกฺกจฺจนฺติ
ยตฺถ จ โอคจฺจนฺติ อายาจนฺติ โอมยฺนฺติ ปณฺชติกา นมสฺสมานา
อนฺุปริวตฺตณฺตีติ เตสมปิ ปโหนฺติ เตวิชฺชา พุราหุมนา จนฺทิมสุริยานํ
สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสตุํ อยเมว อชฺหมคฺโค อยมณฺชสาโย นียฺยานิโก
นียฺยาติ ตกฺกรสฺส จนฺทิมสุริยานํ สหพฺยตายาติ ฯ โน หิทํ โภ
โคตม ฯ อิติ กิร วาเสฏฺฐ ยํ ปสฺสณฺติ เตวิชฺชา พุราหุมนา
จนฺทิมสุริเย อณฺเณ วาปี พหู ชนา ยโต จ จนฺทิมสุริยา อุกฺกจฺจนฺติ

ยตุถ จ โอคจันนติ อายาจันนติ โถมยันนติ ปณฺชติกา นมสฺสมานา
อนุปริวตฺตุนฺติ เตสํปี น ปโหนฺติ จนฺทิมสุริยานํ สหพฺยตาย มคฺคํ
เทเสตฺถ อยเมว อุชฺหมคฺโค อยมณฺชสาโย นียฺยานิโก นียฺยาติ
ตฺถกฺรสุส จนฺทิมสุริยานํ สหพฺยตายาติ กิํ ปน น กิร เตวิชฺเชหิ
พฺราหฺมณฺเหหิ พฺรหฺมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจ นปี กิร เตวิชฺชานํ พฺราหฺมณฺณํ
อาจริเยหิ พฺรหฺมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจ นปี กิร เตวิชฺชานํ พฺราหฺมณฺณํ
อาจริยปาจริเยหิ พฺรหฺมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจ นปี กิร เตวิชฺชานํ พฺราหฺมณฺณํ
ยาว สตฺตมาจริยมหฺยคา พฺรหฺมา สกฺขิ ทิฏฺฐโจ เยปี กิร เตวิชฺชานํ
พฺราหฺมณฺณํ ปฺพพฺกา อิสโย มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร
เยสมิํเท อฺตรหิ เตวิชฺชา พฺราหฺมณา โปราณํ มนฺตปํทํ คิํตี ปวตฺตํ
สมิํหิตํ ตทฺนุคายนฺติ ตทฺนุภาสฺนฺติ ภาสิตฺมณฺุภาสฺนฺติ วาจิตฺมณฺุวาเจนฺติ
เสยฺยถิํทํ อฏฺฐโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ องฺกิริโส
ภาทฺทวาโซ วาเสฏฺฐโจ กสฺสโป ภคฺค เตปี นํ เอมมาหํสุ มยเมตฺถ
ชานาม มยเมตฺถ ปสฺสาม ยตุถ วา พฺรหฺมา เยน วา พฺรหฺมา
ยหิ วา พฺรหฺมาติ ๑ เต ว เตวิชฺชา พฺราหฺมณา เอมมาหํสุ
ยํ น ชานาม ยํ น ปสฺสาม ตสฺส สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสม
อยเมว อุชฺหมคฺโค อยมณฺชสาโย นียฺยานิโก นียฺยาติ ตฺถกฺรสุส
พฺรหฺมสฺสหพฺยตายาติ ๑

[๓๗๓] ตํ กิํ มณฺุสสิ วาเสฏฺฐ นนฺุ เอวํ สนฺเต เตวิชฺชานํ
พฺราหฺมณฺณํ อปฺปาฎิหิรฺกิตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ๑ อทฺธา โช โภ

โคตม เอวํ สนฺเต เตวิชฺชานํ พุราหุมนานํ อปฺปาฎิหิริกตํ ภาสิตํ
สมฺปชฺชตฺติ ๑ สาธุ วาเสฏฺฐ เต จ วาเสฏฺฐ เตวิชฺชา พุราหุมนา
ยํ น ชานนฺติ ยํ น ปสฺสนฺติ ตสฺส สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสสฺสนฺติ
อยเมว อชฺหมคฺโค อยมณฺชสาโย นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส
พฺรหฺมสหพฺยตายาติ เนตํ จานํ วิชฺชติ ๑

[๓๗๔] เสยฺยถาปี วาเสฏฺฐ ปฺริโส เอวํ วเทยฺย อหํ ยา
อิมสฺมึ ชนปฺเท ชนปทกฺลฺยาณิ ตํ อิจฺฉามิ ตํ กามเมตฺติ ๑ ตเมนนํ
เอวํ วเทยฺยํ อมฺโภ ปฺริส ยํ ตวํ ชนปทกฺลฺยาณิ อิจฺฉสิ กามเมตฺติ
ชานาสิ ตํ ชนปทกฺลฺยาณิ ขตฺติยิ วา พุราหุณฺนิ วา เวสฺสึ วา
สุทฺทึ วาติ ๑ อิติ ปุณฺโณ โนติ วเทยฺย ๑ ตเมนนํ เอวํ วเทยฺยํ
อมฺโภ ปฺริส ยํ ตวํ ชนปทกฺลฺยาณิ อิจฺฉสิ กามเมตฺติ ชานาสิ ตํ
ชนปทกฺลฺยาณิ เอวํ นามา วา เอวํ โคตฺตา วา ทีฆา วา รสฺสา
วา มชฺฌิมา วา กาฬิกา วา สามา วา มงฺคฺรจฺฉวิ วาติ อมฺกสฺมึ
คามเม วา นิคเม วา นคเร วาติ ๑ อิติ ปุณฺโณ โนติ วเทยฺย ๑
ตเมนนํ เอวํ วเทยฺยํ อมฺโภ ปฺริส ยํ ตวํ น ชานาสิ น ปสฺสสิ
ตํ ตวํ อิจฺฉสิ กามเมตฺติ ๑ อิติ ปุณฺโณ อามาติ วเทยฺย ๑ ตํ
กึ มณฺณสิ วาเสฏฺฐ นนุ เอวํ สนฺเต ตสฺส ปฺริสสฺส อปฺปาฎิหิริกตํ
ภาสิตํ สมฺปชฺชตฺติ ๑ อทฺธา โข โภ โคตม เอวํ สนฺเต ตสฺส
ปฺริสสฺส อปฺปาฎิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตฺติ ๑ เอวเมว โข วาเสฏฺฐ
น กิร เตวิชฺเชหิ พุราหุมนฺเหหิ พุราหุมา สกฺขิ ทิณฺโณ ๑เปฯ

[๓๗๕] เสยฺยถาปี วาเสฏฺฐ ปุริโส จาตุम्महाปเถ นิสฺเสณิ
กเรยฺย ปาสาทสฺส อารโหนาย ฯ ตเมณฺเ อเว วเทยฺยฺ อมฺโภ ปุริส
ยิ ตฺวํ ปาสาทสฺส อารโหนาย นิสฺเสณิ กโรสิ ชานาสิ ตํ ปาสาทํ
ปุรตฺถิมาย วา ทิสาย ทกฺขิณาย วา ทิสาย ปจฺฉิมาย วา ทิสาย
อุตฺตราย วา ทิสาย อุจฺโจ วา นีจฺโจ วา มชฺโฆ วาติ ฯ อิติ
ปุณฺโณ โนติ วเทยฺย ฯ ตเมณฺเ อเว วเทยฺยฺ อมฺโภ ปุริส ยิ ตฺวํ
น ชานาสิ น ปสฺสสิ ตสฺส ตฺวํ ปาสาทสฺส อารโหนาย นิสฺเสณิ
กโรสิติ ฯ อิติ ปุณฺโณ อามาติ วเทยฺย ฯ ตํ ก็ มณฺเณสิ วาเสฏฺฐ
นนฺ อเว สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ
อทฺธา โภ โคตม อเว สนฺเต ตสฺส ปุริสสฺส อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ
สมฺปชฺชตีติ ฯ เอวเมว โข วาเสฏฺฐ น กิร เตวิชฺเชหิ พุราหุมนฺเห
พุรหุมา สกฺขิ ทิณฺโณ นปี กิร เตวิชฺชานํ พุราหุมนฺเณ อจาริเยหิ
พุรหุมา สกฺขิ ทิณฺโณ นปี กิร เตวิชฺชานํ พุราหุมนฺเณ อจาริยปาจาริเยหิ
พุรหุมา สกฺขิ ทิณฺโณ นปี กิร เตวิชฺชานํ พุราหุมนฺเณ
ยาว สตฺตมาจริยมหุคฺคา พุรหุมา สกฺขิ ทิณฺโณ ยेषิ กิร เตวิชฺชานํ
พุราหุมนฺเณ ปุพฺพกา อิสฺโส มนฺตานํ กตฺตาโร มนฺตานํ ปวตฺตาโร
เยสมิทํ เอตฺรหิ เตวิชฺชา พุราหุมนฺเณ โปราณํ มนฺตปฺทํ คีตํ ปวฺคตํ
สมิทิตํ ตทฺนุคฺคานฺติ ตมฺนุภาสฺนฺติ ภาสิตมฺนุภาสฺนฺติ วาจิตมฺนุวาเจนฺติ
เสยฺยถิทํ อญฺจโก วามโก วามเทโว เวสฺสามิตฺโต ยมตคฺคิ อญฺจโร
การทฺวาโซ วาเสฏฺโฐ กสฺสโป ภคฺ เตปี น เอวมาหิสฺส มยเมตํ

ชานาม มยเมตํ ปสฺสาม ยตถ วา พุรหุมา เยน วา พุรหุมา
ยหี วา พุรหุมาติ ฯ เต ว เตวิชชา พุราหุมณา เอวมาหิสฺสึ ยํ น
ชานาม ยํ น ปสฺสาม ตสฺส สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสม อยเมว
อุชฺมุคฺโค อยมลฺชสายโน นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส พุรหุมสหพฺยตายาติ ฯ
ตํ ก็ มลฺลสฺสึ วาเสฏฺฐ นนฺุ เอวํ สนฺุเต เตวิชฺชานํ
พุราหุมณานํ อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ สมฺปชฺชตีติ ฯ อทฺธา โข โภ
โคตม เอวํ สนฺุเต เตวิชฺชานํ พุราหุมณานํ อปฺปาฏิหิริกตํ ภาสิตํ
สมฺปชฺชตีติ ฯ สาธุ วาเสฏฺฐ เต จ วาเสฏฺฐ เตวิชฺชา พุราหุมณา
ยํ น ชานนฺุติ ยํ น ปสฺสนฺุติ ตสฺส สหพฺยตาย มคฺคํ เทเสสฺสนฺุติ
อยเมว อุชฺมุคฺโค อยมลฺชสายโน นียฺยานิโก นียฺยาติ ตกฺกรสฺส
พุรหุมสหพฺยตายาติ เนตฺติ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๓๗๖] เสยฺยถาปี วาเสฏฺฐ อยํ อจิริวตี นที ปุรา อุทกสฺส
สมตฺตติกา กากเปยฺยา อถโข ปุริโส อากฺขเจยฺย ปารตฺถิโก
ปารคเวสี ปารคามิ ปารี ตริตฺถกาโม โส โอริเม ตีเร จิตฺโต
ปาริมนฺุตีโร อเวหฺยฺย เอหิ ปารา ปารี เอหิ ปารา ปารนฺุติ ฯ ตํ
ก็ มลฺลสฺสึ วาเสฏฺฐ อปี นฺุ ตสฺส ปุริสสฺส อุหายนเหตุ วา
อายาจนเหตุ วา ปตฺถนเหตุ วา อภินนฺุทนเหตุ วา อจิริวตียานทียา
ปาริมนฺุตีโร โอริมนฺุตีโร อากฺขเจยฺยาติ ฯ โน หิํทํ โภ โคตม ฯ
เอวเมว โข วาเสฏฺฐ เตวิชฺชา พุราหุมณา เย ชฺมมา พุราหุมณ-
กรณา เต ชฺมเม ปหาย วตฺตมานา เย ชฺมมา อพุราหุมณกรณา

เต ชมฺเม สมากาย วตฺตมานา เอวมาหิสฺสู อินฺทํ อวฺหยาม โสมํ
อวฺหยาม วรุณํ อวฺหยาม อีสานํ อวฺหยาม ปชาปตี อวฺหยาม
พฺรหฺมานํ อวฺหยาม มหินฺทํ อวฺหยามาติ ฯ เต จ วาเสฏฺฐ
เตวิชฺชา พฺราหฺมณา เย ชมฺมา พฺราหฺมณกรณา เต ชมฺเม ปหาย
ปวตฺตมานา เย ชมฺมา อพฺราหฺมณกรณา เต ชมฺเม สมากาย
วตฺตมานา อวฺหายนเหตุ วา อายาจนเหตุ วา ปตฺถนเหตุ วา
อภินนฺทนเหตุ วา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมานํ สหพฺยุปคา
ภวิสฺสนฺตฺติ เนตฺถ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๓๗๗] เสยฺยถาปี วาเสฏฺฐ อัย อจิริวตี นที ปฺปฺรา อุกทสฺส
สมตฺตติกา กากเปยฺยา อถ ปฺริโส อากฺขณฺเยย ปารตฺถโก ปารคเวสี
ปารคามิ ปารี ตริตฺถกาโม โส โอริเม ตีเร ทพฺุหาย รชฺชยา
ปจฺฉาพาหิ กาทพฺุพฺนฺชนํ พนฺุโร ตํ กิ มณฺุลลํ วาเสฏฺฐ นนฺุ โส
ปฺริโส อจิริวติยา นทียา โอรีมา ตีรา ปาริมนฺุตีริ คจฺฉณฺุยาติ ฯ
โน หิํทํ โภ โคตม ฯ เอวเมว โข วาเสฏฺฐ ปญฺุจิเม กามคฺฉา
อริยสฺส วินเย อทฺุทฺุนฺุติปี วุจฺฉนฺุติ พนฺุชนนฺุติปี วุจฺฉนฺุติ กตเม
ปญฺุจ จกฺขุวิญฺุณฺุเยยยา รูปา อิกฺุจฺฉา กนฺุตา มนาปา ปียรูปา
กามฺุปสฺสหิตา รชฺฉนียา โสตฺวิญฺุณฺุเยยยา สทฺุทา ฯเปฯ ฆานวิญฺุณฺุเยยยา
คนฺุธา ฯ ชิวฺุหาวิญฺุณฺุเยยยา รสา ฯ กายวิญฺุณฺุเยยยา โฝฏฺุจพฺุพา
อิกฺุจฺฉา กนฺุตา มนาปา ปียรูปา กามฺุปสฺสหิตา รชฺฉนียาติ ฯ
อิเม โข วาเสฏฺฐ ปญฺุจ กามคฺฉา อริยสฺส วินเย อทฺุทฺุนฺุติปี

วฺจฺจนฺติ พนฺธนนฺตปิ วฺจฺจนฺติ อิม โข วาเสฏฺฐ ปรฺยจ กามคฺเณ
เตวฺชฺชา พุราหฺมณา คธิตา มฺจฺฉิตา อชฺโฆสนฺนา อนาทีนวทสฺสาวิโน
อนิสฺสรณปรฺยณา ปรีกฺขณฺตติ ฯ เต จ วาเสฏฺฐ เตวฺชฺชา พุราหฺมณา
เย ชมฺมา พุราหฺมณกรณา เต ชมฺเม ปหาย วตฺตมาณา เย ชมฺมา
อพุราหฺมณกรณา เต ชมฺเม สมากาย วตฺตมาณา ปรฺยจ กามคฺเณ
คธิตา มฺจฺฉิตา อชฺโฆสนฺนา อนาทีนวทสฺสาวิโน อนิสฺสรณปรฺยณา
ปรีกฺขณฺตติ กามฉนฺทพฺนฺธา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา พุหฺมานํ
สทพฺยุปคา ภวิสฺสนฺตติ เนตฺถ จานํ วิชฺชติ ฯ

[๓๗๘] เสยฺยถาปิ วาเสฏฺฐ อัย อจิริวตี นที ปุรา อุตทสฺส
สมตฺตติกา กากเปยฺยา อถโข ปฺริโส อากฺขณฺเยย ปารตฺถโก
ปารคเวสี ปารคามิ ปารี ตริตฺถกาโม โส โอริเม ตีเร สสี่ถํ
ปารูปิตฺวา นิปชฺเชยฺย ฯ ตํ กิ มลฺลลสิ วาเสฏฺฐ อปี นฺ โข โส
ปฺริโส อจิริวตฺติยา นทฺธิยา โอริมา ตีรา ปาริมนฺติริ คจฺฉณฺยตฺติ ฯ โน
หิํทํ โภ โคตม ฯ เอวเมว โข วาเสฏฺฐ ปรฺยจิมะ นีวรณา อริยสฺส
วินเย อวารณาตฺปิ วฺจฺจนฺติ นีวรณาตฺปิ วฺจฺจนฺติ โอนาหนาตฺปิ
วฺจฺจนฺติ ปรีโยหนาตฺปิ วฺจฺจนฺติ กตเม ปรฺยจ กามฉนฺทนีวรณํ
พฺยาปาทนีวรณํ ถินมิตฺถนีวรณํ อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจนีวรณํ วิจิกฺกฉานีวรณํ
อิม โข วาเสฏฺฐ ปรฺยจ นีวรณา อริยสฺส วินเย
อวารณาตฺปิ วฺจฺจนฺติ นีวรณาตฺปิ วฺจฺจนฺติ โอนาหนาตฺปิ วฺจฺจนฺติ
ปรีโยหนาตฺปิ วฺจฺจนฺติ ฯ

[๓๗๕] อิมหิ โข วาเสฏฺฐ ปญฺจหิ นีวรณฺหิ เตวิชชา
พฺรหฺมณา อวฺภูฏา นินฺนุฏา โอสฺสุตา ปรีโยนฺนทฺธา ฯ เต จ วาเสฏฺฐ
เตวิชชา พฺรหฺมณา เย ชมฺมา พฺรหฺมณฺณกรณา เต ชมฺเม ปหาย
วตฺตมาณา เย ชมฺมา อพฺรหฺมณฺณกรณา เต ชมฺเม สฺมาทาย
วตฺตมาณา ปญฺจหิ นีวรณฺหิ อวฺภูฏา นินฺนุฏา โอสฺสุตา ปรีโยนฺนทฺธา
เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา พฺรหฺมสทฺทพฺยุปกา ภวิสฺสนฺตํตี เนตฺ
จัน วิชฺชติ ฯ

[๓๗๖] ตํ กิ มลฺลตี วาเสฏฺฐ กิณฺตี เต สฺตํ พฺรหฺมณฺณํ
วฺจฺจณํ มหฺลลกานํ อจฺริยปาจฺริยานํ ภาสฺมานานํ สปริคฺคโห วา
พฺรหฺมา อปริคฺคโห วาติ ฯ อปริคฺคโห โภ โคตม ฯ สเวรจิตฺโต วา
อเวรจิตฺโต วาติ ฯ อเวรจิตฺโต โภ โคตม ฯ สพฺยาปชฺฌจิตฺโต
วา อพฺยาปชฺฌจิตฺโต วาติ ฯ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต โภ โคตม ฯ
สํกิลฺกฺจจิตฺโต วา อสํกิลฺกฺจจิตฺโต วาติ ฯ อสํกิลฺกฺจจิตฺโต โภ
โคตม ฯ วสวตฺตี วา อวสวตฺตี วาติ ฯ วสวตฺตี โภ โคตม ฯ ตํ
กิ มลฺลตี วาเสฏฺฐ สปริคฺคหา วา เตวิชชา พฺรหฺมณา อปริคฺคหา
วาติ ฯ สปริคฺคหา โภ โคตม ฯ สเวรจิตฺตา วา อเวรจิตฺตา วาติ ฯ
สเวรจิตฺตา โภ โคตม ฯ สพฺยาปชฺฌจิตฺตา วา อพฺยาปชฺฌจิตฺตา
วาติ ฯ สพฺยาปชฺฌจิตฺตา โภ โคตม ฯ สํกิลฺกฺจจิตฺตา วา
อสํกิลฺกฺจจิตฺตา วาติ ฯ สํกิลฺกฺจจิตฺตา โภ โคตม ฯ วสวตฺตี
วา อวสวตฺตี วาติ ฯ อวสวตฺตี โภ โคตม ฯ

[๓๘๑] อิติ กิร เต วาเสฏฺฐ สปริคฺคหา เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา
อปริคฺคโห พุรหุมา อปี นฺุ โข สปริคฺคหานันฺ เตวิชฺชานันฺ พุราหุมนานันฺ
อปริคฺคเหน พุรหุมนฺนา สทฺธิ สัสนฺทติ สเมตฺติ ๑ โน เหตฺ โภ โคตม ๑
สาธฺ วาเสฏฺฐ เต จ วาเสฏฺฐ สปริคฺคหา เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา อปริคฺคหสฺส พุรหุมนฺโน สหพฺยุปลา
ภวิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานันฺ วิชฺชติ ๑ อิติ กิร เต วาเสฏฺฐ สเวรจิตฺตา
เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา อเวรจิตฺโต พุรหุมา อปี นฺุ โข สเวรจิตฺตานันฺ
เตวิชฺชานันฺ พุราหุมนานันฺ อเวรจิตฺเตน พุรหุมนฺนา สทฺธิ สัสนฺทติ
สเมตฺติ ๑ โน เหตฺ โภ โคตม ๑ อิติ กิร เต วาเสฏฺฐ
สพฺยาปชฺฌจิตฺตา เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา อพฺยาปชฺฌจิตฺโต พุรหุมา
สํกิลิฏฺฐจิตฺตา เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต พุรหุมา อวสวตฺติ
เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา วสวตฺติ พุรหุมา อปี นฺุ โข อวสวตฺตินันฺ
เตวิชฺชานันฺ พุราหุมนานันฺ วสวตฺตินา พุรหุมนฺนา สทฺธิ สัสนฺทติ สเมตฺติ ๑
โน เหตฺ โภ โคตม ๑ สาธฺ วาเสฏฺฐ เต จ วาเสฏฺฐ อวสวตฺติ
เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา วสวตฺตฺส พุรหุมนฺโน
สหพฺยุปลา ภวิสฺสนฺตฺติ เนตฺ จานันฺ วิชฺชติ ๑ อิทฺ โข ปนฺ เต
วาเสฏฺฐ เตวิชฺชา พุราหุมนฺนา อาสํทิตฺวา สํสํทิตฺวา สํสํทิตฺวา
วิสคฺคตฺ ปาปฺณนฺติ สุขตฺร มณฺเณ ตรนฺติ ตสฺมา อิทํ เตวิชฺชานันฺ
พุราหุมนานันฺ เตวิชฺชาอิริณฺนตฺติปี วุจฺจติ เตวิชฺชาวิวนฺนตฺติปี วุจฺจติ
เตวิชฺชาพฺยสนฺนตฺติปี วุจฺจตีติ ๑

[๓๘๒] เอวํ วุตเต วาเสฏฺโฐ มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ
สุตฺติ เมตฺติ โภ โคตม สมโณ โคตโม พุรหุมาณํ สหปุยตาย มคฺคํ
ชานาตีติ ฯ ตํ กิํ มลฺลยสี วาเสฏฺฐ อาสนนฺเน อิตฺโต มนสากตํ
น อิตฺโต พุเร มนสากตนฺติ ฯ เอวํ โภ โคตม อาสนนฺเน อิตฺโต
มนสากตํ น อิตฺโต พุเร มนสากตนฺติ ฯ ตํ กิํ มลฺลยสี วาเสฏฺฐ อิช
ปุริโส มนสาเกต ชาตสํวทฺโธ ตเมณํ มนสากตา ตาวเทว อวสตํ
มนสาเกตสฺส มคฺคํ ปุจฺเจยฺยํ สียา นุ โข วาเสฏฺฐ ตสฺส ปุริสสฺส
มนสาเกต ชาตสํวทฺธสฺส มนสาเกตสฺส มคฺคํ ปุจฺจสฺส ทนฺชายิตตฺตํ
วา วิตุถายิตตฺตํ วาติ ฯ โน หิํ โภ โคตม ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ
อสุโก หิ โภ โคตม ปุริโส มนสาเกต ชาตสํวทฺโธ ตสฺส สพุพานว
มนสาเกตสฺส มคฺคานิ สุวิทธานีติ ฯ สียา โข วาเสฏฺฐ ตสฺส ปุริสสฺส
มนสาเกต ชาตสํวทฺธสฺส มนสาเกตสฺส มคฺคํ ปุจฺจสฺส ทนฺชายิตตฺตํ
วา วิตุถายิตตฺตํ วา น เตวว ตถากตสฺส พุรหุมโลเก วา พุรหุมโลกคามินิยา
วา ปฎิปทาย ปุจฺจสฺส ทนฺชายิตตฺตํ วา วิตุถายิตตฺตํ
วา พุรหุमानญฺจําหํ วาเสฏฺฐ ปชานามิ พุรหุมโลกญจ พุรหุมโลกคามินิญจ
ปฎิปทํ ยถापฎิปนฺโน จ พุรหุมา พุรหุมโลกํ อุปปนฺโน
ตญจ ปชานามิตีติ ฯ

[๓๘๓] เอวํ วุตเต วาเสฏฺโฐ มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ
สุตฺติ เมตฺติ โภ โคตม สมโณ โคตโม พุรหุมาณํ สหปุยตาย มคฺคํ
เทเสตีติ สาธุ โน ภวํ โภ โคตโม พุรหุมาณํ สหปุยตาย มคฺคํ

เทเสตุ อุลลุมปตุ ภว โภ โคตโม พุราหุณิ ปชนติ ฯ เตนหิ
วาเสฏฺฐ สุธาหิ สาธุกั มนสิกโรหิ ภาตีสุสามิติ ฯ เอว โภติ โข
วาเสฏฺฐโจ มาณโว ภควโต ปจฺจุสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ อิท
วาเสฏฺฐ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯเปฯ
(ยถา สามณฺณผลั เอว วิตุถาเรตพุพฺ) ฯเปฯ เอว โข วาเสฏฺฐ
ภิกฺขุ สีสสมฺปนฺโน โหติ ฯเปฯ ตสฺสิเม ปณฺจ นีวรณฺ ปหิเนฯ
อตุตฺตนิ สมฺนุปฺสฺสโต ปามุชฺชั ชายติ ปมุทิตฺสฺส ปิตี ชายติ ปิติมนฺสฺส
กาโย ปสฺสสมฺภติ ปสฺสทฺธกาโย สฺขั เวเทติ สฺขิโน จิตฺต
สมาริยติ ฯ โส เมตฺตตาสหคเตน เจตฺสา เอกั ทิสฺสั ผริตฺวา วิหฺรติ
ตถา ทฺตฺติยั ตถา ตตฺติยั ตถา จตุตฺถั อิติ อุทฺธมฺโธ ติริยั สพุพฺธิ
สพุพฺตฺตตาย สพุพฺวานฺตั โลกั เมตฺตตาสหคเตน เจตฺสา วิปฺุเลน
มหคฺคเตน อปฺปมาณฺเนน อเวเรน อพฺยาปฺชฺฌเนน ผริตฺวา วิหฺรติ ฯ
เสยฺยถาปิ วาเสฏฺฐ พลฺวา สัชฺชโม อปฺปกสิเรเนว จตุทฺทิสฺสา
วิญฺญาเปยฺย เอวเมว โข วาเสฏฺฐ เอว ภาวิตาย เมตฺตตาย
เจโตวิมุตฺติยา ยั ปมาณกตฺ กมฺมึ น ตั ตฺตฺรราวสิสฺสตี น ตั
ตฺตฺรราวตฺติจฺจติ ฯ อัยปิ โข วาเสฏฺฐ พุรฺหฺมานั สหพฺยตาย มคฺโค ฯ

[๓๘๔] ปุณฺ จปฺริ วาเสฏฺฐ ภิกฺขุ กรุณฺณาสหคเตน เจตฺสา
ฯเปฯ มุทิตาสหคเตน เจตฺสา ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคเตน เจตฺสา
เอกั ทิสฺสั ผริตฺวา วิหฺรติ ตถา ทฺตฺติยั ตถา ตตฺติยั ตถา จตุตฺถั
อิติ อุทฺธมฺโธ ติริยั สพุพฺธิ สพุพฺตฺตตาย สพุพฺวานฺตั โลกั อุเปกฺขา-

สหคฺเตน เจตสา วิปฺเปลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยา-
ปชฺฌเณน ฝริตฺวา วิหฺรติ ฯ เสยฺยถาปี วาเสฏฺฐ พลฺวา สัชฺชโม
อปฺปกสิเรเนว จตฺตฺพิสา วิณฺญาเปยฺย เอวเมว โข วาเสฏฺฐ เอว
ภาวิตาย อฺเปกฺขาย เจโตวิมุตฺตียา ยํ ปมาณกตํ กมฺมํ น ตํ
ตตฺรราวสิสฺสตี น ตํ ตตฺรราวติฏฺฐติ ฯ อยํ โข วาเสฏฺฐ พุรฺหุมาณํ
สหพฺยตาย มคฺโค ฯ ตํ ก็ มณฺเณสิ วาเสฏฺฐ เอววิหฺาริ ภิกฺขุ
สปริคฺคโห วา อปริคฺคโห วาติ ฯ อปริคฺคโห โภ โคตม ฯ
สเวรจิตฺโต วา อเวรจิตฺโต วาติ ฯ อเวรจิตฺโต โภ โคตม ฯ
สพฺยาปชฺฌจิตฺโต วา อพฺยาปชฺฌจิตฺโต วาติ ฯ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต
โภ โคตม ฯ สํกิลิฏฺฐจิตฺโต วา อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต วาติ ฯ อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต
โภ โคตม ฯ วสวตฺติ วา อวสวตฺติ วาติ ฯ วสวตฺติ โภ
โคตม ฯ อิติ กิร วาเสฏฺฐ อปริคฺคโห ภิกฺขุ อปริคฺคโห พุรฺหุมา
อปี นฺ โข อปริคฺคหสฺส ภิกฺขุโน อปริคฺคเหน พุรฺหุมนา สทฺธิ
สัสนฺทติ สเมตีติ ฯ เอว โภ โคตม ฯ สาธุ วาเสฏฺฐ โส จ
วาเสฏฺฐ อปริคฺคโห ภิกฺขุ กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปริคฺคหสฺส
พุรฺหุมนฺอ สหพฺยุโป โภ วิสฺสตีติ จานเมตํ วิชฺชติ ฯ อิติ กิร
วาเสฏฺฐ อเวรจิตฺโต ภิกฺขุ อเวรจิตฺโต พุรฺหุมา ฯ เปฯ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต
ภิกฺขุ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต พุรฺหุมา ฯ อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต ภิกฺขุ
อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต พุรฺหุมา ฯ วสวตฺติ ภิกฺขุ วสวตฺติ พุรฺหุมา อปี
นฺ โข วสวตฺติสฺส ภิกฺขุโน วสวตฺตินา พุรฺหุมนา สทฺธิ สัสนฺทติ

สเมตีติ ฯ เอว โภ โคตม ฯ สาธุ วาเสฏฺฐ โส จ วาเสฏฺฐ
วสวตฺติ ภิกฺขุ กายสฺส เกทา ปรมมรณา วสวตฺติสฺส พุรหฺมโน
สทพฺยุปโค ภวิสฺสตีติ ฯ จานเมตํ วิชฺชตีติ ฯ

[๓๘๕] เอวํ วุตฺเต วาเสฏฺฐการทฺวาชา มาณวา ภควนฺตํ
เอตทโวจฺจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺยถาปี
โภ โคตม นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย
มฺพฺหสฺส วา มคฺคํ อจิกฺเขยฺย อนฺธการเ วา เตลปชฺชิตํ ชาเรยฺย
จกฺขมฺนโต รฺูปานี ทกฺขนฺตีติ เอวเมว โข โภตา โคตเมน อนนฺกปริยาเยน
ชฺมโม ปกาสิโต เอเต มยฺ ภวณฺตํ โคตมํ สรณํ
คจฺฉาม ชฺมมณฺจ ภิกฺขุสํมณฺจ อุปาสเก โน ภวํ โคตโม ชาเรตุ
อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺจฺเจเตติ ฯ

เตวิชฺชสุตฺตํ เทรสมํ นิฏฺฐิตํ ฯ

ตสฺสุทฺธานํ

พุรหฺมา สามณฺณ อมฺพญฺจ โสณฺณญฺ มหาลิ ชาลินี
สีหโปญฺจปาทสุโภ เกวญฺญ โลหิจฺจ เตวิชฺชา เทรสาติ ฯ
สীগุขนุชวคโค นิฏฺฐิตโต ฯ
